

Each soul is potentially divine.

The goal is to manifest this Divinity within,
by controlling nature, external and internal.

Do this either by work, or worship, or psychic control,
or philosophy, by one or more, or all of these—and be free.

This is the whole of Religion.

Doctrines, or dogmas, or rituals, or books, or
temples, or forms, are but secondary details.

Raja Yoga

Sri Sri Sri Sri Sri

એકે બ્રહ્મા બાવણી પરમાત્મા છે

અદર રહેલા આ પરમાત્મસ્વરૂપનો સાક્ષાત્કાર કરવો
એ ધ્યેય છે

આ ધ્યેયને હાંધી બલિધી, ચેત્તી, તત્ત્વચિંતનથી—જેક
વા અનેક સાધનો વડે અથવા તેા સવ સાધનો વડે—સિદ્ધિ મેળ
ધર્મનો સાર આ છે

શિદ્ધાન્તો, માન્યતાઓ, રિવાજો, ચમત્કાર, મંત્રો,
પ્રતીક—આ બધી બૌદ્ધ બાબતો છે

રાજયોગ

સ્વામી વિવેકાનંદ

શ્રી ગ્રામીણ જિવન સાથે સંબંધિત

જન્મ

સ. ૧૯૩૬ મે-૨૦ ના ૨

અ. ૭-૧૨-૧૯૭૬

દેશીયતા

સ. ૨ ૨૭ મે-૨૦ ના ૨

અ. ૨૭-૧-૧૯૭૬

પ્રકાશકનું નિવેદન

૧૯૦૦ ઇસવીમાં જિરખરલાલ કાપડિયા શ્રી મહાવીર કૈન નિવાસના એક બાલ સંસ્થામાં હતા અને એ સંસ્થાની ધ્યાનમાં ૪ ઓ. ૧૬૧૫ માં ગર્ભ ત્યારથી જન્મના લગભગ બન્ધાન મુખી તેમણે મત્રી તરીકે એ સંસ્થાની અનેકવિધ કૃત્યો બજાવી હતી. આ તેમની વર્ણોત્તરની અપૂર્વ સેવાની કાર તરીકે શ્રી મહાવીર કૈન નિવાસના તેમના સહકર્મીઓએ એને તા. ૨૦-૩-૪૬ ના રોજ સર મહિલાલ બાલાભાઈ નાથાવતીના પ્રમુખપણા નીચે મુદરબાર હાલ (મુબઈ) માં વિધાયક એક બાલ સંસ્થાનમાં શ્રી મિલીકાલભાઈને રૂ. ૭ ૦૦૧) ને થેલી અપાવ કરી હતી. આ રકમમાં પાતા તરફથી રૂ. ૧૦ ૭ ઉમેરીને તેમણે આદિત્ય પ્રવૃત્તિમાં એ રકમનું બાલ તેમજ મુદત બચતનું એની જાલામણપૂર્વક કુલ રૂ. ૭૫૦૦૧) ની રકમ શ્રી મહાવીર કૈન નિવાસને પુનઃ મુપ્રત કરી હતી. આ રકમના ઉપયોગ સબખર્ચ તા. ૪-૨-૫૧ ના રોજ મળેલી શ્રી મહાવીર કૈન નિવાસની અવસ્થામાં સમિતિએ જે યોજના કરી હતી તેમાં એક કસમ નીચે મુજબ હતી—

“ સન્માન થેલી કાલ વિચારવાને પ્રાપ્ત થયેલી રકમમાંથી રૂ. ૨૦૦૦૦) મુખીની રકમ શ્રી મિલીકાલ જિરખરલાલ કાપડિયાના પ્રગટ તેમ જ અપ્રગટ લેણે તેમ જ પુસ્તકોમાંથી ૧૫૬ કરીને શેષ લાભે તે લેણે તેમ જ પુસ્તકો પ્રગટ કરવા માગળ પાડવી. ”

આ હકમ અનુધાર સ્વ મિલીશનમાંથી કોનેશ અમલમાં
 લાવ્યું ની કોથી આવૃત્તિ શી પકાનીર ફેન વિવર
 વરફથી આપથી હોદ વન પહેલાં પ્રગટ કરવામાં આવી છે
 ભાર માલ આપથી ૩૬ વર્ષ પહેલાં શી ફેન ખમ પ્રમાણ સ્વ
 (અનુધાર) વરફથી પ્રગટ કરવામાં આવેલા શી મિલીશનમાં
 રક્ષિત ફેન ફુલિએ શેખ ની મીલ આવૃત્તિ પ્રગટ કરવાં
 આજે જમને પૂન આનંદ સ્વ છે આ પુસ્તક પુન પ્રગટ
 કરવાની અનુમતિ આપવા માટે અમે શી ફેન ખમ પ્રમાણ
 સમાવે આજાર મનીએ ખીએ.

આજે ભારે શેખ શું તે અલગ વરફ હોડએમિ વધારે
 ને વધારે સ્વેચ્છ થવી હોવાય છે ત્યારે આ પુસ્તક પુન
 પ્રગટન માત્ર ફેન સમાવના ન નહિ પણ શેખના વિવરમાં
 અભિવ્યક્તિ અસવનાર વિશાળ સિદ્ધ સમાવના પણ કર્મ
 અનુધારને જર મનથી કોઈ અમે આજાર શીએ ખીએ
 હોવા આ પુસ્તકના અનુધારમાં અવાર છે તેમ મૂલ્ય ફેન
 ફેમી અનુધારના પહેલાં અનુધાર કરવાં તે પહેલાં
 અવિસ્તર વિવેચન સ્વય વરફ હોવા આપથી જાને એ પહેલાં
 અર્થ ત્યાં શેખના અવિસ્તરિક સ્વયે આપવા હોવાથી એ પહે
 મુતમ જાને તે હેતુથી એ વિવેચનના ઉપાધ્યયવરફે શેખ હર
 એક સ્વયે અમે નિમષ તેવાર કરવાની હોવાને અર માત્ર
 અવિધામિ પ્રસિદ્ધ ફેન આપથીએ સમેલા અનેક શેખનાની
 વાસ્તવિક એક નિમષ હોવા તેવાર ફેમી સમાવ સમાવ
 એ નિમષ એટલે શેખ અમે અમે કે તેને ઉપાધ્યયવરફે
 ન અનુધારના અવિધામિ ના અવધાર અમે આજે એ

કર્તા એક સ્વતંત્ર પુસ્તકરૂપે પ્રગટ કરવાનું હોયકેને વધારે
ધોળ લાભું અને તે રીતે આ પુસ્તકનો જ મ મથો

શ્રી મહાવીર કૈન વિદ્યાલય તરફથી જ્ઞાનદયનપદ
રત્નાવલિ ના પ્રથમ ભાગની બીજી આવૃત્તિ પ્રગટ કરવાની
વિચારણા થઈ રહી છે તે પ્રગટ થાય તે પહેલાં તે પછીની
શૌચિક પરિસ્થિતિ સમજાવ્યામાં વાંચકોને સૂચવતા પ્રાર્થ થાય એ
કેટલી વૈભવ કરવામાં આવેલા આ પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ
પ્રગટ કરવામાં આવે તે સર્વથા ઉચિત જ છે એમના વિષયમાં
કૈન દર્શન એક વિશિષ્ટ હિંદુ ધર્મ છે અને તેને લગતી કૈન
પરિસ્થિતિ પણ જાણી છે આ હિંદુ તેમ જ પરિસ્થિતિનો આ
પુસ્તક દ્વારા વાંચકોને આજે પરિચય થશે એવી આશા છે

એવાજીભાઈ ડેક શા
સુમધ ૨૬ ના ૨૬-૧-૧૯૫૪

અદુલાલ સાસુભાઈ પ્રાદી
અદુલાલ વલ્લભાન શાહ
મળીએ : શ્રી મહાવીર કૈન વિદ્યાલય

આ મુ ખ

ધોતના સન'પમાં દોહોમાં સામાન્ય રીતે બહુ ઘેરસમજતી જાય છે. ધોત શબ્દની જાણુજાણુ એટલી જણતા જાણજિત કર્મ મધ છે કે જાણે યોગ સામાન્ય આજીવી વરત જગમગ વિષય દોષ એવી દોહામનતા થઈ ગઈ છે. ધોતી, બેતી, સન્યાસી, વેસતી એ નામથી જાણીતા થયેલાઓમાં જાણે કર્મ જડીજુદીનો જમતાર દોષ તેઓ સચ્ચિતિ તાપી કેનારા દોષ, કુરવળી જાણે સચ્ચિતિ વડા જગમગ દોષ એવો જાણે દોહોમાં મેટી મથે છે. તમામ સાધનાની ઇચ્છાવાળા સાંસ્કૃતિક વસ્તુઓ કે વિશ્વવિદ્યાની જોડવાવાળા અને દોહોના વહેમ અને લુહુલાક પર જાણવિજ્ઞ જાણનારાઓએ દોહોના આ એટલા વિચારને ઉત્તેજન આપવા જ્યુ ઇજુ છે એમ જણુ જણુવ છે. આ જાણે વરત એટલે છે ધોત એ મેહાસાક્ષિનો પરમ ચિદ્દ જાણ છે તેને જડીજુદી કે જમતાર જાણે જાણુ જાણુ નથી અને જાણનાર વિચાર કરવાં લખિષ તથા ચિદ્દિઓ પરજાવર્ત રમજુતા જાણનાર છે અને જાણવનો. જાણાવડા જાણનાર છે તેમ જ વિશિષ્ટ પુરુષો તેઓ જાણુ કરજુ વજર ઉપયોગ કરતા નથી એમ જાણુજાણુ જાણનારની મળી જડુર જાણી.

જાણે એમ જણુ જણુવ છે સમજાત-જાણજિત એક ધોતમાં જાણિ ઉત્તેજિત જાણનારા નિષ્કાન્યા જાણમાં જણુ જાણ જાણજાણી મળીએ એટલી જાણતા જાણે છે કે તેઓ જાણે પાતાને જાણતા ઉત્તેજિતમાં વિશેષ જાણવડા થઈ જાણે

કે જોમ માનીને ન જાણે કે આ જાનવમાં વિજયથી જુદાસો
આધારપૂર્વક કરવાની બહુ જરૂર જોવામાં આવી. યોગનો વિષય
સામાન્ય રીતે ખારવામાં આવે છે તેવો અજગ્ય નથી તેમ જ
સમક્ષિત જેવો અતિ મહત્વનો આત્મચુષ્ક પ્રાપ્ત કરવો તે
ખાવકનો એક પદ્ધતિ નથી. જો જાને ખાવત જુદાસો કરવાની
જરૂર હતી. આ જુદાસો કરવાની યોગ્ય વક કાવ ખરવા
પહેલાં જારી રીતે તે વિષય સમજવા માટે જો દિગ્દર્શક
અભ્યાસ કરવાની જરૂર હતી. આજુ વિષય ઉચ્ચ વિચાર અને
અભ્યાસનું પરિણામ છે.

આનંદવનના પદોમાં યોગજ્ઞાન કારણ છે તેનું વિવેચન
હજારોં તેની પ્રસ્તાવના સાથે ઉપોદ્ધાતરૂપે યોગ સુવર્ણી
કાંઈક વિસ્તારપૂર્વક હોજ સખવાની આચર્યકતા ખાસ નવાઈ
જ્યાંથી ખાવા વિષય પર વિચાર કરી તેનું આધાર રહસ્ય
સમજવામાં ન આવે ત્યાંથી પદોમાં રહેલ રહસ્ય પ્રાપ્ત થવામાં
બહુ અજગ્ય અવધી જોમ જારી યોગના વિષયને સાદા આકાર-
માં મૂકી પદો પરના વિવેચનને ઉપોદ્ધાત વરીકે હાજર
કરવા નિમ્ન વચ્ચે. અધીક વાચનુ સ્વયં છે ત્યાં એક માત્ર
સુધી સવત ૧૬૭૦ ની યાજ્ઞવલ્ક્ય રહેવાનું થતા આ વિષયની
ફરેજા વિતરવામાં આવી અને કેટલીક આજ કાળે. ત્યાર
પછી તે પૂરા કરવાં અધ્યાય કે વિષય કાંઈક વધારે મેટો વચ્ચે
અને ઉચ્ચ વિવેચનનું કદ અસહ્ય યોગના કરવા વધારે મેટું
થયું. જાનેને જોઈ જ પુસ્તકમાં છાવવાથી જાણ મેટો થઈ
જાય તે કેટલીક સમજક યોગી થાય જોમ ખરવામાં આવ્યું
અને તેથી આ યોગનો વિષય જે અદરદુ અંગના ઉપોદ્ધાત

કેમજણ વધતાં બધાં છે અને તેનાં પૂર કરવાં અને વધતાં
 સાધવો કેવી ઉત્તમ રીતે યોગ્યતામાં છે તે પર પ્રશ્નમાં વિશે
 થન આ વિષયમાં કરવામાં આવ્યું છે. આજે વિષય બહુ
 જીલ્લો દેવુથી લગવામાં આવ્યો છે અને તેનો ફરક (વલ્લભ
 ૧૬મીથી કરાવે કરતાં આજ પ્રવૃત્તિ કરવામાં આવ્યો છે આ
 વિષયમાં આજે હજિ પર વધતાં ચેતનની પ્રગતિ કેમ અને ક્યારે
 થાય છે તે જોવાં એવું હજિમાં તેની કેવી સ્થિતિ હોય છે
 અને પરમહત્તમાં તેની કેવી વતના રહે છે, એની પૂર
 સેવામાં કયા સાધવો એકાદ કરવાં એકાદ અને યોગ્યતામાં
 કેટલાં જાણે છે તે પર આજ વિશેષન કર્યું છે. એવના બહુ
 જીલ્લો દેવો. યોગ્યતામાં દેવો અને ઉત્કૃષ્ટતામાં પ્રત્યેકની સ્થિતિ
 જાણવાં જાણવું જાણવું પર સહજ વિશેષન કર્યું છે. આટલો
 વિષય જાણવાં યોગ્ય ની જાણવું પર પ્રેમ થયો તે જાણવું
 સુવર્ણમાં ચેતનની ઉત્કૃષ્ટતા પ્રવર્ધનમાં જાણવાં અને
 જાણવાં વિષયને જાણે કેનેમુ વલ્લભ અને આજ કરતિ
 પત વજ યોગ્ય અને કેન યોગ્યની કરમામાંથી કરવામાં આવ્યો.
 કેન માનસશાસ્ત્ર (Psychology) જાણે વિષય અને આજ
 જાણવાં કરવા જાણે છે આજે વિષય જાણવાં વિષયે પર
 હજાવ્યો છે અને જાણવામાં દેવોને ને વિષય જાણે દેવો
 ન ઉત્તમ છે આ જાણ અને જાણવાં વિષયને જાણે અનેક
 જાણે ઉત્કૃષ્ટતા થાય છે તે આજ જાણવાં કેવળ છે અને
 તેને માટે કેન જાણમાં એકાદ જાણે જાણવાં છે કે તે
 જાણવાં માટે એક જાણે જાણે પૂરવી ન જાણે, એવના
 ૧૬મીથી વિષયે માટે જાણે જાણે જાણે જાણે જાણે

સાક્ષ્ય તેટલાં સાધનો હાથે જોઈને કહી છે. આ પ્રાથમિક વિષય પર વિદ્યાર્થીઓને પ્રેમ થશે તો જામડે આ વિષયના બીજા ભાગમાં યોગ્ય રહસ્ય ચિતરવા વિચાર છે. મનને અને યોગને કેવો સંબંધ છે ચિત્તનો નિર્માણ ક્યારે કરવો, કરવો કે નહિ, વિશિષ્ટ દશામાં મનને કેમ પ્રવર્તાવવું વિશિષ્ટ જ્ઞાનમાં મન કેમ પ્રવર્તે છે વિગેરે અનેક અત્યંતના પ્રશ્નો પર વિચાર કરવા અને મનોબુદ્ધિના વિષયને જાણે એ એકસમજૂતી થાય છે તે દૂર કરવા માટે જામડે પ્રયત્ન કરવા ઈચ્છે છે. આ વિષયમાં જાડે દૃષ્ટિની વિચારણાને જાણે કુતર્ક વિષયનું પર વિચાર બહુ અસિધમાં કર્યો છે તે પણ સવિસ્તર અમલના યોગ્ય છે. આ વિષય અત્યંતનો છે એમ વિદ્યાર્થીઓ ખાતર છે એમ જણાતા તે પર વિશેષ ટાળવા ઈચ્છે છે.

જ્ઞાનના વિષય પર જાડો જાસ વિવેચન કર્યું છે એ વિષય યોગના મધ્યભિન્દુ જેવો છે એ પર હજી પણ થયેલી વિચારણા થઈ શકે તેમ છે. મારે કહેવાનો આશય એ છે કે જસ વિચારણાથી જાણવામાં આવે અને યોગ રાજનો જામ કે તેનો જામ અમલના પ્રયત્ન કરવામાં આવે તો જૈન અધિમાં યોગ થયો છે. એના પર પૂર્વજીવન કરી યોગ વિવેચન કરવાની જરૂર છે એક ધણા વિદ્વાન્ મહાત્મા સાથે ચાલ કરતાં યોગની અજાતમાં તેઓએ પાતાની તદ્દન અસતા જણાવી, પરંતુ તેઓનાં અજ્ઞાન-ભાવેર અમલના અંતગતમાં તેઓ ચિત્તવા હતા તે અમલ યોગની જ ચાલ હતી એમ જણાતા માત્રમ પદ્યું કે હજી હોયે યોગ રાજથી જ હરે છે યોગમાં જાણુ કંઈ કરવા જેવું નથી તેમ જો વિષય તદ્દન મેદરહરીથી હાથ ધરવા યોગ્ય પણ નથી.

તેને માટે અનેક વિચાર જાણે છે. જ્યારે હિંદુ વિશાળ માન છે ત્યારે જનહોદ્ધનનો ખંચ મોટો થતો જાય છે અને તે જનતાે ઘણાં છુટાછાટા સ્વતાં થતાં જાય છે. જનહોદ્ધનપદ્ધતિ મોટો ફેરફારનો તે યોગ્ય જાણી સારી રીતે જતાવે છે અને જોની ટેકલીકા જાણીએ પર વિવેચન જ્યાં વિવિધમાં જાંવજામ જાણ્યો. જ્યાંસુધી એક જાણના આગળ જાણના જનાવો પર જ વિચાર કે હિંદુ સ્વે ત્યાંસુધી અનેક પ્રકારની ગેરસમજૂતી થાય છે, પરંતુ વિશેષ વિશાળ હિંદુ જતાં તે સવ દૂર થાય છે.

અવધી જનજાતની જાળત સફળપણ પ્રાપ્ત કરવાની છે. જોતજનોની ઉત્ક્રાન્તિ કથવણ માટે અનેક છુટા જનજાતના છે અને તે છુટા પર વિચારણા કર્યા પછી તેને જાણે તદ્દત નીચી સ્થિતિથી માણી કેટલો આગળ વધે છે. કેવી રીતે વધે છે, વધવામાં તેને કેવાં સાધનો મળે છે તે સર્વ પર વિચાર કરવાની જાણ જરૂર છે. જાણ કરીને જ્યાંસુધી જોતજનોની ઉત્ક્રાન્તિ કેવી રીતે થાય છે તેને વિચાર જણાવર થતો નથી ત્યાંસુધી જનજાતની ઘણી જાણતોમાં છુટાજાતો થવા કરે છે અને અનેક વિશુદ્ધ છુટા જનજાતો રીતે જનજાતમાં મુજબતુ કે આકરણતુ રહસ્ય શુ છે અને તેનો જાવસ્થેતુ કયો છે તે સમજવાની જાણરહસ્ય જાણતી નથી તેમ જ તે જાણ ન મમજવ ત્યાંસુધી થતા જનજાતુ જતન થાય છે. આ જાણતોને યોગ્ય છુટાસો આ વિવિધમાં થઈ જાય.

જોતજનોની ઉત્ક્રાન્તિ કેવી રીતે થાય છે, તેને જાણવિદિ મુજબ કર્યાં અને ફેરફાર મળે છે. તેનો જાણનો મુજબતુ જાણત કેવો જોયો છે, તેની ઉત્ક્રાન્તિ જનજાતે તેનામાં જાણીય છુટા કેવો

કમન્યાર નપત્ત બન છે અને તેનાં પૂર્વ કારણો અને પશ્ચાત્
 કાપનો કેવી ઉત્તમ સીતે યોગ્યતામાં છે તે પર પ્રશ્નમિત્ર વિને
 જન આ વિષયમાં કલ્યાણમાં આનંદ છે આજો વિષય મનુ
 જીવ હેતુથી લખવામાં આવ્યો છે અને તેનો હરેક વિષય
 સ્વસ્થથી સરસ કલ્યાણ જાણ પ્રવલ્લ કલ્યાણમાં આવ્યો છે આ
 વિષયમાં આજ દિવસ પર નપત્ત મેલનની પ્રવૃત્તિ કેમ અને ક્યારે
 થાય છે તે જોવાં એક દિવસમાં તેની કેવી સ્થિતિ હોય છે
 અને પરમપ્રજ્ઞામાં તેની કેવી વલણ રહે છે એની પૂર્વ
 સેવામાં કલ્યાણમાં એક કલ્યાણ એકલો અને કલ્યાણમાં
 કેટલાં જાણ છે તે પર આજ વિવેચન કરું છે એવના બહુ
 સ્વસ્થ સેવો, કોઈએના સેવો અને ઉત્કૃષ્ટિમાં પ્રવેશની સ્થિતિ
 મલાવતાં અર્થવર જાણો પર સ્વસ્થ વિવેચન કરું છે આટલો
 વિષય લખતાં એક ની જાણ પર પ્રેમ થશે તે આજ
 સુદસનમાં મેલનની ઉત્કૃષ્ટિ પ્રવચનમત્તા જ્ઞાતના અને
 આજિવન વિષયને જાણ કેવેલું વજાળ અને આજ કલિ
 જાત જાણ એક અને કોન એવની સરજામણી કલ્યાણમાં આવશે
 કોન માનસશાસ્ત્ર (Psychology) જાણ વિષય અને આજ
 આજ કલ્યાણ કલ્યાણ લાગે છે આજો વિષય જ્ઞાતના જિવિ પર
 લખાયેલો છે અને આજિવનથી કલ્યાણ નો વિષય પણ એટલો
 જ ઉત્તમ છે આ જ્ઞાન અને આજિવન વિષયને જાણ અનેક
 કલ્યાણ ઉપસ્થિત થાય છે તે આજ કલ્યાણ એક છે અને
 તેને માટે કોન જાણમાં એટલું મનુ લખાયું છે કે તે
 જાણ માટે એક જિવિ પદ પૂરતી ન જાણ એવના
 સ્વસ્થ વિષયો માટે જીવન જાણો જાણો જાણ જાણ

રાખવ તેટલાં આખનો હાથ એકાં કર્યાં છે આ પ્રાથમિક વિષય પર વિદ્યામુખોને પ્રેમ થશે તો આવડે આ વિષયના બીજા ભાગમાં યોગ્ય રહસ્ય વિતરણ વિચાર છે મનને જાને યોગને કેવો સબલ છે, વિતરણ નિરાપ ક્યારે કરવો, ક્યારે કે નહિ, વિશિષ્ટ હયામાં મનને કેમ પ્રવર્તાવવું, વિશિષ્ટ જ્ઞાનમાં મન કેમ પ્રવર્તે છે વિશેષ જાનેક જગત્પત્તા પ્રશ્નો પર વિચાર કરવા જાને મનોસુક્ષ્મતા વિષયને જાને એ વેદસમ્યક્તા જાણે છે તે જાણ કરવા માટે આવડે પ્રવર્તન કરવા ઈચ્છા છે. આ વિષયમાં આઠ દૃષ્ટિની વિચારણાને જાને કુતરક વિષયમત્તક પર વિચાર બહુ સફળમાં કર્યો છે તે પશુ સવિસ્તર સમજવા યોગ્ય છે આ વિષય જામત્વનો છે જોમ વિદ્યામુખો પારે છે જોમ જણાતાં તે પર વિરોધ લાગવા ઈચ્છા છે.

ખ્યાનના વિષય પર જાણી આવક વિવેચન કર્યું છે જો વિષય યોગ્યના મધ્યગિન્દુ લેવો છે જો પર હલુ પલુ વચ્ચે વિચારણા કરી શકે તેમ છે મારા કહેવાનો આશય જો છે કે જ્યાં વિચારણાથી વાચકમાં આવે જાને યોગ સુખનો જામ કે તેનો ભાવ સમજવા પ્રવર્તન કરવામાં આવે તો જોન જાણમાં યોગ કર્યો છે, જોના પર પૂરકરણ કરી યોગ્ય વિવેચન કરવાની જરૂર છે એક જણા વિદ્વાન્ મહાત્મા સાથે વાત કરતાં યોગની જાણતમાં તેઓએ પોતાની તરફ અસૂતા જણાવી, પરંતુ તેઓન્ત બાજમાં-જહિર બાજય સાંલજાતાં તેઓ યોગ્યતા હતા તે સવ યોગની જ વાત હતી જોમ જણાતાં માત્રમ પદ્યું કે હલુ યોગે યોગ સુખથી જ હરે છે યોગમાં આપુ કર્મ કરવા જેવું નથી તેમ જો વિષય તરફ યોગ્યતાથી હાથ ધરવા યોગ્ય પલુ નથી.

વિરથને યાદી સાધામાં મૂકવા જતાં જાનેક રજકન્ય થવી
 સહવિત છે. જાતિ પ્રવૃત્તિવાળા પ્રાપ્તિ, જાત્યજની જોજાસ
 જાને છુટાછે મળી શકે તેવા સત્યજનો જાત્ય જાવ જાત્ય
 જાત્ય જાને તેવા પ્રસન્ન હાથે ખરવાની જોજી કાળજીને લાગે
 જા નહીં પ્રકારના વિરથમાં તેવા થવા સહવિત છે. જે
 હાથવામાં જાત્ય છે તે જોના થોજવાથી પૈદી હરિમદ્સુરિને
 થોજદ્વિસુધ્યજા હાથજાલ શીખવોજીવિજાલની હાથિસદ્
 હાથિજાલ, શી હોમજાલજાલુ થોજજાલ, શી થુમજાલજાલુ
 છાત્રજાલ વિશેષે પાસી વાચી વિજાલી સમજીને લખુ છે.
 જાત્ય જાત્યજાલ હાથની હાથિ જોડી નથી; જાત્ય પ્રમાણ જાત્ય
 જાત્ય જાને વિરથને જાત્ય જાત્યજાલ જાત્યમાં જાત્ય થોજ માટે
 હાથ કરી વિરથજાત્યમાં પ્રવૃત્તિ હાથ જાને તેવા છુપરી શકે
 તેવી રીતે મળી જાત્યે જાત્ય જાત્ય પદ્ધતિ જાત્યે જાત્ય
 વિજાલિ કરી જાત્ય જાત્ય થોજની પ્રવૃત્તિના પૂર્ણ કરે જાત્ય
 જાત્ય જાત્ય વિજાલથી વજાલી જાત્યજાલ માટે જાત્યજાલ શી
 જાત્યજાલજાલ જાત્ય વજાલ જાત્યજાલ જાત્યજાલ જાત્યજાલ
 જાત્યજાલ માત્રી થોજની જાત્ય વજાલ હાથે થકુ છ

પુનર્લેખ ૫ હાથ વિજાલ } થોજીવોજાલ વિરથજાલજાલ જાત્યજાલ
 થોજ જાત્યજાલ લે ૧૯૭૧ }

વિષયાનુક્રમણિકા

સ્થાન	પૃષ્ઠ
પ્રારંભિક અભ્યાસ-આવેશકરમ	૧
વિષયકરમના નિર્માણકરમ	૨
વસ્તુ પ્રકારના આલેખાનુ રચન	૪
વેળાના મુખ્યપ્રકાર પ્રવાહ	૭
વેળા સમીક્ષા	૯
કેન્દ્રીયતાની અવગણના	૧૧
વેળાની ઉત્ક્રાન્તિ-વેળા તરતરતા	૧૩
વેળા સમીક્ષા બેઠેલા અભ્યાસ	૧૭
આલેખ દ્વારા-ઉત્ક્રાન્તિની સીમા	૨૨
વેળાદર્શિ	૨૩
વિષયદર્શિ (૧)	૨૭
તાત્પર્યદર્શિ (૨)	૩૧
વસ્તુદર્શિ (૩)	૪
વેળાદર્શિ (૪)	૪૪
વેળાવેળા પદ...	૪૧
કુલક વિષય પ્રક	૪૮
વિષયો	૪૨
ઉત્ક્રાન્તિ અવગણના	૪૪
સ્થિતિદર્શિ (૫)	૪૬
કાન્તિ દર્શિ (૬)	૬

તિથ	ગુ
અમરદિ (૮)	૧૧
અમર અમરદિ	૭
અમરદિ (૮)	૭૨
કેવને અમે અમરદિ પ્રથો	૮૧
કેવઅમર-અમર એકપરિ	૮૮
કમ અમરદિ	૮૯
અમરઅમર	૮૫
અમર અમર	૮૭
અમરઅમર	૬
અમર અમર	૬૨
અમરઅમર	૧૧૧
અમરઅમર	૧૧૫
અમરઅમર	૧૧૮
અમરઅમર	૧૨૧
અમરઅમર	૧૨૨
અમરઅમર	૧૨૩
અમરઅમર	૧૨૪
અમરઅમર	૧૨૧
અમરઅમર	૧૨૮
અમરઅમર	૧૨૯
અમરઅમર અમર	૧૨૯
અમરઅમર અમર	૧૪
અમરઅમર અમર	૧૩૩
અમરઅમર અમર	૧૪
અમરઅમર અમર	૧૪૨
અમર (૧)	૧૪૭

नियम

पृष्ठ

नियम (२)	१५
पञ्चमभाष्यरहस्य-सुख सिद्धान्तो	१५२
कर्मज्ञान	१५६
साधनविज्ञ २६२५	१६१
स्वाभिवात्सल्य...	१६४
आज्ञान (३)	१६६
आज्ञान ज्ञाने स्थानादी कापिन तरीके उपपन्नितो	१६७
आज्ञानात्म (४)	१६८
स्वदेश्य	१७२
नाडी विज्ञान...	१७३
अन्तर्भाव (५)	१७७
आस्था (६)	१८
ध्यान (७)	१८१
आत्मज्ञान ध्यान विज्ञान	१८३
१ आत्मध्यान	१८२
२ शैवध्यान	१८७
हेमचन्द्र ध्यान विज्ञान	१८२
आत्म ब्रह्म...	१८३
योग ब्रह्म...	१८६
३ धर्म ध्यान	१८८
आत्मविज्ञान धर्म ध्यान	२
आत्मविज्ञान धर्म ध्यान	२ २
निष्ठाविज्ञान धर्म ध्यान	२ ३
संस्थानविज्ञान धर्म ध्यान	२ ७
नारदसूत्र विज्ञान...	२ ६
हेमचन्द्र विज्ञान...	२१२

વિભાગ	પૃષ્ઠ
વિભાગ ૧	૨૧૮
વિભાગ ૨	૨૨૨
વિભાગ ૩	૨૨૬
વિભાગ ૪	૨૩૩
૪ સુત્રાવલિ	૨૪
સુત્રાવલિ ૧	૨૪૧
સુત્રાવલિ ૨	૨૪૩
સુત્રાવલિ ૩	૨૪૫
સુત્રાવલિ ૪	૨૪૬
સુત્રાવલિ ૫	૨૪૮
સુત્રાવલિ ૬	૨૪૯
સુત્રાવલિ ૭	૨૫
સુત્રાવલિ (૮)	૨૫

જૈન દૃષ્ટિએ યોગ

મુખને ખાલ-આયોહકમ

અહીં રીતે અથવા અન્યહત રીતે સર્વ લોકોની ઇચ્છા મુજબ મેળવવાની રહે છે એના અંતર કામમાં મુશ્કેલ રીતે જિંદગીના મુખે ઉત્કૃષ્ટ પ્રકારે સોજવવાની અને પાવાની અવિભવની સ્થિતિ મુશ્કેલની ઉત્કૃષ્ટ રોગમાં આવે છે પ્રાચીન પ્રાણીમાં જેટલે દરજ્જે વિશ્વવસ્તુ અંગેની હોય છે તેના પ્રમાણમાં તેના મુખને ખાલ ફરતો રહે છે વડન વિશ્વવસ્તુમાં રહેલા લોકોને આ ખાલ સ્પર્શ હોય છે મનુષ્યના પ્રાણ કરેલ પ્રાણીઓમાં પણ મુખને ખાલ અસરગ લેવો હોય છે જેટલાક પ્રાણીઓ ઉદ્ધિવના સોજોમાં સ્વસ્થ માની લે છે જેટલાક પનપ્રાણિમાં સ્વસ્થ માની લે છે જેટલાક કીર્તિ વધારવાના ખાલમાં રહ્યા કરે છે-આવા લોકો જાણનાં કહી શકાય, તેથી અન્ય જાતના વપેલા લોકો સંચન ને મનનામાં આનંદ માની સ્પર્શ લોકોની જાણી શક્તિ પર આવે છે તેઓને માનસિક રળી કહી શકાય, એવી સહેજ જાણના વપેલા પ્રાણીઓ જાણ વસ્તુઓના ત્યાગમાં આનંદ માને છે અને આ લોકોનાં રોગમાં પન ચોવન, અંતરને

અભિર વ્યક્તિ છે. આ સુવ જાણી આત્માઓ છે. પૌરુષતિક અને
 આત્મીય વસ્તુઓ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવે પૌરુષતિકનો ત્વજ
 કરનાર અને આત્મીય સુદ્યોનો સ્વત્વ અવગિય કરી કબિ કરનાર
 પ્રાણીઓ તેથી પણ અલગ હોય છે. જે વર્ગને જ તત્સત્ત્વ દ્વારા
 વર્તનાર કહેવામાં આવે છે તેઓને કેટલું પણ ક્ષમ કરવી વખતે
 જ તત્સત્ત્વમાંથી અચાનક વિસ્ફુટ મળે છે. અને તદ્વત્ત્વાર તેઓ
 વર્તન કરે છે. આ જાને પ્રકરણ જાણીત્વા અને જ તત્સત્ત્વમાં
 સ્વરૂપ હવે પછી વિચારવામાં આવે, જાન કહેવાની મર્યાદા જે
 છે કે-સુખનો અચાનક સુખ સુખ વિશ્વક્રમમાં સુખ સુખ પ્રકરણ
 હોય છે અને આશ્ચર્યમાં બેઠેલો જાણી દેવાર હોય છે તેટલો
 કાલજે તેમાં ન્યૂનાધિક્ય રજા રીતે પ્રમદ થઈ આવે છે. ઘી
 અન્યસભ્યમાં જ સંતોષ માને છે. જાન કે આન પદપૂરવ
 અર્થને કે અર્થીન હોવાથી સુખ જાણવે છે તેવાને એથી વધારે
 પેતાની કલિષ્કની સ્થિતિ સુધારવાનો વિચાર બહુ અલગ હોય
 છે. કલ્પના નહિ બેચે હોય છે. મનુષ્યજાતિમાં એથી કિલ્લી રીતે
 અનેક પ્રકરણ વિશ્વક્રમ પર સ્થિત થયેલા પ્રાણીઓ એવામાં
 આવે છે કેટલું તફાવત જૂન કૃતિ પર આશ્ચર્ય કરી તેમાં જ
 લખન જુલ કરનાર અને કેટલાક માનસિક અને આત્મીય
 વિશ્વક્રમમાં વધુ આગળ વધી જઈ જૂન પદાને જાણવું
 નર એવામાં આવે છે. આ બીજા પ્રકરણ લખેલાં સુખનો
 અચાનક અને તેને પ્રમદ કરવાના માર્ગો તફાવત નવીન પ્રકરણ
 અને બહુ જાણી વિચાર એવાનાં અર્થમાં પડી આવે છે. જાણી
 એક વાત છે. જાન પ્રાણીઓના સંબંધમાં નીકળી આવે છે
 અને તે બે છે કે-સર્વ પ્રાણીઓનું સાધન એવાની વર્ત

માન સ્થિતિના કરતાં વિશેષ સ્થાવીર સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવાનું રહે છે અને તેને માટે પોતાની યોગ્યતા અને પ્રકાર અનુસાર સાધનો તે જોઈકાં કરવા મળે છે

વિકાસક્રમમાં ન્યૂનાધિક્ય

અવિકાસક્રમમાં પ્રત્યેક પ્રાણીઓમાં ન્યૂનાધિક્ય રચ્ય એવામાં આવે છે અને તેનું કારણ પણ તેનું જ વિવિધ છે સામાન્ય અજ્ઞાન, તેનું અવૈકલ્યપણું તેને પ્રાપ્ત કરવામાં અશ્મિદતા, પ્રયત્નની અમી, અર્થાતર, આવર અને બાહ્ય પ્રત્યવધો આવે તેની સામે ધરાની અશક્તિ અને કહ શકવા તેમ જ વિનિયોગની ચેત્કાલરી-આવા કાસ્યોને કીધે પ્રત્યેક પ્રાણીને વિકાસક્રમ એકજે વધતો રચ્ય જણાય છે છતાં એવી સ્થિતિ હરમાન પણ પ્રત્યેક પ્રાણી પોતાના વિશિષ્ટ પ્રમાણે સુખનો અપાલ કર્યા કરે છે અને તેને પ્રાપ્ત કરવા સાધનો એકત્ર કરે છે વલમાન લગ્નથી વિશિષ્ટ લગ્ન સોમવચની પ્રબળ ઈચ્છા તેના ક્ષેત્ર અથવા વિપુલ આકારમાં પ્રત્યેક પ્રાણીમાં હોય છે એટલી વાત આટલા ઉપરથી રચ્યપણે સમજાય છે સુખ મું છે

* વિકાસક્રમ એટલે Stages of Evolution. જ્યાં પ્રત્યેક પ્રાણી વિકાસમાં કેટલી કો વધે છે તે પર નિર્ધારણ છે એટલી કિંમત કરવાથી વિકાસમાં કાનિ વચા ઉપરાંત અધ્યાપાત પણ થાય છે તે વાત ખ્યાનમાં રાખવાની છે એકદર વિકાસ અવગણ જ વધ્યા છે એમ સમજાવવું નથી. Theory of Evolution ઉત્ક્રાન્તિવાદ અને ક્રીન ઉત્ક્રાન્તિવાદમાં આ મેયો તફાવત છે ક્રીન પ્રવૃત્તિમાર્ગમાં નવ્યે એટલી કિંમત થાય તે વાત પણ થાય છે અને એક સોવાન પાછા બેતરી જવાય છે એ ખ્યાનમાં રાખવું છે

જાને ક્યાં છે ? તેનો જવાબ કેટલાકને વિષે આત્મપ્રવેશમાંથી સ્વર્ગ અપારમાં મળી છે કેટલાકને કંઈક સુદ આત્મપ્રવેશમાંથી મધ્યમ આસરમાં મળી છે અને કેટલાકને સુદ અત્મ તરફથી સુરણ થી વચરનો મળી છે. જાણ સુખના અથા તરફ દોષાને તે અનેક પ્રકારનાં આપનો અત્તલર સક્રિય કે તે વચર મેળવતો થાશે છે અને જોવાની મન્યતા પ્રમાણે તેમાંથી સુખ મેળવતો મોટો પ્રયાસ કરે છે અને સાધ્યની સખતા, ઉચમ અને બીજાં સક્રિયો અતુકળ થાય તે પ્રમાણમાં તે સુખ પ્રાપ્ત કરે છે

બહિરેશ્વર-અતરેશ્વર

અથ જાતિ મહત્વના વિષયનો વિચાર કરતાં જાણ્યે સવ પ્રાણીઓને જાદ કરી મામ મનુષ્યનો જ વિચાર કરીએ, કારણ કે મનુષ્ય સિવાયની જાતિમાં વિશ્વ જનુ જલર થાય છે જાતિ સુખમાં જાણકા રેવો અથવા જાતિ દુઃખમાં રહત નારહિત્ય હોયો વિશ્વ કરવાનો અથા જનુ જોણે કરે છે અને વિષયનો વિશ્વક્રમ જનુ જલર દોષથી જાણ્યે કહે જાનીને વિષય મનુષ્યહવતને જાણે જ વિચારીએ તે વિષય વધારે સ્વર થઈ જાયો અને વારવાર વિશ્વક્રમમાં તદન નીચી જમરીએ સ્થેલા હોયો જાણી વાવ કરવાની જરૂર નહિ સ્થે સાધ્યરથા પ્રાપ્ત કરવાની કંપાનવાળા મનુષ્યના આત્મના બે મિદા વિશ્વમ પદી રાજાથ જોક બહિરેશ્વર અને બીજા અતરેશ્વરમાં જો. સાધ્યસ્થાન પ્રાપ્ત કરેલા આત્માને પરમાત્મા કહેવામાં આવે છે જે અતરેશ્વરમાં જો કલ્પસ્થાન છે બહિરેશ્વર

દયામાં વતવા હોયો દારીને આત્મા બહિરેશ્વરમાં જો

જમને છે આત્મવિશ્વમાં સ્વસ્વર જરાતર જમવા નથી અને થીકમાં જોલા બધા જાણકા

રહે છે કે જગત્તે તેની ચેતના બાંધે, તાંથી ગઈ હોય એમ સામ્યચાલન કરનારાઓને સ્પષ્ટ બઘાડ છે. દેહાત્મબુદ્ધિ એનામાં બેટલી બધી હોય છે કે તે પાતાના શરીરને જ આત્મા સમજે છે. શરીરને મુખ-કુખ થાય તો તે પાતાને ચક્ષુ એમ સમજે છે, શરીરથી જન્મ પ્રાપ્તિએના આત્માને પર સમજે છે. પુત્ર તથા જન્મનને પાતાનાં સમજે છે. બન વિગેરે પાતાના તાજામાં રહેલા. જગત્તે હવે સ્વબુદ્ધિ હતપ્ત કરે છે અને તેવી બુદ્ધિને પરિણામે સંસારચક્રવિના બીજ તે નિરતર વાળ્યા કરે છે અને જહી તેનાં જે ફોળે બેસે છે તે સવ તે ચક્રન કરે છે. આવે બહિરાત્મકતા ત્યાજ કરી આત્મામાં આત્મબુદ્ધિ રાખી જેઓ વિદ્યસક્રમમાં આગળ વધેલા હોય છે તેવા આત્મજોને જ ત શરમ કહેવામાં આવે છે. એ દશામાં વતવા તેનામાં મતમનિ આત્મબુદ્ધિ એવી હોય છે કે પછી તેને અંતરાત્મકતા લક્ષણ બાધે રૂપ રમ વૈલવરિલાસમાં જાનદ લાગતો નથી તે સ્વચ્ચેલ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરે છે. તેને પાતાની અગાઉની બાધ ક્રિયાઓમાં કેટલો જમ હતો તે બઘાઈ આવે છે. આત્મસ્વરૂપ જલજર બધુવામાં આવે છે. આત્મની અશિત્ય શક્તિ અને તેના જનવ મુલોનો અગાહ આવે છે અને તેનામાં એક એવા પ્રકરની શાંતિ બાધી બધ છે કે એટલું વધુન કરવું ચક્ષુ મુરકેલ થઈ પડે. એ અંતરાત્મકશામાં વતવા છુવો વિદ્યસક્રમમાં ચક્ષુ વધવા બધ છે અને તેઓમાં વેદલા માટે બુદ્ધ બુદ્ધ વિદ્યસક્રમના સોધન પર સ્થિતિ એવામાં આવે છે. આ અંતરાત્મકશામાં વતવા ચેતનો ત સામ્યચાલન પરમાત્મકતા છે. એ દશામાં વતવા ચેતનો

નિર્દોષ, નિષ્કલ (ચરીર સ્વિત) શુદ્ધ નિષ્કલ નિવૃત્ત અને
 નિર્વિકલ્પ હોય છે. એ દશામા વતવા સ્વયં સદ્ગુણોનાં એકી
 વળતે આવિર્ભાવ હોય છે એ સર્વોત્કૃષ્ટ મહાકૃતિમ દશા પ્રત
 કરવડા સાધ્ય સ્વયં વિશુદ્ધ માત્રાભાગી થતોનાર્થ હોય છે અને
 તે મહાકૃતિમ આદ્ય કોવાળી સાધ્યમજ પર પ્રવાસ કરનાર
 સ્વયં હોયના શુદ્ધ સ્વયંમજન પર તે નિવૃત્ત રહે છે. આવી રીતે
 સાધ્યમાત્ર પર પ્રવાસ કરનાર હોયના એ એ મિટા વિષય
 જાણ્ય તેઓ પણ પ્રવૃત્તિમાં જાણ્ય વિષયકૃતિમાં એકાદ વધારે
 આજળ વધેલા હોય છે કેઈ હલુ વડન પ્રથમ પત્રિકા હોય
 છે અને કેઈ તેથી આજળ વધેલા હોય છે. પ્રવૃત્તિઓના વતન
 તુ જાણ્ય જાણ્ય કરવાથી વિષયકૃતિમાં દશા પત્રિકા
 હોય તે છે તે સમજાય તેવું છે આદ્ય દશા અને આંતર દશામાં
 પણ કેટલીક વળત મિટો વક્તવ્ય મહત્તમ પડે છે અને તે
 સ્વયં વ્યારિક જાણ્ય કરવાની જાણ્ય જાણ્યકૃતિ છે નહિ
 તે કેટલીક વાર વડન સ્વૂજ દરિયા જાણ્ય કરવા જાણ્ય વિષય
 કૃતિ હોય તેથી વડન હલુ જાણ્ય જાણ્ય છે

સુખપ્રાસિદ્ધિપ્રવાસ

સુખ પ્રાસ કરવાની સ્વયં હોયની કૃતિમાં જાણ્ય તેના વિષય
 કૃતિમાં-કૃતિમાં જાણ્ય રીતે એ મિટો વક્તવ્ય રહે છે તે
 જાણ્ય જાણ્ય રાજાની જાણ્ય છે સુખપ્રાસને પ્રાસ છે એ
 તે હલે રજા જાણ્ય તેથી કૃતિમાં છે અને કૃતિમાં સુખ સ્વયં

પ્રવૃત્તિઓના સાધ્ય છે. સ્વૂજ સુખમાં જાણ્ય

સ્વૂજ સુખમાં જાણ્ય
 જાણ્યમાં જાણ્ય

માનવમાં પ્રવૃત્તિને પાતા સાધ્યસુખ
 પ્રાસ કરવા માટે જાણ્ય કરે છે; પૈશ

કૃતિમાં માટે અનેક પ્રકારની પ્રયાસ કરે છે સત્તિવિષય

ઉભયપક્ષ કરે છે સાધારણ શક્તિવાળા પણ કૃત્યદ્વાર મગજ
વળા શેકેની શુભામગીરી કરે છે ધનના વિચારમાં નિશ્ચિત
છે પણ તેવા નથી અને તેવી રીતે શરીરશક્તિને એક વજ
માફક બતાવે છે એવી જ રીતે વિચરકુળો પ્રાપ્ત કરવા માટે
પુત્ર સ્વતંત્રિ કે સ્ત્રી આદિ મેળવવા માટે અનેક પ્રયત્નના વલણમાં
મારે છે વિવેચક ધર્મવલ્લભ અને દાસવલ્લભ

કેવળા જાણી છોડેલું એટલું જ્ઞાન શેકે છે
કે વિત્ત, ધન અને દાસને જ તે સાધ્ય

અથવા પ્રાપ્ત તેમજ પુરુષાર્થનાં પરમ ફળ તરીકે માને છે
અને તેની આવર તે એકજના કસો બાંધેલા બાંધ છે. તેઓને
અને પાતાને સર્વજ્ઞ વિચારમાં વગર અને તેની સ્થિતિને
ખ્યાલ કર્યા વગર તે મળે તો તેમા જ્ઞાનદ માનીને અને ન
મળે તો તેને માટે અનેક પ્રયત્નના કહેણ, ખેડ અને દુર્માન
કરીને છુપાવ પૂછ કરે છે અને અતે જે સ્થિતિમા આવે
છેવ છે તેના જેવી અથવા બહુધા તેથી યશસ્વિ સ્થિતિ પ્રાપ્ત
કરવા ધોષ કર્મનો સમય કરી જાણતીમાં રખાયા કરે છે.
એવું સાધ્યસ્થાન કાલ્પનિક હોવાથી અને તેમાં તેલે જે મુખ
માન્ય છે તે વાસ્તવિક મુખ ન હોવાથી કાલ્પનિક સાધ્ય પ્રાપ્ત
કરવાના પ્રયાસમા તે અનેકવાર પાછો પડે છે અને છેવટે જે
મુખ હજી મેળવતું નથી અને વાસ્તવિક મુખ નથી તે પ્રાપ્ત
કરી શકે તે નથી અને કરે છે તો તેમા તેને જ્ઞાનદ આવડે
નથી અને જાણી શકેજ મળે તો પણ તેની એવળા વિશેષ
મેળવવાની શક્તિ જરૂર છે તેથી તે કદિ પણ સ્થિર થઈને—મુખી

જમીન મેલતો નથી મુજનું બાવું સ્વરૂપ એમો સમજી શક
 કે તેણે વિશ્વસ્યક્રમમાં બાવળ વેપલ મુજ
 હા પ્રકરણ મુજ મારે પ્રવેશ
 પુરુષો તેથી વાસ્તવિક મુજ છુ કે અને
 ક્યાં કે તેની વિચારણા કરી શોધ કરે
 કે ત્યારે તેઓને સમજાય કે કે જગતમાં વાસ્તવિક મુજ
 કે ન તકિ અને અચર મુખી પાવાનો મુજનો ખ્યાલ હતો
 તે વદન સૂજ હતો, અચલ હતો, અસ્થિર હતો તેટલા
 જાણી તેઓ પાવાની વિશેષ વિવેચનશક્તિને જાણ્યો કરી
 નિષ્ક્રમ કરે કે-મુજ નકારથી લેવા બાવળ નથી બાવળ
 પાણી લાવવાનું નહો, તે પાવામાં જ કે પાવામાંથી પ્રગટ
 કરવાનું કે અને તે પ્રગટ કરવી રજતે, કરવાના પ્રયત્નમાં
 અને પ્રગટ થવા પછી એ બાવળ-એ મુજ પ્રગટ થાય કે તે
 નિસ્વમિ છે, નિકષમ છે, આશ્ચર્યપૂર્ણ છે. બાવા મુજનો ખ્યાલ
 શરૂ થઈ તેઓ તેને પ્રગટ કરવા અને પાવાની ઉત્કૃષ્ટિમાં
 વધારો કરવાના પ્રયત્નોની અને સાધનોની શોધ કરે કે અને
 પાવાની અનુકૂળતા પ્રમાણે તે પ્રયત્નો અને સાધનોને બાધી
 વિશ્વસ્યક્રમમાં વધારો કરતો હતો કે કેઈ કિંચમાં, કેઈ બાધ
 અચલ વર વજમાં, કેઈ અનિવરણ વિશિષ્ટ કર્મચોરમાં, કેઈ
 જ્ઞાનપ્રસિદ્ધ અને કેઈ સક્રિયપ્રયત્નમાં અત્યંતજવાનું સાધન
 કે એવી દરિયા બાવળ માની તે સર્જને સાધન બનતી અને
 તેમથી પાવાને અનુકૂળ થતા પ્રયત્નો બહુ કરી સામ્યપ્રસિદ્ધ
 રસ્તે વધારો કરતો બધ કે અને એટલું અને એટલું સાધન
 સાધીય થાય તેને મારે બેઠવણ કરે છે. સાધને અને
 પ્રયત્નમાં કે અને સાધને પ્રગટ કરવાના પ્રયાસમાં સાધન

અધિકાર અને વિદ્યાર્થ પ્રમાણે તે વધતો જાય છે. જાગ જાગે છે સાધ્ય-કર્મચાલુશાસિનાં જાગ અનેક ધુમધામિનું છે. સાધનોમા આવક તરીકે રહેલું યોગ એક અવસ્થા સાધન-યોગ અતિ અગત્યનું સાધન છે વિદ્યાર્થકર્મમાં તેના અધિકારીએ કેવી રીતે પ્રવર્તિ કરે છે અને તેના જુદાં જુદાં જાગે કેવા પ્રકારનાં છે તે જાગ પર રહેલા છોડાતુ વર્તન કેવા પ્રકારનું હોય છે અને તે વિદ્યાર્થના માગ ઉપર રહેલા છોડાતુ હિંમિ કેવી હોય છે તે અગ્ર પ્રસ્તુત છે તેથી સાધ્યપ્રાપ્તિના અન્વ સાધનોને જાણુ પર મૂકી જાયણા પ્રસ્તુત યોગના વિવિધ પર જાવી તેના જુદી જુદી રીતે વિચાર કરીએ, અહીં સ્પષ્ટ રીતે સમજવાની જરૂર છે કે સાધ્યપ્રાપ્તિ માટે યોગ એ એકલું જ સાધન નથી પણ ઘણાં સાધનો પેઠી એક અતિ અગત્યનું સાધન છે જ્યારેથી ઉપોદ્ધાત કરી જાયણે યોગનો સકલ વિચાર કરીએ.

‘ યોગ ’ શબ્દાર્થ

પ્રથમ યોગના વિવિધ પ્રવેશ કરતાં યોગ શબ્દનો અર્થ વિચારવા યોગ્ય છે યુક્ત ખાતુ ઉપરથી જા શબ્દ નીકળ્યા છે એ ખાતુનો અર્થ એવો ‘ એમ કાચ છે જે બેઠે બેઠે તે સાધ્યની સાથે ચેતનને બેઠે તેનું નામ યોગ કહેવાય છે સમાધિ અર્થમાં વપરાતો એક બીજો યુક્ત ખાતુ છે તેમાંથી યુક્ત યોગ શબ્દ અને છે સમાધિ એ યોગનું જ એક અગ્ર ઉપોદ્ધાત અને તેના સમાવેશ યોગ શબ્દમાં થતો હોવાથી એ અર્થ અર્થ બીધા નથી ચેતનની સ્પષ્ટ

સમઘિ સમને એ લઈને યુજ પાતુમાંથી તે સન નીકળે
 કે એમ લેવામાં હરાત નથી. એ પ્રમાણે સનવિધાવા હીને
 તે શેર એટલે આતમાની સ્વરૂપના નિષિદિ કાચી આપે તે
 એવો એ નીકળે છે. આ બંને યુજ પાતુ સુધ છે

શેરમાં મુરુજાન

એ શેરની જાનવમાં વિચાર કરતાં એક વધી જાયતની
 જાનવ એ સફળતામાં જ હી રેવી જરૂની છે. શેરના
 જાવિ તેના ખાનના પ્રકાર અને તેની હાલત સવ કિસમે
 અને જાસ કરીને શેરના જાનવનાં જાવિને બદલાર
 કરવામાં સુરની બહુ જાવલકતા છે. મજાદરાક સુરમકાસજ
 હોય છે તે તેમજ કાસ સમયવચ્ચન બહુ સારી રીતે જાત
 થાય છે અને પોતે શેરના વિદ્યસમાજમાં કયા જાવિદાર-
 સિવાન હોય છે તે જાસવર જાવિમાં આવે છે. સુરમકાસજની
 જાવિદાર વચર અને પોતાને જાવિદાર જામલત વચર બહુ હોવી
 હોવી પોતાની જાવિદારિ કરવા બતાં જાવિદાર જાવિદાર હોવી જાવિ
 જાવિ વચરવતુ થાય છે. જાવિદાર શેરમકિયા હોય જાવિદાર કે
 જાવિદાર જાવિ જાવિ છે. વળી શેરની કેટલીક મુરુજાને અને
 જાવિદાર સુરમકાસજની જાવિ જાવિદાર થાય છે અને તેટલા મુરુ
 સુરમકાસજની શેરમાજ વર પ્રગતિ કરવાની હોય હોય તે તે
 વિવરમાં નિષ્કાવ થયેલા સુરની સમુજ તે વિવરનાં પ્રત્યેક
 જાવિ પ્રત્યજાને સારી રીતે જાવિદાર કરવો અને જાવિદાર
 હોને જાવિ જાવિ સુરમકાસજની જાવિદાર પ્રમાણે શેરમાં પ્રગતિ
 કરવી. આ જાવિદારમાં જાવિદાર જાવિદાર શેરને બદલે શેર-

શ્રાવણ પ્રવૃત્તિ કરી પોતાને આગળ વધેલા સમજવાની
 શૂંક કરે છે જ્યારે વસ્તુતા તે નથી.
 શ્રાવણે જાહેરે પણ આગળ વધેલા હોતો નથી. શ્રીમાન્
 શ્રાવણશાસ્ત્ર શ્રી યોગશાસ્ત્ર શ્રાવણી
 શ્રાવણ કરતા ઉપદ્રવશાતર્થ ન હોય છે કે-યોગશાસ્ત્રની
 રચના તેઓ શાસ્ત્રસંપ્રદાયે અભ્યાસ કરીને સદ્ગુણથી પ્રાપ્ત
 થયેલા સ પ્રદાયશાસ્ત્રી અને આત્મસંવેદન પ્રમાણે કરે છે આ
 શ્રાવણ શાસ્ત્રી હકીકત જહુ અત્યંતની છે એકલા શાસ્ત્ર
 શાસ્ત્રની યોગ જેવા વિષયમાં પ્રવેશ થઈ શકતો નથી એ ખાસ
 સમજવા લાયક હકીકત છે આ અત્યંતના વિષયમાં અત્યંત
 ઉત્તરનારને મારે અત્યંત વિચાર કરવા નથી, મારણ કે તેઓ તે
 વર્ણ નક્કર છે, પરંતુ ઘણી વાર આત્મવચન પણ જહુ થાય
 છે અને યોગશાસ્ત્રના એક પગલાને યોગની જગ્યા કિંવા માની
 લેવાની શૂંક કરતા ઘણા સાત્ત્વિક પણ વિભક્તે દોરવાઈ ગયેલા
 ભદ્ર લોક એવામાં આવે છે. જ્યાં આ જાણત ઉપર શ્રાવણ
 માં ન જાયર મૂકવામાં આવે છે શ્રી અનંતદેવનંદ મહારાજ
 એકવીસમા શ્રી નમિનાથજીના સ્વવનમ્ સમય પુરુષના અંગે
 મણાવે છે ત્યાં સૂત્ર, નિમુક્તિ, સાધન, વૃદ્ધિ અને વૃત્તિ સાથે
 પરપક્ષનો અનુભવ એટલે સાંપ્રદાયિક શાસ્ત્રને તેઓ મણાવે છે
 અને એમાંથી એક પણ અત્યંત ઉત્તરને ફક્ત અણુવાર્ત
 તેઓ અણાવે છે આ ઉપરાંત યોગનો કેવળ પણ જંચ વાળવી
 વળત અથવા યોગના વિષયમાં રિજત થયેલા મહાપ્રભુનો સમ
 કરતી વખત એકદમ અણાવવામાં આવે છે કે-સદ્ગુણનો યોગ
 કરીને તેઓની પાસે યોગનો અભ્યાસ કરે.

વળત મહત્વની થતી એવામાં આવે છે તેથી જા બાજતમાં જાહી
આવુ થયે મુશ્કેલીમાં આવે છે. કેટલાક યોગની નિશાના સ્થિતિ
માનનારના મતથી જાની રીતે આત્મવચના કરતા એવામાં
આવે છે તેનું કારણ જરૂરપણની ઉપેક્ષા અને યોગાભાસ
માં આકર્ષિત થવાનું છે. જા અમલના વિવિધમાં જી આનંદવનન
મહાસત્ત્વ પદોમાં જલ્દી થાય થાય સુખના કરે છે. આવીરમાં
જાની જીહા અભ્યાસમાં આ જ વિચાર તેઓથી જાય છે અને
અન્યત્ર પણ જ્યાં જ્યાં તેઓ વિચાર તેઓથી જાય છે તે જ્યાં
વિદેશનામાં તે જા આનંદ યોગમાં આવે છે.

• **सिद्धि** : सत्यम्

ધેર સંબંધે જાણ વિચારવાં શુભચિન્તની જાણવત જાણથી
 વિચારી સીધી રહેને મૂળ વિષય કંઈય જાણવાં યોગ સંબંધી
 જ્ઞાનના વિચારીએ, ત્યાં જાત જાણ યોગદાનનાર યોગની જ્ઞાનના
 માર્ગ રહે છે કે-યોગ વિષયવૃત્તિનિરોધ । એટલે વિષયવૃત્તિના
 નિરોધને જાણવા વિષયવૃત્તિની સંસ્કારયોગ જાણવાને એ જ્ઞાનના
 પ્રાપ્તિ યોગ રહેજામ જાણે છે જા વિષયમાં વત જાણીની યોગ
 સંબંધી જ્ઞાનના કારણે મેનની યોગ સંબંધી જ્ઞાનના માર્ગથી
 જાણી નથી વિષયવૃત્તિના નિરોધને યોગ રહેવાને નહોતે તેજ
 મૂળ જાણમાં પુરુષતેજસિ યોગ । સાધ્ય કારણે મેનનાને જે
 એવી રે છે તેને જાણી યોગ રહેવામાં જાણે છે જા જાણમાં
 મેન પરિણામમાં યોગ સંબંધ વચસયો એવ જોમ કારણે છે
 યોગ સંબંધી સીધી રજા જ્ઞાનના માર્ગ જોવામાં જાણી નથી
 યોગ વિષયમુખ્યત્વે જાણમાં યોગ સંબંધ વચસ કરવાં (માર્ગ)

૧૧ મી) * શ્રી હરિભક્તશુરિ મહારાજ કહે છે કે—“ જ્યોતને યોગેમાં ઉત્કૃષ્ટ યોગ કહેવામાં આવે છે અને તે મિશ્રની સાથે બેઠવાર છે સવચન્દ્રાસ એ તેનું સ્વરૂપ છે ” જ્યાં જોઈ રીતે બેવા યોગ શબ્દનું સ્વરૂપ વધુન પ્રાપ્ત થાય છે. સ્વયં ત્યાગનો અર્થ યોગ છે અને તે મિશ્ર સાથે પ્રાપ્તીને બોલે છે તેથી તેને બેઠવાર તરીકે યોગ કહેવામાં આવે છે. જ્યાંથી થત જહિની જ્યાંથી ને ઉપર જણાવવામાં આવી છે તે અગ્ર થતવી નથી જોમ સ્વરૂપ થયું હશે. ચિત્તની તરફ નિરોધાવસ્થા અવધા શૂન્ય સમાધિસ્વરૂપ નૈન દૃષ્ટિએ દેહમાં પણ પ્રકારે ઉપયોગી નથી એ જાણજે ઉપર સ્વરૂપ કરવામાં આવશે સમિતિ, કુસિત્ત સ્વરૂપ વિચારતાં જ્યાં સજાથી વિશેષ નિષ્ક્રમ થશે. જાત યોગ શબ્દ ઉપર જણાવેલા બંને અર્થમાં દેહમાં દેહમાં જ્યાં પર વપરાયો છે બેઠેલું વિચારી પ્રસ્તુત વિષયને જાણે આપણે ચેતનની ઉત્કાન્તિ બહુ અસંપન્નમાં વિચારી અર્થજે.

ચેતનની ઉત્કાન્તિ

કર્માવૃત્ત સ્થિતિમાં નિયોજની અંદર જ્યાં હવે જનત ક્રમ રહે છે ત્યાં નદીજળાણુયોગ જ્યાંથી જાક્રમ નિજ સ્થિતિમાં દેહમાં વખત અવધાર નિયોજમાં આવી સુરમ સ્વરૂપ મિટી જાદર સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરે છે જોની રીતે વધવા વધતાં જ્યાં હવે પૂરની જાદર બેઠેલિય દશામાં, ત્યારપછી એ જણ જાદર ઉદ્ધિય વાળી સ્થિતિમાં અને કુમે કરીને વિચાર વધેલિય સ્થિતિમાં

* અતસ્ત્વયોયી ચોવાર્ગી ચોયઃ પર કથાહૃતઃ ।

મોહમોગનનારેવ કર્મકમ્પાસમ્ભવાઃ ॥ મોહદૃષ્ટિમુખ્ય (૧૧)

આવે છે. ક્ષમિક શુભ પરિણામ થતાં કમનિવસ જાણ
 અભ્યક્ત રીતે કરી જાયે આવે છે અને વળી કોઈ કોઈ જાણ
 પાછે નીચે ઉતરી આવે છે જાણી રીતે અવસ્થાં પાછાં
 તે જાણે પશ્ચિદિવ્યતિમાં આવે છે ત્યારે તે આત્મસ્વરૂપ-
 વિચારણાની અવસ્થામાં આવે છે. પશ્ચિદિવ્યતિમાં પણ મનુષ્ય-
 અતિમાં ઉત્તરિક્રમ જનું ચારો પ્રાપ્ત થાય છે તે આપણે ઉપર જોઈ
 ગયા છીએ. મનુષ્યઅતિમાં જાણીને પણ જાણ દેશની પ્રતિ,
 અનુષ્ઠની સ્થિતિ, યાત્રીયુત્તર વચાસ્થ, સુરુપકાસજનો કોચ,
 ઉત્તરિક્રમ કરવાની ઇચ્છા, જ્ઞાન મહત્ત્વ કરવાની યત્નિ, પુણ્યભક્ત
 કરી વિવેચન કરવાની યત્નિ એ પ્રમણે જનોઈ પ્રકારની જનુ-
 દુષ્કા પ્રાપ્ત થાય તે જ ઉત્તરિક્રમમાં ચેતન આગળ વધે
 છે તકિ તે મનુષ્યને થાય પણ કરી વળી પાછે અસારમાં
 રાખી આવે છે અને અસારમાં જરૂર છે જાણી સ્થિતિ
 દેવાથી મનુષ્યભવની કુલજાળ વિચારી પ્રાપ્ત થયેલા સામગ્રીએનો
 પૂરપૂરો ચારી રીતે જાણ દેવાનો અવસ્થાના સમજાયા સાથે
 હોયે મનુષ્યઅતિમાં પણ ઉત્તરિક્રમમાં પુણ્ય પુણ્ય સોજન
 પર સ્થેલા દેવ છે એ અજાણ સમજાવતું છે. જુદા જુદા
 ઉત્તરિક્રમનાં સોજાને પર દર્શિદાસ આગળ
 ઉત્તરમાં તત્ત્વમત્તા વિવેચન થશે ત્યારે જજુથી કે ઉત્તરિક્રમમાં
 પણ કેટલી તત્ત્વમત્તા દેવ છે મનુષ્ય-
 અતિમાં સ્થેલા હોયેનું વતન જોતાં જણી વખત મિટો
 એ થશે. વજામત મનુષ્યે જનોઈ પ્રકારનાં જાણ રીતે
 જાણ કરી, અપમ વૃત્તિ જાણી જનોઈ પ્રકારની અપમ
 કરી, અપમ દેવ તેજ જાણા આવે છે. અવસ્થાનાં કાર્યોમાં

આનંદ માની, હજુ વિવાહાદિ પ્રસંગોમાં મુજ માની, મરણ
વિયોગાદિ પ્રસંગોમાં શોક કરી, હાં તે તદ્દન આગમુ અથવા
તે તદ્દન પ્રવૃત્તિમય લખન વહન કરી સાધ્ય અને હેતુના
નિષ્કેષ વગર લખન પૂણ કરે છે, ધનની એવધામ, પુત્ર
પરિવારની શ્રદ્ધ કરવામાં, તેઓના યોગ્ય વેધ અભ્યાસમાં,
માન ક્રિતિના અભ્યાસમાંની અસ્થિરતા અથવા છતાં તેની
પ્રાપ્તિના પ્રયાસમાં અનેક પ્રકારની ધામધુમ કરી અવધાર
જણાવે છે અને પ્રાપ્ત થયેલ એકપાઈનો કેઈ પણ પ્રકારનો ઉપ
યોગ કર્યા વગર અથવા બહુધા દુરુપયોગ કરીને લખનયાત્રા
પૂણ કરે છે અને જલ્પજલ્પ અનેક પ્રકારના વીચ કર્મો વિષય
કથાન દાસ એકાં કરી વિશેષ સારે થઈ સર્વાંતરમાં આસ્થો
અથ છે અને પોતાના ધેતનને અથવા સ્વને એવી કોઈકી
કિંમતિમાં મૂકે છે કે જાણે મનુષ્યજાત અથવા તેમાં પ્રાપ્ત થયેલ

સામગ્રી ફરીવાર પ્રાપ્ત કરવાં અનેક બંધે

સામગ્રીને દુરુપયોગ કરવા પડે. આ અતિ વિપરીત કિંમતિમાં

આવી રહેલા ધેતનના અવધારનો ખ્યાલ
કરતા બહુ વિચારના લાભક સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય તેમ છે એને
પુત્ર નહિ હોય તો પણ ધનની પાછળ ગાંઠે થઈ જરી, પુત્ર
સર્વાતિ હોય તો પુત્ર ધન મેલી જનાર પિતાનો કેટલો બાજર
માને છે તેનો ખ્યાલ કર્યા વગર ધન પાછળ લાગી રહેશે,
માન-ક્રિતિ માટે અનેક પ્રયાસો કરશે અને આવી અનેક રીતે
વિચિત્ર લખનમાંથી તેને બહાર નીકળવાનો કાંઈ પ્રયત્ન
આપશે તો તેના સર્વાંસ અપીચો તેને સજ્જારમાં એવી સમયો
અને તેવા સંયોગોમાં કેઈ બીજો એકપાઈ હોય તો તેને પણ

સાધારણમાં જે 'વીને' હાથ જાય, આવી રીતે જાનેક પ્રકારે વિચિત્ર
 લગ્ન પૂર્ણ થી. લગ્ન સંધ્યાએ વળગતો બચ છે. જ્યારે
 બચ છે, તેની વિધિય નહીં જાય બચ છે. જાને મનુષ્યલગ્ન,
 એક યજ્ઞમાં જાય તે, હારી બચ છે. લગ્ન જાત્રાની છે
 તે જ્યારે જાત્રાની જાયું હોય. હવે જાત્રા પ્રકારની મનુષ્ય
 લગ્નની મુખ્યત્વે કરીને વિધિ છે. એટલું બધા પછી જાય
 એટલું પૂરું જાયું તે જ્યારે જાય છે. જાત્રા માની હીલે
 જાયારથી વિચિત્ર થઈ કેટલાક એક લગ્ન સંધ્યાએ જાય

આવતા આવ છે, મનુષ્યમણી દુઃખજન
જન્મજન્મની મહામાયાએ વિચારે છે ચેતન જાને પુનઃજન્મે સંધેશ

કચ્છનાં બે ભાગ પશ્ચિમનાં તે સુબખેલાં

[illegible]

તેને જાણે તેઓ જાણુ અપ્રતિષ્ઠિત ક્રમસર કરતાં આત્મા બધ
 છે આ પ્રત્યક્ષ દર્શકત્વ હોવાથી આપણે આવા છવે ક્ષતિ
 ક્રમમાં આપણ વધે ત્યારે તેઓની સ્થિતિ-માનસિક અને
 અત્યંત-કેવી રીતે પ્રગતિ કરતી બધ છે તે પ્રથમ આઠ દર્શ
 કાસ વિચારણુ અને ત્યારપછી પ્રગતિ કરવાના સાધનો પૈકી
 યોગનાં જાણે અને આસ કરીને આત્મવિષય પર વિચાર કરણુ

‘યોગ’ સંજ્ઞાની યોગો અર્થ

જાણી જોઈ વાત આ પ્રસંગે કહી દેવી પ્રાસંગિક છે.
 સામાન્ય રીતે હોદ્દામાં યોગ શબ્દની સાથે કઈ જાતિ વિચિત્ર
 અર્થ પ્રસરી રહેલો જણાય છે તેઓ યોગી જોડે જોગી અને
 તે ઉપરથી જાણીજુદી બધાનાર મતવચના સમજનાર, સિદ્ધિ
 દ્વારા લોકજનુ મુખ્ય કરનાર, અધિકારી મતવચનાર અને એવી
 અસાધારણ સમર્થતા દેખાડનાર વૃત્તિનો અર્થ કર્યા કરે છે આથી
 યોગ શબ્દનો અને તેના મૂળ હેતુનો નાશ થતો હોય જોમ મારુ
 માનવું છે છતાં જાણીત્વ શક્તિ છે અને આત્મીય શક્તિદ્વારા
 કુદરતની કેટલીક સામાન્ય રીતે ન જણાવતી સત્તાઓ વિશુદ્ધ
 આત્મજીવન વહન કરનારને પ્રાપ્ત થઈ શકે છે અને પ્રાપ્ત થયેલી હોય
 છે જોમ માનવામાં આવતો આવતો નથી અને એવી અનેક
 સમર્થતાની વાતો શાંતિવામાં આવે છે પરંતુ જો યોગ
 નથી યોગને જાણે થતી સિદ્ધિમાં જો
 સિદ્ધિ અને પ્રગતિનો આ જીવન દુસાર્થ બધ તો વિષયવૈરાગ્ય
 સંજ્ઞા સુષુપ્તવૈરાગ્ય ન હોવાથી તેની
 પ્રગતિ થતી જાણી પડે છે તેનું આત્મક્રમ પોદ્ગતિક

દયામાં ફરારી જવાથી વધારે કષ્ટ વધી શકે તેથી જાણી સિદ્ધિએ પ્રાપ્ત થાય તે પછી તેનો ઉપયોગ વાસ્તવિક રીતે તેણે કરી શક્યા નથી. એક સુખી જોશીને સામાન્ય કોઈ મુશ્કેલી જાહેર કરનાર નહિવેલું. એમ કહે. કદાચ એવો એકાએક, પરંતુ એમની પ્રક્રિયા કરવા કરતાં પોશ્યકાર સિદ્ધિને લાભ લેવા પ્રયાસ કરે છે તે વખતે તે તરૂન એમણે થયું, પૈતૃકમત્સ્યામીએ અસીધુમદાનસ હિંમથી લાભોને સીધા જમાવ્યું તેનો અપરાધ કરને પ્રતિજ્ઞાથી લીધેલ કરવાનો હતો, નહિ તે તેણે પણ એમણે જ થયું અને અપરે સંસ્કૃતિમારે વ્યવસ્થાના કથાનકમાં તેઓના લેણ પડીને પ્રત્યક્ષમાં જોઈએ છીએ કે તેઓને કુલદિ અપિ હતા, શરીર મહાન્યાસ થઈ હતી અને પિતાની જાણે જોઈ લખિ હતી કે પિતાના મૃત્યુ શરીરને મુશ્કેલી પણ વધારે તેમની જાણી શકે પરંતુ એવી હિંમને ઉપયોગ તેઓએ પિતાને મોટે કદિ કરી ન હતો. સ્વર્ણ પોશ્યકાર અપરાધમાં સર્વ જાણ મન જાણમાં સ્વપચ્ચ સ્વેચ્છાને તેમણે મોટે એવી કહેવાય નહિ, તેના અપરાધો એમના અપરાધમાં અવધ તેની પ્રક્રિયામાં પ્રવેશ કર્યો નહિ અને તેવી કથાને માત્ર અપરાધને એનો વિચાર થાય તેમણે સંસ્કૃતિમારની પદ્ધતિ અવસ્થાને સારી રીતે વિચાર કર્યો. એમણાંના પ્રથમ પ્રસ્તાવની આક્રમી આક્રમી લીધે કરતાં આ વિષય પર સારા સ્વેચ્છા થયો કે હિંમત એમ કે કે-એમની પ્રક્રિયાથી જાણી અનેક પ્રકારની હિંમ-સિદ્ધિઓ સદા પ્રાપ્ત થઈ જાય છે પણ તે પ્રાપ્ત કરવા મોટે અવધ પ્રાપ્ત થયેલ એવું તેના ઉપયોગ મોટે એમણાંના

પ્રાપ્ત કરવાની જૂથ કહિ કેઈએ કરવી નહિ. પૌદ્ગલિક દશ્યામાં આ છવની આસક્તિ જોટલી નથી છે કે એ આ સંબંધમાં પ્રથમથી એજ્ય યેતવણી ન મળે તો જલુ આગળ વધી જવા રહી પણ રજીલ ધ ધવાનો જલુ સજવ રહે છે. આટલા ઉપરથી લોકોમાં યોગીના સંબંધમાં જે જોડો ખ્યાલ બિચી બયો છે તે કાઠી નાજવાની ખાસ જરૂર છે. શુદ્ધ આત્મદશ્યાને પ્રાપ્ત કરવાની સ્થિતિમાં બેદન્યાર વિશ્વતિને ધોમ કહેવામાં આવે છે અને તે સ્થિતિમાં વધારે આગળ પ્રગતિ પામેલા પ્રાણીઓને ધોમી કહેવામાં આવે છે. એમાં જેટલે જશે પૌદ્ગલિક વાંજ હોય છે તેટલે જશે યોગશ્રદ્ધા સમજવી. આ જ નથી સચારી છવેના વિચારથી દોરવાઈ ન જતાં શુદ્ધ તાત્વિક દ્રષ્ટિથી ખ્યાલ કરી શકતું કલ્પિત સમજવાની ખાસ જરૂર છે.

સિદ્ધિ અને	આવી અનેક પ્રકારની અધિમા, લધિમાદિ
ધાત્મધર્મો	સિદ્ધિઓનું વણન યોગશાસ્ત્રમાં પૂ. શ્રી હેમ
	ભદ્રાચાર્યે કહ્યું છે અને પાત જલ આવાયે

યોગદશાનના તૃતીય પાદમાં કહ્યું છે, પરંતુ છેવટે કહે છે કે—એ સવ સિદ્ધિઓ પુરુષશાક્ષાત્કાર ક્ષાવનાર સ પ્રસવ યોગની પ્રતિબધક છે, કારણ કે તેઓ કહે કે—મન અર્ધામુખી વિવચથી અત્યંત વિરામને પામ્યું નથી ત્વામુખી તે બોધક થઈ શક્ય પ્રતિ સ્થિર થતું નથી અને એ સિદ્ધિનો ઉપયોગ કરવા વિરમ સેનદ્રાસ અતાકરણ વિહુળ થાય છે. અતાકરણમાં પ્રાપ્ત થયેલું દુરવળલ સીધું યઈ જાય છે અને અત કરણની શુદ્ધ સાત્વિક અવસ્થા કમી કમી જતી રહે છે. વિચરતા જતી રહી અચળતાને રથાન આપે છે અને અતે તે સાધક યોગના પરિણામી ફળને

અનુસંધા વિન્ય મરણ પામી ફેમગટ યાવ છે ક છેવટે ત્યાં
 ફેરવમાં અનુભુ છે કે—અનુવાનદશામાં આમણ ન વધવાની
 ફેમજ સજન્યારને બાપો સિદ્ધિએ કામતી છે, પરંતુ કોને વિશેષ
 અવાતિત્ય ઉદેશથી યોગસાધના કરવી હોય તેમણે આ સિદ્ધિએ
 ઉપેક્ષા કરવા ધોમ છે. કૈન પરિભાષામાં બાપો જ વિચાર
 બવાપોએ તે: પોદ્ધમલિક દશાના લોકાથી અવાતિત્ય લીધે જ
 સિદ્ધિમાં પરિપૂર્ણતા પામી તેનો લાભ હોવા વિચાર કરે છે.
 બાપો કોમની ઇચ્છા સિદ્ધિસ્થાન પ્રાપ્ત કરી કમમળથી સંકલ્પ
 થઈ આમદશામાં સ્થિત થવાની હોય છે તેણે આ સિદ્ધિએત
 ઉપયોગને જ આપ વધારાનાર સમજ પરબવર્મા સમજવા કરાવનાર
 વરુકે તેની આત્મ પોદ્ધમલિક વસ્તુઓની ઉંડે ઉપેક્ષા કરી પોતે
 અપ્રાપ્ત થાય છે.

સાધકે લીધેલો ઉત્પત્તિક્રમ

હવે જાણવું સાધકે લીધેલો ઉત્પત્તિક્રમ વિચારીએ. અહીં
 જણાવી દેવાની જરૂર છે કે આ ઉત્પત્તિક્રમ શ્રીહરિભક્ત્યુદ્ધિ
 મહાસજન્ય અનુભવેલા શ્રી યોગદક્ષિણમુખ્યજ બાપે ઉપરથી તેમજ
 તેના કમલમ સુજ્જ્વાલી પદ્મપત્ર ભાર્ગવદર્શન આદિ દિવિની અનુભવ,
 એક અનાવનાર પ્રસિદ્ધ મહાત્મા શ્રીમાન્ પદ્માનિબધ ઉપાધ્યાય
 છે તેમના અનુભવનાર અજ્ઞ રીતે અભેદમાં ભૂલ-પો છે. એ
 કમ બહુ વિચાર કરી કમમળા વલ્લ કરવો અને કોમણે બની
 માટે તેમણે ઉપરોક્ત ખૂબ જાયો લેવા.

પાત્રજલકેવાઈન પાત્ર એવું મૂલ મહત્ત્વ અને તે પર વાર્તિક

શુદ્ધસ્થાન-ઉત્પત્તિનાં સોપાન

જીવનો ઉત્પત્તિક્રમ સમજાવવા માટે જોઈ શુદ્ધસ્થાનરૂપ વિજ્ઞાન કરવામાં આવ્યા છે જેમ જેમ ચેતન-આત્મા શુદ્ધ સ્થાનમાં આવળ વધતો જાય છે તેમ તેમ તેના આત્મીય શુદ્ધો અવિરોધપણે પ્રકટ થતા જાય છે અને છેવટે જ્યારે જોઈતા શુદ્ધસ્થાનના કિંદ તે પહેલેથી છે ત્યારે તેને તદ્દન તર કણે જ સાધ્યની પૂર્ણ પ્રાપ્તિ થાય છે જો જોઈ શુદ્ધસ્થાનમાં ઉત્પત્તિક્રમ કેવા પ્રકારનો થાય છે તે પણ બહુ સારી રીતે સમજાવ્યો છે અને જૈન જગ્યાએ વિષયમાં બહુ સારી રીતે પ્રકટ નામે છે કમજબ, કમવચ્ચી, વચ્ચસ મહ વિગેરે આ વિષયના ખાસ જગ્યા હોવા ઉપરાંત મૂળ સૂત્રોમાં પણ તે વિષયનું વધુન બહુ વ્યવસ્થિત રીતે અનેક સ્થાનો પર વ્યાખ્યામાં આવ્યું છે આવા યોગના વિષયમાં પ્રવેશ કરનારે કમજબાદિકે તે સારી રીતે જાંચીને સમજાવ જ જોઈએ તેથી આપણે શુદ્ધસ્થાનનો ઉત્પત્તિ ક્રમ જણાવવા માટે અહીં શાકશુ નહિ બેટલુ જ જણાવ્યું કે-મિથ્યાત્વ શુદ્ધસ્થાનથી આવળ થાતવાં જતુમ શુદ્ધસ્થાને અવિરતિ સમ્ભવશક્તિની હયા પ્રકટ થાય છે તે જગતે હવે પછી વિવેચન કરવામાં આવનારી જતુમ શક્તિથી આવળ વધવામાં આવે છે પાંચમા શુદ્ધસ્થાને દેશવિરતિ થાય છે અને ત્યારપછી આવળ વધતા ઉચ્ચ શુદ્ધસ્થાનની પ્રાપ્તિ થતાં અનેક આત્મીય શુદ્ધો પ્રકટ થાય છે કમનો નાશ થતો જાય છે અને છેવટે જન કમથી વહિત સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે યોગના અભ્યાસીએ આ સ્થિતિ-શુદ્ધસ્થાનનો ક્રમ, તેમાં થતો અવરોધ અને અવરોધ સમજી શકે તર્થ જાણનો સારો રીતે પ્રાપ્ત છે અભ્યાસ

કરવાની રુચિથી ॥ પ્રવત્ત સારી જાત રાજવાર્માં જાને તે
કમની વિચિત્રતા, તેનાં બંધસ્થાનો, તેનો ઉદયમળ, તેની
ચત્રમાં સ્થેચાની રિતિ વિધેરે મહુ જાતની જાલતેનુ સુખ
જ્ઞાન મળી શકે તેમ છે જાત વચ્ચાક જોડતો છે કે-કૌતિકમ
જાતાવચા માટે સુખસ્થાનની રચના જાને તેનુ રચક જ્ઞાન મહુ
ઉપચેતી છે તેને માટે કમર્જભાદિ ઉપચેત્ય જોઈને વિષ
કરવા લક્ષ્યમણ કરી જાપણે જે વિષયમાં જોડહુ લાઈને તેણ
કે કમના જાતના વિષયને જાને કૈન જોઈમાં મહુ જોઈ
જોઈએ થયેલા છે જાને જે વિષયનુ રચીકરણ મહુ જાણી રતિ
કરેહુ છે. પંચમા સુખસ્થાનની જાતના પ્રવતિ કરવી વખતે
મહુ રચકાઈ જાને સપાટાજે ઉત્તિ થાય છે જે સુખસ્થાન
ને જાતને વિષય દ્વિતીય વિષયની વિચારણામાં પ્રવતિ પ્રવતિ
કરે રતિ વિચારવામાં જાપણે.

જાકે દ્વિતી-કૌતિકની સીદી

જા માને કૌતિકમ જાતાવચા માટે જાકે દ્વિતો ઉપચેત્ય
મહુ સુખ રતિ કરવામાં જાપણે છે. જે વાઈ વિચારણાવચક
લક્ષ્યમણ વિષયને વિચાર કરતાં કરેક જાપણે પુરવે પાતે કૌતિક
કમની કઈ કઈ સુખી પોઈએ છે તેનો વિચાર કરવે. હવે
જાંત જાવસ્થામાં સ્થિત થયેલા જીવનજાને પૂછો તે તે જા
જાજા જાપણે કે કૌતિકમાં પાતે કઈ સુખી વપેલ છે કવે
જાપણે દ્વિતી જાને જાકે વિચારીને.

દ્વિતી જાકેની અર્થવિચારણા

જાકેજાકેની સ્થિતિને દ્વિતી કરવામાં જાને છે. (યેવદ્વિ-

સમુચ્ચય બાધા ૧૭મી) પોતાના અભિપ્રાય ઉપર આત્મતત્ત્વનો
નિષ્ક્રમ કરવો તે જેમ પ્રતિકૂળ છે તેમજ અધમદા રાજની
તે પણ ઉપયોગ વગરનું છે વિચારપૂર્વક મદા રાજની નિષ્ક્રમ
કરવો અને સત્ત્વ સ્વરૂપનું જ્ઞાન કરવું એનું નામ દહિ
કહેવાય છે. એવા પ્રકારની દહિથી કલકી પ્રવૃત્તિ જટલી પડે
છે અને શુભ પ્રવૃત્તિ તરફ ઝમન જાય છે જેમ જેમ દહિ
જીવ્ય થતી જાય છે તેમ તેમ ઉત્તતિક્રમમાં ઉચ્ચ પ્રકારના જોધની
પ્રાપ્તિ થતી જાય છે આવા પ્રકારના હરીનને દહિ કહેવામાં
આવે છે જેટલી જેટલી આત્માની વિકસવસ્તા થઈ જાય એટલે
જેટલે જેટલે જશે તેના ઉપર લાભેલાં કર્મો કંઈક ઉદય
જાવીને જરી ગયાં જાય અને કંઈક દળાઈ ગયા જાય તેટલે
જશે તેને સ્વાભાવિક રીતે જતું જાય છે અને તેના
પ્રમાણમાં તે ઉત્તતિક્રમમાં આગળ વધતો જાય છે આવી રીતે
વિચારતાં જેટલા સેરો ઉત્તતિક્રમના થઈ શકે તેટલા દહિના
સેર થાય કદાચ કે દરેક જીવન ઉત્તતિક્રમમાં જુદી જુદી
અવસ્થા પર સ્થિત થયેલ જાય છે એ દરેકનું વધુ ન કરવું
તદન અશક્ય છે તેથી તેના મુખ્ય આઠ વિભાગ પાડી આઠ
દહિનાર જીવનનો ઉત્તતિક્રમ જાણવો જોઈ છે મિત્રા, તાપ્ત,
બ્રહ્મા, હીમા, સિંધુ, સર્વતા, પ્રણા અને પરા એ આઠ
દહિનાં આઠ નામ છે એ પ્રત્યેક દહિ પર સ્થિત થયેલ જીવનના
કેટલાં વિભાગ પામેલા જાય છે તે આજે નીચે વિચારશું

જોધદહિ

ઉપરની આઠ દહિમાં પ્રથમ મિત્રા અને તે પછીની ત્રણ

હિંમે (વાસ, બસ અને હીમ) મિથ્યાહિને પણ સંબંધ છે.

મિથ્યાહિ લખે ઉત્તરિકમમાં બહુ પાસ

પરમની વાસ

મિથ્યાહિ

પહેલાં હોય છે. તેમાં કેટલાક બનવ

સુધારી અને કેટલાક તે દુષની અને

બસની પણ હોય છે. બાકી લખેમાં પણ

મહાવિગ્રહ વાસ હિંમે લખે કેમ હોઈ શકે એ સ્વરૂપ

પ્રથમ વાસ છે. કારણ કે આપણે હવે પછી બધાં જ પ્રથમની

વાસ હિંમે સ્વરૂપ વિચારવું ત્યારે અર્થથી કે એમ છે

સીતનનો ઉત્તરિકમ પછે વધી વધેલાં હોય છે એ હિંમે

સ્વરૂપ કારણ માટે પ્રથમ આપણે કોષાહિંમે સ્વરૂપ વિચારવું

પછી કોષાહિંમે એટલે બનસમુદ્ધની સામાન્ય હિંમે વિચાર

કર્તા વગર બતાવુમતિ ત્યારે સ્વરૂપ પ્રમાણે બહુમતિ

બહુબનસમત કે પૂર્ણ પ્રમાણે બહુમતિ સુધી

બાંધેલાં ઉત્તરિકમ ન કરવે એનું નામ કોષાહિંમે કહેવામાં

આવે છે. કારણ વાસ્તવમાં બધી બાંધ્યા હોય ત્યારે

એમ થાંઈતું હોય નહિ અર્થ બધાં વાસ અને વાસ્તવ વગરની

સવ હોય ત્યારે વિશેષ હોય નહિ, વળી બધાં હોયની હિંમે

વિચારની અને કદ પુરુષની હિંમે એમ ફેર હોય છે તેમાં

પણ વિરેહી અને અવિરેહી પ્રમાણે હોયનાં ફેરફાર

હોય છે—એવી રીતે યોગ્યતાની અર્થ બાંધવાની કે

અવિરેહી પ્રમાણની હિંમે એ સામાન્ય હોય નહિ તે

કોષાહિંમે હોય નહિ અર્થ બહુમતિ એવી

સ્થિતિમાં સહેલાં લખે સામાન્ય હોય નહિ

કરવા નથી, કરવાનો વિચાર પણ કરવા નથી અને કરવાની અનુભવ પણ કરવા નથી અને

કોષાહિંમે

સામાન્ય

કેમ સદૃશ વિચાર કરે છે તે તેનું દશન કમવિચિત્રવાને
 શીમે આવશ્યકતાથી જોવાથી અતિ અવધાન અવધાન લગભગ
 નહિ જેવું થાય છે અનેક દર્શનો આ સુસારમાં નીકળ્યાં
 છે તે આ જોવાદર્શિને લઈને થયેલાં છે એમ કમજુરુ તેઓ
 એક લક્ષ્ય જ્ઞાનમાં રાખી એક દર્શિનિન્દુથી અત્યુક પદ્યમ વરદ
 એક સ્થે છે અને તેથી તેઓનું દશન કદાપિ આવશ્યક રહિત—
 રાજ્ય સ્થં રાજ્ય નથી. એકલ દર્શિને અત્યુક વસ્તુ વરદ
 એવામાં આવે ત્યાં મનમાં પ્રથમથી ખારી રાજેલું પરિણામ જ
 આવે અને તેવે પ્રસંગે પાતાના મનમાં ખારી રાજેલા પરિ-
 નામથી શીકી કાઢી જાણત એવામાં આવે તે તે પસાર કરી
 દેવામાં આવે એમ સ્વસ્થવિક રીતે જ અને છે. જ્યાં એકલ-
 નુદિ એવ ત્ય જાણુ પરિણામ અનિવાર્ય છે અને આવી
 સ્વસ્થવિકે આ લાવે અનેક પ્રસંગે કરેલી વિવેકદર્શિવત્તા
 એવામાં આવે છે આ પ્રમાણે જોવાથી આવી જોવાદર્શિથી ઉપર
 કહેલી જ્યા દર્શિને લુપ્તી જરૂર માટે જ્યા દર્શિનું સુમુખ્ય-
 નામ શીકાદર્શિ પાઠવામાં આવ્યું છે. અનાદિ કલમી મિથ્યાત્વ-
 ભાવમાં વધારે આ જીવન અધારે જોવાદર્શિ તણુ કે છે ત્યારે
 તે ઉપલક્ષ્યમાં જાણળ વધે છે. અનેત સુસારમાં જમણુ
 કર્યાં અધારે તેની સાધ્યસાધીય દશા થાય છે અને તેની
 અવસ્થિતિ પરિપક્વ થાય છે ત્યારે તે જગ કહેવામાં આવતી
 ચેતદર્શિ પૈકીની પ્રથમ દર્શિ પ્રાપ્ત કરે છે સુસાર અનેત
 છે અને જીવને તેમાં અનેત જાયે કર્યાં છે પરંતુ ઉપલક્ષ્યમાં
 અધારે તેની સ્થિતિ જાણળ વધવાની જોમ છે ત્યારે તે જોવાદર્શિ
 ખૂબી ચેતદર્શિમાં આવે છે એન પરિણામમાં જીવે તે છે.

પુરુષદેવસુવર્ણમાં તેની આ સ્થિતિ થાય છે. અર્નવાં વરસેનું એક
પુરુષદેવસુવર્ણ થાય છે. અર્નવાં પુરુષદેવસુવર્ણ ક' કરી નાં

મૈત્રા વૈશ્વતી વક્ષ લુપ્તચોનિર્મલ રમણ

પ્રથમ વૈશ્વતી- કરે છે-એ પ્રમાણે રમણતાં રમણતાં અર્ણવ

પ્રાપ્તિને કાળ તેને છેલ્લું પુરુષદેવસુવર્ણ પ્રાપ્ત થાય છે

ત્યારે તે આ ચૈત્યદિગ્વિશિષ્ટ પ્રાપ્તિ કરે છે

આ પ્રમાણે હૃદયીય હેતુથી એ કે પ્રથમની ચાર દિગ્વિશિષ્ટ
નિર્માણસત્ત્વ વર્તતા હોય છે. હતાં એવદિગ્વિશિષ્ટ અર્ણવો
આ દિગ્વિશિષ્ટ હોયને કાલિકામ થયે. આગળ વધી રહેકે
હોય છે અને દિગ્વિશિષ્ટ અર્ણવમાં અર્ણવો એક છે કે
અર્ણવમાં એકને દિગ્વિશિષ્ટમાં અર્ણવ છે-એક અર્ણવને
ચાર અર્ણવ પ્રથમની ચાર દિગ્વિશિષ્ટ ચારી રીતે થઈ રહે છે
તેથી નિર્માણસત્ત્વમાં થયતા હોયને પણ ચૈત્યદિગ્વિશિષ્ટ
માં અર્ણવ છે અને તેથી તે ચાર દિગ્વિશિષ્ટ અર્ણવો ચૈત્ય
દિગ્વિશિષ્ટ રહે છે. એ ચાર દિગ્વિશિષ્ટ થયતા હોયની પ્રાપ્તિ ચૈત્ય
દિગ્વિશિષ્ટ થઈતા હોયે અર્ણવો અર્ણવો થયે છે અને રહે

* પુરુષદેવસુવર્ણનું સ્વરૂપ અર્ણવ થયે પ્રથમસત્ત્વોદાર પ્રથમ
એકા. તેનું સ્વરૂપ અર્ણવ અર્ણવો થઈને સિત્તાર વધી અર્ણવ અર્ણવ
રસિ અર્ણવ વર્તી એક પુરુષદેવસુવર્ણ થાય છે. એક અર્ણવ નામ
અને અર્ણવ અર્ણવ, એક અર્ણવ અને અર્ણવ એક અર્ણવ છે એકાં અને
પુરુષદેવસુવર્ણ સુધી આ પ્રાપ્તિ અર્ણવમાં રમણને છે. એકની સત્ત્વ
અર્ણવ એકાં એકાં અર્ણવ અર્ણવો અર્ણવો થાય છે. આ પ્રાપ્તિ
અર્ણવો અર્ણવ અર્ણવ અર્ણવ અર્ણવ અર્ણવ અર્ણવ અર્ણવ

કેમ વિશેષ વધતી જાય છે એટલું ધ્યાનમાં રાખવાનું છે. જ્યારે પછવાડેની સ્થિતિમાં વ્યવસ્થામાં યોગ્ય પ્રતિ જવા મળે એ પ્રવાસ શરૂ કરું છું તે બટકતું નથી, આગળ આગળ પ્રગતિ થવા જ કરે છે, ત્યારે પ્રથમની વ્યવસ્થામાં જળતે થતી વસ્તુ ઘટી જાય છે, આગળ વધેલાં છતાં જાણે જવું પડે જાય છે અને એમ એમ કરતાં આગળ વધે છે એવી રીતે પ્રવાસ કરનાર માણસ સત્તિએ જાણ લે છે, તેવી રીતે સ્થિતિમાં આગળની વ્યવસ્થામાં છતાં વેવગતિ વિવેચનાં જઈ મુખ્ય ભોગની જાણે છે અને જળી જાણે મનુષ્યપ્રતિ પ્રાપ્ત કરી યોગ્ય વસ્તુ પ્રવાસ આગળ જાય છે. આટલી હદિત્ત આસ ધ્યાનમાં રાખવાની જરૂર છે અને જાણે એ જાણે હિમાં વતવા છતાં સ્થિતિ અને એનો ઉત્ક્રાંતિક્રમ જાણવામાં વિચારી જઈએ.

૧. મિત્રાહુદિ

પ્રથમ મિત્રાહુદિમાં યોગ્ય પ્રથમ જાણ 'યમ' પ્રાપ્ત થાય છે. અહિંયા, સત્ય, અસ્તેય, એકાગ્રચિત્ત અને અપરિવ્રત્ય આ મુખ્યચાર જાણ વમ છે એ પાંચ વસ્તુ સામાન્ય પ્રધારે જાણી પ્રાપ્ત થાય છે. આ હિમાં યોગ્ય વસ્તુની જાણ એનો અમલનો. એમ જાણે ત્યારે એકદમ મહત્ત્વ જળી જાય તેનો એટલો વધુ સુખ-સામાન્ય પ્રધારનો-વિચારીના વગરના એનો યોગ્ય જાણી થાય છે એ હિંતુ જાણે 'અજેડ' છે એટલે આ પ્રથમ હિંમાનુ જાણે શુભ થાય કરતાં જરા પણ કદાચ જાણતો નથી, સારા કાળે કરતાં તે કદિ જાણે જતો નથી અને શુભ પ્રવૃત્તિ કરતાં તેને જાણે જાણે જતો.

નથી એ ઉત્પત્તિમાં અદ્વૈતની હક સુધી આવક વરે
 છે, એટલે એને એવી રીતે યુગ પ્રતિ
 અદેશુકની વિચલના વરદ અનેક ઉત્પત્તિ થાય છે તેવી જ રીતે
 જન્મ અદ્યુત ક્ષેત્રો હસ્યાર વરદ અનેક
 ઉત્પત્તિ થાય છે. અહીં પ્રાચીને વત્ત અને મુક્તિ વરદ અનેક
 ઉત્પત્તિ થાય છે. અત્યાર સુધી પુનઃપ્રવચનમાં લખતો પ્રાચી
 પુનઃપ્રવચને વત્ત મળતો હતો અને તેના વિષેજને અવત્ત
 મળતો અને અર્થાવત્તિથી પ્રાચીને વત્ત અને મુક્તિ વરદ દેવ
 હતો; આ તેનો દેવ હવે મદ થતો થાય છે અને તેથી જ
 આવક પ્રતિ હસ્યાર હવે પછી તેને વત્તવિચલના ઉત્પત્તિ થો
 આ હસ્યાર અદ્યુત સુકમ વિચારથી અમલના થોમ છે એમાં
 વત્તવિચલ કેમ પ્રગટે છે અને વર છે તે દરેક દિવિય અદ્ય
 હસ્યારમાં અમલ થોમ છે આ ઉત્પત્તિ એને અહીં પ્રાચીને
 અદ્ય ઉત્પત્તિ થાય છે તેથી તે અમલ છે કે જન્મ લયો જે
 કુદેવ અને કુદ્દર પર રેવહસ્યુદિ રાજે છે અમલ અદ્યુત
 ક્ષેત્રોમાં પ્રતિ હસ્યાર છે તેઓ અમલ રાજને પાત છે તેઓ
 ઉપર દેવ હસ્યાર અદ્યુતિ છે ક્ષેત્રો વત્તવિચલ રાજે એઓ એવી
 અમલ રાજ એઓ તેઓ ઉપર દેવ હસ્યાર એ મદરને
 મદરના વત્ત છે આપ મદરની હસ્યાર અમલના વીજ તેઓમાં
 પ્રગટ થાય છે. હસ્યારને અર્થે આપ પ્રગટનો અદેવ
 મુદ્ય અહીં પ્રાચીને પ્રાપ્ત થાય છે અદ્યુત તે દિવિય વત્ત
 લયો અમલના ક્ષેત્રોની વિત્ત સમતા જ નથી, પણ અમલ
 રાજે છે તે તેઓમાં હસ્યારને અદ્ય ઉત્પત્તિ થાય જ રાજે
 છે પણ તેઓ નહીં થાય અમલ નિર્મલ હસ્યારમાં

પદી જવા નથી. પ્રાણી શાખાની શરીર આવતો હોવાથી તેને
કર્મક સ્વરૂપાન માસ થાય છે અને તેથી તે બ્રાહ્મણ મૂકી
ઈષ ઉત્પત્તિક્રમમાં આગળ વધે છે એટલે તેનામાં ઉપરોક્ત અદ્યેય
શુદ્ધસ્થાન આવે છે એ જાણને બતાવનારો રાજ્ય Toleration
(પરમતસહિષ્ણુતા) છે આવી સ્થિતિમાં રહેલા પ્રાણીઓ
પરમત અદ્યેય નથી પણ પરમતમાં આસક્ત પ્રાણીઓનું
અવાલિન હીજી તેમને એક કસબે છે, હવે તેને તેના ઉપર
દેવ આવતો નથી. અહીં હસન તબ્સ મદ હોય છે એ તે
તુલ્યમિત્ર સાદરજથી સમજાવું હશે આ દિશિમાં વલતો પ્રાણી

• પરમતસહિષ્ણુતા સ્વસ્થો અર્થે જાણ વિચારવા યોગ્ય છે કાર્ત્ત
પણ પ્રાણીને એકે મર્મે રોગતો અથવા અન્યને હોયતો જોઈને તેના
ઉપર કયા કાવચી અને બેખાસા તેના ઉદારની વિચારણા કરવી અને
તેને ચાર્મ દેવો એ કહિયુના છે અને તેનું નામ અદ્યેય છે જોરસુદાય
કરી-મણીને મુકાબાન કરવાનો માર્ગ અવેગ્ન છે પરંતુ એમ આપીને
અવગણવાનો માર્ગ પ્રદર્શન છે એવો યોગ્ય ખાત લઈ એમ આપવા
જ્યાં પણ પ્રાણી થાય ઉપર ન જાણે તો પછી પ્રવલ્લ કરનાર વિચારે
છે કે નિવારણ પ્રાણીની કામ પરિસ્થિતિ કલુ પરિવર્તન થઈ નથી. આપણ
વિચારથી તેના ઉપર કમળા આવે, પણ તેના ઉપર દેવ કરે નહિ-એવું
નામ કહિયુના કહેવાય છે આપણ પણ પ્રાણી અન્યની દિશા કરતો
હોય તેને દિશા કરતો અટકાવશે અને તેની પેતાની દિશા પણ થવા
ન દેવી એ માત્ર એમ આદરણીય થવાય છે તેમ કાર્ત્ત પ્રાણીને સુધારવાનો
અર્થ કરતાં પ્રાણીને મુકાબાન થાય તેવો માત્ર દેવો તે અવેગ્ન છે પ્રાણીને
મુકાબા ન થાય તેવો માત્ર દેવો તે આદરણીય છે આવી માર્ગ રાખીને
યોગ્ય પ્રવૃત્તિ કરવી કહિયુના રાજવામાં આવે તો પ્રતિકાશમાં એ
જોઈ સહારો થવા છે તે કહિ અને નહિ

નથી. જે ઉચ્ચતિહાસમાં 'અદ્વૈત'ની હદ સુધી આગળ વધે
 છે, એટલે એને એવી રીતે દુષ્ણ પ્રવૃત્તિ
 અદ્વૈતવુદ્ધતિ વિચારવા વરદા અનેદ ઉત્પત્તિ થાય છે તેવી જ રીતે
 અન્ય અદ્વૈત પ્રતિષ્ઠા કરનાર વરદા અદ્વૈત
 ઉત્પત્તિ થાય છે. અહીં પ્રાણીને વત્ત અને સુષ્ટિ વરદા અદ્વૈત
 ઉત્પત્તિ થાય છે. અત્યાર સુધી પુણ્યવદ્ધામાં સમયો પ્રાણી
 પુણ્યવદ્ધાને વત્ત મળ્યો હતો અને તેના વિચારને અવત્ત
 મળ્યો અને અર્થવિચારી પ્રાણીને વત્ત અને સુષ્ટિ વરદા દેવ
 હતો; આ તેનો દેવ હશે મદ થતો જાય છે અને તેથી જ
 આગળ પ્રવૃત્તિ કરવા હશે જ્યાં તેને વત્તવિચારી ઉત્પત્તિ થશે.
 આ હિંમિત અદ્વૈત સુધી વિચારથી સમજવા થાય છે. એમાં
 વત્તવિચારી કેમ પ્રવૃત્તિ છે અને વધે છે તે દેવ હિંમિમાં આપ
 હિંમિમાં સમજા થાય છે. આ ઉપરાંત એને અહીં કરવાનો
 અદ્વૈત ઉત્પત્તિ થાય છે તેથી તે સમજે છે કે અન્ય એવો કે
 મુદ્ધે અને મુદ્ધે પર દેવવુદ્ધિ રહે છે. અથવા અદ્વૈત
 પ્રતિષ્ઠામાં પ્રવૃત્તિ કરે છે તેઓ આપણ હવાને યાત્રા છે, તેઓ
 ઉપર દેવ કર્યો અવૃત્તિ છે. કર્મને પરવડ રહી એઓ કોઈ
 અધમ દેવ એમને તેઓ ઉપર દેવ કર્યો. જે મદદને
 મદદ થાય છે. આપણ પ્રાણની કરવા થાયતાં જોઈ તેનામાં
 પ્રવૃત્તિ થાય છે. કરવાને અને આપણ પ્રવૃત્તિને. અદ્વૈત
 સુધી અહીં પ્રાણીને પ્રવૃત્તિ થાય છે. અદ્વૈત તે હિંમિમાં વત્ત
 એવો અન્યનાં પ્રાણી વિચાર સમજા જ નથી, પણ દેવ
 રહે છે તે તેનામાં કરવાનો અદ્વૈત ઉત્પત્તિ થાય જ રહે
 છે પણ તેઓ નહીં થયો. અથવા નિર્વૃત્તિ હિંમિમાં પ્રવૃત્તિ

યોગીજીની ચાલણી કરે છે વીતસર સવજ સવચન્ વરદે
અદેવદુષ્ટા કુશળ ચિત્ત રાળી તેજોને નમસ્કાર-પ્રણામ કરી
તેજોની જ્ઞાના તુલ્યમાં રાળી તેમના જેવા સવાના સામ્યને
યોગીજી કહેવામાં આવે છે જેવા પ્રકારના યોગીજીની
આ દિગ્ગિમાં ચાલણી ચાલ છે અને તેટલું કુળ ઉત્તરોત્તર દિગ્ગિમાં
પ્રગતિ કરતાં પ્રાપ્ત થતું જાય છે. અહીં વિવેક વધેલા આત્મા
જે શુભ ક્ષય કરે છે તે ઉપરોચ્ચ લુહિથી કરે છે સમગ્રી
પેઠે કુપોષધમની વિચિત્રતાથી ઉત્પન્ન થયેલા અવદુષ્ટા કરે છે
અને કુળની અપેક્ષા રાખ્યા વગર ક્ષયના શુદ્ધત્વની ખાતર જ
તે ક્ષય કરે છે આની રીતે અવલુહિત અદ્વૈત કલ્પના કામમાં
નિષ્કામ વૃત્તિ કોણથી તેની પ્રગતિ આગળ વધતી જાય છે
તો જ્યુ કલુ તે બાહ્ય દેશમાં વર્તેલા કોણ છે જ્યાં તેનાં ક્ષયનું
કુળ આગળ જ્યાં ચિત્તચક્ષુરૂપ ચાલ છે તેથી યોગીનું પ્રમાણ
તેટલું વાસ્તવિક રીતે અહીંથી સદૃશ થઈ
મિત્રપ્રચલનની અર્થ છે. ખમોને ઉપરોચ્ચ કલ્પના અને
કામચલ સન્નિવૃત્તિ અવગત્યર વિદ્યુદ યોગીનું વૈશ્ય
વૃત્ત આ પ્રણી ઉપરોચ્ચલુહિથી સારી રીતે
કરે છે અને તેમાં જ્યુ તે દ્રવ્ય આચાર અચાર દ્રવ્ય સોમી
વરદે જેવાઈ જતો નથી. આ દિગ્ગિમાં સ્થેલા પ્રાણીને સવ વરદ-
સચાર વરદ સ્વભાવિક રીતે જ ઉદ્દેશ આવે છે. જેને આ
સમગ્રના સ્થેલા તથા ખમાપમ પ્રવૃત્તિ તથા ખમોજાઈને ક્ષિતિ
પાતન અને અવદુષ્ટાકારીકરણ સવમાં જેક પ્રકારની રૂપાસ લામે
છે એમાં તે અસ્થિરતા, અધિકાશય અને તીરસપ્ત્ય એક
કાં છે અને તેથી જેમ જ્યુ કામ કરીને ચાલી ગયેલા માણસને

કામ તરફ અપ્રીતિ થાય જાણવા વૃદ્ધાવસ્થા થવા પછી સ્ત્રી ઉપર ઉદ્વેગ થાય તેનો ઉદ્વેગ આંતરિક સ્વભાવે તરફ આધારણ રીતે તેને થાય છે એ ઉદ્વેગ પ્રથમ દિશામાં જોવા પ્રકરણો મળે જતો નથી કે જેથી ચાક્રિય વર્તન તે સ્વસ્થનો ત્યાગ કરી દે પરંતુ તેને કહે સારા ઉપર કદાચ આધાર આપે છે મતલબ તેને જાણી આધારથી આગળ વધી જવાના આગળ જરૂર પડવાની દિશામાં દશન થાય છે. જાણી તે ક્રમથી કેટલાંક પ્રત્યક્ષ-નિવર્તિ થાય છે કે જે તેનું મન તે જાણીમાં જાણ પ્રવેશ કરતું નથી પણ આધાર રીતે ઉપર ઉપરથી ક્રમજન્ય થઈને કરી આધાર પ્રકારે જાણ દશામાં વર્તેલા પ્રાણી ત્યાગ વૈરાગ્ય તરફ સ્વિકાર્ય જતાવે છે આશા આસં શુદ્ધ ખમનાં પુસ્તકો લખાવનાં, પુણ્ય વસ્તુઓ તેની પૂજા કરવી, પુસ્તક વિવેચન કરવાને દાન દેવું પોતે આસં આસં પુસ્તકોનું વાંચન કરવું પુસ્તકો આસં મેળવવા માટે પ્રયત્ન કરવો, પુસ્તકમાં જતાવેલી આરી આરી વસ્તુઓની વાતો ધીર પુરુષ પાસે સમજાવે પ્રકારથી પુસ્તકોનાં સ્વાધ્યાય, મનન, નિદિધ્યાસનાદિ કરવાં-જેવી રીતે જુદે જુદે પ્રકારે જ્ઞાનપ્રાપ્તિ તરફ તેને સ્વસ્થાવિરૂદ્ધ રીતે આધારણ થાય છે અને તેને માટે જુદી જુદી દિશામાં તે પ્રયત્ન કરે છે અવધાન આકારે છે અને તે તરફ અનેક રીતે સ્વિકાર્ય દશાવે છે તે અનેક યોગ્ય કાર્યો કેમના, દેશના અધ્યયન જનવત્તા ક્રિયાનાં કરે છે પણ તે મન વગરનાં કરતો નથી. આરી રીતે પોતાની જીવનને અલગ જાણી આદિમક શુદ્ધવિદ્યા માટે મહાન્ કાર્યો કરે છે તે પણ સ્વેચ્છા દર્શાવવા અભિ-

ખાનગીતિથી જનુબા કરતો નથી. વળી તેને કુળી છવ ઉપર દસ ખાને છે. કુલુખા ઉપર અઢેચ કાચ છે. મત્સરનો ત્યાગ કાચ છે અને સવ કાચિલ રીતે વતન કરવાની ટેવ પડવી જાય છે અને તે વૃત્તિમાં ખીંચે ખીંચે પણ મહામજલ્લે મુખરો થતો જાય છે અને પ્રકારના અવચક ધોરે અહીં તેને પ્રાપ્ત કાચ છે. અવચકપણુ પણ પ્રકારનું છે. ધોર્યાવચક, કિચા વચક, અને ફળ્યાવચક મનને શુદ્ધ રીતે પ્રવર્તાવણુ તે ક્રોધાવચક વચન અને ક્રયાને ધોર્ય રીતે શાસ્ત્રવિદિલ રીત્યા પ્રવર્તાવણું તે કિચાવચક અને આ બે

અવચકવચ

અવચકવચને ધોર્ય મિશ્નત્વ કષ્ટવદિતિ ત્યાગથી શુભ ભવિ પ્રાપ્ત કરે તે ફળ-

વચક). અવચક સત્કુરોનો ધોર્ય તે ધોર્યાવચક, સત્કુરોને નમરકસદિ કરવા તે કિચાવચક અને સત્કુરોથી પ્રમોદિતિ કરવી તે ફળ્યાવચક. આ ત્રણે અવચકવચર શરૂમૂર્તિ મહાપ્રાને આ દિગ્ગિમાં વતવ્યા પ્રાપ્ત કાચ છે અને તેને લઈને સવ શુભ કથોમે મળ્યા જાય છે. આવી રીતિ આ પ્રથમ દિગ્ગિમાં કાચ છે તેનું કારણ એ છે કે-આ દિગ્ગિમાં વતવ્યા પ્રાણીના જીવ મગ જીવ ત્યાં ઢોર છે અને આવા પ્રાણીને અપાય ભવિ ઉત્કૃષ્ટ-શામપ્રાપ્તિને ઢોર છે. એવી રીતે રત્યાદિ શુભ પ્રાણ ઉપર પ્રાપ્ત ઢોર તે દૂર કરવાથી તેમથી અમેત્તના મહાર ખાને છે તેવી રીતે આવા પ્રાણીના જીવમગની અવપાવ વચથી તે જરૂર પાવણુ સત્કારકર સચિદીપતે પ્રગટ કરતો આગળ વધતો જાય છે એ કે આવા પ્રાણીને હલુ મગ રહો ઢોર છે પણ તે અવચક છે તેથી એમ કાચરણુ અપિચળ

પ્રાણીઓને વિશેષ હેશનગતિ અવધારમાં પણ થતી નથી તેવી રીતે આજ અજ્ઞ અવમળવાળા પ્રાણીઓ ઇશ્વરસિદ્ધિ માટે આગળ વધ્યા નહિ છે

જહી સાધારણ રીતે જોવો પ્રથમ ઉપસ્થિત થયે છે—આજ અવધારમાં જેવા મહાવિભળ શુદ્ધોને પ્રાપ્ત કરનાર પ્રાણી પણ જો પ્રથમ હિંમત્ દોષ તે પછી હિંમત્ પ્રાણી પણ વલ્લાખસ પ્રાણીઓને ઉપરનાં શુદ્ધસ્થાનકે વિચારવા કેમ પ્રાપ્ત થાય ? ખમનાં બીજા વાવનાર, સસારથી ઉદ્દેગ થામનાર અને ઉત્તમ સુધિઓ પ્રાપ્ત કરનાર પ્રાણી પણ કલુ પ્રથમ હિંમત્ દોષ અથવા પ્રથમ મિશ્નત્ત્વ શુદ્ધસ્થાનકે જ વલતો દોષ (જહી જણાવી દેવાની જરૂર છે કે—આ પ્રથમ હિંમત્ વલતા છોએ મિશ્નત્ત્વ શુદ્ધસ્થાનકે વલતા દોષ છે) તે પછી વલ્લાખસ પ્રાણીઓને તે બિન્ના રહેવાનું સ્થાન આ હિંમત્ જ મળે નહિ. પછી સમ્પૂર્ણપ્રાપ્તિ અને અતુલ કે પ્રથમ શુદ્ધસ્થાનકની વાત તે શી હતી ? આ પ્રથમ સાધારણ છે અને જરૂર વિચારમાં નામે તેવો છે પરંતુ જોનો જણાવ બે જ છે કે—આ વસ્તુસ્થિતિ છે સાધારણ જાણ કિંવા આજ કરવાથી પોતાની જાતને ઉત્તમ થયેલી માનનાર વલ્લાખસ જાતમવચન કરે છે. અતિ વિચાળ વિચાર કરીને જાની મહાશયે જહી હિંમત્ રચના અને તેની સકલતા જતાની છે તે ઉપરથી પોતાની જાતે વિચાર કરવાનો છે કે—આપણે ઉત્તરિકમમાં કઈ દશ્યર્થ વર્તીએ બીજો ? પોતે ઉત્તમ થયેલા દોષ જોમ માનનાર કદાચ

આ દીવ વિચારથી હજારોમાં દિવસોના સુખસુખથી પોતાને
તેડી હરે વધેલા ન બેઠે શકે તે તેમાં જન્મને દોષ નથી
સુદધરેલી જમણામાં રહેવું જાણના દાનિક જાણના ધારણ
કરના કરતાં મૂળ સિધ્ધિ જમણ તે હરે મુખી થઈને જન્મ
કરના વિચાર કરવો એ જ સાધ્ય છે અને એને જ એ કરના
એટલી જમણા વાળી દોષ તે તે જાણ દૂર કરના થોડા છે.
જમણા જોઈએલા લોકો થવાને સમજીતી મળી
થેવાની મૂલ કરે છે તે હરે જમણી જમણ દિવસ અને આ
દિવસ રહેલા લોકો જાણથી વિચારના જાણના થવાની
જાણના સમજીતી જોઈ અને વિચારથી કે મહાવિચાર સમજીતી
જોઈ દુઃખ દિવસે પોતાના મોઢે જમણ કરનાની-વધા સાધનો એટલી
કરનાની જરૂર છે જ્યાં થવાને જમણ મૂળના જમણ જાણના ન દોષ
ત્યાં જોઈતમ પ્રયત્નને જાણે જાણથી દિવસી જોઈ કરના એ જોઈ રહે
કરના જમણ છે. પ્રયત્નના જાણે જાણ જાણ જાણ કરના કરના
મજા, જાણ થવાને જાણ જાણ અને પ્રયત્નની જમણા થવી
જોઈતમ જાણે છે તે દૂર કરનાની જાણ જરૂર જોઈતમ જાણે
વિચારના પ્રયત્નના જાણના જાણે છે.

આ પ્રયત્ન મિત્રાદિમિત્ર થવાના લોકોને જોઈતમ સાંભળી
ને મનમાં જમણ જાણના જાણ જાણ છે એ તે સુધે
જાણના જાણના સાંભળના, જોઈતમ મેવ જાણના
જાણ સાંભળી જાણના થઈ જાણ છે, એને જોઈ જાણ કરના
જોઈતમ જાણ કરના છે કે તેવું જાણ કરના થઈ જાણ નહિ.

બીજી દિવસ વિચારના કરના પોતાના જાણ જાણના થઈ

કઈ પદ્ધતી કે ધર્માનુષ્ઠાનને જોવાહિ પર જ દેવાય છે, તેઓ
 યોગહિ પર જાણ્યા જ દેવા નથી.
 બદલાવાને છોડીને ઉત્પત્તિક્રમમાં જાણ્યા ઉત્પત્તિના જવારે
 હિંદુ ધર્મો વધારે થાય, કાલસ્થિતિ બહુ બદલ
 રહે અને સંસારનો છેદ નહીં આવે
 ત્યારે જ જા યોગહિમાં જાણાય છે યોગના ઉપર યોગી યોગી
 થાયે કરનારા હિંદુઓનાં પ્રયોગ કરનારા અને જાણ્યા
 સુખીને દેખાય કરનારા પ્રાણીઓ સહીજરી વળત યોગહિમાં
 જ દેવાય છે કારણ કે જાણ્યાની વસ્તુતરને શુદ્ધ મહાશુદ્ધ
 મિથ થયે નથી ત્યાંસુખી શરીરમાં કે માનસિક સુદૈર્ઘ્યથી
 કંઈ જાણ લાગ થયે નથી, કાલકારણ રીતે શરીરસ્થાનના જાણ્યા
 કિર્તિપ્રસારને કાલ થાય તેને જા કંઈ જાણતરીમાં જાણ્યામાં
 જાણતરી નથી, વસ્તુતા તે સ્થિતિમાં કંઈ પણ પ્રસારને
 જાણ્યા લાગ થયે નથી, જા પ્રમાણે કિર્તિત દેવાથી દ્રવ્યયોગી
 અને કાલયોગીની વચ્ચેના વસ્તુતર બદલાવા જાણ્યામાં
 જાણ્યા જાણ છે કેવળ જાણ્યા કિર્તિ કરનાર યોગીઓ જાણ્યા
 કાલુઓ જાણ્યા જાણ્યા તે દેવા તેને દ્રવ્યયોગી કહેવામાં
 આવે છે ઉત્પત્તિક્રમમાં તેઓ પ્રથમ હિંદુમાં પણ આવેલા નથી
 એમ સમજવું જાણ્યા તરવમિથપૂર્વક જાણ્યા કરવામાં આવે
 અને સાથે ઉપર જાણ્યામાં જાણ્યા યોગ કાલકારણ વિગેરે
 સુધે પ્રગટ થાય ત્યારે કાલયોગીપદ્ધતીમાં માત્ર શરૂઆત થાય છે

૨. તારાહિ

બીજી તારાહિમાં યોગનું કિર્તિ જાણ્યા નિયમ પ્રાપ્ત
 થાય છે નિયમ જાણ્યા છે - શીલકીર્તિપત્તપદ્ધતિપાદ્યોગ્યવિ

જાતાંનિ ચિવમાઃ શરીરની અને મનની શુદ્ધિ તે યોગ્ય
પ્રકૃતિવાને નિબંધનદર પદાર્થો જિવાય જાન્યની અરપૂર્ય તે

અતોય, અનેક પ્રકારના તપ તેમજ સર્વ

પાંચ નિવૃત્તિ મુખ્ય વિષયોનિ પરિવર્ત, સૂત્ર વાંચ નિમેર

તે અધ્યયન તે વ્યાખ્યાન અને રેવતુકને

નમદ્ધર કરવા અને અપ્રમતત્વતુ ચિંતન કરવુ તે ઇશ્વર

પ્રક્રિયાના આ પંચ નિવૃત્તિ જાહી પ્રાપ્ત થાય છે આ દિગ્ગજી

જિવ યોગ્યતા અગ્નિના ક્રમ જેવો હોય છે એટલે અગ્નિના

અગ્નિનો ક્રમ જેમ વરથીમાં વધતો જાય છે અને યોગ્ય વખત

રહે છે તેવા પ્રકારનો જિવ જાહી થાય છે પ્રથમ દિગ્ગજી

વૃત્તના બદલ જેવો જિવ કહી તેનથી જાહી વધાર જિવ થાય

છે પરંતુ તે હાંબા કાઢી મુખી રહી રહે તેવો થતો નથી

પ્રથમ દિગ્ગજી જેમ અગ્નિના ક્રમ પ્રાપ્ત થાય છે તેમ જાહી

‘વિદ્યાયા’ ક્રમ પ્રાપ્ત થાય છે એટલે વત્તજ્ઞાન મિતવત્તને માટે

જાહીના અર્થાત્ મનમાં અભિલાષા કરવા થાય છે જેવી રીતે

આગને આરાં આરાં રમકડાં, વચિયાળ નિમેર લેવાની મનુ હોય

થાય છે અને નવુ નવુ અવ્યવસ્થા પ્રમત્ત હંમત થાય છે તેવી

રીતે જાહી પ્રાપ્તિને વત્તજોધ પ્રાપ્ત કરવાની પ્રમત્ત વિદ્યાયા

કરવા થાય છે પ્રથમ દિગ્ગજી જે સુખ સર્વો કરવામાં જતુ

દેવ થતો હતો તે જાહી વિગ્રીય રજા રીતે થાય છે અને તે

તે કાલ સિદ્ધ કરવા માટે અનેક પ્રકારના નિવૃત્તિ અપરે છે

મનની એક સરથી સ્થિતિ થવ અવસ્થામાં રહી યાત્રી નથી

શુભ કર્તવ્યના અવધુ વખતે જે શુભ વિચારો કરવા થાય

છે તેવા સવલત જની રહેતા નથી, તેટલા માટે એવા શુભ

પ્રથમે થયેલા વિચારોને કાલમ દક્ષવી રાજવા માટે જાણ
જરૂર છે કે જોવા વળતે થયેલા વિચારોને જાણે કરેલા
નિર્ણયોને નિયમના આકારમાં ફેરવી નાખવા. જેને નવીન હોદ્દા
અમુક 'પ્રી-પ્રીવલ' ક્યાં કહે છે તે આ નિયમ છે
માત્ર તે કરેલા નિર્ણયોથી અવિચલિત થાય-અચળ ન થાય
તે માટે તેના ઉપર રેવચુરુ સીલ મારવામાં આવે છે
પ્રથમ દ્રષ્ટિવાળા લોકોને પણ નિર્ણયો હોઈ રહે છે પણ
તેના કરતાં અહીં સુરક્ષિત રીતે નિર્ણયો દ્વારા છે વળી પાશ્વરી
દ્રષ્ટિએ જે આગપૂર્વક વિરતિવાવના સમ્ભવશૂન્યપૂર્વક નિર્ણયો
કરવામાં આવે છે તેના અહીં હોવા નથી પરંતુ ક્રમ નિર્ણયો
બહુ સારી રીતે અહીં પણ કરવામાં આવે છે અને તેથી યોગ્યત્વ
જેક અતિ સુદર જાન અહીં પ્રાપ્ત થાય

ચેત્કથા પ્રેમ છે આ દ્રષ્ટિમાં વલતા પ્રાણીને ચેત્કથા
ઉપર બહુ પ્રેમ આવે છે. જોને સત્ત્વદારી

કે જ સારી નાતો ઉપર આનંદ આવતો નથી, પણ કોઈ મન
વચનકથાના યોગ્યને કેવી રીતે વચ કરવા, કોણે વચ ક્યાં શા
ઉપાદયથી વચ ક્યાં જોવી જોવી નાતો કરે છે ત્યારે તે આમજ
વાની આ પ્રાણીને બહુ રુચિ થાય છે જેવી રીતે પ્રકૃત
લોકોને સહિષ્ણુ કથામાં અથવા બહુધા તો તદ્દન વિરમનદની
કથામાં આનંદ આવે છે તેવી જ રીતે જોવી કથાઓ ઉપર
વિશ્વસ આવવા સાથે સુમતાની, વૈશમની રાજકેપના જાણી,
પ્રેમના નાશની અને જોવી જોવી ચેત્કથાઓ ઉપર આ પ્રાણીને
બહુ આનંદ આવે છે અને જોવી કથા કરનાર > બરેબર
યોગીઓ દ્વારા છે તેના તરફ તેને બહુમાન પેદા થાય છે પ્રથમ

બેન તે લોકોના કે આપુણ કહીને તિરસ્કાર કરતો હતો તેના તરફ હવે બહુ જ માનની લાગણીથી તે બુલે છે. વળી જોય મોઝીઓનો વચ્ચાગ્રસ્ત અસહનપૂર્વક ઉપચાર કરે છે. તેઓને પેલાની ઉપર જરમ ઉપકાર છે એ વાત મનમાં બહુ લાડી રીતે સમજે છે અને તેઓને ઉપચાર કરવો તે પાતાની દરજ સમજે છે. જાની રીતે ઉપચાર કરવાની ટેવથી તેને પેલાને અનેક પ્રકારનાં લાકડાં-વસ્ત્રો કપો પૂરબદ્ધ હોય છે તે જાણી જાય છે અને તેના દિવનો ઉદય થાય છે તેમજ તેના અધિ વિદેશનો નાશ અન્યથા જ થઈ જાય છે અને તે ગ્રામી સિદ્ધ પુરુષોમાં મોજા અન્યથાને પાત્ર થાય છે. આ દુષ્ટિમાં વડવા પ્રાણીને સહાર ઉપર સચિત્તેષ ખેડ પ્રસ થાય છે ઉચિત કર્મ કરવામાં તે કદિ પાછું જાણીને ભેટો નથી અને અન્યથાએ જ્ય કદિ અનુચિત ક્રિયા તે કરતો નથી. તેને મનમાં જેમ થાય છે કે આ સહારની વિચિત્રતા કારે જળરી છે અને અન્ય અર્થે ત્યાં જોય અનુસર થાય છે કે તેનો વિચાર કરતાં કર્મ નિરાકરણ થતું નથી, કાળો અનેક છે તેનો પાર પામવો મુશ્કેલ છે અને અપણુ આપુણ અને પુનિવેશન થઈ છે તેથી વિદ્ય પુરુષો કહે તે પ્રમાણસૂત છે. વિદ્ય બેનું નામ કહેવન કે જેમણે સર્વ પુણ્ય વિચાર કરીને પરસ્પર વિરોધ ન આવે તેવી જાતો કરી હોય અથવા તેવી

વિદ્ય પ્રામાણ્ય થતી કરવા હોય. એ લક્ષણ પ્રમાણેન

વિદ્ય પુરુષોને કોઈપણ કાંઈ તેઓ જે જાન

કહે તે પ્રમાણ કરે છે. બિનામાં અન્યથા જેટલું બધું જાની જાય છે કે જેની રીતે શુદ્ધ થિતુ હોય તે તેને જેમ વાળીએ

તેમ વચે છે તેવી રીતે જાની ખાસે કૈંઈ પણ ક્રિતશિખામણ
 કહે તે તે બહુ સરળપણે જાહેર છે અને તે વાત ને શિદ્ધ
 સમ્મત હોય તે તે પોતાને લાભ કરનાર બાળી જાહેર છે જા
 દિમાં વતવો પ્રાણી હૃદય-હૃદયજી હોયી કે છે તેનામાં પરમત
 સહિષ્ણુતા જાની બાધ છે પોતે શિદ્ધસમ્મત માર્ગે જાણે છે પણ
 પોતાની વિપરીત માર્ગે જાણનાર ઉપર દ્રેષ ન ધાવતા તેઓને
 બનતી રીતે મુખ્યત્વે પર લાવવા પ્રયત્ન કરે છે અને તેમ કરતાં
 જો તે બળી ન શકે તો તેના હર્ષ જાદ છે જોમ વિચાર કરી
 પોતે વિરમી બાધ છે પણ તેને સાંસારિક કે શારીરિક નુકસાન
 કરવાનો વિચાર કરતો નથી. બળી પોતે સત્ત્વ માગની શોધ
 માટે પોતાના બલને ઉઘાડી રાખે છે અને પોતાનું તે સાર
 જો વાતને બાળુ ઉપર શખી કૈંઈ પણ પ્રકારના હૃદય-હૃદયજીને
 ત્યાગી સારાની-સત્ત્વની-હૃદયજીમાગની શોધમાં આગળ વધે
 બાધ છે બળી જો ઉપશાત જા દિમાં વતવો પ્રાણીને ઉત્તતિ
 હમ જોટલો વધી બાધ છે કે જો પ્રાણી પોતામાં ન હોય તેવા
 શુદ્ધ હોવાનો દેખાવ કદિ પણ કરતો નથી. અજ્ઞતા શુદ્ધ માટે
 માન લેવાની ઘણિક વૃત્તિ જા જાગમાં કેટલી વધી જાયેલી જિ
 તેનો ખ્યાલ કરનાર જા ઉત્તતિમાગ પર પોતાની કેટલી પ્રતિ
 શાધ છે તેનો વિચાર કરી શકે. પ્રથમ દિ કરતા જા બીજી
 દિમાં ઉત્તત દશા કેટલી આગળ વધે છે તે જોવામાં બાળુ
 હો. બીજી વત્તવજિહાસા થવા ઉપશાત સખાટી ઉપરનો ખ્યાલ
 કરતાં સહજ લાગણીમાં ઉત્તરાય છે અને તેટલા પૂરતી આત્મ
 બલનિ ચિયેર થાય છે. જોટલો દરજ્જો આત્મજાગૃતિ ચિયેર
 થાય તેટલો જો ઉત્તતિક્રમમાં વધારો થયો સમજવો.

૩. બહાદુરિ

ગીલ બહાદુરિમાં આખરુ દરન કંઈક વિશેષ છે. આ
 છે જ્યાં મુખીમાં મધીસેતની નહીં પેતન બાવી બધ છે
 તેથી હવે તેની બહાદુરિ બહુ જાણી રીતે થાય છે. આ
 જાણનાં અનેક પદાવનિમાં તેને એ બહાદુરિ થયો ન હોય એ
 વિચારી બાબત ન હોય, એવું અર્થમાં જાણ મગદ થયેલું
 જાણનાં ન હોય, તેથી તેથી મગદ થાયે તે રમત જ્યાં
 રમત રીતે જુએ છે. આ દિગ્ગજીમાં પ્રાણી બધારે વળેલો હોય છે
 ત્યારે તેનામાં એક એક પ્રાણની સ્થિતિ બાવી બધ છે કે
 તેથી તેને જાણ વધુ જાણ વધુ જાણ જાણી જાણી બધ છે.
 જાણના રીતે જોઈએલું જાણમાં પ્રાણ જાણ માટે આ જાણને
 બહુ વધુ હોય છે અને તે વધુને જાણ તે અનેક પ્રાણનાં
 જાણે જાણ જાણે જાણ વધુમાં પ્રાણ પ્રાણ જાણે કરે છે.
 પ્રાણ તે જાણના છે જાણ વધુને જાણ તે અનેક રીતે જાણનાં
 જાણે છે—જાણ પ્રાણની વધુ એવું જાણના જાણના બહુ
 વિચારથી વિચારું છે તે જ્યાં વિચારિ જાણી બધ છે અને
 તેથી તેનામાં પ્રાણનાં જાણે જાણી જાણી બધ છે કે તેને
 ‘પ્રાણના’ નામના ગીત મોજાંના પ્રાણ થાય છે એ જાણ
 જાણનાં જાણનાં હવે જાણ વિચારવાનું છે. પ્રાણનાં જાણનાં
 એમ જાણનાં અને જાણનાં જાણ પ્રાણ થાય છે તે પ્રાણને જ્યાં

‘જુગુપ્સા’ જાણનાં જાણનાં—વધુમાં જાણનાં

જાણનાં જાણનાં જાણનાં જાણનાં જાણનાં જાણનાં

જાણનાં જાણનાં જાણનાં જાણનાં જાણનાં જાણનાં

જાણનાં જાણનાં જાણનાં જાણનાં જાણનાં જાણનાં

મુખ્ય પત્નીની સાથે પરિપૂર્ણ સામગ્રીવાળો મુખી પ્રાણી જેમ
 વિશ્વ ગ્રામ્ય સામગ્રીવાળી ઇશ્વર થાવે અને તેના અવધાન તેને
 જેમ મળે પડે તેમ આ દૃષ્ટિમાં વતવા છવને તત્ત્વઅવધાની
 ઇશ્વર પ્રજાળ થાય છે અને તેમાં તેને મળે પડે છે બીજી
 દૃષ્ટિમાં જે તત્ત્વની વિશ્વાસ્ય થઈ હતી તે ગ્રામ્ય વધીને અહીં
 અવધાન અહીં આવી રીતે થાય છે વિશ્વાસ્યોત્તર સ્વાધીન સત્ત્વ
 અવધાનવાળો સત્ત્વ નવપરિણીત સત્ત્વ સાથે અહીં મુદર થતા
 મનમાં બેસી બીજી અવધાન કરે, ઉત્તર ગ્રામ્ય દાવધાન મુદર
 નાદક કરે અને સાથે અભિનય-મુદર કરતા અવ-અવ
 મનમાં ગ્રામ્ય સામગ્રીવાળી અને નૃત્ય ભેગાની જેમ સુષ પ્રાણીને
 વીજ ઇશ્વર થાય છે તેમ આ દૃષ્ટિને પ્રામ અથવા છવને તત્ત્વ
 અવધાની અતિ પ્રજાળ ઇશ્વર થાય છે અને તત્ત્વઅવધાનમાં એવો
 આનંદ આવે છે કે તેનું વધુન થઈ શકે નહિ. ઉપરનું દૃષ્ટાન્ત
 તો મનને હૃદયિત સમજાવવા માટે આપવામાં આવ્યું છે
 અહીં એવો મનમાં જે ઇશ્વર થાય છે તે તો અતિ વિશાળ
 સંયોજિત અને નિરતર વૃદ્ધિ પામતી હોય છે આ દૃષ્ટિમાં
 એક કાલ અભિનય કવિ એવો હોય છે એ એક છવના
 અભિનય વિશેષ છે એટલા વિશિષ્ટ એકને હીમે તેના ઉપર
 વિશેષ રિપતિ થાય છે અને તેથી રમુતિ પણ સાધારણ રીતે
 વધારે રહે છે અવધાન ઉપર ધ્યાન વિશેષ રહે છે અને
 તેથી આત્મસાધન વરદ કાર્યક વધારે થતુ થાય છે અહીં એ
 કે તેને પ્રિયાતાન હોય છે તો પણ તે સમ્યક્ષેધની નહીં
 આવતો અવ છે તેથી અન્ય દેવાદિના કરતા અમત્તર વિશેષ
 રેખીને તે કલ્યાણ હતો નથી. આવી રીતે કલ્યાણ અર્થ તેને

સેવ દેવ' કહેવામાં આવે છે તે દેવ જ્યાં નામ જામે છે
તેનું કારણ એ છે કે પ્રથમ રહિમ પ્રાણીને

સેવ દેવ શુભ કાર્ય કરવામાં એ અનુદેશદાયક શુભ
પ્રાપ્ત થશે દેવ છે તે જ્યાં સુધી

જાતી રીતે વિચાર કરે છે ઉદ્યમે જીવે જ સેવ દેવ છે
જન તેને પ્રવિરખથી અનુદેશ શુભ જ્યાં વિશેષ વિચાર
કરે દેવથી સેવ દેવ દર કાર્ય છે અત્યાર સુધી દેવદર્શન
જાને શુભ કૃતિ કરતાં જા પ્રાણીને કામચલાયક થીતે બહુ તરફ
દેવ છે એક શુભ કાર્યો જેમ જાને તેમ જ્યાં જાણેથી
દેવથી વૃત્તિ કરે છે પરંતુ જ્યાં જા જીવને એકથી વિચાર
પ્રાપ્ત થાય છે કે જેથી રીત શુભ કાર્યમાં તરફ-ઉદ્યમ
કાર્યથી પદ્ધતિ દેવ છે તે જ્યાં જાય છે જાને તેમાં રીત
શુભ કાર્યમાં એ પ્રાણીની કૃતિ-શોભના દેવ છે તેની
વૃત્તિમાં કાર્યથી જાય જોયે કાર્ય છે જાને કાર્ય કૃતિમાં
જાય પ્રાપ્ત થાય છે

જા રહિતું જામ કાર્ય ઉપર જામનું તેમ તત્ત્વકાર્યની
કૃતિ (શુભ) છે જેથી રીતે એક કૃતિ એકવામાં જાને પણ
જે તેમ જાણેથી સેવ જાણેથી ન દેવ તે કૃતિ નામમાં કાર્ય
પર છે જાણેથી જાતી જાણેથી દેવ તે જાણેથી ઉપદેશિક
જાય છે; તેથી રીતે જા પ્રાણીને એ તત્ત્વકાર્યકૃતિમાં જ્યાં
જાય છે તે એકદમ ઉદ્યમકાર્યની કૃતિ

શુભકાર્યકૃતિ શુભ કાર્યની, જા શુભકાર્ય કૃતિમાં કાર્ય
કાર્યમાં જાય છે કે કાર્ય એ પ્રાણીને

તત્ત્વકાર્યકૃતિ કાર્ય ન થાય તે પણ શુભકાર્ય કૃતિમાં જ તેને

જાને કર્મને કાચ થાય છે અને એવા પ્રકારનો કર્મકાચ
 થવો તે ઉત્કૃષ્ટ બ્રાહ્મણ કારણ છે કારણ વગર આવો કાચ
 કેવી રીતે થાય એવો સદૃશ પ્રશ્ન થશે, પરંતુ તેનો ઉત્તર
 તદ્દન સાદો છે કારણકી ઈશ્વર કરવાથી શુભ પ્રવૃત્તિ જરૂર થાય
 છે અને તેથી કારણ પ્રાપ્ત થવામાં અવરોધ કરનાર કર્મને
 નાશ થાય છે; એને પરિણામી ઉત્ક્રાન્તિમાં બ્રાહ્મણ વધતા જરૂર
 કારણ પ્રાપ્ત થાય છે એ અતિ અમત્યની સ્થિતિ ઉત્પન્ન થવાનું
 કારણ શુભા શુભ દેવાથી તે પાતે જ મહાભક્ત કરનાર છે
 એમ કારણમાં કારણિય કરવાથી કહી શકાય સાધારણ રીતે તે
 ઘણાં આશ્વાસો આપણવામાં આવે ॥ સામ્યો કારણ કરવામાં
 આવે છે ઉપરોક્ત કારણ પર આવી પડેથી છે પરંતુ તે કારણથી
 આશુથી મનમાં અસર ન થાય અને શરીર ઉપાસ પામે નહિ
 આશુથી બહેરા બ્રાહ્મણ ગાન કરવા લેવું થાય છે; તેથી અહીં
 શુભા-અવલોકન ઉત્પન્ન થાય છે તે મહાભક્ત કરનારી છે
 અને તે ઉત્તતિક્રમમાં આ લાવને જદું સાની રીતે બ્રાહ્મણ
 વધારનારી થઈ પડે છે આ રીતમાં એક આસ કહીત્ત બાલક
 એવી ઉત્તતિક્રમમાં અને છે અને તે એ છે કે-શુભ કાચ કરતાં
 જદુષા એમાં વિધન થતા નથી એટલે આરભ કરેલ શુભ કાચે
 સારી રીતે પાર પડી જાય છે જદુ માણસો શુભ કાચ આરંભીને
 જરા પ્રત્યક્ષ આવતાં અટકી પડે છે પરંતુ અહીં જદુષા
 અવરોધ થતો જ નથી અને કદિ થાય છે તો તેનું નિવરણ
 કરવાનું ઉપાયોશય પ્રાપ્ત થઈ જાય છે તેથી વિધને પણ લાભ
 રૂપમાં તે દેશી નામે છે અહીં કોઈ પણ પ્રકારનો ઈશ્વરપ્રતિ
 જાન થતો નથી એટલે ઉપરોક્ત કે એવી કોઈ વસ્તુએમાં

પ્રતિજન્ય થયે નથી અને જાણી રીતે સાવચેત્યામથી અને
 ઇચ્છાપ્રતિજન્યના અણગમી અથવા અટકાવથી ઉત્પત્તિક્રમ બહુ
 સારી રીતે પ્રગટિમાં મૂકાય છે અને એ દક્ષિણ વતવા પ્રણીનો
 મહેરુપ થયે ભય છે વીલુ દક્ષિ કર્યા જાડી ઉત્પત્તિક્રમમાં
 સ્વચોપ પ્રગટિ થાય છે અને એટલે વધારે થાય છે કે સમ્યક્
 મિષતુ સામીપ્ય રચક વચ્ચે છે સાધારણ રીતે અસુઠ વિચાર
 મગની ઉત્પત્તિથી પેલાની ભવને સમ્યક્ત્વવાન્ અથવા સમ્યક્ત્વથી
 મનનારને તે જાડી ઉચ્ચ સહેવાતુ રચાન જ નથી એ રચક
 રીતે જા દક્ષિમાં વતવા લખેનાં લખેલાં ઉપરથી સમજાવું હતો.

૪ દીપ્તિદક્ષિ

કેથી દીપ્તિદક્ષિમાં યોગના જગુષ જન પ્રાણુધામને
 લાગ પ્રાપ્ત થાય છે એ પ્રાણુધામ જન
 પ્રાણુધામ જગુષ જનથી વિવેચન હરે રખી થયે, પરંતુ
 જન જાડી એટલું જણાવી રેવું એટલે કે જાડી
 પ્રાણુધામને લાગ થાય છે તેનો જન એ
 સમજાવે છે કે-જાણી જાણે જાડી રચક થાય છે અવર
 જાણે પૂરક થાય છે અને સિદ્ધતા જાણે કુલક થાય છે.
 એટલે કે રચક પૂરક અને કુલક નામના પ્રણુનો જે જાણામ
 થાય છે તે જા જન માં સમજાવે છે. જાણી કહેવામાં જાણી
 ત્યારે રચક સમજાયે કે જાણી જાણી રચક જન માં જે પ્રાણુધામ
 રચક વચ્ચે છે તેવા પ્રકારના પ્રાણુધામથી આદિમાં ઉત્પત્તિમાં
 બહુ લાગ થયે નથી. જાડી પ્રાણુધામ રચક જા પ્રાણુધામ વીચિત્ર
 જન માં સમજાવે છે અને જાણી પ્રકારના પ્રાણુધામથી જાણીસે.

તુરત થાય છે તે હવે જાણી જણાયો. જાણના પ્રકારના પ્રાપ્તિપ્રાપ્તિ
પ્રશ્નાત્વપ્રશ્નિતાને લાગુ થાય છે જાણી જોઈને દીપપ્રકાશ જેવો

થાય છે જોઈને પ્રથમ ત્રણ દિશિમાં જે
પ્રશ્નાત્વપ્રશ્નિતા તદ્દન સાધારણ તુલ્ય, વ્યોમવ્ય કે પ્રકાશિતા
કણ જેવો જોઈને હોય છે તેના કરતાં જાણી

વિશિષ્ટ જોઈને થાય છે પ્રયોગ વળતે સ્મૃતિ પણ સારી રહે
છે અને જો કે યોગ્ય ઉત્થાન જાણી થતું નથી પણ ઉત્તરિ
જોઈને જાણી થાય છે કે તેને હીપે પ્રથમ ગુણસ્થાનકની ઉત્કૃષ્ટ
સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે અને છત્ર વિશિષ્ટ ઉત્તરિ કરવાની બહુ
નજીક જાણી જાય છે અને તેને લઈને ઉત્થાન દોષના ક્ષય
થવાની બહુ નજીક તે જાણી જાય છે જાણી 'અવગત' ગુણ
પ્રાપ્ત થાય છે, જાત્યાર મુખી સાક્ષાત્કારની ઈચ્છા (શુદ્ધિ)
વર્ષ હતી તે હવે અવગત કરે છે તેથી જોઈને વધારે સ્વચ્છ બનેલ
થાય છે અને જાણી તેના પ્રથમ કહેલા

પ્રશ્નાત્વપ્રશ્નિતાની વિપુલતા બીજાના અકુરો દુગ્ધરૂપે સ્વદેવ ભિન્ન
માંડે છે જો દશામાં વતવા પ્રાપ્તિને પ્રમ
ઉપર જોઈને જાણી પ્રીતિ થાય છે અને

અવગતના ક્ષય ઉપર જોઈને જાણી અકુરો વર્ષ જાય છે કે
તે પ્રમને માટે પ્રાપ્ત છેડે પણ પ્રમને ત્યાગ કરતો નથી, કેઈ
તેના પ્રાપ્ત થે તે કળૂક કરે પણ પ્રમ કિંદનાની અથવા પ્રમના
નિવર્તિ ઉદ્ધવવાની હા પાડે નહિ જોણું જ વતન તેણે વર્ષ
જાય છે જો પોતે સમજી જાય છે કે પ્રાપ્ત જરી તે જાણાતરમાં
પણ જાણી પોંડે પ્રમ સાથે આવનાર છે અને પ્રમ જરી તે
શરીર કંઈ કામ આવવાનું નથી તેમ જાણાતરમાં સાથે આવવાનું

પણ નથી, તેથી શરીર કરતાં પણ પ્રમત્તની તે વિશેષ દરમ્મર કરે છે. વત્તમ્મવણ કરવા ઉપર તેને પ્રીતિ થાય છે તેથી જેમ આપણે જાણીએ ત્યાં કરી મધુર બળ મહણ કરવાથી બીજાનું જાણેવર થઈ આવે છે તેવી રીતે કોયોત્થાન વચર જ તેનામાં બીજા શાણાં આવે છે અને તે ઉત્તમન્તિમાં યથો આગળ નથી આવે છે આપણે જાણીએ જેવો જાહો જાણીએ સમજાવે અને વત્તમ્મવણને મધુર બળ તુલ્ય સમજાવું જાહો બીજાનું કોણને હીપે મેળવતી ઉત્તિ જાહુ રચા થાય છે તેનું કરવાનું જાણ છે અને તે આગળ વધવા મહે છે, એ કે હજુ તેને સમજાવવા જાણીએવર જાહુ નથી તેથી તેને સુદમ મેધ કોયો નથી તે પણ સુદમજિત્ત સામર્થ્યથી તેને વીરોદ્ધરણનું ખંડ લાગે છે અને તેની તેને સમર્થતિ મળ્યાં તે સામર્થ્યમિતુ કરવા મહે આવે છે અને ઉત્તરોત્તર પાવાની રિતિ જાહુ લાઈ થવી આવે એવા સુદમોમાં પાવાની આવેને મેળવ મૂકે છે કે સુદમ મેધ તે વેદસવેદ પાની પ્રાપ્તિથી થાય છે અને આવેવસવેદ પદ કોણથી સુદમ મેધ કોયો નથી, જ્યાં આવેવસવેદનું ફળ જાહો રચા રીતે પ્રમત્ત થાય છે આ વેદસવેદ પદ પર નીચે વિચાર કરવામાં આવે છે તે આપણે આગળના કાળવા ચોખ છે

વેદસવેદ પદ

પ્રમત્તની આર દર્શિમાં આવેવસવેદ પદ કોય છે એનું કારણ મીમાન્સા ઉપરિચારસુરિએ મીમાન્સાસુધ્યવ જાણમાં જાહુ વિચારથી થયું છે. બાહ્યની કહે પાછી વિચાર કરવાની આર દર્શિમાં વેદસવેદ પદ કોય છે. જાહો આપણે સમજાવે છે એ પદ પર વિચાર કરીએ, કારણ કે જાણ દર્શિને છે

યોગે બલવ બને છે તેને આ સુવેદ પદ સાથે સંબંધ છે
 આ વિચારણાથી જાને પદની ઉત્કૃષ્ટિમાં
 યજ્ઞપદ પાછીની કેટલી યોગે તથાવત છે તે જણાશે. જવેલ-
 જર્જના સુવેદ પદમાં મિથ્યાત્વ છે એમ ઉપર
 ઉપરનો છે, સસાર ઉપર કૃત્રિ છે એમ
 આસક્તિ છે ભવાનિ દીપ્ત્યુ છે, સમારોધબુદ્ધતા છે. એ પ્રથમની
 ચાર દિશામાં વળતો પ્રાણી સુદૃઢ (દૃષ્ટ્ય) વાચાશીળ, દીન
 (ભવિષ્યમાં જાણવાયુ થશે એવું જોઈનારો) મત્સરી, બીજા
 માવાળી, મૂળ જાને સસારમાં આસક્ત દેવ છે અને એવા
 ધર્મ કર્યો કરે છે કે જેટલું વસ્તુવિષે દુઃખ હોય મને નહિ
 આવા પ્રાણીને પ્રાણીને કદાચ શોધ થઈ જાય છે તે પશુ તે
 સુદૃઢ થતો નથી. જેવી રીતે વિષને સ્વચ્છ કરેલું જાત નાશ
 થઈ જાય છે તેમ પુદ્ગલસાક્ષર પ્રાણીને એમ થાય છે તે પશુ
 તે નાશ થઈ જાય છે આ પદમાં જોઈએ પ્રાણી વિષવાંસ કર્યા
 હો છે દિવાકિત જાણનાર સમજતો નથી, નાશમાં જોઈ પામી
 છે અને વલમનકર્થી દોષ દીવ દિશી પાવાને લાભ કેમ,
 કેવી રીતે અને યાથી થાય તે એમ જાણતો નથી. આવી રીતે
 દેવથી જ મ, જમ, મત્સુ આદિ, રાગ, શોક વિગેરે ઉપદ્રવોથી
 ભરપૂર સંધારને એમને પશુ તેનાથી તે ઉદ્દેગ પામતો નથી.
 જોઈએ સંધારને થાતો જાય છે તે જાણતો નથી સમજે છે
 જાણને જાણતો નથી અને દુઃખને મુખની ધગધગાથી વટારી લે છે
 જાણ-જાણ થઈ દેવ તેને જાણવાથી શાંતિ થતી નથી પણ
 તેના નાશથી શાંતિ થાય છે જાણવાથી તે જાણ જાણે છે,
 જાણ આ જાણ પ્રથમની ચાર દિશામાં જાણનાર સમજતો નથી

તેથી જરૂરને તોડવા માટે જાણનાનો ઇલાજ સારો છે પણ જરૂર ન જ આવે તેવો ઇલાજ શ્રેયશાનો નિવાર અમર સ્થિતિ વગર તેને કતો નથી અનેક પ્રકારની પાપલક્ષ્ય કરીને અનેક પ્રકારનું કમમાલિય જાણેવલવેલ પદમાં વર્તેલો પ્રાણી એકદુરુ કરે છે અને મનુષ્યજા પ્રાણી હાલ હોવાને બદલે સંસાર વધારી મૂકે છે જેમ પ્રાણી પ્રાણિકામાં સહેજ મંદજા જાણના હોવાથી પ્રાણી જેવું ભેદે છે તેથી રીતે જાણવલ્લિયત પ્રાણી જાણનામાં જાણનામાં જાણે સંસારમાં રાજગ્યા કરે છે. વિવલસેવ્ય સેવના ઉચ્ચ સજે છે પણ મહાભયકર કાલ જાણનાર કર્મને બેઠું સકરે નથી જાણ જાણેવલવેલ પદને સત્સજ અને જાણના ના એકથી છુટી હોવા જાણ જાણના પ્રાણી કરીને જરૂર જાણેવલવેલ પદ પર વિજય મેળવી હોય, નહિ તો તેના પર જય કતો નથી અને જાણે સંસારમાં જાણનામાં જાણે વધારાવલ્લિયકરુ કુખી જાણીને વધુ છુટો પાછા સંસારમાં પડી ભય છે અને સંસારમાં રાજગ્યા કરે છે તેથી જાણ જાણના જાણના પ્રાણી વર્તેલ જાણેવલવેલ પદ પર વિજય મેળવનાનો વિચાર જરૂર સજવો અને તે માટે જાણનાની રુચ્છુ કરવી. જાણ પદ પર વિજય મેળવનાથી

કુલક વિજય જાણ અનેક કુલકરુપ વિજય જાણે પદ પર વિજય મેળવે છે. કુલકનો જાણ જાણીને એકલો

જાણેલો હોયેલો છે અને જાણ કરીને જાણ વર્તમાન સમયમાં તેનાથી જાણનાની એકલી જાણી જરૂર છે કે તેને માટે જાણ મેળવનાથી જાણીને જાણનામાં નહિ જાણના. પછી જાણના જાણના હોયેલો એકલી જાણે છે કે મૂળ હોયેલો નાથ કતો

એવામાં આવે છે. કૌન શાસ્ત્રકાર કહે છે કે ' તમે સર્વ પાત
કર્મપૂર્વક સમજીને વિચારો પણ કુતર કરશે નહિ તમે
પ્રથમ પરીક્ષા કરો કે તમારા હૃદય મુઠ્ઠા છે કે નહિ, તેઓએ
જતાવેલા માત્ર તમને ન્યાયદ્રષ્ટિથી-નૈતિકદ્રષ્ટિથી ઉચિત લાગે છે
કે નહિ, તેઓના કહેલા દ્વંદ્વપ્રયોગના સ્વરૂપમાં કોઈ પણ
જગ્યાએ વિરોધ છે કે નહિ. આ પ્રમાણે ચોધ કરી તેઓના
શિષ્ટત્વનો નિષ્કર્ષ કરી પછી તમે તેઓના જતાવેલા માત્રનો
આદર કરો. જ્યાં તમારી નજર ન પડેલી શકે તમારું જ્ઞાન
પ્રવેશ ન કરી શકે તેવા અર્થીદ્રિષ્ટ વિષયોમાં તમારે ઘેડુ ઘણું
તો તેઓનું વચનપ્રમાણ જ માનવું પડશે, પરંતુ એ વાત તેઓ
જણાવે તે તમારા તકમાં ઉતરતી ન હોય તો ત્યાંથી પૂછો,
મનન કરો સમજવા લાગ કરો. નકલમાં કુતરો કરી, સંભવ
નિકેદન કરવાનો અતિ કિઠણ માત્ર પસંદ કરશે નહિ. "

કુતરો કેવા કેવા થાય છે તે સળંગી ક્ષી હરિશ્ચંદ્રસૂરિએ ઉક્ત
ધોષદ્રષ્ટિહુમ્મય જાણના અનેક દુષાન્તો આપ્યા છે અને તે
પ્રસ્તુત નથી અથવા લખવાની જરૂર નથી. નવીન સંસ્કાર
વાળાઓ કુતરો કેને કહે છે અને તે કેમ ઉત્પત્ત થાય છે તે
તુલ્ય સમજી શકાય તેવી જાણવ છે કુતરોબંધના પેદાશ ચિત્તન
છતાં અનેક જાવણતુઓ છે શિખરોગ, શમમા અપાપ, મહા
ભય, મિથ્યાભિમાન વિગેરે. આવા સર્વ જાવણતુઓને ત્યાગ
કરવો ઉચિત છે કારણ કે તેઓ ઉત્પત્તિને બોધક શાસ્ત્ર છે
અને જ જ્ઞાનમાં પાત કરાવનાર છે અર્થીદ્રિષ્ટ વિષયમાં શુદ્ધ
તકલી કામ થવું નથી એને માટે અનુમાન કરવાની શક્તિ

જન્મ આશ્રય જેમ કે રત્નની પ્રાપ્તિ તે જુદીનો વિષય છે, તેનું જ્ઞાન તે જ્ઞાનજન્મ છે અને જ્ઞાનપ્રાપ્તિ તેની પ્રાપ્તિ થવા પછી અવસ્થા કરવી, હિંમત આપવી અને તે જાણે વેદવૃત્તિ વિગેરે તે અસમીક્ષજન્મ ॥ શુભ ક્રિયા વરદ આપે, કરવામાં પ્રીતિ, વિદ્યો નામ, તેને જાણવાની જિજ્ઞાસા અને તત્ત્વજ્ઞાને શુભ અનુભવ કહેવાય છે આમાં પ્રથમ ભેદ-જુદીપૂર્વક ક્રમ કરવામાં આવે છે તે સંસારરૂઢ આપનાર થાય છે, જ્ઞાનપૂર્વક ક્રમ થાય છે તે સુખિનું જન્મ છે માત્ર પર સર્વ આવી શિક્ષણ વરદ પ્રદાન કરાવનાર છે અને અસમીક્ષ વૃત્તિથી ક્રમ થાય છે તે અતિ વિશુદ્ધ હોવાથી તત્ત્વજ્ઞાન નિર્વાણ-સાધ્યસ્થાન પ્રાપ્ત કરાવનાર થાય છે પ્રથમની ભાર દક્ષિણ વડવા પ્રાણીઓ અર્થે દ્રિષ્ય વિષયમાં સર્વ કૃત્રિમ જાણી શકતા નથી, જેવી જાણતનું જ્ઞાન યોગજ્ઞાન વગર થઈ શકતું નથી. અતુલરિ જેવા વિદ્યાને પણ કહી શકાય છે કે-જેવા અર્થોદ્રિષ્ય વિષયમાં એકલો શુભવાદ આપતો નથી તેનુપાદેયક હીન ક્ષણ સુધી વિચાર કરે ત્યારે કંઈક નિઃશ્વાસમકે જ્ઞાન થઈ શકે છે આ પ્રમાણે હોવાથી એકલા કુલક ઉપર આધાર રાખી અર્થોદ્રિષ્ય વિષયમાં અર્થ કરવા કરતા સારી રીતે જોધ કરવો અને કાંઈક વિશેષ જ્ઞાન થાય ત્યારે તેનુપાદેયી મુદર અર્થ કરવી કે જેથી તેનું કંઈ યોગ્ય ફળ લેયે.

આ ભાર હિંમત સુધી જોડે વખતે દરજ્જા અભિનિવેશ હોય

છે કા તો પોતાની આત્મતા સર્વ છે જેમ

જ્ઞાન દક્ષિણા મિલના આનીને આશ્રયમાં આવે છે કા તો સિદ્ધ

જ્ઞાન

જુલનની યેમ પરીણા કર્યા વગર અમે

તેને અનુસરવામાં આવે છે કા તો સુશ્રમ જોધ વગર એકલા

વડાથી અન્યથા ઉપવ્રજાવામાં આવે છે. આવા અવેશવેશ
જામા વતવા છવો જ્યારે પેતાની અવસ્થિતિ પરિપક્વ થાય
છે ત્યારે સુદમ મિત્ર મામ કરી વેશવેશ પદ જામે છે.

અર્થબોધ-સુમ્મત્વ

અહીં જ્યાં પરિભાષિત થવ પડ્યું હતું તેમ જ્યાં વેશ-
વેશ પદની પ્રાપ્તિ થાય છે તે પહેલાં અપૂર્વકરણુવદે અર્થી
બોધ કરી છવ સુમ્મતિ પામે છે. આ થવ જેન પરિણામ
થવ થઈ તે બોધથી સુદમ હૃદય છે કે તે પર આજે જેન
હતી જાય અને જાણ કરીને તે વિવચના અવધાર થયે આ
અતિ અગત્યની ઉત્ક્રાન્તિ થતે થવી સ્થિતિ જે અનન્યપદ્ધતિ
થોડા દેશદાર અન્યારી છે તેને અભ્યાસ કરીને સુમ્મતિ થેજ
છે દુઃખમાં હતીને તે અહીં જાનાવરણીય હસનાવરણીય વેશ-
નીય પેદાનીય, નામ, મિત્ર અને અવસર હમની અનુક્રમે
વીશ, વીશ, વીશ સીતર વીશ, વીશ અને ત્રીશ કોઈકોઈ
આમરોપમની સ્થિતિ છવ છે તેમજથી થવ સ્થિતિ અજવી હવ
જામે બેઠ કોઈકોઈ આમરોપમની સ્થિતિમાંથી ધંધલ બેઠી
થામે બેઠ કોઈકોઈ પરિણામને 'સુદમપુત્રિ' કરવું કહેવામાં
આવે છે અજવી સ્થિતિ અિખ્યાત હસામાં વતવા છવ અનવ
વાર કરે છે ત્યાર પછી અનવાનુભવી કથાવની થોડી જથ
થવ, જાનને આદરવા અને અજાનને ત્યાગવા જે પ્રથમ થવ
છે તે રિતિને અપૂર્વકરણુ કહે છે જે અવમુદૂત સ્થિતિને
અજવી રે તે થતે મહાવીર કથામાં અનવાનુભવી)ની
થોડીને નામ થાય છે અને તે રિતિને અર્થીબોધ કહે કહે

વામાં જાય છે આ જાણીસેદ તે જાનાદિ મિથ્યાત્વની ગાંઠને
 હેરાફેરા સમજાવે. અને તે સ્થિતિ પ્રાપ્ત થતાં જ ત્રીજું
 અનિવૃત્તિકરણ થાય છે અને પછી સમ્બદ્ધત્વની પ્રાપ્તિ થાય
 છે સામ્ય રજા દશન થાય છે અને તે સ્થિતિ પ્રાપ્ત થયા
 પછી સ્વચ્છત્વની મહાદા જાણીસેદ થાય છે પ્રથમની જાણ દક્ષિમાં
 વડવા લખને આ સ્થિતિ પ્રાપ્ત થવાની જાણતા છે પાંચમી
 સ્થિતિદક્ષિ તેના પર હવે વિવેચન કરવાનું છે તે પ્રાપ્ત થાય
 ત્યારે શાસ્ત્ર સમ્યક્ શોધ થાય છે પ્રથમની જાણ દક્ષિમાં કેવા
 ઉત્કૃષ્ટ પરિણામ વડવા હોય છે તે તે જાણે છે પર જોઈ જવા
 પીએ. જોવા જાતિ ઉદાત્ત સમ્બદ્ધત્વસામીપ્ત દશામા જાણવાની
 એ પાવાની સેમવા થઈ છે જોમ લાગતું હોય તે જ પાવામાં
 સમ્બદ્ધત્વ હોવાનો જાણ થવું માની સંકલ્પ લખાવે પાવામાં
 સમ્બદ્ધત્વ હોવાનો જાણ કરે છે તેને સમ્બદ્ધત્વનો તદ્દન સામાન્ય
 વિચાર હોવાથી તેઓ જાણ્યા જાતમરજના કરે છે જો જાણ
 દક્ષિન સમ્યક્ વાંચવાથી જ સમજાઈ જાય
 જાણીસેદ મહત્ત્વ હોય આ જાણીસેદ જો લખનવડેનમાં
 જાણે જાણીસેદમાં જાતિ જાણીસેદ
 વિષય છે તેથી તેનો જાણીસેદ સમજાવવા જાણ પ્રવાસ કરવાની
 જાણ છે. સામાન્ય રીતે જો જાતિ પરિવર્તન કરવાનાર સ્થિતિ
 નો જાણ થવું જાણે જાણીસેદ છે જાણીસેદ કરીને સમ્બદ્ધત્વ
 પ્રાપ્ત થવા પછી આ લખની વડવામાં જોઈસેદ મોટો ફેરફાર
 થઈ જાય છે તેનું વિવેચન કરવું હવે જાણીસેદ જાણીસેદ
 અને તે પર હવે વિચાર થાય જાણ પુરુષજાણવડવામાં જાણે
 જોવા વડવા હોય છે જાણે તેને પ્રથમની જાણ દક્ષિ પ્રાપ્ત થાય

વહેલી અન્યથા ઉત્પત્તિ કરવામાં આવે છે. આવા અવેશનેવ
પરમાં વતવા છવેા જ્યારે થતાની કવસ્થિતિ પરિપાત્ર થય
છે ત્યારે સુદમ ક્રોધ પ્રાપ્ત થી વેશકવેશ પદ પામે છે.

અચીસેદ-અમ્યકૃત્ય

જાહી જ્યાં પરિસ્થાપિત થાવ પશુ થી હાંમે. આ વેશ-
અવેશ પદની પ્રાપ્તિ થાય છે તે ખેલાં અપૂર્વકરણુરૂપે અચી
સેદ કરી છવ અમ્યકૃત્ય પામે છે. આ અવ કેન પરિસ્થાપન
થાવ થયું તે કોઈથી સુદમ કહીકવ છે કે તે પર આજો રોજ
હમી સમય અને આસ કરીને તે વિરવના અશુદ્ધર થયે આ
અતિ અમ્યકૃત્ય ઉત્ક્રાન્તિ વળતે થવી સ્થિતિ કે છવનમ્યકૃત્ય
મિટા રેવકર કરાવરી છે તેનો અભ્યાસ કરીને અમ્યકૃત્ય કેળ
છે. દૃષ્ટમાં થીએ તે જાહી અન્યથાકીય વ્યવસ્થાકીય, વેશ-
નીય મિહનીય, નામ, મેત્ર અને અવસ્થા કમની અનુક્રમે
ગ્રીષ્ઠ ગ્રીષ્ઠ, ગ્રીષ્ઠ, ગ્રીષ્ઠ, ગ્રીષ્ઠ, ગ્રીષ્ઠ અને ગ્રીષ્ઠ કોઈકોઈ
કામરોપમની સ્થિતિ હોય છે તેમાંથી કવ સ્થિતિ અજની છ
જાહી એક કોઈકોઈ કામરોપમની સ્થિતિમાંથી કોઈક એકી
છમે એવા કોઈકી પરિસ્થાપને 'અમ્યકૃત્ય' કરણ કહેવામાં
આવે છે. અજની સ્થિતિ અમ્યકૃત્ય વ્યવસ્થામાં વતવા છવ અનવ
જર કરે છે ત્યાર પછી અનવત્તુમથી કથાવતી કોઈકી અજ
વથ, કાનને આકરણ અને અજાનને ત્યાગવા લે પ્રયાસ થાય
છે તે સ્થિતિને અપૂર્વકરણુ કહે છે એ અવશુદ્ધિ સ્થિતિને
અજની કે તે વળતે મહાત્મીય કથાવ(અનવત્તુમથી)ની
કોઈકીના નકા થાય છે અને તે સ્થિતિને અચીસેદ ક્યો કહે-

વામાં આવે છે આ મગ્ધીસેન તે જનનાં મિત્રતાની ગાંઠને
 ઉદ્ધારણ સમજવો અને તે સ્થિતિ પ્રાપ્ત થતાં જ ત્રીજું
 અનિવૃત્તિકરણ થાય છે અને પછી સમ્બદ્ધની પ્રાપ્તિ થાય
 છે સાધ્યનુ રચના દશન થાય છે અને તે સ્થિતિ પ્રાપ્ત થયા
 પછી સંસારની મર્ચાદા બધાઈ જાય છે પ્રથમની આર દક્ષિમાં
 વલતા લગ્નને આ સ્થિતિ પ્રાપ્ત થવાની સમજના છે પંચમી
 સ્થિતિદક્ષિ એના પર હવે વિવેચન કરવાનું છે તે પ્રાપ્ત થાય
 ત્યારે શાસ્ત્ર સમ્બદ્ધ શાસ્ત્ર થાય છે પ્રથમની આર દક્ષિમાં કેવા
 ઉદ્ધારણ પરિણામ વલતા થાય છે તે તો આપણે ઉપર બેઠાં મના
 છીએ એવા જાતિ ઉદ્ધારણ સમ્બદ્ધસામીભ્ય દશામા આવવાની
 બે પાતાની કેમ્બદ્ધ થઈ છે એમ લાગતું હોય તો જ પાતામાં
 સમ્બદ્ધ દેવાનો સંભવ થયું માની સમ્બદ્ધ મજાણસ પાતામાં
 સમ્બદ્ધ દેવાનો ખ્યાલ કરે છે તેને સમ્બદ્ધનો વડન સામાન્ય
 વિચાર દેવાથી તેઓ જનુમા આત્મવચના કરે છે એ આર

દક્ષિનુ સ્વરૂપ વાંચવાથી જ સમજાયું જનુ

મગ્ધીસેનું મહત્ત્વ હશે આ મગ્ધીસેન એ લગ્નપદ્ધતિમાં
 જનક સંસારવાત્રમાં જાતિ અજાણનો

જિવન છે તેથી તેનો આવરણાવ સમજવો જનુ પ્રયાસ કરવાની
 જરૂર છે સામાન્ય રીતે એ જાતિ પરિણતન કસનનાર સ્થિતિ
 ને ખ્યાલ થયું આવશે ખુશીદા છે મગ્ધીસેન કરીને સમ્બદ્ધ
 પ્રાપ્ત થયા પછી આ લગ્નની વર્તનામાં બિંદુદો મોટા ફેરફાર
 થઈ આવે છે કે તેનું વિવેચન કરવું હવે આવરણ નવુતો
 અને તે પર હવે વિચાર થશે. જરૂર ખુશીદાવલતમાં જનુદે
 બેઠાં વર્તે છે હોય છે ત્યારે તેને પ્રથમની આર દક્ષિ પ્રાપ્ત થાય

કે જાને મંચીસેદ ક્યાં પછી તે અધપુરુષવરસવતના કાવની
 અદર અદર સુકિત થાય છે અને મહાવાતનાથી નિવૃત્તિ
 થાય છે અને પરમ આત્માનદર્શી વિદ્યાસ થાય ॥ આ
 મંચીસેદ ક્યાં પછી ફેરલાક ઉત્તવ આત્મભયોની ઉત્તવિ તે
 જોડતી જતી થાય છે કે જાન્યમુદુવ એટલા વજતમ્મ તેજો
 જામ પ્રાપ્ત કરે છે અને ફેરલાકની મહ પ્રતિ થાય છે,
 પરંતુ જોડતુ તે જામસ છે કે જો વાર મંચીસેદ મયો જોડતી
 જોડતુ મેડુ ઉત્તવ અધપુરુષવરસવતની અદર તે જામ-
 જાન પ્રાપ્ત થવાતુ જરુ જ આ પ્રમાણે જોવાથી મંચીસેદ
 જો જાતિ જામતની જામવ મવજામાં જાવી છે મંચીસેદ
 મયા પછી સમજાત થાય તેને ફેરલાક લખે વમી પચુ નામે
 છે અને પછી અપકાન્તિ થમી સજારમ્મ ઉતરી જાય છે
 પરંતુ જાડતી હયા પ્રાપ્ત કરી પામે પછી મચેકો મેવન
 ફેરલાક મુરતે વળી પામે ઉત્તવ મર્મ પૂર્વ સ્થિતિ પર અદર
 જાવી જાય છે અને પ્રતિ કરે છે જેનના ઉત્કાન્તિમાત્ર
 Theory of Evolutionમ્મ જો જામ નેંધી લેવા એવી
 જામવ જો છે કે-ઉત્કાન્તિ થમીકો લખ તે જ દયામાં રહે
 છે અથવા તેથી જામવ થમી જાય છે જોડતુ જ નહિ પછી
 અધમ અથવાથો કરે તે તે પામે નીચે પચુ ઉતરી જાય છે
 દુષ્ટમાં જોને ઉત્કાન્તિ અપકાન્તિવાડ અથવા Theory of
 Evolution and Involution of Soul કરી મુદ્ધવ.

આ જાતિ જામતની પ્રસ્તુત જામવ ઉપર વિચાર કરી
 હવે આપણે પંચમી હિંદી પર વિચાર કરીએ. અહીં જોડતુ
 અજાતનુ જામતનુ મર્મ પડે છે-આ હિંદી પ્રાપ્ત કરનાર લખ

વિદ્યાર્થી સમ્બંધિત પ્રાપ્ત કરે છે તેથી તેની મનોભાવના
 અને વર્તનમાં અને પ્રાકૃત પ્રાણીઓના
 હિંમત છતાં વર્તન વતનમાં, વિચારમાં અને ઉચ્ચારમાં મોટો
 તફાવત પડી જાય છે. એ વતનના
 ઊંચામાં ઊંચા શુભો-એના કે ન્યાયસંપન્ન વિજય, દક્ષિણ,
 રૂપા વડીલને માન વિશેષે તે તેનામાં પ્રથમની આર દક્ષિણ
 જાતી બધ છે એટલે કે નીતિનાં ઊંચામાં ઊંચા વર્તે જાય
 સદ્ગુણો તે તેનામાં જ્યારે તે માર્ગાનુસારી થાય છે ત્યારે જ
 જાતી બધ છે તેથી ઊંચામાં ઊંચા સદ્ગુણવાળો તે હોવો જ
 એમને એમ કહેવાની જરૂર નથી, છતાં એટલું જણાવવું
 એમને કે એવા સદ્ગુણોને તેનામાં સદ્ગુણ હોય છતાં તે
 સમ્બંધિતવત્ હોય કિંવા ન હોય પણ એઓ નીતિના ઊંચામાં
 ઊંચા નિયમે જાળવતા ન હોય તેનામાં શ્રદ્ધાસંચિત સમ્બંધિતવત્
 સદ્ગુણ હોવો અસંભવિત છે એને સમ્બંધિત પ્રાપ્ત થવું હોય
 તેનામાં ઉચ્ચ સદ્ગુણો અવરજ હોવા એમને. અતિ ઉચ્ચ
 નીતિના નિયમે જાળવનાર પ્રાણી જ જગતનાં સમ્બંધિતવત્
 અધિકારી થઈ શકે છે એ વાત આસ ધ્યાનમાં રાખવાની છે
 કારણ કે જહાનને અંગે વતનને નિયમ થઈ બધ છે
 પિતાનામાં સમ્બંધિતવત્ અસ્તિત્વ માનનારનું ઉચ્ચત્ત્વ વતન
 વતન એમ તેઓની માન્યતા ઉપર જેટલું થાય તે તેમાં આશ્ચર્ય
 એવું નથી. સમ્બંધિત ઉચ્ચ સદ્ગુણો વતન હોઈ શકે અથવા
 દી શકે એમ માનવું એ પૂરતા છે. એ કે સમ્બંધિત તે
 શુદ્ધ જહાન છે પરંતુ ત્યાં ઉચ્ચ શુભોને જાદુયા સદ્ગુણ
 હોવાને સમજ છે. તેમ હોય તે જ સમ્બંધિત વિશેષ દી
 થય શકે છે નહીં તે અમશિવથી મુત્ત થતાં વાર જાયતી નથી.

ચતુષ્ દક્ષિને હોડે ધર્મસન્ધાસ પ્રાપ્ત થાય છે. એ
 ધર્મસન્ધાસ સામર્થ્યોગને એક સેદ છે અને તેના પર હવે
 પછી વિચાર કરવામાં આવશે. જ્યારે તે
 ધર્મસન્ધાસપ્રાપ્તિ બાબત ઉપર આજ બાબત જેવવાની
 જરૂર છે તત્ત્વથી ધર્મસન્ધાસ તે બાબત
 કુલ્લુરચાલકના કાળમાં અને સામાન્ય રીતે જુના કુલ્લુરચાલકની
 શરૂઆતમાં હવે થાય છે. જહીં ધર્મસન્ધાસની ઉપદ્રવિય થાય
 છે તે બાબતવસ્તુના કથોપકથાને ઉપદ્રવિને થવી શકે છે.

૫. સ્થિરાકૃષ્ટિ

જયથી સ્થિરાકૃષ્ટિમાં તત્ત્વોપેક્ષ રત્નપ્રકાશ દુષ્કર હોય
 છે એટલે ક્રિય થાય છે તેટલે હીલ કળ બન્યો બની જ
 રહે છે એ કે તે તરન શુદ્ધ હોઈ શકે નથી. રત્નમાં એમ
 હોઈ એવ હોય છે તેમ હવે તેમાં એકાન્ત શુદ્ધિ હોવી નથી,
 પણ પ્રથમની વાર દક્ષિમાં એ ઉપર ઉપરનો ક્રિય હોય તે
 કરતાં જહીં જહુ વિચાર ક્રિય થાય છે અને બાહ્યવસ્તુઓને
 સેદ થવાથી થવાને જહીં સાધનો સાધારણ થાય છે. થવી
 બાહ્યર મુખી જોને તત્ત્વજ્ઞાનમાં તેમ જ સવકાની સિદ્ધતા વિચેરમાં
 ક્રિય શક્તિ થવા કરવી હતી તે જ્યારે વિચરથી થાય છે અને
 ક્રિય સામર્થ્ય પ્રાપ્તનો અને સુલભ થાય છે. બાહ્યર મુખી
 બા થવાની પ્રવૃત્તિ ઉદ્ધિવાસમાં ચશુપ્રકાશ હતી, વિચરમાં
 તેને બાસકિત હતી અને પુરુષવર્ણમાં થોડુપતા હતી તે જ્યારે
 થવી થાય છે અને તેની હતી પ્રવૃત્તિનો વિચર થાય છે
 સ્થિરાવિધરમાં ઉદ્ધિવને ન એટલાજ પ્રત્યાહાર નામનું થોમનું

જાન્ય જાણી પ્રાપ્ત થાય છે જાંજ ઇત્રિયના ત્રેવીશ વિષયો છે તેમાં
 ઇત્રિયોને ન જોડતાં ક્ષયિત્ત ક્ષયકાનુસારી
 ઇત્રિયવિષયો તેને જાન્યની કેવી તેનું નામ પ્રમાદાદ્ય
 ૫૨ વિષયો જો તેનો મૂળ જાણ છે અને તે યોગાંગ
 જાણી ચેતનને પ્રાપ્ત થાય છે ચેતન જાણી

સુક્ષ્મ બોધ સુષુ પ્રાપ્ત કરે છે જોડેલી જાતુષ દૃષ્ટિ મુખી જાણે,
 વિજ્ઞાના, શુભ્રા અને અવ્યય સુષુ કંટુ તેને જાણે જાણી
 સુક્ષ્મ બોધ ઉત્પન્ન થાય છે વેદસર્વેષ ૫૩ પ્રાપ્ત થવાથી જાણું
 મુદર પરિણામ આવે છે જોમ સમણ હેતુ જામાન્ય રીતે
 જોની જાણી ૫૪ જોવા પ્રકારની થઈ જાય છે કે તેને જાણે
 ચારદોષ જાણુ જાણે છે, વિચાર કરીને જાણનારની જાણી
 પ્રાપ્ત થાય જાણની જોવા છે જોમ નાના જાણેકે ધૂળનાં ઘર
 જાણે જાણના જાણના નાનાં ઘર જાણે તેવી જાણ જાણની
 કીડા તેને જાણે છે તેને જોમ જાણાય છે કે જાણનારમાં
 ફરતાં જાણ પ્રાપ્તી જાણનારમાં નવાં નવા ઘર મટે છે તેમ
 જાણેકે પ્રકારની જાણનારો કરે છે અને તેને જાણુ ઘર માને
 છે—જો સવ જાણનારની કીડા જેવું છે જાણનારના છે વિચારતાં
 મનમાં હાસ્ય આવે તેવી તે જાણત છે. જાણી તેની જાણનારના

જાણી જાણેલી જોવાથી અને તેનો ચેતન્ય-
 જાણી જાણ ૫૨ સુષુ પ્રતિ જાણેકે જોવાથી તેને જાણેકે
 વિચારના જાણી-સિદ્ધિઓ મળી આવે છે ૫૨ જાણુ
 જાણુ સમજે છે કે તે જાણ પોદ્ગતિ

જો જાણનારની છે જાણનારને જાણનાર છે જાણનાર જાણનારમાં
 જાણનાર છે. જો જાણ જાણનારમાં જાણુ કરતાં જાણી જાણે

મુલતુષ્કા બરવા ધર્મન નમર એવા અસ્થિર જોડાવતીક છે
 જોમ સમજીને તેના કંપર કરા પશુ આકર્ષિત વચર તે નિજ
 સ્વભાવના કુલો યોપે છે અને તેમાં શાંતિ જાય છે, તેમાં
 રમણ કરે છે અને તેમાં રચિત વાત છે તે સમજે છે કે-
 જાંવર જોયેલે એ અમૂલ હોવાથી બાધા કરનાર નથી અને
 પીઠ વચરની છે તે જ હોકર્મ પરમ વત્ત છે અને જાડી કદ
 હોસન કરનાર દુઃખમય છે અને વસ્તુવા ત્યાજ્ય છે જાડી
 રીતે વિવેકજ્ઞાન પ્રાપ્ત થવાથી મુક્ત થયેલ ચેતન પ્રત્યાહારમાં
 ભિત્તને જાણીને ધર્મમાં બાધા કરનાર બાળતોને ચરિત્યામ
 કરવા માટે પ્રયત્ન કરે છે તે સમજે છે કે ધનલક્ષ્મી જે
 વસ્તુવા લક્ષ્મી નથી અને ભુદિમાનને તેમાં જાનક આવતો
 પશુ નથી અને સોગનો વિચાર તો જાપી ખિન્ન છે મુક્ત મિત્ર
 વસીકે લાથી સજ્જ જાપી મુખ અજાવનાર નથી તેનામાં
 જીવ હયા જોટથી વધી બચેલી હોય છે કે તે સમજે છે કે
 ધર્મથી એ સોગમાત્રિ થાય છે તેના સોગ સોગવત્ય તે પશુ
 સચાસ્વદિ માટે જ જાય છે તે સમજે છે કે પુણ્ય સુખર્ણુ
 શુન્નતા છે અને તેથી જાન એવા શીવળ પદ્મથી ઉદયમ
 થયેલ જાત્રિ એમ જાણ્ય વતને જાળી નાજે છે તેમ ધર્મ
 જનિત મુખ પશુ જે તેમાં અસાક્ત થવાય તો સધાર વધારી
 કર્મોત્તરને વિચારી મૂકે છે. જા પ્રમાણે તે સમજતો હોવાથી
 ધર્મજનિત સોગની પશુ તે ઈચ્છા સમજતો નથી અને જાન
 વિશુદ્ધ વિચારને કીપે તે ધર્મીક કાય કરે છે તેમાં પશુ
 બીજાકુલ રાજની ઈચ્છા સમજતો નથી જાની રીતે નિસશી જાને
 કરેલ મુખ કયો કર્મની પ્રહાનિજવાનુ કરણ થાય છે જાની

રતિ યોગની ઇચ્છાથી વિરતિ થાય છે અને ત્યાગ મુરખ રીતે સમજણપૂર્વક થાય છે. અહીંથી તેના અર્થાનુશીલ શાસ્ત્રાચાર્યની સહજતા થાય છે અને હલ્લુ એ કે તેનામાં તે શુણ્ણની અજ્ઞતા થવાની સહજતા જ ધરેલી હોય છે. છતાં તેનું અસ્તિત્વ બહુ સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિથી અવલોકન કરનાર સારી રીતે બેઠે શકે છે. વળી

આ દૃષ્ટિમાં યોગીએ એ કેટલાક મુદ્દર

ચોક્કિસ શુણ્ણપદ્ધિ શુભે કહે છે તે સર્વને ચેતન બોધેવધતે

અથે જરૂર પ્રાપ્ત કરે છે એમકે તેનામાં

અપજ્ઞતાનો નાશ થાય છે. સ્થિરતા શુણ્ણ વૃદ્ધિ થાય છે. શાન્ત રહિત શરીર પ્રાપ્ત કરે છે. હૃદયની કોમરતા દૂર થાય છે, તેમ જ તેના શરીરના મજાદિક અવયવ ઘણું બધું છે. તેના શરીરમાં મુગ્ધાઈ પ્રસરે છે. તેનામાં અજ્ઞતા સારી રીતે દેખાય છે. તેની અન્ન પ્રસન્ન મૂર્તિ સર્વને આકર્ષક થઈ પડે છે. તેના સ્વર મુંદર થઈ બધું છે. તે અનેક પ્રકારે ધર્મનો પ્રભાવ પ્રકટ કરે એવી સારી સ્થિતિમાં મૂકાઈ બધું છે. અનપ્રિય થઈ બધું છે અને તેનામાં મદ્યસુદિ ઉત્પન્ન થાય છે. વિગેરે વિગેરે અનેક શુભ ગુણો અથવા સુયોગો તેને પ્રાપ્ત થઈ આવે છે. ઉત્તરિકમ પર ચઢેલી તેની ચેતનામાં અથવા શુભ સંયોગો સ્વાભાવિક રીતે જ બહુવધ થઈ બધું છે. તે કાંઈ કરવાની ઇચ્છા રાજતો જ નથી પરંતુ શુભ

ચેતન કરનારના વિકસિત આત્માઓ અથવા

શુભ સંયોગોની મહાન્ સામાન્યમાં ઉદ્ભવન કરે ત્યારે તેને

સ્વના પ્રાપ્તિ કેલં પણ પ્રાપ્તની ઇચ્છા વગર પણ શુભ

અનુકૂળ સંયોગો જરૂર પ્રાપ્ત થઈ બધું

છે. અથવા દૃષ્ટિમાં ચેતન એટલો વિશ્વસ થાયો બધું છે કે

વળી અહીં ચેતનને મીમાંસા શુદ્ધ પ્રાપ્ત થાય છે અને સદ્ધિ
 આરમેષ્ઠિ બહુ સારી રીતે પ્રાપ્ત થાય છે
 મીમાંસા શુદ્ધ અને તેથી નક્કમ આસ્વાદ્ય વિચારો ઉપર
 બહુશ આવી જાય છે આ મીમાંસા શુદ્ધ
 બહુ લાભ કરનાર થાય છે કારણ કે તત્ત્વજ્ઞાનને જાણે થયેલ
 રિચરવા શુદ્ધ સાધે જ્યારે શુદ્ધ વિચારમેષ્ઠિ વાલવા માંડે છે
 ત્યારે પછી પ્રતિભા જોઈએ બહુ સારી રીતે વધારો થયો જાય
 છે આ દૃષ્ટિમાં બોધ તારાની પ્રથમ જેવો હોય છે એટલે
 વાસની પ્રથા જેમ જોઈએ પ્રથમ આપે છે તેમ આ દૃષ્ટિમાં
 પ્રાચીને જાણને પ્રથમ સ્થિત હોય છે; જેમ તુલ્ય બોધન આદિને
 પ્રથમ જાણે જાણે થાય છે તેવું આ પ્રકારમાં અસ્થિત
 નથી પણ જોઈએ સ્થિત પ્રથમ થાયે આપે છે. જલબદ્ધ,
 જે પ્રથમ જાણે છે સૂચના પ્રથમ એટલે તેજસ્વી નથી પણ
 તેવો સ પૂર્ણ પ્રથમ જાણવાના આદિ સ્વરૂપે આ સ્થિત પ્રથમ
 નાના રૂપમાં પ્રાપ્ત થાય છે અહીં વાસને પ્રથમ જેવો થાય
 છે તેવું સ્વરૂપ જાણવા આ દૃષ્ટિપ્રસુરિ જોઈ છે કે આ દૃષ્ટિમાં
 વતવા પ્રાચીન પ્રતિભા જ નિરતિચાર વારિત હોય છે
 અનુદાન શુદ્ધ હોય છે પ્રથમ રહિત વતન હોય છે ચેતનને
 શુદ્ધ વસ્તુમાં વિનિયોગ થાય છે અને આશય ઉપર અને
 જાણીર થાય છે આ દૃષ્ટિમાં કેટલો જાણે વધારો થઈ જાય
 છે તે આથી જણાયું હશે. અતિ ઉપર આશયમાં વતવા
 ચેતનની માનસિક રિયતિ અહીં કેવી થાય છે તે હવે આપણે
 વિચારીએ છીએ, પરંતુ જે પટેલો જોઈ વાત જાય સ્પષ્ટ કરી
 નાખીએ તે વાત એ છે કે-આ દૃષ્ટિમાં ચેતન વતવો હોય

વળી જહીં ચેતનને મીઠાસા શુણુ પ્રાપ્ત થાય છે અને જહીં
 આરબેણિ જહુ સારી રીતે પ્રાપ્ત થાય છે
 મીઠાસા શુણુ અને તેથી નમ્રતા અસ્વસ્થ વિચારો ઉપર
 અકુશ આવી જાય છે આ મીઠાસા શુણુ
 જહુ જાન કરનાર થાય છે કારણ કે તત્ત્વજ્ઞવચ્ચને જાને જમીલ
 સ્થિતિ શુણુ સાથે જ્યારે શુણુ વિચારબેણિ જાણના માંડે છે
 ત્યારે જહીં પ્રતિભા જોકરમ જહુ સારી રીતે વધારા થતો જાય
 છે આ દૃષ્ટિમાં જોધ તારાની પ્રભા જોવો હોય છે જોડે
 વાસની પ્રભા જોમ જોકસરજો પ્રકાશ જાપે છે તેમ આ દૃષ્ટિમાં
 પ્રાણીને જોધનો પ્રકાશ સ્થિર હોય છે; જોમ તુણુ જોમમ જાણિને
 પ્રકાશ જોક જોક થાય છે તેણુ આ પ્રકાશમાં અસ્થિતિ
 નથી પણ જોકસરજો સ્થિર પ્રકાશ જાણી જાવે છે અલગત,
 જો પ્રકાશ જહુ કે સુવના પ્રકાશ જોડેલો તેજસ્વી નથી પણ
 તેણે જ પૂણુ પ્રકાશ પામવાના જાણિ સ્વરૂપે આ સ્થિર પ્રકાશ
 નાના રૂપમાં પ્રાપ્ત થાય છે જહીં વાસનો પ્રકાશ કેવો થાય
 છે તેણુ સ્વરૂપ જતાવતા જી કરિભદ્રશુરિ કહે છે કે 'આ દૃષ્ટિમાં
 વતવા પ્રાણીશુ પ્રકૃતિથી જ નિશ્ચિત્યર અસ્થિર હોય છે
 અનુભવ શુદ્ધ હોય છે અમર સ્થિતિ વતન હોય છે ચેતનનો
 શુણુ વસ્તુમાં વિનિયોગ થાય છે અને આશય ઉદાર અને
 જહીં થાય છે આ દૃષ્ટિમાં કેટલો નધા વધારા થઈ જાય
 છે તે જાણી જણાશુ હી. જાતિ ઉદાર આશયમાં વતવા
 ચેતનની માનસિક સ્થિતિ જહીં કેની થાય છે તે હવે જાણ્યો
 વિચારીએ છીએ, પરંતુ જો જોઈએ જોક વાત જસ સ્પષ્ટ કરી
 નાખીએ તે વાત જો છે કે—આ દૃષ્ટિમાં ચેતન વતવા હોય

ઉ ત્યારે તેનાર્થ પ્રમાદ દેતો નથી તેથી જાણવું એમ અનુચિત
 કરી યોગે કે અદુષ્ટ આ દર્શિમાં વલતો છવ સવરિણિ
 મુલ્ય પ્રત કરી સામ મુલ્યથના મુખી પડેયેયો દેવ છે.
 આપને વેવકવિય પદની પ્રાપ્તિ વળતે એક મથા હીને કે ત્યાં
 સમ્યક્ મિથ મથા ઉપસાવ પ્રાપ્તિ જામળ પ્રમતિ કરતો. સવ
 છે. આ આપને મિથ મથા પછી તે વખતિવમ કરે ઉ જને
 પ્રથમ દેશથી તેને જાણ કરે છે જને પછી સવથી આપને
 કરી વિદ્યુદ સવ છે વખતે દેશથી જાણવા તેને દેશવિણિ
 મુલ્ય જને સવથ જાણવા તેને સવવિણિ મુલ્ય કરે છે. પ્રથમ
 જને દ્વિતીય દર્શિએ વખતિવમમાં વાવ છે તે એથી મુમજવા. જર્ણી
 પથમ દર્શિમાં સમ્યક્ જાણવું કે વખતિવમ સવ છે તે જાણિ
 વિદ્યુદ સમજવા. આ વખતિવમના જાણવુંથી કે પ્રાપ્તિને
 દેશવિણિ, સવવિણિ મુલ્ય પ્રત સવ છે તેને પથમ જને
 હી મુલ્યથના અનુક્રમે દેવ છે જને જ્યારે તેને સવવિણિ
 જાણવા વળત જામળા મુલ્ય પ્રત સવ છે એટલે ઉદ્વિગ્ધવમ
 જ્યારે વિદિદ મુલ્યે આ સવથ તત્પ્રાપ્ત વાવ છે ત્યારે સમમ
 મુલ્યથના પ્રત વાવ સિ આ છો મુલ્યદર્શિમાં જ્યારે પ્રાપ્તિ
 જાવ છે ત્યારે તે માગળ મુલ્યથનામાં વળ છે આ
 દર્શિમાં વળત મુલ્યથનામાં અદુ વિદિદ કરે ત્યાં સવ છે
 જને જાણને અદુષ્ટ પોદ્વિગ્ધ જાણવા દેવ આપને જ
 નથી જને મીથજ-વદિવાજાને વેગ કરી રીત કરેયો
 દેવથી મિથ આ મીથ જાણવી જ વિગતવા મથ કરે છે
 જને આ ૧૧૫-૫ મુલ્યથ જાણવું જાણ વજ વિદ્યા અદુષ્ટ
 કરે નથી ૫ ૧૧ જ છે કે મિથે દિરે જને જાણવું

આજતના જ વિચાર આજ્યા કરે છે એની શુભ વૃત્તિ એટલી
બધી સારી થઈ બધ છે અને એનાં બાહ્ય આચાર અને ક્રિયા
અનુસાર પણ એનાં શુદ્ધ થઈ બધ છે કે એ સ્વાભાવિક રીતે જ
સર્વ પ્રાણીઓને પ્રિય થઈ બધ છે તેના ઉપર સર્વને બહુ પ્રેમ
આવે છે અને તેના તરફ કુદરતી રીતે જ બહુ રાગ થઈ આવે
છે એટલું પાતાનું મન તેા ખમની બાબતોમાં જ એકાદ થઈ
બધ છે અને તે ખમની જ બધવા તે સજ ખમી જ વાલે
કરે છે તે હજી સોમનો સર્વેમાં ત્યાગ કરતો નથી અને ફેટલીક
વાર જ જમ શુભસ્થાનકે આદ્ય અવસ્થામાં પણ વર્તેલો હોય છે
જ્યાં તેના સામની નિમળતા હોવાને લીધે અને સોમસેવનમાં
જુદિભાવ ન હોવાને લીધે તે કદાચ સોમો સોમવે છે તેા પણ
તેને લીધે તેના સસાર જુદિ થામતો નથી. શુભ ક્રિયાના ફળ
તરફ તેની ઈચ્છા વગર પણ ફેટલીક વાર પુરવઠામનો ઉદય
તેને પ્રાપ્ત થઈ બધ તેનાં ફળ સોમવવા પડે છે તે સર્વ તે
સોમવે છે પણ તેમાં આસક્તિ રાખતો ન હોવાથી સોમસેવનમાં
સામાન્ય રીતે પ્રાપ્ત થતું એર તેના સજ ખમાં આવતું નથી
અને તેથી તે સોમસેવન કરવા છતાં પણ

નિમિત્તને લાભ પ્રગતિ કરતો બધ છે શુભ પુરવેદવચન્ય
સોમોના આસિવન વળતે વળી તે શુભ
ક્રિયાઓ કરી વિશુદ્ધ નિમિત્તો એકાદ કરી તે સાધનેને ઈદ
સામ્યસિદ્ધિમાં પ્રગતિ કરાવનાર તરીકે ફેરવી નાખે છે આવી
રીતે શુભ પુરવેદવ વળતે પ્રાકૃત મનુષ્યો બધારે આકરા કમ
આપે છે ત્યારે આ પ્રજાવાન હિંમતીન મહાત્મા કમની નિજ સ
કરી આમજ પ્રગતિ કરે છે એક ને એક જ ક્રિયા આવી રીતે

જુદા જુદા મનુષ્ય પરત્વે આર્થ અને જાણના રૂળ આપનારી
 કાર્ય શકે છે એ વાત જાણ લોકમાં સમજાવાની છે કમનિ બંધ
 વિચારી વૃત્તિ ઉપર-આત્મીય વતના ઉપર આધાર રાખે છે.
 સામાન્ય સમાજનાં નિર્ણય એટલા મઠે જતાં છે કે એ વિચ-
 વૃત્તિને નિમજ કરનાર છે હરેક ક્ષણનું આત્મિક પ્રવૃત્તિને જાણે
 કેનું પરિણામ થાય છે તે પર આધાર રહે છે તેથી સમાજનાં પદ
 તેને જાણે જ ઉપયોગી મણકામાં આવે છે

મુતપર્મ ઉપર એને એવો શાગ હોય છે કે એમ સુધારી
 થાય જુદા કામ કરે પણ જાણ મળે ત્યારે કામથી હારેજ કાર્ય
 પાતાના હૃદયવશીલ પતિને મળવાનું તેનું મન રહ્યું કરે છે
 તેમ જા દયામાં વર્તેલા આવી કામના આંધારિક કાર્યો કરે તો પણ
 તેનું મન મુલ્યાંકન, મવણ અને મનન વશ કવલ હોયવડું
 રહે છે જા મુદર સ્થિતિ પ્રાપ્ત થવાનું હરણ કાન ઉપરને
 તેને આકર્ષણ અને તેને પ્રાપ્ત થયેલ મીઠાંસા કુણ છે એમ
 કામજનુ વળી જા દક્ષિમાં વલેલા આવી આકર્ષણને તેની
 તેથી જલ પણ મુલ્યાંકન ન કરતાં તેના ઉપર પણ દર્શન થાયે
 છે તેને વશી થાય છે અને તેના વધે

કોમ મળ્યા મળ્યા તેટલા કલ્પેલા પાતાના ઉપર આવે તો તેથી
 જા નિજમત હશે કાર્ય તેમાં ફળી થતો નથી લોચને
 રાજ્યમાં તે જાણથી આધારિક એવા જાણાર કામને
 છે અને તેમાં આકર્ષણ ન કરતાં તેને કોમને

તો પણ અસંમ દયામાં વળી પોતે આત્મિક ઉદ્ધતિમાં આજવા
 થયેલા થાય છે એ દયામાં વર્તેલા આવી આંધારિક કોમને
 વલ મળતો નથી અને તેથી તેના દર્શન પ્રાપ્ત આકર્ષણ રહે.

નથી. મીમાસા જાતને હીપે એને સર્વેથી મોટું પડતો નથી
 અને મમ્મા મમતા આ ચિંતનને સસારમાં રજાવવા
 રેસાવવા અને જૂથો પાકવાર છે એમ સમજે છે તેથી તે
 તેને અસર કરતા નથી અને હિંદુ કરે છે તે જાહુ જોઈ
 અસર કરે છે તેથી આ દક્ષિમાં આબ્યા પછી અતિમક સ્થિતિ
 જાહુ સારી થઈ જાય છે અને ચિંતન આગળ આગળ વિગ્રસ
 પામતો જાય છે જાહી જાહુદેવ જાહુ સારી રીતે થઈ જાય
 છે અને સસાર પરનો સમ લગભગ નાશ પામી જવાની સ્થિતિ
 થઈ જાય છે મમ્મા મમતા કેવી રીતે મોલીને હેરાન
 કરે છે તે શ્રી આનંદનંદના પદોમાં અને તે પરના વિવેચનમાં
 પારનાર જોવામાં આવશે, કારણ કે એનું વચન કરવામાં
 મી આનંદનંદ મહાશયે પોતાની સજિવને ચારવાર ઉપયોગ
 કર્યો છે અને તેને વલ્લભરૂપે જતાવવા અન્વય પ્રચલ કર્યો
 છે તેથી તે જ વિવેચન કરવા ન શકતા અત્ર એટલું જ
 જતાવીએ છીએ કે તે મામા મમતા ઉપર આ મોલીને જાહી
 જતાકરણરૂપે વિગ્રસ ઉત્પન્ન થાય છે કુતપમમાં આ દશમાં
 પડવા મોલીનું મન જાહુ અગ્રજાઈ છે તે જતાવવા ઉપર દુરદશવર્ણ
 શ્રીનું દશાવ આપ્યું છે તે ઉપસવ મી આનંદનંદ મહાશયે
 પચાસ મા પદમાં વર્ણ દાખવે આપ્યાં છે તે સર્વ વિચારમાં
 આની રીતે કુતપમ ઉપર આશ્રેષ્ઠ ચિંતનુતિવાળા સદક્ષિમાનું
 ચિંતન આ જાતના દક્ષિમાં રહી જાહુ સારી રીતે મનતિ કરે છે
 અને સાધ્યસિનાં સાધનોને જાહુ સારી રીતે જામ તે છે
 એનાં કમની પ્રત્યુત્થા ખીમે ખીમે પડતી જાય છે કારણ આની

જ્યાં જ્યાં મનુષ્ય પરત્વે શાસ્ત્ર જાને અણગમ કરી આપવાથી
 થઈ શકે છે એ વાત આજ સદાયમાં સાચવાની છે કમનિયા બંધે
 ચિત્તની વૃત્તિ ઉપર—આત્મીય વતના ઉપર આધાર રાખે છે
 શાસ્ત્રધર સદાચારને વિધેય એટલા માટે જતાને છે કે એ ચિત્ત-
 વૃત્તિને નિર્મળ કરવા છે હરેક ક્ષણનું આત્મિક પ્રવૃત્તિને જ એ
 કેવું પરિવૃત્ત થાય છે તે પર આજ રહે છે તેથી સદાચારને પણ
 તેને જાણે જ ઉપયોગી ગણવામાં આવે છે

શુભધર્મ ઉપર જોને જોયો રાગ દોષ છે કે લેમ મુઠિયો
 વસ્તુ હવ કામ કરે પણ કામ મળે ત્યારે કામથી દુરેત્ર થઈ
 પાવાના દુરવચ્છન પતિને મળવાનું તેનું મન રહ્યું કરે છે
 તેમ જા દયામાં વતવો પ્રાણી કામ ચાંચારિક કષ્ટો કરે તો પણ
 તેનું મન કુવચાચન, કાવ્ય જાને મનન વરદ હવડા દોષવદ્
 રહે છે જા મુદર સ્થિતિ આમ ગણતું કાવ્ય કામ ઉપરને
 તેનો આકરણ વ જાને તેને પ્રાપ્ત કરેલ મીમાંસા કુલ છે જોમ
 કામજનુ વળી જા દક્ષિમાં વતવો પ્રાણી આકાશજાને કેળી
 તેથી જાલ પણ મુઠાઈ ન જતાં તેના ઉપર પણ રહિને થઈ
 છે તેને વધી જાય છે જાને તેના મધે

કેવડ ખાવા ખાવા તેટલા કમીતો પાવાના ઉપર જાને તો તેથી
 વા નિજવડા કોઈ જાલ તેમાં ફૂળી જતો નથી કોમને
 સ્વખાત તે સ્વરૂપથી માયોદક લેવા જાસાર સમજે
 છે જાને તેમાં આકાશ ન જતાં તેને કોમને

તો પણ આકાશ દયામાં રહી પાતે આત્મિક ઉત્તરિમ્મ આગળ
 વધતો જાય છે એ દયામાં વતવો પ્રાણી ચાંચારિક કોમને
 વતન માનતો નથી જાને તેથી તેમાં કદિ પણ આકાશ થતો

કોઈ ઉપર રાજતો જ નથી, પણ તેની શયેશમા-તેની આજુ
 બાજુમાં પણ તેના વૈરભાગભાવનું ચાતાવરણ એટલું જ રહેલા
 છે કે તેની નજીકમાં રહેતા અન્ય પ્રાણીઓ પણ પોતાનું કુદરતી
 વૈર છૂટી જઈ અસ્પર્શક હળીમળીને રહે છે. આવી જ રીતે
 બીજાં થયેલું પણ સમજી લેવું. વળી એવા બિખરી જઈ
 સહનિહિતનો ત્યાગ થાય છે અને અશક્ત મુખ પ્રવર્તે છે.
 આ પ્રમાણે આ સુખ પ્રજ્ઞા સદૃશ બોધનું ફળ થાય છે એમ શ્રી
 હસ્તિપ્રસૂરિ મહારાજે કહ્યું છે અને તેનું કેવું વિશિષ્ટ પરિણામ
 આવે છે તે આપણે હવે પછી વિચારીએ છીએ. આ દૃષ્ટિમાં
 ધ્યાન નામનું સાવચું યોગનું અંગ પ્રાપ્ત થાય છે. અન્તમુ
 કૂચ મુખી એક વસ્તુ ઉપર ચિત્તની સ્થાવરા બોધિતતાને ધ્યાન
 કહેવામાં આવે છે તે પર વિવેચન આગળ કરવામાં આવશે.
 એવ વસ્તુમાં બોધિતર વૃત્તિનો પ્રચક્ર થવો તેનું નામ ધ્યાન
 કહેવામાં આવે છે. ધારણામાં વૃત્તિનું એક દેશમાં સ્થાપન કરી
 એવ વસ્તુનું સ્વરૂપ સ્વભાવ આવે છે અને તે સિદ્ધ થવાથી
 તે વસ્તુમાં જે વૃત્તિને બોધિતર પ્રચક્ર થાય છે તે ધ્યાન છે.
 આ ધ્યાનમાં જે પ્રચક્ર થાય છે તે સ્વતત્ત્વ ધારણા દોષો નથી
 પણ મધ્યે વિચ્છેદનગણો દોષ છે. જે વિચ્છેદ દૂર થવાથી અધારે
 અવિચિત્ત પ્રચક્ર સ્વતત્ત્વે આત્મા કરે છે ત્યારે તે સુમાધિ
 કહેવાય છે. આવી રીતે ધારણા ધ્યાન અને સમાધિમાં શુ
 ત્કાવત છે તે આ ઉપરથી સ્પષ્ટ થયું હતું. સમાધિ શબ્દ
 જે અર્થમાં અંગ થાય છે તેની પ્રાપ્તિ આઠમી દૃષ્ટિમાં થવાની
 છે તે હવે પછી જણાવે. અહીં વર્તનને અને અતિથિતિ
 શુદ્ધિવાન પ્રાપ્ત થાય છે એટલે અહીં વર્તનની આદરણા

વિચારતાં સ્વયં જોઈશું મુજ અને પરવશ જોઈશું દુઃખ જે
જ જુદા પ્રાપ્ત થાય છે અત્યાર મુખી આ વાત તેણે પુસ્તકમાં
વાંચી હતી કે અનુમાનરૂપે જાણી હતી તેનો હવે જોને અહીં
અનુભવ થાય છે અને તે વાત તેનામાં જસનર હૃદયમાં છે
તે સમજે છે કે પુણ્યલોગથી કેટલીકવાર પ્રાણી મુજ માનતો
હોયો પણ વાસ્તવિક રીતે તે પરવશ હોવાથી દુઃખદર છે
કરણ કે પુણ્ય જે પણ કમ છે અને તે આત્મીય ન હોવાથી
પર છે અને વારસને વશ મુજ હોય જ નહિ તેથી પુણ્યથી
વધુ અથવા લાભદાયક મુજ પણ દુઃખ જ છે આ વાત તેના
મનમાં રખાઈ ગયાથી ધ્યાનથી થતા સમમુજનાં જસનર શોધમાં
તે પડી જાય છે અને તેની પ્રાપ્તિ માટે અનેક સાધનો જોઈ
મેળવી તે પ્રાપ્ત કરવા તે મંત્રો વહે છે અને થતું અંશે સમ
મુજ અહીં તે પ્રાપ્ત કરે છે જેમ મુકોમળ ચમ્પામાં પતિ
સહસ્રસંખ્યા વધુ પૌરુષવિક્રમ મુજ કુમ્ભરી કન્યા સમલ ન શકે
અને સદેશવત્સીનાં મુજ આમલીઓ સમલ ન શકે તેમ અમારું
ની દષ્ટિવળાં લયો આ દષ્ટિમાં ધ્યાનથી અનુભવાવા મુજને
અપાઈ કરી શકવા નથી અહીં જે મુજ થાય છે તે સ્વયં
હોવાથી અવશિષ્ટ જ્ઞાનદ આપે છે

અહીં કમમળ સીંગાચ વધુ જાય છે અહીં જે ધ્યાનમાં
પ્રાણી વર્તે છે તે જમધ્યાન અથવા શુદ્ધધ્યાનનાં સેરોમાં આવી
શકે તેવું ધ્યાન હોય છે જમધ્યાનના પ્રથમ પાયાથી આગળ
જથી તે ધ્યાનમાં આગળ વધેને જાય છે અને શુદ્ધધ્યાનની
હૃદ મુખી આવી જાય છે જળી અહીં અસામાન્ય અનુભવ વર્તે
છે કેમ જાતિનાં ફળની પંજા વગર શાકમા-આમમાં

બહુ સુસ્મ રીતે જાય છે. જગાઈ એ વિચારણા થઈ હોય છે
 તે આ દક્ષિણી જાતરવાદે રૂપે રૂઢિ રૂપે
 પ્રતિપત્તિ મુજબાસિ છે કાર્યક્રમ કેવો છે તે આ ઉપરથી
 વિચારણા જ સમજાણી પ્રથમ કોઈ પણ જાતના
 વિચારણામાં આવે છે અને વધી કમ
 કોરમાં આવે છે. છઠી દક્ષિણી મીઠાંજા એટલે વિચારણા વત્તી
 થઈ તે જાડી પ્રતિપત્તિ એટલે જાતરવાદે કમ છે વડી
 મેળમાં રૂઢિ થવા ઉપરાંત ચર બ્યાધિએને જાડી મુજબ
 ઉપરોક્ત જાય છે એટલે જાણ અને જાણનાર આધિ, જાધિ
 કે જાધિ જાડી થવી નથી જાડી જામમુજ વિત્તની જાણ
 સ્વસ્થ પ્રાપ્ત થાય છે તેનું ફળ એટલું વિચિત્ર થાય છે કે
 તેનું વજન કમુ મુરોક્ત છે જાડી જામમુજ પ્રાપ્ત થાય છે
 તેનું મુજબ કમુ જાન-વિત્તની એકલતા છે કમુ કે જે
 જાનથી થઈ મુજમાં વિવચ્છાપન પર છૂટ થાય છે અને તેમાં
 વિવેકનું જાણ એટલું જાણ હોય છે કે સ્વાધ્યાયિ સીતે જે
 જાનને પતિષ્ઠામિ જામજાવ પ્રગટી નીકળે
 જામમુજ-જામમુજ જેક જાણને જાનની એકલતા, વીત
 જામુજને વત્તવિધની પ્રતિપત્તિ અને વડી
 તેની જાધે વિવેકજાન-એને જાધે જે મુજ થાય તે જાધિમિત
 અને પૂર્વ જાનનુજાત થાય જેમાં જાધે જાધે જાધે જેનું નથી
 મુજને જાધાર મુખી પ્રાપ્તીને જે જાધાર થયો હોય છે તે જાડી
 જાધાર જાધાર જાધાર થાય છે જાધાર જાધાર થાય થાય થાય થાય
 મુજમાં કંઈ જાધ નથી જોય તે તે જાધે જાધે જાધે જે પર
 એને જાડી જાધાર થઈ જામજાવ છે કે મુજનું જાધે જાધે

તરફ તેલ પ્રવાયુ બહુ સારી રીતે જાળળ વધે છે અને તે નિત્યપદ્ધતિ પ્રાપ્તિ થઈ પડે છે. આ જસગ જાતુજન તે સાંખની પ્રસાદવાદિત્વા, બોધનો વિસ્તારાગ પરિણમ, શૈવનો શિવ વર્ત્ત અને યોગીએ જેને મુખાભ્યા (મુખ માગ) કહે છે તેને મજાતુ પસિવામ ઉપજાને છે, પરંતુ તેમજ તદ્દાવત બેટલો છે કે-જન્યે જન્ય માગમાં સમ્યક્ યોધ ન કોવાથી યોગદક્ષિ વતવી કોવી નથી ત્યારે જહીં અજગ ક્રિયામાં મહાકૃતુષ્ઠ જાતમદશા વતવી કોય છે પ્રશાન્તવાદિત્વા વિશેષ જાપુનનું પદની સ્થિતિને જાણે છે. અગાઉ તેની અવધ માગા કવી તે અગ્ર ઉચ્ચ દશાને લાગે જહીં વીર શાપ છે જાદલો દેર જાનમાં સળી મનસિક પરિવર્તનને જાણે આ જસગ જાતુ જાનને ઉપરની જાળતો સાથે શરજાવી શકાય. નિરોધ સ્વસ્થારની વૃદ્ધિ અવધ માળજા અને બુદ્ધિમાન સ્વસ્થારની ન્યૂનતાને પાતજાથોગદશનપ્રત્ય પ્રશાન્તવાદિત્વા કહે છે. જોનાથી સમ્યક્ષિ થઈ જોજાવતા થાય છે અને જેને જેને જ સ્વસ્થારીય દશા પ્રાપ્ત થાય છે જે ઉચ્ચતમ જાતમાના નાશ લેવી કોવાથી જૈનની લેવાસેદ દક્ષિને ઉપજારી નથી. જહીં વજ્રત્ત્ય જે છે કે-જન્ય યોગદશનપ્રત્યે પ્રશાન્તવાદિત્વામાં જે સ્થિતિ વલુવી છે તેવી સ્થિતિ અજગ જાતુજનથી અજ છે અને તેમાં સમ્યક્ યોધથી વચેલ ઉચ્ચ દશાની વિશેષતા છે. જહીં અપ્રમત્ત અવસ્થામાં વર્તતા ઉત્તમ જાનની પ્રાપ્તિ થવી કોવાથી આ દક્ષિ જાતમે પ્રવિધાં બહુ વિદ્યથ જતાને છે. જહીં સાધ્ય તદ્દન સ્વપ્ન રીતે સમીપ દેવાય છે અને જાં ખોલાથી જાવા માટે બેટલી દે જાવન્ત થાય છે કે તેનાં મુળની કવચના પાસે રેવલોકનાં અવધ

જતાવેલી વિધિયુક્ત જનુજન રચનાવિદ રીતે થાય, તેથી
 કિયાને જાણવત જનુજન કહેવામાં આવે
 જાણવત જનુજન છે એટલે વિશેષ વિવેચન સીધાજ સમજ
 રાસમાં મનુષ્યમુદરીના સમયમાં થતી
 વિજયપ્રસંગે ઉપાખ્યાનનું મહાસભ્યે જનુ કૃતિપુરસ્કાર જતાનું
 છે ત્યાંથી વિષય, જરૂર તરફેતુ અને જામ્યુત જનુજનેની
 કૃતિયત સંબંધી તેથી સી દરિયાપ્રસુરિ મહાપાત્ર સી સેવક
 જાણમાં જાર પ્રકરણમાં જનુજને જતાવે છે પ્રીતિ, સક્રિય, વચન
 અને જાણવત જનુજન સીતુ જારવૃત્તિય જોમ સમયથી કર
 વામાં આવે છે તેથી રીતે પ્રીતિથી-જાણવત જનુજન કરવાં
 તે પ્રીતિ જનુજન વિધાયમાં આવે છે જાણવત જારવૃત્તિય
 કૃતિયથી જાય છે તેથી રીતે સક્રિયપૂર્વક જનુજન કરવાં તે સક્રિય
 જનુજન. યાજા જાણવા સિદ્ધ પુરુષોની જાણ પ્રમાણે જનુજને
 કરવાં તે વચનજનુજન રચનાવિદ રીતે સિદ્ધ વચનજનુજાર વતન
 થઈ જાય તે જાણવત જનુજન જાણવા પ્રકરણમાં જાણવત જનુજન
 પર જાણી સ્થિતિ થાય છે જોમ જાણવતને જાણવત જોમ જોમ
 માફ માનવું છે જાણી રીતે જાણવત દક્ષિણમાં જાણવત જનુ-
 જનની પ્રાપ્તિ જાય છે જોમ જાણવત પૂર્વપ્રયોગથી જાણવત જાણવત
 જાય કરે છે તેમ જાણવત જનુજનમાં રચનાવિદ રીતે સિદ્ધ
 વચનજનુજાર જનુજન થાય છે જોમ જાણવત જો જનુ જાણવત
 વિષય પર વિવેચન કરવા કરતાં જનુ જાણવત થઈ જાય તેમ
 જોવાથી જાય તે પર વિશેષ ઉલ્લેખ કર્યો નથી. વચનજનુ જોડક
 છે કે જાણી જે જાણવત જાણવત જનુજન પ્રાપ્ત થાય છે તેને
 સીપે પ્રાપ્તિની પ્રવૃત્તિ જનુ જારી થઈ જાય છે, મહાપાત્ર (મિત્ર)

પાપનાર અને અતરંગ પર અજર કરનાર શાવ છે એવા
 સૂક્ષ્મ શોધને લાંબે ચિત્તની બેઠામતા
 ચોક્કસ રહેવા બિન, બહુ સારી રીતે શવા ઉપસૂત વિઠવનો
 તેની વિચારવા નાશ શાવ છે અને ઉત્ક્રાન્તિ બહુ જલ્દી
 થતી શાવ છે બહો વત્તબોધને અંતે

અનુત્તિ શુભ પ્રાપ્ત શાવ છે તેને લાંબે આત્મશુદ્ધિમાં સ પૂરુ
 શ્વે પ્રવત્તન શાવ છે અભાઈની દૃષ્ટિમાં એ પ્રતિષ્ઠિત વત્ત
 બોધને અંતે કષ્ટ કૃતી તે બહો અનુત્તિમાં પરિપૂરતા ખમે
 છે એને લાંબે એ પ્રાપ્તી એ કિંચ દર છે તેમાં તેને કેલ
 પશુ પ્રકારનું દ્રવ્ય લાગતું નથી અને તેને કિંચામાં બેઠલો
 રશ આવે છે કે તેનું શબ્દન થઈ શકે નહિ. બહો કિંચા
 આત્મીય શુદ્ધિમાં અનુત્તિશુદ્ધિ જમજની, બાહ્ય કિંચાઓને બહો
 ઉપયોગ નથી કરવા કે અતરંગ અનુત્તિ થતી હોય ત્યા બાહ્ય
 શાસ્ત્રી વિચારવાની જરૂર રહેતી નથી એ દશામાં વતલો
 પ્રાપ્તી એ એ કિંચાઓ કરે છે તેમાં અનુસિક દ્રવ્ય લાગતાં
 નથી. જેમ ઉપશમમેળી, કષ્ટક્રમેળી વિગેરે ઉપર આરોહણ
 કરવામાં આવે છે તેમ બહો પ્રાપ્તી બેઠ

શુદ્ધિશક્તિ પર પ્રકારની શુદ્ધિમેળી ઉપર આરોહણ કરે છે
 આરોહણ અને અનેક આત્મીય શુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરે છે.

આ ઉત્ક્રાન્તિ દૃષ્ટિમાં વતલો તેના વચનનો
 વિલાસ, તેના શરીરનો અંશ અને તેનું શબ વર્તન અદનની
 મુગ્ધાની જેમ શબજ મુગ્ધા વિસ્તારનાર શાવ છે બેઠલો તેની
 આત્મશુદ્ધિનું શતાવરણ પશુ તેના શુદ્ધિને વિસ્તારનાર કષ્ટ પડે
 છે. તેનામાં ક્રમાદિક ખર્ચો બેઠલા જલ્દી અજર કરનાર કષ્ટ

અનુચર વિમનમાં મુજ પણ કિ મત વગરનું હાજે છે આ હિં
જનુ જીવત દયા પ્રાપ્ત કરેલા સચારવિરહા સવનિરતિભવ
ધારણ કરેલા અપ્રમત્ત મતિને જ કોની સજારે છે અને જે
દશમાં અપ્રમત્ત મતિ વણા જણી સાખ પ્રાપ્ત કરી રહે તેની
સુદર સ્થિતિમાં મુખર્ષ અવ છે

૮ પશુદ્ધિ

જામી પશુદ્ધિમાં સમાધિ નામનુ ધોતનુ આપુ
અત્ર પ્રાપ્ત થાય છે. જહી જેન હિંમે સમાધિ કેને કહેવાય
આવે છે તે વિચારનુ પ્રસંગિક મણી, કારણ કે જેને જવ
જહિ સમાધિ કહે છે તે તેા આત્મકથા કરનાર કોવાથી તેને
અત્ર ઉપધોત નથી. આ આત્મકથા વિચારથી પુણ્યો કલ્યા
કીર્ત્યવર્ધનિજવલ મહાસજ સાધનવાર્તાશુભ્યવની વૃત્તિમાં
કહે છે કે-એક દેવમાં એકજવા કલ્પી તેનુ નામ સમાધિ છે
આત્મમાં વિદ્યેપ કરનાર કાલ્પોનો અભિજ્ઞ થાય છે જહી તેનો
કારણ અભિજ્ઞ થાય છે તે એટલી હદ મુખી થાય છે કે
જામી પૂવ આત્મમાં પાછી મતિ કરી નથી. તદ્વચ એ છે કે-
પૂવ અવસ્થામાં જે વિદ્યેપનો કૃષીપશ્ય થયો કોવ છે એટલે
કર્મક કાંત થયા કોવ છે અને કર્મક અત્ર મુક્ત રહ્ય કોવ છે
તેનો જહી કવચ અભિજ્ઞ થાય છે. જેમ મોટી પિદરૂપ
ધર્મનો આત્મ કીને વદરૂપ ધર્મનો સ્વીકાર કરે છે તેની રીતે
જહી અમજનુ આ હિંમાં અત્રની અદ્વિષ્ટ જેવો સુખ
વેધ થાય છે જે વિષ અવત આહુ રહે છે અને સુખની
હિં પી જાંજને જાંજ તેનાર થતો નથી, પરંતુ કાંતિ

લક્ષ્યોએ પ્રાપ્ત થાય છે અને કમચાલ-મિહનીય કમ ઉપર
 યોગે યેરા શાસ્ત્રમા જાને છે જાડમા અપૂર્વકરણ સુવસ્થાનકથી
 મર્મસંન્યાસની પ્રાપ્તિ થાય છે અને જાતી તેમાં જોડામ જોડેલો
 વધારો થઈ જાય છે કે ચેતનજી અનેક ઉદાર જાણવાકિ સુલોને
 લખને જોડામ ઉત્ક્રાન્તિ કરી અનેક કર્મો પર વિજય મેળવી
 જોડેલી સુવસ્થાનક પ્રાપ્ત કરવા તેવાર થાય છે તે વખતે તેનાં
 જનશાલી વાર કર્મો-જ્ઞાનાવસ્થાથી દર્શનાવસ્થાથી મિહનીય અને
 જાતરાય તેનો સવચા સ્વચા સર્વ જાય છે. મનોચેત્ર તેને જાડો
 રહે છે અને જામાન્ય કર્મો પશુ રહે છે ત્યાર જાતી વિશેષ
 જોડામકર કરી તે પોતાના સ્વચા સત્ત્વને જાવે અનેક પ્રાણીઓના
 જા મક્ષરવમસુને છેડી નાખે છે અને પોતે જાતમાનદમાં મસ્ત
 રહી સ્વસ્થાનિક જાનદની પરાક્ષા જાનુભવે છે. જોવી ઉત્ક્રા
 દશમાં કેટલોક વખત પૂર્ણીતજને થાવન કરી છેવટે મનોચેત્ર
 જાડિ પર પૂર્ણ જાય મેળવી ચૈતેશી જાવસ્થા પ્રાપ્ત કરી સ્વ
 કર્મો પર વિજય મેળવી જાતીનાં વાર જાશાલી કર્મો-વેદનીય,
 નામ, યોગ અને જામુપ્-નો પશુ સ્વચા કરી જાજોલી જાવસ્થા
 પ્રાપ્ત કરી નિવૃત્તિસ્થાન પ્રાપ્ત કરે છે જાખ્યસ્થાન પ્રાપ્ત કરે છે
 અને ત્યાં સદા કાલ રહે છે જો સ્થિતિમાંથી વિચ્છુતિ નથી,
 કરી કમકલેશમય જાસારમાં જાવવાતું નથી જાન્મમરણવિયોગનું
 કાલ નથી, જાનત જાનદશનમાં રમણ કરવાકર જાવિતના
 જાવિ ઉત્ક્રા જાતમીય જાનદમાં મસ્ત રહી જા સાખ્યદશમાં
 જાનત જાનદ જાનુભવવાનો છે અને સ પૂર્ણ તાત્વિક સુખના
 વચને નિરતર જાવવાકરવાનો છે-જા સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવી
 જો જાજા સવત સાખ્ય છે અને જોને માટે જા સ્વચા પ્રવૃત્ત

પરે છે કે તેનું વર્ણન સામાન્ય રીતે કરવું મુશ્કેલ પરે. જ્યાં
વર્ણન નિશ્ચયીભાવ પ્રાપ્ત થાય છે. કારણ કે જોને જાતીય
ફળની જોડથી કિંમત શુદ્ધ રીતે જાણે છે કે તે જાન્ય કોઈની
કૃતિમાં ફરે જોની સ્થિતિ જ્યાં સહેલી નથી. જ્યાં જેલદાર જ્યાં
ફળે પેદા છે. રોજ ને સ્વાસ્થ્ય પર જાણકાર છે તેને તમા
જાણ છે જાતીય કિંમતના જ પ્રવૃત્તિ થાય છે જોને કૃતિ
પ્રાપ્તિ તરફ જોડાયેલ બધી થાય છે જોના વતનમાં સમિતિ,
શુભિ, સ્વચ્છ વિગેરે મૂળ ઉત્તર શુભો જોડાયેલ પ્રવૃત્તિ જોને
છે જોને જો જાતીય શુભપ્રાપ્તિમાં જોડાયેલ જાણકાર છે કે
જોની કિંમતિ જાણ જ્યાં થઈ જાય છે જ્યાં જાણ તેનું
વતન જોડાયેલ છે કે જોની જાણ સામાન્ય મુનિ જેનું જાણ જાણ
જાણમાં જાણ છે. જાતીય વસ્તુસ્થિતિ જાણકાર કિંમત જા
જાણને જાણે જાણકારિતિ રીતે જાણકારને જાણ જાણમાં મિત્ર
જાણકાર છે. જાણકાર મુખી તેની કિંમતી જાણકારિતિ જાણકાર
જાણકાર છે. તે જાણે જાણકારિતિ જાણકાર જાણકાર છે.
જાણકાર તેને જાણકાર જાણકાર જાણકાર જાણકાર છે કે જાણ
જાણ જોને જાણકાર જાણકાર ન પરે જોની રીતે તેને જાણકાર
જાણકાર જાણકાર છે જાણકાર જાણકાર જાણકાર જાણકાર છે
તે જાણકારને જાણકાર છે જાણકાર જાણકાર જાણકાર જાણકાર

ઈગણ્ય જણના ઈશ વિર્જિત, જાણનાં જાણ્ય પ્રથમ સુખને નાથાન,
 જીવે સુખને ભોજનાન અને જીવે જાણને તુડી ભર તેને પ્રાપ્તિપદ
 કહેવામાં જાણે છે તેથી રીતે જા કમ સુસ્થાને નથાનનાર કોણથી
 નાથાનનાર કમથી જાણે છે અને તેથી તેને જાણનાં કમ જોડુ
 નાથ નાથનામાં જાણે છે

આવે તે પદેલાં તે જનતા પુરૂષસપ્તવર્ત ક્યાં કરતો હોય છે
 અને જ્યારે તે જાતિમ પુરૂષસપ્તવર્તમાં
 યોગપ્રાપ્તિને સમય આવે છે ત્યારે જ તેને યોગદાઈ પ્રાપ્ત
 થાય છે એવું કારણ એ છે કે-યોગ
 જાતરૂપે વિષય છે એથી જાણ દૃષ્ટિથી લોકપ્રાપ્તિ
 અનુસાર કાંઈક જમી તેટલી ક્રિયા કરવામાં આવે અને દેખા
 વથી ત્યાગ વૈરાગ્ય પણ જાણવામાં આવે તેથી યોગપ્રાપ્તિ
 થતી નથી માર્ગાનુચારીપણુ પણ જાતિમ આવતમા જ પ્રાપ્ત
 થાય છે તેથી આચાર્યસિદ્ધ સવાલિનદી પ્રાણીને યોગજ્ઞાન અથવા
 યોગપ્રક્રિયા અજાણતી નથી ઉપર જતુષ ભૂમિમાં પ્રાપ્ત થયા પછી
 વેદસર્વેવ પાતુ લગણુ જાણવા સવાલિનદી જાણુ સ્વરૂપ
 જાણુ છે ન ઉપરથી તે જાણુ દી જાણુવર્ત પ્રાણી
 છુદ્ધ, શાશ્વતીય, દીન, મત્સરી અથવાન, માયાવી, જાણુ અને
 વાળ ક્રિયા કરનાર હોય છે એ ઉત્કૃષ્ટ ભૂમિમાંથી પદેલા
 અવેદ્યસર્વેવ પદમા જની સ્થિતિ હોય છે તેથી પણ વધારે
 અધન સ્થિતિ આજ દૃષ્ટિમાં વતવા પ્રાણીની હોય છે લોકોની
 પ્રીતિ પ્રાપ્ત કરવાના દેનુથી અથવા પિતાની માનપૂજા વધારવા
 ના દેનુથી જાત કરણની મલિનતા સાથે જે જાણ દૃષ્ટિથી
 શુભ ક્રિયા કરવામાં આવે તેને પણ લોકપ્રાપ્તિ જોવામાં આવે
 છે અને તે જાતિમ પદેલાંના સર્વ પુરૂષસપ્તવર્તમાં પ્રાણીને
 પાતલી હોય છે આથી ઉપર ઉપરથી શુભ ક્રિયા કરનાર પણ
 યોગભૂમિમાં અજાણ વગરનો હોય છે એ જાણ સમજવા
 જેવું છે પણ દંથી પ્રાણીને પાતે ભૂમિપ્રદ છે એમ જાણવી
 લોકોને ઉત્તરવા પ્રવર્ત કરે છે તેનથી જાણી જાણી જાણ

હૈ એ સ્થિતિમાં જે જ્ઞાનદ છે તે ક્ષત્રજ ૫૧ છઠી યામ
તેમ નથી, ક્ષત્રજ જ્ઞાનદને અને જોને કેલ ૫૫ પ્રાર્થને
સબધ નથી અને જોક ક્ષત્રજ જ્ઞાનદને જ્ઞાનદ માનવાને જા
જ વર જ્ઞાતમ્ભયામાં વતલ જ્ઞાનદને અને ૫૧માત્મજ્ઞવને પૂજ
પ્રાર્થ કેલે સુદર છે જ્ઞાત્મક છે જોક્ષત્મક છે તે ક્ષત્રજ તેમ
૫૫ નથી જ્ઞાત્મક ક્ષત્રજ જ્ઞાનદની સ્થિતિદ્વય જ્ઞાત્મક ક્ષત્રજ
વિવેચન યોગદ્વિતી વિચારજ્ઞ મહે કહું હવે યોગને જા
જ્ઞાત્મક ક્ષત્રજ કેલજ્ઞાત્મક જ્ઞાત્મક પ્રાર્થ જ્ઞાત્મક વિચારીને.

યોગને જાને પ્રાર્થ ક્ષત્રજ કેલજ્ઞાત્મક પ્રાર્થ

યોગદ્વય ક્ષત્રજ જ્ઞાત્મક ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ
કહે છે કે-યોગમાં જ્ઞાત્મક ક્ષત્રજ

યોગદ્વય ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ તેને યોગ ક્ષત્રજમાં જાને
કેલ યોગ ક્ષત્રજ તેને જ્ઞાત્મક ક્ષત્રજ

જે જ્ઞાત્મક ક્ષત્રજમાં જાને તે યોગ ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ
તેને યોગ ક્ષત્રજમાં જાને છે. જા ક્ષત્રજ તેની જ્ઞાત્મક નથી ૫૫
જ્ઞાત્મક જે યોગ ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ છે તે જ્ઞાત્મક જે
યોગ ક્ષત્રજ છે વિચારીને નિષાધ ક્ષત્રજ જે યોગ જે ૫૫
જ્ઞાત્મક ક્ષત્રજ જાને છે તે જ્ઞાત્મક નથી, તે વાત જ્ઞાત્મક
જ્ઞાત્મક રીતે રીતે જ્ઞાત્મક. યોગદ્વય ૫૧ ક્ષત્રજ વિવેચનથી
જ્ઞાત્મક જાને ક્ષત્રજ કેલજ્ઞાત્મક વાત યોગદ્વયમાં પ્રાર્થ

* જાને જ્ઞાત્મક વિચાર યોગ છે.

યોગદ્વય ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ, જ્ઞાત્મક ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ ક્ષત્રજ

દ્વિતીયકાલિનિધિ-૧૭૧૭-૧૭૧૮-૧૭૧૯-૧૭૨૦-૧૭૨૧

આવે તં પહેલાં તે જન તં પુરૂષલક્ષણવર્ત્તમાં કરતો હોય છે
 અને અથારે તે અંતિમ પુરૂષલક્ષણવર્ત્તમાં
 યોગપ્રાપ્તિને સમય આવે છે ત્યારે જ તેને યોગદાંત પ્રાપ્ત
 થાય છે એનું કારણ એ છે કે-યોગ
 અવરતને વિષય છે એથી જાણ દૃષ્ટિથી લોકાર્થકિત
 અનુસાર ક્યાં જમે તેટલી ક્રિયા કરવામાં આવે અને કેમ
 પછી ત્યાં જોઈએ પણ જતાવવામાં આવે તેથી યોગપ્રાપ્તિ
 થતી નથી માર્ગાનુસારીઓ પુણ્ય અંતિમ આવવતમાં જ પ્રાપ્ત
 થાય છે તેથી જ અરસિકે લખાવિનહી પ્રાણીને યોગજ્ઞાન અભવ
 યોગપ્રક્રિયા સંભવતી નથી. ઉપર જતુર ભૂમિદા પ્રાપ્ત થવા પછી
 વેલસવેલ પાનુ લક્ષણ જતાવતાં લખાવિનહી જતનું સ્વરૂપ
 જતાબું છે તં ઉપરથી તે જણાયું હશે જતાખર્તે પ્રાણી
 મુદ્દ, વાંચાથીલ, ઘીન, મત્સરી, લમવાન, માધાવી, અહુ અને
 વાંચ ક્રિયા કરનાર હોય છે એ ઉદ્દેશ્ય ભૂમિદાની પહેલા
 અવેલસવેલ પદમા એવી સ્થિતિ હોય છે તેથી પણ વધારે
 જસન સ્થિતિ એવ દક્ષિમાં વતવા પ્રાણીની હોય છે લોકોની
 પ્રીતિ પ્રાપ્ત કરવાના હેતુથી અભવ પાતાની મનપૂજા વધારવા
 ના હેતુથી જતાકરણની મહિનવા સાથે જે જાણ દૃષ્ટિથી
 શુભ ક્રિયા કરવામાં આવે તેને પણ લોકાર્થકિત કહેવામાં આવે
 છે અને તે અંતિમ પહેલાંના અથ પુરૂષલક્ષણવર્ત્તમાં પ્રાણીને
 વતવી હોય છે જાણી ઉપર ઉપરથી શુભ ક્રિયા કરનાર પણ
 યોગભૂમિદામાં અભવ વરતને હોય છે એ જાણ સુમજવા
 એનું છે પણ દંથી પ્રાણીએ પાતે ભૂમિદાદ છે એમ જતાની
 લોકોને સેવવા પ્રયત્ન કરે છે તેનાથી જાણી જાણી જાણ

જરૂર છે. ત્યાં સુધી જ તાકત્તુપૂરક જ તરત ફરિયા વિનિષ્ક
પ્રવૃત્તિ કરવામાં આવતી નથી ત્યાં સુધી યેતરુમિત પ્રતિ જન
એ અપહનિત છે. ચક્રાન્ત પર્ગની જાળવમાં પણ એવની
અવસ્થા એવ જાને યોટી યોટી કિયાઓ કે તેન આદરણ
કરવામાં આવે છે તેથી કાલ થતો નથી એટલું જ નહિ પણ
તે જન કિયાઓ વિચરીત રૂબ આપનાર થાય છે કિય યોટી
છે તેથી જેવમાં જાણતું નથી, તે કિયાથી કાલ પ્રતિ કરવા
કેવ વિચાર ઉભાસતી થાયે જરૂર રહેલી છે એ આપ વિચ-
રક એવ છે જાને જોને જાને કલ્પમાં રાખવાની ખાલ કલ્પ-
કલ્પ જો છે. એવવાને જાણવાને જાણે જ તરત રૂતિ
એવ તેવ ઉપર જાણ આપાર રહે છે જાણી જા એવરજિને
સમજવાની જાણ જરૂર છે.

જાણ એવરજિત-યોગાસાસ

જાણ ફરિયા એવરજિત જાણાર ઘન, જાણાર, જાણાર
વિચેર રૂબ રૂબ જાણ છે જાણ એ વિનિષ્ક જન પ્રાપ્તિના એવથી
તે કિયાઓ કરવામાં આવે છે તે એવ તંથી જાણ પણ સિદ્ધ
થતો નથી. મતલબ, જેમ કેટલીક જાણાર ધનપ્રાપ્તિ માટે કલેવ
કરવામાં આવે છે જાણ જાણાર પ્રવૃત્તિના જાણાર કલેવને
પરિણામ પણ ધનની પ્રાપ્તિ થતી નથી પણ કલેવ થાય છે
તેમ એવરજિત જાણાર જાણ કિયા કરવાથી પુરુષપ્રાપ્તિ થાય
છે જાણ એવરજિતે મનપ્રાપ્તિના જાણ-પોરુષપ્રાપ્તિ એવથી નિચળ
જાણ જાણારની જાણારના માફક જાણાર જાણ પણ
થતી નથી, તેથી જેની પ્રાપ્તિને જાણે જ કિયાઓ કરવામાં

જાપી હોય છે તેની અપેક્ષાએ તે તદ્દન નિષ્ફળ નીવડે છે. તદ્દન મૂળ પ્રાણી સમૂહમાંથી પેઠે જન્મલેખાઓ દ્વારા કરે તેના કરતાં આ દ્વારા કાંઈક સારી અણાવ, પણ તદ્દનિષ્ફળિએ તેમાં કમ શુભાશયોની પ્રાપ્તિ ન હોવાથી એ દ્વારા તદ્દન નક્કરી છે

કર્મશુભાશયો

કર્મશુભાશયો એ દ્વારાશુદ્ધિના હેતુ છે તે ખબર છે. યોગને જાણે કેટલી પ્રગતિ થઈ છે તેના દર્શક તરીકે તેની પ્રણી જાણ તત્વા હોવાથી તે પર આસર વિચાર કરવાની જરૂર છે એવાથી દ્વારાશુદ્ધિ કેટલી થઈ છે એ જાણ સારી રીતે અણાવ છે અને તેને જાણે યોગમાં પ્રગતિ કેટલી થઈ છે તે પર આસર જ્ઞાન સ્થે છે એ જાણ કર્મ શુભાશયો આ પ્રમાણે છે પ્રવૃત્તિ, અવૃત્તિ, વિનિવૃત્તિ, સિદ્ધિ અને વિનિયોગ. પ્રવૃત્તિ એટલે દ્વારાશુદ્ધિ તે એટલું સુદર હોય છે કે વિદિત રીતે તે એ દ્વારાશુદ્ધિ અવૃત્તિમાં આવેલી હોય છે તે કરવામાં આવે છે અને વિનિવૃત્તિમાં અનિવૃત્તિ સ્વભાવ પ્રાપ્ત થાય છે તેની સાથે આ પ્રવૃત્તિ આશયમાં જોવામાં કર્મસ્થાનની નીચેના સ્થાનમાં વર્તવા પ્રણી ઉપર તેને દેવ આવડે નથી, પણ કરવા આવે છે. તેના સ્થાનસ્થાન અથવા શુદ્ધિની એકાદિ તેઓ ઉપર હયા આવે છે, પણ તેના ઉપર વૈરભુદ્ધિ થતી નથી; પરંતુ પ્રગતિમાં પ્રગતિ તે જાણ સુદર આવે છે અને તેનું મન આવડે વસ્તુના ત્યાગપૂર્વક નિરવધને આવડવાના હોવાથી જાણી રહિત થાય છે આથી રીતે પ્રથમ પ્રવૃત્તિ આશયને જાણે આવડે સુદર આશય પ્રાપ્ત થાય છે બીજા અવૃત્તિ આશયમાં અધિ

કુલ પ્રમુખવિષયમાં જરાજર પ્રવૃત્તિ થાય છે તેમાં જોડાઈ જાય
 ખ્યાન જેવન્યક છે કે-પ્રમુખવિષયમાં પાતે જે પ્રવલ કરે
 હેય છે તેનાથી અધિક અધિક પ્રવલ કર્યા કરે છે અને તેને
 તેમાં જરા પણ જેદ આવતો નથી. વળી જે પ્રવૃત્તિ જોઈ
 સ્થિર થાય છે કે જોને જન્ય અભિગમ કદાપિ થતો નથી
 જોડાઈ પાવાના અધિકૃત વિષયમાં તે જોડે મનથી ક્રમ વજાળ
 કરે છે અને તેમાં જ તેને જાનદ આવે છે તે જોડે સ્થિર
 માથો બીજા વિષયમાં માત્ર નાજી કરતો નથી પણ સ્થિર
 વાથી આ કામ્ય વિષયને જાતથી સાધ્યા કરે છે અને તેથી
 મનની પરિવૃત્તિ સ્થિર હેય છે જોડાઈ પાતે જે વિષય ઉપર
 સાધના મારે છે તેમાં જોડાઈ સ્થિરતા રહે છે આવા શુભ
 જાણવને પ્રવૃત્તિ કહેવામાં આવે છે ત્રીજા વિષયજાણવ
 માં જાણ જાતર અધિક અને મિથ્યાત્વ પર જન્ય મેળવવા મારે
 થતા થાય છે જેમ જાણુક મારે પ્રવૃત્તિ કર્યા રહ્યામાં કદ
 હેય તે દૂર કરવામાં આવે છે તેમ જાણ અધિકો અને
 યીવ, અધિક પર જન્ય મેળવવામાં આવે છે જ્યારે વિગ્રે
 જાણ અધિકો નહીં કરવો તે જાતર અધિકજન્ય કહેવાય છે
 અને મિથ્યાસાધુત્વજન્ય મિથ્યાત્વ પર જન્ય મેળવવો તે તુલીય
 મિથ્યાત્વજન્ય કહેવાય છે. જાણ અને જાતર અધિક તથા
 મિથ્યાત્વજન્ય વિગ્રે પ્રવૃત્તિ કરવામાં જાણ જાતર કરનાર થાય
 છે તે પર જન્ય મેળવવાથી મહાન લાભ થાય છે જે તુલીય
 વિગ્રજન્ય જન્ય શુભજન્ય જાણવો. * જોડાઈ સિદ્ધિજન્ય જાણવમાં

* જા વિગ્રજન્ય જાણવને જરા જ્યારે રજા કરીને સમજવાની
 જ્યારે જે પાંચકા જાણમાં જાણવમાં આવે છે તેથી જે નજીક તરફ

વાત્સલ્ય જન્મસમી મયેલા ખમની પ્રાપ્તિ થાય છે. જન્મસમ
કરનારને થતી ખર્મપ્રાપ્તિ જાણી ઉપયોગી નથી પણ જન્મસમ
થવા પછી મયેલી પ્રાપ્તિ કામની છે એવું સ્વપ્ન એ છે
કે-એમાં શાકાત્ જાનુભવ થાય છે એટલે આત્માનું આત્મા
વડે આત્મામાં જ્ઞાન થાય એને જાનુભવ કહેવામાં આવે
છે તર્ક તેની પ્રાપ્તિ થાય છે જન્મસમ પ્રાપ્તિમાં જાનુભવ
થાયે સહચારી હોય છે યોગથી હીન હોયર કુમા-કમા

મન કરતાં મનુષ્યે જન્મ પ્રકારના કામથી જાણ્યેત રહેવાની જરૂર પડે
છે ૧. માર્ગમાં કાંઈ હોય તેની પીડા દૂર કરવા માટે પ્રયત્ન એમાં
જોડેલી ભેદ કે ભેદો તેને નકામો માનની પીડા ન થાય ૨. રસ્તે પ્રયાણ
કરતાં જો તેને જરૂરિયાતો આવે થઈ જાય તે તેનું સ્વાસ્થ્ય જાળવવા માટે
સકાય નથી, સરીતની અસ્તમસ્ત સ્થિતિ થઈ જાય છે અને ધારેલી મતિ
જાણી પડે છે. જરૂરિયાતો આવે સવધ નામ થાય જારે જ
તેનું પ્રયાણ જાળવ થઈ શકે છે ૩. પ્રયત્નમાં જો પ્રકારના વિષયોને દૂર
કરવા જતાં પણ તેણે જાણ સંભાળવાની એક મીઠી જાગૃત રહે છે
અને તે એ છે કે દિગ્દર્શી થઈ જાય એટલે જોડી દિગ્દર્શી જાણે કુમાર્જો
જાણે. જાણે ન હોય, જાણે ચોતાના જાણે નવરનું સહ જાણવું
હોતું જોડે અને જો તેટલા પ્રયત્નથી પણ તે દિગ્દર્શી જાણ નહિ
જોડી તેની પ્રાપ્તિ હોવી જોડે. જો આ જાગૃતમાં રમવાના થાય તે
પ્રયત્નમાં જો વિષયમાં કાંઈ હોય તે પણ નામમાં થઈ પડે છે તેની રીતે
જોડે પ્રયત્ન કરતાં પણ વિષયો જાણે જાણવામાં આવ્યાં છે તેના પર
વિષય મેળવવાની જાણસ્થિતિ જાણવામાં આવે જાણે છે જાણે
પણ પ્રકારનાં જાણ, અર્થમાં અને જે જુદા વિષયો થાય છે. તેમાં પ્રયાણ
થી, જાણે વિષયો થઈ જાય તે પ્રયત્ન જાણે વિષય
કુદળ, મન થાનને જાણે થઈ જાય તે પ્રયત્નમાં અને

જાને છે મધ્યમ પ્રાણીઓ ઉપર ઉપકાર કરવાની ભુદિ છે
 છે અને પાતાથી ઉત્તમ પ્રાણીઓ તરફ વિનય કરવા સ્વભાવ
 છે છે જા સિદ્ધિ 'દુષ્ટ' વસ્તુને અપાચક સમજવો. જ્યારે
 વિનિમય શુભ અપાચકમાં પાતાથી અતિરિક્ત પ્રાણીને ધર્મમાં
 ભેદવાની ભુદિ અને તે ખોટું હક પ્રવલ્લને વિનિમય દુષ્ટ
 શુભ અપાચક ભેદવામાં જાને છે જા જાણ પ્રકારના અપાચક
 વચ્ચે જાણે તેટલી ક્રિયા કરવામાં જાણે તે ધર્મપ્રાપ્તિ ખોટું

સ્વિયપ્રવૃત્તિ-સાધકતાના અનુભવિત મોખના અભાવને કારણે વિવર્તિ-
 કૃતિને અપાચક થાય જાન પોતાની પ્રવૃત્તિ બદલે તે ઉત્કૃષ્ટ વિદ્યા જા
 મહે પ્રાણીમાં જાણના વિષયે પર જા મેલવશે એ ઉપરોક્ત વક્ષ
 પ્રકારને વિચાર્ય સમજવો. જા જાણ પ્રાણીના વિવર્તનના અપાચક હોય
 તે જ પરિસ્થિતિ કુપેક્ષી ત્વજ અને પ્રવૃત્તિની પરિવર્તન બાબતે જાણે
 પ્રાણી જાણ છે જાણી જાણ સ્વભાવમાં સુખેચ્છની જાણ છે તે
 અપાચકશક્તિના વક્ષના પ્રકારે પ્રવૃત્તિ વિવર્તનના વિષયે પર વિવર્તન
 છે. એક પ્રાણીના વિચાર હોય, એક અનુભવ પ્રવૃત્તિના વિચાર હોય
 અને પ્રાણી પ્રવૃત્તિને છે સુખી મને તેમાં વિષય જાણે છે વક્ષ તેને
 દૂર કરી વર્જવાની જાણે તેના નિર્બંધ કરશે એ તત્ત્વ જાણે છે એ
 હવે જાણી જાણમાં જાણે છે વિદ્યા અને અપાચક સુખેચ્છનાં એ
 અનુભવ વક્ષના વક્ષ તેને જાણે હોય. અનુભવ થાય છે તે કરવાની પ્રવૃત્તિ
 તેના વિષયને વિષયે પર જાણી પ્રવૃત્તિ થાય છે અને તેમાં તેટલી વિચારશક્તિ
 શુદ્ધિ થાય છે તે વિચારવાની અનુભવ જાણે છે. જા પાણી જાણે છે
 જાણે છે જાણે છે વિવર્તનનાં વિવર્તનનાં વિવર્તનનાં વિવર્તનનાં વિવર્તનનાં
 કરીને તેને સમજવા પાણી અનુભવ પ્રવૃત્તિનાં વિવર્તનનાં વિવર્તનનાં
 એવું જાણ વક્ષના મન પર વક્ષ તેને અનુભવ થાય છે અને જા પાણી
 જાણે છે તેની રીતે જાણ કરે છે તે વક્ષનાં વિચારવાની તેવું મન
 અને પ્રવર્તન વિવર્તન થાય જાણે છે જાણે છે

થતી નથી અને કેટલીક વખત ભિલટી તુલ્યાન કરનાર પણ
 થાય છે. આની કિંમતો તુલ્યાન કરનારી કેવી રીતે થાય છે
 તે પણ સમજવા યોગ્ય છે. જ્યાં શુભ આશય ન હોય ત્યાં
 પ્રાણી પોતાની જાતને છેલરી અજ્ઞાનતાથી અથવા હાથી જેમ
 માને છે કે પોતે ઉચ્ચતિક્રમમાં આવેલ છે, હવે જ્યારે તેનામાં
 તે કંઈ કોઈ નહિ ત્યારે તે ભિલટા લીધા કર્મો બાંધી સસાર
 વધારી મૂકે છે. કેમકે પણ પ્રાણી યોગ્યભિન્ન થાય છે કે
 નહિ તેનો નિર્ણય કરવા માટે જેમ પ્રથમની ભૂમિત્તિમાં
 વિવેચન બતાવ્યું છે તેમ આ યાંજ આશયો હજીક વરીકે બહુ
 ઉદ્યોગી છે. યોગી, વેશધારી વિગેરેના સ બધામાં વિચાર કરતાં આ
 આશયો કેટલે દરજ્જે પૂર્ણ થાય છે અથવા તેઓમાં તેમાંનું
 કંઈ પણ છે કે નહિ તે જાણ નિશ્ચયવાનું છે. હસિત્વ જેમ
 છે કે જ્યાંથી જ તરજ આશય જેને આવ કહેવામાં આવે
 છે તે અમલ થતો નથી ત્યાંથી ઉત્કાન્તિ થતી નથી અને
 જોયો જાય અતિમ પુરુષલક્ષણવતમાં સાધ્યની નજીક પ્રાણી
 આવે ત્યારે જ થાય છે. જેમ રસવેધથી લોકનું સુખ પણ થાય
 છે તેમ ભાવથી કિંમતુ યોગ્યદેવત્વ થાય છે. જોકે દુર્વો યોગ્યો
 હોય તે જનનના કારણે કિંમત સાથે સરખાવી શકાય, પરંતુ
 અહર પાણીની શિશ્યો ઉત્પન્ન થવી તેને જાણ સાથે સરખાવી
 શકાય. મતલબ જળમયનું આગમન તે જાણથી જ થાય
 છે. આથી દુષ્ટ અણુવાથી કંઈ જાણ થતો નથી. જેમ તુલ્યની
 અહર ધીમે જાણ યોગ્યો તેમ કિંમતમાં યોગ્ય યોગ્યો બે બધા
 બધા છે તુલ્ય જગતમાં હોય તેમાં થી નથી, પરંતુ જાણ તેને
 જાણ, પચાવે, તેનું દૂધ થાય, તેનું દહીં થાય, તેને વહેવવામાં

જાવે, તેટલું માનવ્ય થાય, તેને ત્યાગવામાં આવે, ત્યારે ઘી થય
 છે, તેવી જ રીતે અતિમ પહેલાના અવતરમાં પ્રાણીમાં થોડાક
 હોય છે તે પશુ તે બદલ પડી રહે છે બહુત થઈ શકતી
 નથી. આ સાથે જોડાઈ પશુ હવેમાં શાળાની બહાર છે કે
 આશ્રમે થઈ આશ્રમ બહાર છોડી શકતી નથી અને થઈ
 ત આમ તે ક્રમની પ્રાપ્તિ પશુ થતી નથી તેમ શુભ જન્મ
 વસાય પશુ ક્રિયાની શુદ્ધિ અને શુદ્ધ ક્રિયાની પ્રવૃત્તિ વગર
 દસી શકતા નથી અને તે વગર ઇચ્છિત ફળની પ્રાપ્તિ થતી
 નથી. યુદ્ધસ્થિતિએ કેવળાદ્યા પ્રાપ્ત કરનાર અવતર અન્ય કિયે
 તે દશ પામનારનું આશુભ્ય વિ બદીથી વધારે હોય તે બહાર
 તે સાધુપ્રવૃત્તિ અને સાધુવેશ ધારણ કરે છે. જોમ શાસ્ત્રક્રમ
 રહે છે તેટલું આ કારણ છે. પ્રવૃત્તિ અને પરિણતિ જાનેને
 અવરપરક જાનો રીતે આપેલકાવ રહે છે. જો વત મહુ
 હવેમાં છાત્રાશ્રમે છે. સાથે જો પશુ હવેમાં શાળામાં
 છે કે પરિણતિની શુદ્ધિ સાધ્ય છે અને ક્રિયાફળને આધાર
 તેના ઉપર જ રહે છે. થાય જમી તેટલું થાક હોય તે પશુ
 થઈ કે મહા બની આવ તે આવ તે તેનાથી ક્રમની પ્રાપ્તિ
 થતી નથી. આથી વાળની બહારી સ્થિતિ ક્રમને જામે નેટલી
 બહારની છે તેવી જ રીતે અને શુભ અધ્યવસાય-સ્થિતિ
 સમજવી. જાનો રીતે આપણે ધ્યાનમાં લેવાનું અને તેની
 પ્રાપ્તિને જામ્ય અને તેને બહાવનારા આપણે વિચાર્યાં કરે
 આપણે ધ્યાનમાં લેવું જાણી વિચાર કરીએ.

ધ્યાનમાં લેવી

ધ્યાનની પ્રાપ્તિને જામે અનેક મુલ્યો ઉપર થાય છે

અનુક્રમ પ્રાપ્ત્યે ચારિત્રના સેદો પ્રાપ્ત થાય છે અને ભૂમિકા પ્રમાણે ઉચ્ચતિમાં વધારા થતો જાય છે અને ક્રમશઃ પ્રવૃત્તિ થતી જાય છે એવું સ્વરૂપ સમજવા મોટે યોગના કંટલાક વિચારે જડી તેનું સ્વરૂપ બતાવવા યોગવિદ્યાનીઓએ પ્રયાસ કર્યો છે તેના જુદી જુદી રીતે પાઠેલા સેદો પર આપણે હવે વિચાર કરીએ. ત્યાં જાણ કરીને સમજાવ મહાન અને જોશ થવા જતી રેડથી જાણવા સુધી ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થાય છે તે એકને અને બીજું અજતની છે ચારિત્રના કંટલા સેદો છે તે જોડ દૃષ્ટિએ યોગના સેદો છે જેમ સમજાવેલું સ્વરૂપ ચારિત્રની ભિન્નતાનાં કારણ બીજા દૃષ્ટિબિન્દુથી એવાં યોગના થાય વિચાર કરવામાં આવ્યા છે તે આપણે વિચારીએ તે જવં સેદ આ પ્રમાણે છે: અધ્યાત્મ, સાધના, ધ્યાન, સમતા અને વૃત્તિસંયમ.

૧ અધ્યાત્મ યોગ

વૃત્તિબુદ્ધ પ્રાપ્તી સૌખ્યિક જાળવીને મૈત્ર્યદિ સાધ સંકુટા શિષ્ટવચ્ચનાનુસાર તત્ત્વચિત્તવન કરે તે ચિત્તવનને યોગીઓ 'અધ્યાત્મ' કહે છે અધ્યાત્મ સજાની થઈ જમ્યાએ ઉત્તેજ કરવામાં આવે છે આ સેદો તેના સજામાં અધ્યાત્મકપદ્મના ઉપાદ્રુષાતમાં જોડ લેખ લખ્યો છે પરંતુ અધ્યાત્મ સજાની ને આખ્યા જાડી આવવામાં આવી છે તે કઈક નૂતન છે એ આખ્યા શ્રીમાનુ વચીવિજ્ઞાન મહાસને મેત્રસેદાવિચિત્રમાં આવી છે તેના કરકેરક

જાવે, તેણે માનવ્ય થાય, તેને યજ્ઞચાર્યાં જાવે, ત્યારે થી જરૂર છે, તેથી જ રીતે અંતિમ પહેલાના જાવવમાં પ્રણીમાં ધોમવડા હોય છે તે પછી તે જરૂર પડી રહે છે જાણ થઈ શકી નથી. જા સાથે જોટણ પછી હરખમાં સખચાની જરૂર છે કે જાથ જેમ ઘાસ જાથ વગર છત્રી શકી નથી અને જાથ ન જાય તે દૂધની પ્રાપ્તિ પછી થતી નથી તેમ જાથ જાથ વગર પછી કિચાની શુદ્ધિ અને શુદ્ધ કિચાની પ્રવૃત્તિ વગર ટકી શક્યા નથી અને તે વગર ઉચ્છિદ્ધ દૂધની પ્રાપ્તિ થતી નથી. વૃદ્ધસ્થિતિને કેવળપ્રથમ પ્રથમ કસ્ટર જાવવા જાવ્યું કિચે તે દરમિયાન જાવવાનું જાવવા મેં પડીથી વધારે હોય તે જરૂર તે જાવુપ્રવૃત્તિ અને જાવુવેશ થાય જરૂર છે જેમ જાવવા રહે છે તેનું જાથ કસ્ટર છે પ્રવૃત્તિ અને પરિવૃત્તિ જાવેને જાવવસ્થા જાવો રીતે જાવેકસ્ટર રહે છે જે જાવ જાવુ હરખમાં સખચા ધોમ છે જાથે જે પછી હરખમાં સખચાનું છે કે પરિવૃત્તિની શુદ્ધિ જાથ છે અને કિચાદૂધને જાથર તેના ઉપર જ રહે છે ઘાસ જાથે તેટલું જાથ હોય તે પછી છત્રી કે મહા જાથે જાથ તે જાથ તે તેનાથી દૂધની પ્રાપ્તિ થતી નથી. જાથે જાથની જાથી સ્થિતિ દૂધને જાથે જેટલી જરૂરની છે તેથી જ રીતે જાથે જાથ જાથ જાથ-સ્થિતિ સમજાવી જાથી રીતે જાથે ધોમનું હરખ અને તેની પ્રાપ્તિને સમજાવે અને તેને જાવવાના જાથે વિચારે. હવે જાથે ધોમના ધોમ સખચી વિચાર કરીએ.

ધોમના ધોમ:

ધોમની પ્રાપ્તિને જાથે અનેક શુદ્ધિ ઉપર જાથ છે

મુખમાત્ર મુદિતા થાય, ધીએ સારા હેતુજાત મુખમાં જ તુલ્ય વૃત્તિ જેમ કે જ્યાં જાનનાં મુખ થાય તેવી રીતે મિતાહાસક્રિયાથી શરીરજવાલમ થાય વિશેષ રીતે જતાં જૈદિક મુખમા જ્ઞાનદ જ્ઞાનવે તે સદહેતુ મુદિતાથાવ ત્રીએ જ્યાં જાવ જાને પરજાવ જાનેમાં મુખ જાવ તેવા જાતુજાવ કરાવનાર શુભ કર્મો કરનારને વજ્જનિત મુખપ્રાપ્તિ થાય તેમાં સતોષ જામવે તે સદતુજાવ જુલ્ય મુદિતા જાને થોથો મોહનીય કર્માંકિ મહાત્મીય કર્માંના નાશથી પ્રાપ્ત થતાં અવ્યાજામ મુખમા જે સતોષવૃત્તિ થવી તે જસ મુદિતાથાવ, જ્યાં પ્રાપ્તરનાં મુખો કેઈ પણ પ્રાપ્તિએ પ્રાપ્ત કરે, જાન્ય કેઈને તે પ્રાપ્ત થાય તે જોઈ જાણી મનમાં સતોષ થાય, જાતિ જ્ઞાનદ થાય જાને જાવ જાવ જાસૂયા ન થાય જે ત્રીએ મુદિતા થાય.

જોથે ઉપેક્ષા થાય માધ્યસ્થજુલ્ય હોય છે જો જાવ કરજાથી, જાતુજાથી, નિર્વેદથી જાને વત્તવધારથી જોમ થાય પ્રકારે થાય છે, જેમ કેઈ જાવજા જાનાર શાગી ઉપર કરજા જાવજાથી તેને જાવજા સેવતા જાદાજની શાગી નહિ જોમ થારીને જાવજા તેમ કરજાને પેતાને જાધિકાર નથી જોવા જ્યાલમાં તેને જાવજા સેવજાના કાવથી નિષારજા કરજામાં ઉપેક્ષા કરે તે કરજાજાન્ય ઉપેક્ષા, જાનિજમાં શુ પરિણામ જાવ જાજાવિત છે જોમ વિચાર કરી કેઈ જામુક પ્રવૃત્તિ કરે તેને જાદાજવજામાં જાત ન કરજાં તે જેમ કરે તેમ કરજા જે તે જાતુજા-પ્રાણજાગરી ઉપેક્ષા, જાવ મુખ સેવવી શકે તેવા સંજોગમાં હોય જતાં નિર્વેદથી તેતુ પરિણામ જોમ તે મુખની ઉપેક્ષા કરે તે નિર્વેદજાન્ય ઉપેક્ષા જાને મુખ જાતુ જાવી રીતે થાય છે તેને વિચાર કરી પેતાથી જાન્ય

કરના પાપ કરાને પ્રાપ્ત કરનાર હોવાથી આત્મીય મુજની
 વિશ્વાસુ મત જામવની. સ્વકલ્પદિને વિશ્વાસ એવા પ્રસન્નમ
 દેખાડિને જુલુસીને જાણવામાં આવેલ હોય એમ જણવ
 કે જરૂર જાય છે પ્રાપ્ત કરનાર યજ્ઞપુરુષની વિશ્વાસવિશ્વસિ
 મેરી પિત્તલ હોય કે તેને જ્યાં જાણવા સારુ તેવા સેમે
 જાણવા હોય એમ જણવ છે. તેનો આશય એવા મુજના
 હિંમે જેના ઉપર પ્રવાસ કરવાનું ધ્યાન હૃદયમાં સુખવતુ
 વિશ્વાસ હોય એમ કહે છે.

જેમ કમજોરવત દુઃખ દૂર કરવાની હિંમત રાખ છે
 તે જાણી છે. જાણનાથી આધિવસત પ્રાપ્તી રવા થયે
 તેમ જાણના કાળથી જાણના હોવાન જાણ મારે તેના પર
 એક જ કાળે તેને હોવાન જાણતુ તે મિલકતના કષ્ટ,
 કંઈ જાણી પ્રાપ્તિ એકી તેને જાણાર, જોવાપિ વિશે
 એક જ કાળે જાણાર જાણનાં તે દુર્વિશ્વાસના જાણ
 પ્રાપ્તી પ્રાપ્તિને એકી તેને જાણાર મુજ ઉપર રવા આવે
 જાણે તેની મેરી એક જાણ મુજના એવા જાણથી જાણી
 જાણાર જાણીય મુજ પ્રાપ્ત કરવા જાણનાથી રાખ એવી
 જાણ તે જાણના કષ્ટા જાણે કુદરતી રીતે જાણ ઉપર
 પ્રાપ્તિ એવા જાણનાને જાણી જાણ કરે જાણનાથી
 પ્રાપ્તિ જાણ તે જાણના-જાણનાવિશ્વાસ કષ્ટા.

જો કુદરત જાણ પ્રાપ્તિએના મુજને એક જાણ જાણ
 પ્રાપ્તિ જાણ પ્રાપ્તિ કે જાણનાં મુજ જાણ પતિવિધે
 પ્રાપ્તિ જાણ રાખીને જાણના હોવાની રીતે જે
 જાણને જાણ હોય તેમાં જાણના જાણે તે

આરે વિચિત્રવ્યો એટલા અત્યંતનાં છે કે એના પર વિચાર કરવાથી મહાન્ સત્યો દૃષ્ટિ સમીપ પડ્યાં થઈ જાયે. આ આરે વિચિત્રવ્યો જાત્યાત્મ યોગની ઉપર જણાવેલી બ્યાખ્યાને જાણે પ્રાપ્ત થાય છે તે સદરહુ બ્યાખ્યા કરી વાર વાંચી જવાથી સમજાયે.

જાહી મૈત્ર્યાદિ જાવ સમુક્ત એવું જે વિચિત્રવ્ય તત્ત્વ ચિત્તવનને જાણે જાપવામાં આવ્યું તે મૈત્રી, પ્રમોદ, મુદિત્યા અને ઠંડુલ્યા એ વાર જાવના સમજાવી જે વાર જાવનાનું સ્વરૂપ જાત્યાત્મકરણદુભના પ્રથમ સમવાચિત્તરમ્ સારી રીતે જામ્યું છે તેનાથી તદ્દન જુદી રીતે બહુ સંક્ષેપમા અત્ર તે પર વિચાર કરશું મુજબિત્યા એટલે મૈત્રીશાવ. હેતુ મુજ ઇચ્છતું જાવવા ચિત્તવનુ તેના આર સેદ પડે છે એણે જાપવા ઉપર ઉપદ્રર ક્યો હોવ તેનું મુજ ઇચ્છતું તે ઉપદ્રરીમુજબિત્યા, જે પોતાના સ્નેહી જાજી મિત્રતા કે સત્રપણ સજ પથી થયેલા હોવ તેનું મુજ ઇચ્છતું તે સ્વજનમુજબિત્યા જે પ્રાણીએને પોતે પોતાના જણવા હોમ જાવવા એને પોતાના પૂર્વ પુરુષોએ પોતાના જણવા હોમ તેવા જામિતના મુજનું ચિત્તવન તે સ્વપ્રતિપત્તમુજ ચિત્યા અને ઉપદ્રર સજ પ કે જાજરને બ્યાહ ક્યો વત્રર સવ પ્રાણીએનું મુજ ઇચ્છતું તે જામાન્નમુજબિત્યા. આ મૈત્રી ચિત્તવન એના મુજનો વિચાર કરવામાં આવે તેને જાણે કરવામાં આવે છે અને તેના સેદને જાણે જાહી આર સેદ જતાવવામાં આવ્યા છે. તેના વિષય-મુજનો વિચાર કરીએ તેા લોકો કુર્ત્યર્થે પોદ્ગલિકા એકિકા પારલોકિકા આત્મીય જાદિ અનેક પ્રકારે પ્રચલિત મુજના સેદો કરી શકાય અને તેવા પ્રકરનાં મુજના સેદો લોકોમાં પ્રચલિત છે ચિત્તવન

સત્ત્વ પર વિચાર કરવો યોગ્ય છે ત્રુતિયુક્ત પ્રણી જેમ કે
 અખ્યાતમ સત્ત્વની ન્યાય્યતામાં કહેવામાં આવ્યું છે તે સમસ્ત
 ક્ષિપ્રપૂર્વક અણુવત્ત અથવા મહાવત્તર વચ્ચેને ધારણ કરનાર
 પ્રણીને અવશેષીને અખ્યાત છે જેમ સમજવું જ્યાં અખ્યાત
 સત્ત્વ મિશ્રના કારણ તરીકે સિદ્ધિ પામેલા સત્ત્વના સેક તરીકે
 અણુવેક છે તેની યોગ્યતા અખ્યાતના કથા પછી જ પ્રાપ્ત થાય
 છે જેમ આ ન્યાય્ય ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે. જો પહેલની
 પ્રથમની અથવા ભૂમિકામાં જવું સામાન્ય પ્રકારનો યોગ્ય હોય છે
 તેનો અર્થ અખ્યાતના કથા નથી અને તેને માટે અખ્યાત ક્ષેત્ર
 ક્ષેત્ર વિશેષ સેક પદ્ધતિમાં અવશેષી તેના પદ્ધતિ વિવેચનથી આ
 વાત વધારે સ્પષ્ટ થશે. યોગ્યતા વધુ નીચી ભૂમિકાને સેક
 હોયો યોગ્ય બેદરો સામાન્ય છે કે તેના સત્ત્વમાં અખ્યાત
 અણુ અર્થ છે જ્યાં કે અખ્યાતની વાત કરી છે તે પદ્ધતિ
 ભૂમિકા-રૂપિ પર અણુ કથેલા પ્રણીની છે જેમ અખ્યાત
 ઉપરથી અણુ છે અથવા પ્રણી જોયિત્વપૂર્વક કરે જેમ કહ્યું
 તે ઉચિત પ્રવૃત્તિ કરે જેમ સમજવું અથવા ક્ષેત્રમાં પ્રવૃત્તિ
 પ્રણીની પ્રવૃત્તિ પોતાના અખ્યાત વધેલા કથાને અણુરૂપ જ
 હોય છે અથવા પ્રણી મૈત્ર્યદિ ભાવ બેના પર કહે પછી વિચાર
 કરવામાં આવશે તેથી અણુરૂપ થઈ મહાવત્તરને અણુરૂપ
 અખ્યાતપ્રકાર વર્તણવિતવન હોઈ તેનું નામ અખ્યાત છે. અણુ,
 અણુરૂપિ વત્ત કમરરૂપ, કૈવલનો અર્થ વિશેષ અને
 અણુરૂપ અખ્યાતનો અણુરૂપિ અણુરૂપ વિચાર-વિતવન તેનું
 નામ અખ્યાત છે આ વર્તણવિતવનને અણુ જોયિત્વ, અણુ-
 સમવેદન, અખ્યાતપ્રકાર અને મૈત્ર્યદિ ભાવ અણુરૂપિત્વ

મુખમાં મુદિતા થાય, બીજે દ્વારા હેતુજાત મુખમાં જ તુલ્ય વૃત્તિ જેમ કે જ્યાં જાણનાં મુખ થાય તેવી રીતે મિત્રાદ્યારાદિપણ્યથી શરીરસ્વાસ્થ્ય થાય વિગેરે રીતે ચતાં બૈદિક મુખમાં જ્ઞાન જ માનવો તે સદ્દેહો મુદિતાભાવ, ત્રીજે જ્યાં જાણ અને પરજાણ જાણેમાં મુખ થાય તેવા જાતુબધ કસબનાર શુભ કાર્યો કરનારને વજનિત મુખપ્રાપ્તિ થાય તેમાં સતોષ પામવો તે સદ્દેહો બધા મુદિતા જાણે ચોથો શાકુનીય કર્માદિ મહાત્મીય કર્મના નાશથી પ્રાપ્ત ચતાં જાણનાં મુખમાં જે સતોષવૃત્તિ જની તે પર મુદિતાભાવ, જાણ પ્રકરના મુખો કેઈ પણ પ્રાણીઓ પ્રાપ્ત કરે, જાણ કેઈને તે પ્રાપ્ત થાય તે બેઈ જાણી મનમાં સતોષ થાય, જાણ જ્ઞાન જ થાય અને જરા પણ જાણના ન થાય એ ત્રીજે મુદિતા જાણ.

ચોથો ઉપેક્ષા જાણ માધ્યસ્થમુહ્ય કોય છે. જો પણ કંઈકુળી, જાતુબધી, નિર્વેદથી જાણે વત્સલારથી જોમ જાર પ્રકારે થાય છે. જેમ કેઈ જાણના જાણાર શેની ઉપર કંઈકુળા જાણવાથી તેને જાણના સેવતા જાણના શિક્ષી નહિ જોમ જારીને જાણના તેમ કરવાને ચાતાને જાણના નથી જોવા જાણનામાં તેને જાણના સેવના કાચથી નિવારણ કરવામાં ઉપેક્ષા કરે તે કંઈકુળા જાણ ઉપેક્ષા, જાણનામાં શું પરિણામ થવું સંભવિત છે જોમ વિચાર કરી કેઈ જાણના પ્રવૃત્તિ કરે તેને જાણનામાં ચાતા ન કરતા તે જોમ કરે તેમ કરવા જે તે જાણનામાં જાણના ઉપેક્ષા, સવ મુખ જોવાથી શકે તેના સંશયમાં જોમ જાણ નિર્વેદથી તેટલું પરિણામ જોમ તે મુખની ઉપેક્ષા કરે તે નિર્વેદજાણ ઉપેક્ષા જાણે મુખ જાણ જેવી રીતે થાય છે તેનો વિચાર કરી ચાતાથી જાણ

કરનાર પરમ દયાને પ્રાપ્ત થનાર હોવાથી આત્મીય મુખની
વિચારણા બધા સમજાવી. કવચનાદિનો વિચાર એવા પ્રસંગમાં
હોઈશ્વરને જાનુઆરીને બધાવચમાં આવેલ હોય એમ જણાય
છે. બધાના પરમ દયા પ્રાપ્ત કરનાર મહાપુરુષની વિચારવિધિ
કેવી વિચાર્યો હોય છે તેનો જવાબ આપવા શાક તેવા સેતો
બધાના હોય એમ જણાય છે તેનો આશય એવા મુખના
કવચો એવાના વરદ પ્રાપ્ત કરવાનું સાધ્ય કરવામાં રાખવાનું
નિર્ણયન હોય એમ લાગે છે.

બીજા કવચના આપમાં દ્વાપર રૂર કરવાની ઉચ્ચતા થાય છે
તે થાર પ્રાપ્તની છે. આશનાથી અધિશક્તિ પ્રાપ્તી થવા ઉપર
તેવા મળ્યવલ્લ શક્તિથી અવધ્ય સોજન આવવા માગે તેના પર
એટલી થવા લાવી તેને સોજન આવતું તે પોતજાના કવચ,
બીજા દ્વાપરી પ્રાપ્તીને એટલે તેને આકાર, બૌદ્ધિ વિશેષ
એટલી વસ્તુ, ખન, પાન્યાદિ આપવાં તે દુર્ગમિવશ્યનજાના
કવચ, મુખી પ્રાપ્તીને એટલે તેએનાં મુખ ઉપર થવા આવે
જાને તેઓ કેવી રીતે એવા બધા મુખના એવા અસદથી બધી
અપરિમિત આત્મીય મુખ પ્રાપ્ત કરવા આજ્ઞાથી થાય એવી
ઉચ્ચતા તે અવેશજાના કવચ જાને કુશલ્લી રીતે જાને ઉપર
કવચ આવે એમ અવગતને સારિ હવ કવ સાધનાથી
એવો થાય થાય તે સ્વાધ્યાયિક-અન્યકિતમુલ્ય કવચ.

ચીને મુદિતા જાન પ્રાપ્તીએનાં મુખને એક સહ મક-
ર છે. એના ખડુ થાર પ્રાપ્ત છે તેનાવમાં મુદર પદ પરિણામ
જાતવ અકિત કરનાર રાગીને અવધ્ય સોજનની થી જે
વિષય મુખની પ્રાપ્તિ બીજાને થઈ હોય તેમાં અતોપ થયે તે

દરેક વધારે વધારે અભ્યાસ કરી વિચારણાપૂર્વક આત્મ
તત્વનું ચિતવન કરવું અને અશુભ વિચારનો ત્યાગ કરવો
એનું નામ ભાવના કહેવામાં આવે છે. અભ્યાસના સાળધર્માં
એટલું ખાસ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે જો દીવ કાળ મુખી,
આંતર વચર અને આદરપૂર્વક સેવન કરવામાં આવે છે ત્યારે
તે અભ્યાત્મને હૃદયમાં સ્થિર કરે છે. અહીં અભ્યાસ માટે ત્રણ
વિધીયો ભલામણો છે. ખાસ વિચારવાયોગ્ય છે અને ત્રણે જો
સરખી રીતે ઉપયોગી છે. દીવ કાળ મુખી ભાવના કરવાનું કહેવાનું
કરવું એ છે કે-વિભાવસ રક્ષણે આ ભાવને અનાદિ કાળથી
એક ભાવી રહેલા છે કે અભ્યાસુથી તેનો અક્ષિતપ શુભ
સંસ્કારથી દીવ કાળ મુખી થાય નહિ ત્યાંમુખી ઉદ્ય વિભાવ
સંસ્કારે બારબાર પ્રદુર્ભાવ ભલા રહે છે વળી અભ્યાસમાં
આંતરે ન પાડવો, હજી વધુ અભ્યાસ કરી અભ્યાત્મબળ પ્રાપ્ત
કરે અને પાછો જો વરસ મૂડી કે તો વિભાવસ રક્ષણે વસ્ત
એકમ આવી આવે છે અને આદર વચર કરેલ યોગક્રિયા કંઈ
ખુદ રૂબ આપતી નથી અભવા નહિવત રૂબ આપે છે એ રચ
ભમ્મ હોવાથી આ અભ્યાસ દીવ કાળ મુખી કરવો, આંતર
રહિત થાકુ રાખવો અને તે હરમાન અભ્યાત્મ ઉપર અભ્યા
કરવાથી આદર રાખવો ભાવના અનેક પ્રકારની છે પણ નિમ્ન
યોગીને માટે જ્ઞાન, હજાન, આજિત તપ અને વૈશ્વજ્ય જે પાંચ
વિધની ભાવના કરવા માટે શિષ્ય પુરુષો દરમ્યાની વધા છે. જો
ભાવનાથી અભ્યાસ વધે છે વિભાવ સંસ્કારો મદ થાય છે અને
એક ભાવના બીજી વિશિષ્ટ ભાવનાઓને જન્મ આપે છે અને
એમ ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ થતી જાય છે અહીં ભાવનાયોગમાં

સવ પ્રાણીઓને કંઈ પણ મુખ દુઃખ ન થાઓ એવી કળાઓ
ચલેલી જાવના તે તત્ત્વચાત્ર ઉપેક્ષા.

નિષ્પત્ત યોગી આ ચાર જાવનાને અનુવર્તીને મુખીની
કળાને ત્યાજ કરે છે (મૈત્રી) દુઃખીની ઉપેક્ષાને ત્યાજ કરે છે
(કલ્પા) પુનરજન પ્રાણી ઉપર દેવ ભેદી દે છે (મુરિયા) અને
અર્ધાર્થ પ્રાણી ઉપર સચ્ચેવ જાને તણ દે છે (ઉપેક્ષા). ઉપર
જે આજ્ઞા આપેલી છે તેવો પ્રકારના અભ્યાસયોગથી કમ
પ્રકૃતિને જાને ત્યાજ કરીને આપપ્રકૃતિને યજ જાવ છે વીર્યને
ઉત્તર કાચ છે ચિત્તની અભ્યાસિ કાચ છે વસ્તુસ્વરૂપને જોય
જાવ છે અને અનુવર્તની અભ્યાસિ કાચ છે. આ પ્રથમ અભ્યાસ
યોગનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે વિચારવું જોને માટે અભ્યાસરત્ન
જનું વિવેચન છે તે પર જાત્ર ઉચ્ચેજ કરવાનો અવશ્યક નથી,
પરંતુ જો કેવો પ્રકારનો નિવર છે તે જાણી હકીકત ઉપરથી
અમજવામાં આવી જવું હશે. આવી રીતે યોગના સવ વિવેચ
પર વિવેચન કરવું જરૂરનું છે. જાત્ર તે સચ્ચેવથી તેના નામ
વિરેંસ કરી તે પર જનું દૃઢ વિવેચન થશે. પ્રથમે વળી તે
અર્ધાર્થી વિવેચનો અભિવ્યક્ત કરવામાં આવશે. ચાલો યોગની
થેને સુચવેલા અષ્ટ ઝીલાય પાસે જાણનાર અમજશે તે આ
વિવેચ જનું ચારી રીતે લખવાયું. યોગ પ્રવર્ત કરવાથી વિવેચ
અભ્યાસ અને પ્રક્રિયામાં આવી શકે તેવો છે.

૨. જાવના યોગ.

જાવના યોગના અર્ધાર્થમાં જાત્ર આજ્ઞાથી વિવેચન કરવાની
જરૂર નથી. જે અભ્યાસરત્ન વિવેચમાં નિષ્કૃત ચરેક કોષ તેવું

પ્રથમ અનિત્ય જાણના આણી વિચારે છે કે—આ
સ સારમાં આણી સંપત્તિ ઉપર શરૂઆતે છે પણ એ તે બિર
હાગ દેતી નથી, અનેકને સંપત્તિ ભીડી
૨ અનિત્ય જાણના આણી જાણ છે તે નજરે આવે છે, પણ
આણીએ ધોટી સંપત્તિના આણીક દેખ
તેને શીજ માત્રતા એવા છે ત્યારે એવી અસ્થિર સંપત્તિ ઉપર
આધાર કેમ રજાવ ? આણી પોતાના સૌવનમાં મસ્ત રહે તે પણ
તે પ્રથમ દેખી નથી, જુદાવસ્થા જરૂર આવે થાય છે ત્યારે
અથવા તે જોઈતા આધિષ્ઠી શરીર અરાજ થાય છે, શરીર પાતે
અનિત્ય છે અને પડવાનું છે અને કોઈને અમરપ્રેમ અમર
છે જ નહિ, આપણના વિજ્ઞાનીને અમરપ્રેમ થાય તેટલો વખત
જ દે છે તેવી સંપત્તિ અથવા સૌવન ઉપર આધાર કેવી રીતે
રજી શકાય ? અમરપ્રેમને મસ્ત મર માની તેમાં આપણ
સ્ટેન્ડર આણી વસ્તુસ્વરૂપ સમજતો નથી; પોતાની આપણ
પુણ્ય સરવાળા કર્યા કરવાર સરવૈયાના આંકડા ભોળ શત્રુ
બનાર પોતાનું શું છે તે તપસવા એકે રહેતો નથી, પુણ્ય
કોઈની ઘડ નથી કોઈ શામે મહ નથી અને અત્યાર પુણ્યમાં
રહે અનેક પતિઓ કર્યા છે આ પ્રમાણે દરેક વસ્તુ માટે
વિચારવું વસ્તુ પોતે નિત્ય નથી અને નિત્ય સત્ય ન હોય
તે નહિએ છે એ જાણને પરિણામે જાતે વિશેષ જરૂર થાય
તે કેવી રીતે કરવા એમ આણી શકાય ? અનુસાર વિમાનના
અથવા મુખ સોમવનાર દેવોને જાતે ત્યાંથી જાત થાય છે અને
થાય છે ત્યારે મુખ સોમવેદ દોષ છે તે પણ કહ્યું થઈ બધું
છે અને જાણતી દુઃખમાં અવતરણ પડે છે એવી...

જ્યાર જાવના જતાની છે તેવું સક્ષિત સ્વરૂપ વિચારી જુ
પ્રાસંગિક યવૃત્તો.

જાવના ક્રોધમાં જાર જાવના ઉપર જણાવ્યું તેમ જમ
અત્યનો જામ જાવે છે અર્થાત્તુ ખિતમાં જાવના જાવની
નથી ત્યાંમુખી શંતરસની રહજેલ નથી

જ્યાર જાવનાતુ જાવે નથી અને જાતિય જાવ પ્રગટ થતે નથી.

હુવને જાવર કરનાર જોવાથી જાવનાનો
ક્રોધમાં જામ અત્યનો જામ જાવે છે અનેક પ્રકરના મિત્રથી
ખિતમાં જાવના રહી કરે છે, એવી વિચારવત જાવનામાંથી
ખિતને દૂર જાવનાર અને શાંત જાવ જાવનાર જાવનાનો
જાવના દૂર કરે છે અને જાવના પ્રગટ કરે છે. જાવને
શોર જાવના જાવના પ્રગટ થાયથી જાવ જાવનાનો
જાવના જાવ નથી, જાવના તેને જાવના નથી નિરવર
તેમાં જાવના જાવ નથી, ત્યાંમુખી વિચારમાં જાવના ખિત
જાવના જાવના વર જાવના જાવ છે, જાવના ઉપર જાવના
જાવના જાવના જાવના જાવના જાવ છે અને જાવનામાં જાવ
જાવ કરી વરજાક થઈ પડે છે. શાંતરસ જાવ જાવના છે,
જાવનાની જાવના છે, જાવના જાવના છે, જાવના જાવ
જાવના જાવના છે. જાવના જાવના નિરવર જાવના જાવ
જાવના રીતે જાવના જાવના જાવના જાવ છે પ્રગટમાં મૂકે
જાવના તેને જાવ પ્રગટમાં જાવ ન કરે એવી મજબૂત
ખિત જાવ છે. જાવના જાવ જાવના જાવ જાવ જાવના
જાવ વિચાર જાવના છે. જાવના જાવના તેવું જાવના જાવના
જાવના જાવના તે જાવના તેની મજબૂત જાવ વિચાર છે તે જાવના

પરિસ્થિતિ ઠીકરે, જમી તેટલાં નમન કરે પણ કોઈતેને યશ્વ
 આપનાર શત્રુ નથી તે જમી તે વજ
 ૨. અશ્વત્થ કાવના પિતૃવર્ગપિતૃ અથવા જમી તેનો આશ્રય લે,
 મુખમાં તુલ્ય લઈ જનવરની પેઠે દીનતા
 બતાવે, પરંતુ અશ્વત્થ તેનો અમય પૂરો થાય છે ત્યારે વમના
 લાગ્યામાં તેને અથા વજર ફટકો થતો નથી. મોટા શકવર્તી કે
 દેવતાઓ પણ વમનો હોર અદક્ષવી શકતા નથી અને જમી
 તેટલું કરે તે પણ અતિ મરણ કોઈને કિલ્લું નથી કમવસ-
 પીના વૃત્તિ અશ્વત્થની તે સચારમાં રહે છે ત્યાંમુખી એટલી
 મધી રહે છે કે જમી તેટલા સ્વચ્છ સભ્યોનો રનેદીઓ,
 શ્રી, પુત્ર કે માતા હોય તે કોઈ કમની આડે આવે શકતું
 નથી. કમ તેની અનેક પ્રકારે અસર જણાવ્યા જ કરે છે. આવા
 વજનમાં પ્રાણીને એ કાંઈ પણ આધાર હોય, કોઈનું પણ યશ્વ
 થઈ શકતું હોય તે તે માત્ર વમન જ છે, એ કમનો સ્ત્રોત
 કમ થાય ત્યારે તેમાં શાંતિ રજાવે છે નવીન બાંધ એક
 કમરે છે અને એકદરે પ્રાણીને પ્રગતિમાં ટોકા આપે છે
 આધારણ રીતે વૃદ્ધાવસ્થાનુ વ્યાજ્ઞ જતું એર સવૃત્તિ થાલી
 જાણેના અથ, શરીરિક સ્થિતિ પર વાજ્યા આવતા અધિક્ય
 અને અબધીએનો અવાનો વિશેષ પ્રથમ વિચારમાં જ પ્રાણીને
 મુજબી નામે છે થાય છે ત્યારે મહાકલ આપે છે અને થયા
 જાતી એ પ્રકારની અતિ કિલ્લક લાગણી પકવાડે મૂકી બાંધ છે-
 એવા વજનમાં પ્રાણીને ટોકા થમ જ આપે છે એવી વિશિષ્ટ
 લાગણી એ દેશેમાં નથી ત્યાં અનેક આત્મચાલતા જતાવે અને
 છે આ એક જૂની વાત છે અહીં પ્રાણી વિચાર કરે છે કે-આ

સાધના રજનાં દાસો બહુ વિચાર કરીને સમજવા ચેત્ત છે. જે એટલો વખત વળાંકો કરે છે કે રજ બાપે છે તેટલો વખત ઉપર ઉપરથી બાનદ બાપે છે પણ તે દાસ નથી બાપ કાર્યકારિક સ્વ વસ્તુઓમાં, વિષયમાં અને તેની પ્રતિભાં જણાવ છે જે બહુ સુલભ રીતે સમજવું મિત્ર, સ્ત્રી, સ્વજન વિશેર સરને સબંધ બાપે બનિત્વ છે બતે જરૂર વિચિત્ર મત્તર છે અને બાલકારિક કાપામાં કહીએ તો તે સ્વમ જવત ઉદ્ભવ એવો છે સ્વમાર્થ બધે તેટલું મુખ સોચવત, ઉદ્ભવમાં બધે તેટલી કદિ જાડી થઈ બધ વળ પણ તે સ્વ જેટલું છે તેવી રીતે સ્વજનસબંધ બતે કદી બનાવે છે અને કદી ક્લવ ત્વરે મનમાં અનેક પ્રકરનાં ફાળ બાપનાર થઈ પડે છે. યતનુભર બહુવર્તિના યારીરિમિત વિચારતાં બા વત હક થાય છે અને કેઈ પણ મુદ્દર જોની ફરિયાસમાં યારીરિ સ્થિતિ એટલું બે વતનું વહન સમજાવ છે. બાપુબા બસ્તિર છે, બજનપ વરપોડા એવું છે અને મિત્ર માંધાવા એવું સબંધે પણ બતે સ્વ એકીને બાલ્ય બધા છે જે વત વરવર વિચારવા ચેત્ત છે વિચારીને બેન બતરમાં વહેલ સહયુ બનિત્વત્વ સમજવા ચેત્ત છે અને બેવી રીતે વારવાર વિચારવાથી મેલનપ વરવસ્તુ સાથેના સબંધનું બનિત્વત્વ તુલ્યમાં ઉતરી ક્લવ તેમ છે વિદ્યારણનસ્વરૂપ આત્મક માત્ર નિત્ય છે અને તેમાંથી બે મુખ મધે, બેને માટે બન્ય વર બાધાર રાજવે ન પડે, તે જ માત્ર નિત્ય છે અને તેની પ્રસિને લગતો ઉદયમ ક્લવ છે.

જીલ્લા અધિકારીના અધીનમાં મળી રિવાજ હરે છે કે-જ્યાં
જ્યાં સારમાં પોતાને કોઈપણ કારણ નથી તે બધે તેની જથ્થે તેટલી

પરિચર્યા ઉઘડે, જમી તેટલાં નમ્યા કરે પણ કોઈતેને યશસ્વ
 જ્ઞાનનાર થતું નથી. તે જમી તે નજી-
 ૨. જાણના સાવના પિંજરમાં પેસે જાયના જમી તેનો જ્ઞાનમય લે,
 સુખમાં તુલ્ય લઈ જનાવરની પેઠે દીનતા
 જાયલે, પરંતુ જ્યારે તેનો સમય પૂરો થાય છે ત્યારે ધમના
 તાબમાં તેને જ્યાં વજર છૂટકો થતો નથી. મિટા જકવર્તી કે
 દેવતાઓ પણ ધમનો દોર જાડાઈથી યજ્ઞતા નથી અને જમી
 તેટલું કરે તો પણ જાતે મરણ કોઈને ઓડતું નથી. કમવશ
 ખીના વૃત્તિ જ્યાંસુધી તે સસારમાં રહે છે ત્યાંસુધી જોટલી
 બધી રહે છે કે જમી તેટલા સ્વજન જાળીઓ રનેદીઓ,
 સ્ત્રી, પુત્ર કે માતા હોય તે કોઈ કમની જાડે જાવી શકતું
 નથી. કમ તેની અનેક પ્રકારે જાણે જાણ્યા જ કરે છે. જાણ
 વજતમાં પ્રાણીને એ કાંઈ પણ જાણાર હોય કોઈનું પણ યશસ્વ
 થઈ શકતું હોય તો તે માત્ર ધમતું જ છે જે કમનો સ્વજન-
 ક્ષણ થાય ત્યારે તેમાં શાંતિ રજાયે છે નવીન બંધ બેંધો
 કાયે છે અને એકદરે પ્રાણીને પ્રગતિમાં ટેકો આપે છે
 સાધારણ રીતે વૃદ્ધાવસ્થાનું જાણું જતું બોર સપત્તિ જાડી
 જાયનો લય, શારીરિક સ્થિતિ પર જાણ્યા જાવતા જાણિઓ
 અને જાળીઓનો થાયનો વિષાદ પ્રથમ વિચારમાં જ પ્રાણીને
 સુકની નાજે છે થાય છે ત્યારે મહાકદ જાણે છે અને થયા
 પછી એ પ્રકારની જાતિ કિલ્લ જાણી પછવાડે મૂકી જાય છે-
 એવા વજતમાં પ્રાણીને ટેકો ધમ જ આપે છે એવી વિચિત્ર
 જાણવી જે દેશોમાં નથી ત્યાં અનેક જાતમજાવતા જાણે અને
 છે જા એક જુદી વાત છે જાણી પ્રાણી વિચાર કરે છે કે-જા

પ્રાણીને બહાસની કેઈ વસ્તુનું યાદ નથી, ટેકો નથી. તેને તેની પાછળનાં કામ પ્રમાણે જાનવતું બનવું અને સ્થિર થઈ જવું અને એ અને કામ તેનાં અનેક પ્રકારનાં ચારાં માંડે દોષે બાધાં બ કરે છે. એ વખતે શ્રીધારણ કવિએ શરિષ્ઠને સમજાવી તે વખતે એ પ્રાણીઓએ શ્રી નેમનાથજીવનવતું યાદ રહે તે સુધી બચી રહ્યા, બીજા બળી બધા એ પ્રમાણે આ સંસાર દુષ્કાળમાં જાનવતું યાદ મળી યાવતું નથી. એવો ધમક-જિનવચનવતું યાદ કરે છે તે ભવિષ્યમાં કાલ મેળવી શકે છે. આ બધારથી ભાગ્યા આત્માને પાછળનાં કામ બાધા સખ્યાં રીખવે છે. મેલ મેલ નર નર વિચેરે સખજો કાળ મળ્યા, પણ તેની કોઈ કુલ્યની કુઝરીએ તે બહીં બ રહી મઈ બહુવર્ષોએ બધા પશુ વેણે કાપેલા છે ખડ ને ચોર રત્નકિ બહીં બ રહ્યાં એ સુધી એવા વહારથી કેઈવતું યાદ મળી યાવતું નથી એ જાણ દેવદ કાલ છે.

ત્રીલ સંસારે જાનનામાં જાણવતું સ્વરૂપ વિચારે છે આ પ્રાણી કમોને વધા પડીને જાણનામાં કેવા કેવા નાથ નાથ છે તેના વિચારે બધા જાણનાનાં જાણે ૬ સંસાર જાણના કાલ મેળવે છે. ત્યાં જા. લખ્યાં પ્રમાણે લુખે તે તે અનેક કુરવિમાં-કુરવિમાં મળે છે કેઈ જાર જૂની, જાણ, જાણ, જાણમાં રખાણે વનરવિમાં દોષો દહાણે તથા યૌર વેચાણે, એ તથા જાર જુદાંજુદાં લખેલા મળે, તિલ વધા અનેક વેણે લીધા, મળે, નીચે જાણે, મનુષ્યવિમાં અનેક નારો જાણે, લખા રાણે. દેવતામાં કાવળીમાંવેણે-મેલી રીતે જાણે.

જરા જાનુજાનુ-આચળ પાછળ સુખો-આખી જ સાર જાન
 રમુ કરી યામરો મારા ઉંઘાડીન જ્યારે વસ્તુસ્વરૂપ જોવાનકા
 વિદ્યુત્ત ઇંદ્રજ્યો જોમાં પ્રવાસ કરતાં જનુ સત્ત્વ કમજો,
 રક્તજનકા પ્રાપ્ત કરી જાને પાવાતુ સ્થાન છુ કે તેને જાન
 જાન્યો. સુધારમાં જાતિ જાન્યો, સુધારની વિચિત્રતા, વિજ્ય
 પુત્ર જનુ, પુત્રનુ વિજ્ય જનુ, માતાનુ સી જનુ સીનુ જાન
 જનુ ઇંદ્રજ્યો દેવદરો, સુખનો અપૂર્ણ જાન જાન્યો
 સુધો વિજેર વજ્ય ઉદિષ્ટો જોર, વિજેરનુ સુધારના જો
 સુધો પ્રતિવિજ્ય જાન વસ્તો જા સુધારનાં જાન્યો વિજ્ય
 પુત્ર વિજ્ય જાન્યો જાન્યો જા સુધારનાં રક્ત જા
 જાન તેમ છે.

જોઈ જોઈ જાનનાં પ્રજો વિજ્ય છે કે-જાન જાન
 જાન છે તે જા છે, તેની જાન જાન્યો રીતે પ્રજોને જાન
 જાન જાન જાન જાન જાન જાન જાન
 જાન જાન જાન છે જાન પાતે જાન્યો છે જાન્યો જાન
 છે જાને જાન્યો જાન્યો છે. જાન કે
 જાન, જા કેન્યા જાન જાન તેને પાવાને જા છે તે જાન
 પાવાને જાને છે, તે જાન જાન છે જાન જાન જાન જાન
 તેનો જાન. જા રીતનો વિજ્ય તે જાન જાન જાન જાન જા
 જા છે. જાનનાં જાન જાન્યો જાન જાન છે તેને જા
 જાન જાન કે જા જાન્યો જા તેને જાન જાન છે
 જા જાન જા તેમ જાન જાન જાન જાન જાન જાન જાન
 જાન જાન છે કે-જાન જાન જાન જાન જાન જાન જાન
 જા પાવાને તેનો જાન જાન જાન જાન જાન જાન જાન

પ્રિય સહુવર્તીઓ, જ્યારે આજરો એકલા બધા છે કેમ? જાણના
કેમ તેઓની સાથે બહુ નથી. સમિતિદાન હવનસ્વરૂપી જ્ઞાન-દયાન-
આદિત્રય અનેક સદ્ગુણોનું આમ જાતશત્રુદયામાં રમણ
કરનાર ચિત્તન એકરો છે એક છે અપર છે. એને પર સબંધ
થયો છે તે બહારનો છે ઉપર ઉપરનો છે પરકૃત છે અને
પરધાન છે એને એના સ્વભાવમા બાધતા તે વસ્તુસ્વરૂપમાં
રમણ કરશે, પરબાવને ત્યાગી રહેશે અને અજડ જ્ઞાનક્રુ
ધામ બની એકરો નીકળી જશે. અહીં સબંધ કરે છે ત્યારે
જ્યારે તેમાં તેનો એકત્વ ભાવ તો જાળવના અસ્થિરચમ્પાને
અમે જ્યારે સ્વજ જાણ્યા છે ચિત્તનની એકતા વિચારવાની આ
જાવન્યમાં પુરુષાર્થને બહુ માત્ર મળે છે ચિત્તન અત્યંત ઉદાત્ત
દયાનો બહુભાવ કરે છે અને એનું આશ્વ-પ્રાસબ્ધ સ્થાન એને
સ્વજ દયાન આપે છે અને ત્યાં યોગસિદ્ધાસન પર અત્યંત
જ્ઞાનક વર્ણનકર શુદ્ધ કાંચનસ્વરૂપી રત્નમયધારી ચિત્તન
સાજને-પીવાને ખૂબ સ્વરૂપે બિરાજમાન થયેલ તે જુએ છે
એકથી વધારે મળે ત્યાં કલક થાય છે એ દર્શાવ બતાવનાર
દાકબવરૂપીકિત નમિ શાશ્વિની પાલસો સીંગો બ્યારે કંઈક
કહી નાજે છે ત્યારે ને કોઈ આવે છે તે જાવન્ય પ્રત્યેક
જનાનો બતાવી આપે તેમ છે, આજો બિચારી દુઃસમસુદાયા
તેની વિચારણા કરી એના ધોમ્બ છે અને કરવાથી સત્ત્વ રકસ્ત્વ
સામબ્ધ તેમ છે એવી રીતે વિચારણા કરનાર ચિત્તનજાજનો
એકત્વભાવ બહુ સારી રીતે સમજા વિચારી શકે તેમ છે.

પાંચમી અનુભવ જાવન્યમાં જાળવેનું પરચલુ વિચારણાનું
છે. ઉપર ચિત્તનની એકતા કહી તેની સાથે તેનાથી પર અવ

જય આશુભાશુ-આમળા પાછળ કુળો-આખી સસાર ભરત
 રખ કરી યાત્રી. માર પદાશીન જાવે વાતુતનદર એકમજનક
 વિશુદ્ધ ધર્માશી એમાં પ્રવાસ કરવા મનુ સત્ત્વ સમજી,
 રક્ષામણ પ્રાપ્ત થશે અને પોતાનુ સ્થાન મુ છે તેને ખજા
 આપશે. સુધારમાં મતિ જાગરવિ, સુખપની વિચિત્રતા, વિચર
 પુત્ર મનુ પુત્રનુ પિતા મનુ, માતાનુ શી જનુ સોનુ માર
 મનુ ધર્મપરિ હેરહરો, મુખને મનુજી અમલ જાગરુકિત
 કરેલો વિરેર વશ ઇદિયેતુ નેર વિશયનુ સાધનને અને
 સાથે પ્રવૃત્તિનું સવ વત્તે આ જીવનમાં જણી. વિચારક-
 પૂરક વિચાર જાગરુકિત કરવાથી આ જીવનનુ રક્ષા પ્રાપ્ત
 થાય તેમ છે.

પેલી એકલ જીવનમાં પ્રાપ્તિ વિચાર છે કે-જન સમપિ
 થય છે તે જા છે; તેની સાથે જાતવિરિ રીતે પ્રાપ્તિને સમજ
 નથી. સવ સમજ જ સમજ વચારક
 ૮ જીવન જાગરુકિત છે જીવન પાતે જીવે છે જીવે જીવે
 છે અને જીવે જીવે છે. એનુ કેમ
 નથી એ કેવલ નથી જીવ તેને પોતાને પ્રદ છે તે જીવને
 પોતાને અને છે તે સવ એક છે તેમ જ કેવલ નમુ જન
 તેની નથી. આ રીતે વિચાર તે જા જનુ રીત મજ વચાર
 છે કે જનમાં જિદ્દ જીવે જ દેવ છે તેને જિમ
 મનુ નથી કે નુ જીવે છે તેને જિમ જન છે કે
 દુ સમ છે તેમ પ્રાપ્તિ જીવન જીવન જીવે ત્યારે તેને
 જિમ જન છે કે-પરને ત્રીપ્ર પ્રાપ્ત થયેલ જનમ જાગરુકિત
 છે પોતાને તેની સાથે ૧૪ જાગરુકિતનુ નથી. પોતા

મિત્રા અકલ્પ્યો પશુ આજરે એકલા બધા છે કેઈ અથવા
 કંઈ તેઓની સાથે ગઠુ નથી. અવિચ્છાદન ઇમનસ્વરૂપી જ્ઞાન-ઇશાન-
 આરિત્રમય અનેક સફળ્યોનું ધામ અતશત્મકશાસ્ત્રી રમણ
 કરનાર ચેતન એકલો છે એક છે, અપર છે. એને પર સબંધ
 થયો છે તે બહારનો છે ઉપર ઉપરનો છે પરકૃત છે અને
 પરશ્વ છે એને એના સ્વભાવમાં આણુતા તે વસ્તુસ્વરૂપમાં
 રમણ કરશે, પરશ્વને ત્યાગી દેશે અને અજ્ઞાન આનંદ
 ધામ બની એકલો નીકળી જશે. અહીં સબંધ કરે છે ત્યારે
 પશુ તેમાં તેનો એકલ જાવ તો સબંધતા અસ્મિત્વપણાને
 જાણે પશુ સ્પષ્ટ જણાય છે ચેતનની એકતા વિચારવાની આ
 જાવનામાં પુરુષાર્થને બહુ માત્ર મરે છે ચેતન અત્યંત ઉદાત્ત
 હયાનો અનુભવ કરે છે અને એટલે સામ્ય-આસમ્ય સ્થાન એને
 સ્પષ્ટ હયાન આપે છે અને ત્યાં યોગસિદ્ધાસન પર અત્યંત
 આનંદ વર્ણવનાર શુદ્ધ ઇમનસ્વરૂપી રત્નવચ્ચારી ચેતન
 શાજને-પિતાને મૂળ સ્વરૂપે વિશાખમાન ઘણેક તે જુએ છે
 એકથી વધારે મરે ત્યાં કલક યાવ છે, એ હાલ જાવનાર
 શાકલ્પરૂપીકૃત નમિ શાજવિની પાવસો ઓળે અપરે કલ્પ
 કાલી નાજે છે ત્યારે જે એક યાવ છે તે જાવના પ્રત્યેક
 જાવનો જાવની આપે તેમ છે અર્થે કિયાદી દુઃખમુદ્ધાવા
 તેની વિચારણા કરી એવા યોગ્ય છે અને કરવાથી સત્ત્વ રહસ્ય
 સમજાય તેમ છે. એવી રીતે વિચારણા કરનાર ચેતનરાજનો
 એકલસત્ત્વ બહુ સારી રીતે સમજી વિચારી શકે તેમ છે

પાંચમી અન્યત્વ જાવનામાં સબંધનું પરશ્વ વિચારવાનું
 છે ઉપર ચેતનની એકતા કહી તેની સાથે તેનાથી પર સબંધ

મહાજોનું અને યજ્ઞપત્નું પરપણું તિથારણનું જાન સ્થળ છે.

પરમી બાજકાત, પરણવર્મા રમણ હરજી

૨. અન્વય જાણના ચૈતન અનેક પ્રકારના સ્વાધર્મો સ્વર્ણ

ભવ છે અને પરને સ્વ માની મો

છે એને મટે અનેક દોષ થાય છે એને મટે અનેક જાણ

માધવમાં જાને છે એની દોષથી ધ્રુવજી હવવામાં જાને છે

એની બીજ સ્થે છે એને દોષવાથી જાનક થાય છે એને મટે

અનેક પ્રકારના દોષ થાય છે એ થવ પર છે જીવક છે

અનેક છે, એમાં વાણ કોઈ નથી અને એની જીવર એટલે

જાણે તુ વારી ભવને ભારે કરે છે તેટલે જાણે તુ જુદાં

છે. વીરજીવનમાં મોળે મળે, તદ્દકમાં એવાસ મળે અને એમ

મોળે છે એજ પૂણ થવા થવ વીજસર્જ ભવ તેમ જાણે

ધૈર્ય પશુ દુરો પડી જાણે એ નિર્વૃત્તિ દક્ષિણ છે જાણે

અનેકને જાણવા જતા નહીં એવા છે એની સાથે રમ્યા, જેણે,

દક્ષિણ મિત્રતા તેને જાણવા જતાં જાણે એવા છે પૂર્ણને કંઈ

વનાર અને અનેક પ્રકારના પાતક પ્રકારના જાણવા થવા, એને

જાણવા મળવા થવા તેજુ તું થવુ તે પશુ જાણે ભવવા

નથી નહીંના મિત્રી જુદાં સ્થાનેના થવક થતાં કેવા થવુ થઈ

મોળે છે જાણેના પરપર કેવા એક બીજના મોળનાં જાણી

દક્ષિણ કરે છે મિત્ર કેવા દુરમન થઈ ભવ છે એ જાણવાને

વિષય છે. જાત એક જ છે કે એ પાતાના નથી તેને પાતાના

માનવાથી મોટા જવા હવર સૈદ્ધિ ધર્મિયત દક્ષિણ નથી અને

જાણે પરવાને કરાવે છે અન્વયન વિચારી, જાણવાને

જાણવા બી સ્વર્ણ સ્થેક મુજ પ્રગટ કરી સમજવા થોળ છે

વિચારના યોગ્ય છે, અનુભવના યોગ્ય છે શ્રી જોતમસ્વામી, મરુ-
 દેવા માતા આ ભાવનાના વિચારને જાણે વૈરાગ્યવાસિત થઈ
 યોગની ઉત્કૃષ્ટ દશાએ પહોંચ્યા હતા, જે પ્રત્યેક ભાવનાનું યોગ
 સ્વરૂપ બતાવે છે જાનેની કવલ્ય સમયની નજીકની દશા
 વિચારી સમજવા યોગ્ય છે તેઓ જણાવે છે જાન મનુ રહસ્ય
 સમજી જવા અને સમજીને દુઃખમાં જે ભાવ જોવાઈતો હોય
 કોઈ કે જોની વ્યક્તિત્વ જસર થઈ આ જ સાધના વાકુ કોઈ
 નથી અને તુ કોઈના નથી જે ભાવ જસર વિચારવો સુખ
 પર છે ખરતા છે જે ભાવ સમજવો અને તેના પરિણામે
 સમજવો નિષ્કલ્પ કરી પરમા હવતાવું નાંકે જોઈએ શરૂને
 યોગે ભાગ થઈ જાય અને આત્માની પ્રગતિ જોઈએ થશે.

છઠી અશુદ્ધિ ભાવનામાં શરીરની અખવિત્તવા વિચારવાની
 છે બહારથી બહુ મુંઝવે લાગતા શરીરમાં અનેક ફૂગો પડ્યાં
 ભરેલા છે જેના અંધારવામાં માંસ હોય,ી,

૧. અશુદ્ધિ ભાવના જાણી, હાલમાં વિચારે પડ્યાંને ઉપધોગ
 થયો છે અને તે જોવી વસ્તુઓ છે કે-

જોના પર વિચાર કરવાથી શરીર પર જે નાકાંધિ પ્રેમ થતો હોય,
 જોને વારવાર ચપાળવાની ટેવ થઈ હોય, જે જાન માંડ
 થઈ જતાં જોના પર વિચારવા માટે જોવી રીતિ થઈ થઈ
 હોય, તેના પર યોગ્ય અગ્રુહ આવી જાય છે અસ્થિતિ પરીએ પ્રિયને
 કોઈ અપવાદ જે કનકુવરીની યોજના કરી હતી તે શરીરની
 અશુદ્ધિને અગ્રુહ પુરાવો આપે છે અને જે અંધારમાં જેઓ
 વિચારવા કરતા નથી તેઓ શરીર પરના યોગ્યો કેવા દેશન
 થાય છે તે જાણ હોય જેઓ છે ધમસાધનમાં મદદ કરનાર તરીકે

શામે તેને એકાદ કરવારૂપ પરિવર્તિ—આ શામે જાગતો પણ
 અનેક પ્રકારે ક્રમેની જેવી થાવે છે. ક્રોધ, મન, માયા, લોભ—
 આરે મનોવિકાસ અનેક ક્રમેની લઈ જાવે છે અને પ્રાણીને
 સ્વાસ્થ્યમાં બદલાવે છે અને એ સર્વને પ્રવર્તાવનાર મન, વચન
 અને કથાના યોગે જનું રીતે પ્રાણીને દેખાવે છે જાવી રીતે
 ઇત્રિયો, જાગતો કથાઓ અને યોગે તેમજ ક્રિયાઓના પ્રકાર પર
 વિસ્તારથી વિચાર કરવો, તેના અનેક સેરો, સેરોના સેરો તેઓની
 સ્થિતિ અને ચેતનના પર તેની અસર કેવી, કેમ, શામાટે અને
 કેટલા પૂરતી થાય છે તે પર વિચાર કરવો, તેઓનાં દેખેના
 નિરધાર કરવો અને તેઓથી થતી અતિ કિલ્લ મવસ તત્તિ
 સમજવી એ જાગ્રત જાવનાતું કેન્દ્ર છે પ્રથમની જ જાવના કરતા
 જુદી રીતે આ જાવના વચનમયુતા કરાવે છે અને જનું અગત્યની
 વિચારમય પૂરી થતી પ્રાણીને વસ્તુસ્વરૂપ તેના યજ્ઞસ્થિત
 આકારમાં સમજાવે છે ઇત્રિયોના પ્રત્યેક વિષયો કે કથાવના
 વિષયો જનું વિચાર કરવાનું વિશાળ ક્ષેત્ર પૂરું પાડે છે પચીસ
 ક્રિયાઓ એવી યોગ્ય રીતે યોજાવી છે કે આ પ્રવૃત્તિના જન્મનામાં
 તેના વિચાર જનું લાભ કરે, વસ્તુસ્વરૂપ સમજાવે અને પ્રાણીને
 શુદ્ધ ઉપધીગમ સજે એવી અનેક વિચાર કરવા યોગ્ય બાબતો
 તે સમજાવે છે કિસાદિતુ સ્વરૂપ તેના સેરો દરેક મતન
 પાંચ પાંચ અતિવારો, દરેક મતની પાંચ પાંચ જાવનાઓ મન
 વચન કથાના યોગેના પદર સેર વિજેરે જાગતો જનું વિચારવા
 યોગ્ય છે એ સર્વ કેવી રીતે ક્રમજામૂદને જેવી લાગીને ચેતનને
 કેવો જરૂર કરે છે તે જનું જનું પ્રકારે વિચારી જાવનાનો વિષય
 કરવા યોગ્ય છે ત્યાં સુખમત્તે કરીને પાંચ ઇત્રિયો, પાંચ જાગત,

આર કયાય તથા યોગ અને પચીસ દિવા એમ મેં તાલીમ આપવન
એક પટે છે આ જાવનામાં તે પર વિસ્તારથી વિચાર કરવાને છે

આપની સંવર જાવનામાં કર્મને આવવાનાં દાર શાકર્ન
વિચારણા છે આજવદ્ધ મનવજ્ઞની આદ્ય દાર નાંધ કર્
તેવાથી ભવદ્ધ તજ્ઞવર્મ કર્મદ્ધ નવી
૮ સંવર જાવના બજ આવતુ નાંધ કાય છે તે દાર

વિચારણાદ્ધ વત્તવિ વવન આ જાવન પૂર
પાટે છે એને મારે અનેક માર્યે જાવાબ છે સત્તર પ્રકારે સવમ
કરવાથી જાજવદ્ધ નાંધ કાય છે પાચ દર્શિયે પર બજ કરવે,
પાચ મહાજન આદરકાં કાર કયાવને બજ કરવે અને મન વવન
કયાવન શેરો પર અકુય કાયવે—એ સત્તર પ્રકારે સવમ
દય વતિધર્મ પશુ એ જ રીતે સવરદાર જાવારે છે કમ,
મનવજ્ઞ (માદવ) મનવજ્ઞ (જાજવ), સત્તર, વવ,
સવમ, સત્તર, કોચ, અકિજનત્ત અને જાજવ એ દય વતિ
ધર્મ છે, સપુધર્મને આજ વિવ છે અને કર્મને પાંચ
૭ પાંચ સમિતિમાં કાવવાંચકવ, લેવાંમુખાં ઉપયોગ રાજ-
વતુ સુવરે છે અને તજ્ઞ દુષિમાં મન વવન કયાવન શેરો
પર અકુય જાવે છે એ પાચ સમિતિ ને તજ્ઞ દુષિને આ
પ્રવચનપાવા કોચમાં જાવે છે એ તજ્ઞ સવર છે આ જા
જાવનએ તજ્ઞ સવરને વિવ છે જાવીય પ્રકારના પતિરો
કદન કાચ એથી તજ્ઞ સવર જાવ છે પાંચના તજ્ઞ બની
કો તેરકા મારે વધારે આજના તજ્ઞને વિચાર કરવે તેની
જાજવ જાવી અને તેનો આદ્ય વિવવે—અ તજ્ઞવિતિ મારે
અ.ક જાવને વિવ છે માર્ગપારી કાદતજ્ઞ કાર મારી ?

જેમ વિચારે છે. આદ્ય સાધુલજનની ભાવના કરે છે, સાધુ પ્રતિભાવદનનો વિચાર કરે છે અને જોવી રીતે ઉત્તરોત્તર નિશ્ચિત શુદ્ધોની ભાવના થાય છે. આ સુધર ભાવનાના વિષયો યેતનને શાંત બનાવી તેની પ્રગતિ જલ્દી સારી રીતે વધારી મૂકે છે અને તેના વિષયો એટલા વિશાળ અને અજત્વના છે કે જેમ જેમ તેના પર ભક્તિશીલ કરવામાં આવે તેમ તેમ તે ઘડી નવી નવી હલિકાઓ પર પ્રકાશ પાડતા બને છે. અહીં ઇશ્વરપૂજા તેના સ્ત્રોતના સ્વરૂપ પર વિચારણા કરી નથી, તેમ કરવા બધાં વિષય થયો હોય. ઘર્ષ બધાં પરંતુ જોની પ્રત્યેક હલિકા જલ્દી વિચારવા યોગ્ય હલિકા પૂરી પાડે છે. શાસ્ત્રમાં જો પર જલ્દી વિવેચન છે અને તે સુધર સમજાને આસ વિચારવા યોગ્ય છે. પોતાના લજનના પ્રત્યેક વિચારને આ ભાવનાઓના વિષયો અસર કરનાર છે તેથી તેને માટે એટલો વિચાર કરવામાં આવે તેટલો યોગ્ય છે. પ્રવલ્લ સ્થાને છે. જો લક્ષ્યમાં રાખવું. લજ્જા તળાવમાં અસરકારક ગરનાળાદ્વારા કર્મરૂપ નવીન બળ આવતું આથી ઘણું જોડાઈ ઘર્ષ બધાં છે. અસર આવતું જ નથી. એટલી વાત જણાવે. આનંદ સાચા યોગ્ય છે.

નવમી નિર્જરા ભાવનામાં કર્મને કેવી રીતે વીજેરી નાખનાં જોની વિચારણા થાય છે. સુધરથી નવીન કમલજા આવતું બદલે છે. પણ અમારું જો કમલજા તળાવ ૬. નિર્જરા ભાવના માં લાગઈ જાય છે. તેને શોધવા માટે-૫૫ કરવા માટે સત્તી બદલે છે અને તે નિર્જરા ભાવના પૂરું પાડે છે. નિશ્ચયિત કર્મને પણ જેવી નાજનાર આ ભાવનામાં તપનો મહિમા આસ વિચાર

આ જાવનાના આશ્રમથી પોતાનું કામ, આખી ગામ જોવાં દર્શાવે
 આ જાવનાનું સ્વસ્થ બતાવી આપે છે તપ (નાશ)
 કેવી રીતે કરવો તે માટે શાસ્ત્રમાં નિધિ બતાવી છે, એ જાવની
 જાવના કર્મ શરૂ છે. અસ્થિતર તપ વધારે અસ્થિતર છે અને
 આશ્રમ નિવારણ થોડું છે એના અનેક સ્વેદોપસેદ થાય છે એ
 સર્વનો આ જાવનામાં નિવાર કરવાનો છે

દશમી લોકેસ્વરૂપ જાવનામાં લોકેસ્વરૂપ નિવારણમાં
 આવે છે નીચે જોકે બીજાથી નીચે નીચે જાત નારકપુરથી
 છે, વચ્ચે તિલક લોક છે તેમાં મનુષ્ય
 ૧ લોકેસ્વરૂપ જાવના અને અધીતિથી છે અને ઉપર જાર રેવ
 લોક, પ્રેવેચક અને અનુચર વિમાન છે
 અર્ધથી ઉપર લોકને ઉંડે સિદ્ધસ્થાન છે આ સર્વ મળીને
 જોઈ શકાયોક થાય છે, તેનો કાંઈ કામ કર્મ લોકેસ્વર પુરુષ જેવો
 આશ્રમ છે કદિની નીચે જાત નારકીજો છે કદોસસ્થાને તિલક
 લોક છે પદના જામે રેવલોકો છે અને મુખ ઉપર અનુચર
 વિમાન અને કચાગસ્થાને સિદ્ધસ્થાન છે જાત સર્વ નીચે
 પદોન્નત છે તિલક લોક જોકે રાજપ્રમાણ પદોન્નત લોક છે
 સર્વ સર્વપ્રમાણ રેવલોકોપગ જાગમાં વચ્ચે પદોન્નત છે,
 અનુચર વિમાન થાસે જોકે રાજ પદોન્નત છે અને હપ જાગ
 મોજન વિસ્તારવાળી સિદ્ધિલોક છે અર્ધથી નીચે પદોન્નતમાં
 જાત સર્વપ્રમાણ સમમ નારકસ્થાન છે પાછી જોકે જોકે રાજ
 પદનું બધું છે તિલક લોક જોકે રાજ પદોન્નત છે. આ જોઈ
 સર્વલોકમાં ધર્માસ્તિભવ, અધર્માસ્તિભવ, આશ્રમસ્તિભવ, કાળ,
 પુરુષસ્તિભવ અને છત્ર જોમ છે રૂબ રહેવાં છે. આનાથી

રવા થેજ્ય છે એમ કપડા ઉપર મેલ લાગ્યો હોય તે જાણ-
 થી જાણી પડે છે તેમ તપના પ્રજાવર્ધી આત્મા કાલે કાલે
 કંઈ જાણી પડે છે અને તેથી તપ બહુ અત્યંતનો વિષય છે
 એકાં કરેલાં કંઈનિ ૥૫ કરજનો તપ સિવાય અન્ય માર્ગ નથી
 અને જ્યારે કયેલ આત્માને હલો કરજનો તે સિવાય અન્ય
 કપાલ નથી આ તપના વિષયના એ મુખ્ય વિષય છે. જ્યારે
 અને અભવતર ઉપચારાદિ તપ કર્યો તે અનુભવ, એક
 જાણુ તે કલ્પેતરિકા, રૂબનો સંકલ્પ કર્યો તે વૃત્તિસંકલ્પ, રજ
 જાણી વસ્તુએનો ત્યાગ તે રસત્યાગ, લેખાદિ કદ મહત્ત કર્યા
 તે કપકલેય અને યારીનાં અભિર્ચન સંકલ્પી સમર્થ તે
 સલીનતા-આ છે જાણ તપ છે એ યારીરને સીધી અને આ
 કવરી જાણ કરે છે અને રમેયુષ્ય, તમિયુષ્ય અથવા કરી ઇતર
 કુલ વધારે છે તેટલા માટે મનોયોગમાં પણ અત્યંતનો કાલ
 લખે છે આલ કરીને એથી ઉદ્ધિયે પર લલમ કાસી રીતે
 આવી અવ છે અભવતર તપ એથી વધારે અત્યંતનો વિષય
 છે કરેલ પાપ માટે પશ્ચાત્તપવૃત્તિ પ્રવચિત્ત અભિજ્ઞરી વધીક
 પછે લેવુ એ પ્રવચિત્ત, વધીકને યોગ્ય માન આપવુ તે
 વિનય, જાણ ફલ જાણની સેવા કરવી તે વૈશવમ્મ, પુત્રક
 અભવન પુનરાવતન, જ્યાં ક્યાં જ્યાં કર્યા તે રાખવ, પમ
 શુદ્ધ આન આપવા તે આન અને કમલવ માટે કયો-
 ત્યાગ કર્યો તે ઉત્થાન આવી રીતે જાણ અને અભવતર
 તપથી અનેક કંઈ જાણી અવ છે જાણી અવ છે આજ્યાં અવ
 છે. એ જ્યારે પ્રાણનાં તપના સમર્થમાં બહુ વિસ્તારથી વિચાર
 કર્યો છે આ જાણનામાં આવે છે. હમદારી એમ મહાજથી

દુર્લભ છે. આમ નિજના મન જતાં નહીં યોગપાપાણ્યમાયથી
 અવહારશક્તિમાં આવી અનેક રીતે અથ
 ૧૧ એકદિ શાખના કાલો-પછકાલો પ્રાણી જાતર એકેન્દ્રિયમાં
 આવી, નિકલેન્દ્રિયમાં મન તિલેન્દ્રિય જાતિમાં
 જામતો જામતો મનુષ્યજાતિમાં આવે છે. અહીં સુખી પછોંવણુ
 જ પ્રથમ દરજ્જે વણુ મુરકેલ છે. આવી મુરકેલીથી પ્રાપ્ત
 થયેલ મનુષ્યજાતિ પણુ વણુ પ્રાણીઓ જેવી રીતે જુમાવી
 નામે છે. અથવા નામિ જનાવી મૂકે છે તે વિચારવા યોગ્ય છે.
 એ જનાવ કુળમાં જન્મ લેવા તો નામની રીતે જાવ પૂજું
 જાવ છે. મુદર દેશ કે કલ્પ કુળ પ્રાપ્ત થાવ તો પણુ ત્યાં
 સફળરૂપે યોગ થયો, ધમ ઉપર મહા થયી, યારીરતુ સ્વાસ્થ્ય
 રહેવું યોગ્ય સામગ્રી મળવી એ જાવ દુલભ છે. જાવાપીવાની
 મિલે ઉદાવવામાં, નામની કુળની કરવામાં શબ્દકારી વાતોના
 અથ અસ્થામાં, અરહિ નિદા કરવામાં, જાવા-પીવાનાં
 સાધનો યોગ્યમાં, તેવાં સાધનોનો લાભ લેવામાં અને એવી
 અનેક જાળવમાં જાવ પૂજું થાવ છે. સંસારનાં કલેડો નામની
 જટલ વિચેરેમાં આજુબજાવુ જાવ છે. ધમની વાત વાલે
 ત્યાં એકાં આવે છે. ધમ કરવાનાં પ્રસન્ન આવે ત્યાં મન
 સંસારમાં વાવુ જાવ છે-આવી રીતે યજ્ઞજાત પ્રાણીઓ
 પાતાનું કલ્યાણ છું છે તે વિચારી શકતા નથી, મનુષ્યજાતની
 કિમત સમજતા નથી અને પ્રાપ્ત થયેલા ધમનું દુલભપણું
 જાણી શકતા નથી. આ એકિરતનું સ્વરૂપ વિચારવું અને આજ
 કરીને એટું મુરકેલીથી પ્રાપ્ત થવાપણું વિચારવું એ આ જાવનાનું
 જાણ સ્વરૂપ છે. આજ કરીને વલમન મુજ એવો વર્તે છે કે એમાં

જ્યારે જલોદ્ધર્મી માત્ર એક જાતના જીવ જ છે. છતાં અને પુરુષોનું જોડે સજલોદ્ધર્મી નામસ્થાન છે રત્નમુખિ છે એમાં એક જાતનાં જીવો જન્મ્યાને પ્રાણી ને પુરુષોનું સમ્યક કરે છે. નારકસ્થાનોમાં મહાદુષ્ટ છે સુસત્ત્વોમાં બહુ મુખ છે, એમાં અનેક પ્રકારના રત્ન નિરતર જન્મ્યા કરે છે હોદ્દામાં મહાજપમ પ્રાણીઓ અને ઉત્તમ જ્ઞાન કરનાર મહાત્માઓ જવ દેવ છે અને એટલી જલદનાં જાતોને જાતો પ્રાણી જન્મ્યા જન્મ્યા કે કાળી રહે એ જવ તેમાં દેવ છે મનુષ્ય હોદ્દામાં વિષેશ ને મનુષ્ય દેવ છે નારકમુખિમાં નારકી હોયે અને જલુરો દેવ છે. ઉપર દેવહોદ્દામાં મુરો જાતલ કરે છે જવ કમ સદિત પ્રાણી થાય છે ત્યારે ચિદ્દિસિદ્ધિ પર જઈ જનવ જાતલમાં જનવ જાત નિવાસ કરે છે અનેક પ્રકારના જનુત્ત્વોનું સ્થાન જા. જોડે સજમમલુ દાસી હોય છે તે જનક પ્રકારના વિચારનું સ્થાન પૂરું પડે છે. એના સ્વરૂપને એમાં સ્હેલા પ્રાણી અને બીજા રૂપેના સ્વરૂપને, તેજોત્ત અનેક સ્વૂપ અને વિરોધિત જાતોને વિચારતાં જાતી વિષે જવસ્થાનુ જન થાય છે એને જાતુજિમ જાવ સ્વરૂપ થાય છે અને એનું જાતુજિમનવ સ્વરૂપ જનકે છે એ પર અનેક પ્રકારની વિચારવાળા જાતનામાં થાય છે અને જાતુજિમ જાવ પર જરૂરો જોડે જાતે છે જાવહોદ્દાન વિચાર થાય છે અને વિચાર વિષેમાં પોતાનું સ્થાન કુતુ છે અને કેવલ સ્થાનને પ્રાપ્ત કરવાની પોતામાં રહિત છે તેને જાતે જાતે જાતે છે

જાતિવારથી જોઈએ જાતનામાં પ્રાણી વિચાર છે કે નિચોડ પ્રાણી નીકળીને દાસી જાવનું તે પ્રથમ તે પ્રાણીને બહુ

સ્તિતિ થાય છે અને જોને તત્ત્વ સ્વરૂપમાં વિચારવામાં આવે
તે વિચારમાં ને વિચારમાં કેવલ જ્ઞાનદશાના પ્રાપ્તિ કરાવી જેને
ચિદ્વશ્ય મુખી હઈ જાય એવું તેમાં સામાન્ય છે અને ઉપર
કમનંધનો આધાર હોવાથી અને સાવના મળને અને તે કાલ
આપને શીખી આપર કલ્પર હોવાથી જે યોગમાં બહુ
અમલત્વ સ્થિતિ થાય છે અને તેટલા માટે સાવના યોગ
જોકે જુદો યોગ મધુરમાં આવ્યા છે તે વચાચોચ હોય, જેમ
આપને આધારકુ જુદાથી જલુ અધાર છે આ સ્વવનાએના
સર્વમાં અનેક રૂપો સાચમાં આપવામાં આવ્યાં છે પ્રત્યેક
સ્વવનાથી પ્રાપ્તિઓ સાચ પામી ગયા છે તે જાણ વિચારના
મોડ છે વિચાર કરતાં તેમાંથી બહુ સ્વસ્થ પ્રાપ્ત થાય તેમ છે
૩ આનંદોદય.

આન નામનો યોગ સાવનાથી થયું આગળ પ્રગટિ બતાવે છે
સ્થિતિ પ્રાપ્તિ સ્વસ્થ જ્ઞાનમાં પોતાથી વિપરીત આગળને ટાળી
હોને તથા આગળને જ કોઈનીને જે
આનંદોદય પ્રાપ્તિ અસંખ્ય થાય અને સુદૃઢ બેધથી
સહિત હોય તેને આનંદોદય કહેવામાં
આવે છે એવું વાતર્ય છે કે કે—આનંદોદયમાં જોકે આગત
માં બેધપ્રત્ય કોટલી નથી થાય છે કે જાણી તેને અન્ય
આગત પર વિચાર થતો નથી અને જેમ મલો હાથ તાપ
અથ કે ચિત્તન આક રોષોનો અર્થી અનુક્રમી નાથ થતો
અથ છે તેથી આનંદોદય કમી કમી બહુ વૃદ્ધિ પામતો અથ છે
જે આ રોષ નીચે પ્રમાણે છે: ૧. એક—પ્રવૃત્તિ કરવાથી આ
જાને તે એક અથવા એક જેને અથા કર છે તેને પ્રતિષ્ઠાનામાં

અનુભવ નિરોધ છે. જ્યાં જાવમાં જેવાજી વધારે જાવ તેવા પ્રયત્ન છે અને અનુભવમાં જેવાજી અને સામ્યો જામ્યાત સમજાઈ જરી મળ્યા છે—તેવા જાવમાં જોધિરતાની પ્રતિ નિરોધ દુરુષ છે. જે જ્યાં જાવમાં જ્યાં જાવ નિવારણું છે.

જાણી બેઠા બાવળામાં પામથી પ્રાણીને કેટલું કિંતુ કિંતુ જાણ છે
તે જર નિશ્ચય જાણે છે. કુલવિમાં પડતાં જાણ બી

સામાજિક અને આર્થિક વિકાસ છે.

୧୯. ଧର୍ମ କାଳରା ନାମେ ଓ କାଳକ୍ଷିଣୀ ମିତ୍ର ଓ ଶୁଭରା

ਸਭਾ ਦੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ

[illegible]

આ જાન પૈઠી દરેકે દરેક જાનના જાતિ વિભાજન છે આજ
વિભાજન પૈઠી છે પ્રત્યેકથી મહાજાન જાન છે જાતિમય

આપણ કહે છે અહીં અનાતમમાં આત્મજીવિ વચાથી અમુજ
ક્રિયા અનુભવ થતુ નથી. એ અનુભવ એને અમૃતક્રિયા કહે-
વામાં આવે છે અને એ પર યોગમુખિકામાં પડેલા વિવેચન થઈ
મથુ છે તેથી ઉદ્ધૃ છે અને અર્થામુખી અમૃતક્રિયા ન થાય
ત્યાંમુખી પ્રેરણા નાથ કહે ન દોષથી પ્રગતિ થતી નથી,
માત્ર સામાન્ય જ્ઞાન થાય છે પણ એ સુવર્ણાનકમાં પ્રાપ્તી
જનકિ દોષ છે ત્યાં જ તે રહે છે આગળ વધતો નથી. ૭
અન્વયમુદ્-એ વિદિત ક્રિયા વચાવસર જવાની દોષ તેનાથી
અન્વ ક્રિયાઓ ઉપર રાગ; એટલે પ્રિય પુરુષોએ પ્રતિક્રમણ,
પરિવેદન, ચેતનવદન, સ્વાધ્યાય વિગેરે ક્રિયાઓ જવાની છે
તેમથી એ જવાની દોષ તેના ઉપર રાગ ન થતા તેથી આગળ
ની જીભ ક્રિયા જરવાની વૃત્તિ અને જવાની ક્રિયા ઉપર અન્વ
દર અધ્યય અનુભવન ૮ ક્રમ-અમર અનુભવનો સર્વથા
જરેદ જરેવો, તે જ્ઞાન જરવાર દોષ થકે જ નહિ એવા નિષ્કલ

● એ જગતે એ ક્રિયા જરવામાં જવાની દોષ તે જ વચા જન
અભયક્રિયા રહે અને તે ક્રિયાવની અવધા ત્યાર પછી જરવાની ક્રિયામાં
મા અમુ જા તે પ્રેરે દોષ છે જાણતા વરીકે પ્રગતિમળ જમ્બી
વખત પરિવેદનમાં મા રહે અને પરિવેદન જરવા વખત સ્વાધ્યાયમાં
મા રહે અને સ્વાધ્યાય જમ્બી વખત ચેતનવદનમાં મા રહે અને ચેતન-
વદન જરવા વિનવમાં મા રહે આપુ અધ્યયન રીતે પ્રગ્નીવતી
વખત જો ૭ જમ્બી પરિવાય એ આવે છે કે એ જમ્બી ક્રિયામાં મા પ્રેરતુ
નથી જા દોષ અને એ જ દોષ ૭ ઉપર જાણ્યો છે તેમાં નજરન જો
છે ૭-૪૫ દોષે જામે ક્રિયા પૂરી જવો જરવા જ ૪૨મે ૪૨મ
અર્થ તા અન્વ થતુ જાણની દોષ પડે છે અને જા અન્વ પ્રગ્ની દોષમાં

ચિત્તની બેદરશીય થવી નથી તેથી જેને કદ ત્યાજ રાજી
 સુધવન ક્રમ છે ૨. ઉદ્દેશ-પ્રાપ્તિએને યોગ્ય ઉપર જનક
 થાય તેને ઉદ્દેશ કહેવામાં આવે છે. મીમાન્સુ પુરુષમાં જન્મ
 થયો વગેરે યોગને બાધા કવચના નિમિત્તસૂત થાય છે. ઉદ્દેશથી
 પ્રવૃત્તિ ન કરી શકે કે અભ-મનપદ િચવન થયો તે,
 સુશ્ચિત્તમાં રૂપનું જ્ઞાન, વસ્તુમાં અવદ્ય જ્ઞાન વિવેક, આ ક્રમ
 માં ક્રમ છે કે નહિ, ક્યારે ક્રમ વિવેક સક્ષમી જ્ઞાન
 થવી તે કોઈ સમય વગર કોઈ કવચ મારે અને મનમાં
 ક્રમ છે કે નહિ કોઈ છે જેવી વિચારણાને ક્રમ કહેવામાં
 આવે છે. ૪ ઉદ્દેશ-પ્રાપ્તિવિધિયા જેનું ઉપર વધુ ન
 જાણવામાં આવ્યું છે તેનો કદ અભાવ કોઈથી મનનો ઉદ્દેશ
 કવચી જેમ અભિમાની પુરુષ વતન કરે તેવો ત્યાજને મળે
 અત્યંત-ત્યાજનો અભાવ જ્યાં પ્રાપ્ત થાય છે જ્યાં વતન
 સ્વચ્છવિધિય રીતે કરે છે પણ બેદરશીય રૂપિયા અભાવથી તેને
 ત્યાજ નક્રમ જેવો થઈ પડે છે ૫. કોપ-ક્રિયા કર્યાં કર્યાં
 વચ્ચે બીજી ક્રિયા કરવા વગર યોગ્ય જનું કોઈ બાળવમાં
 ચિત્તને વિચર કરવું નહિ. ક્રમ ક્રિયામાં પણ જે વચ્ચે જનું
 ક્રિયા થાવવી કોઈ તેમાં જ બેદરશીય કરવાની કદી છે. જે
 અન્યથા અથવા બેદરશીય વગર બીજી ક્રિયામાં પણ મન
 મારવામાં આવે તે અન્યથા થાય છે. જેવી અન્ય બાળવ
 માં ચિત્તવૃત્તિ જેથી જનને વારંવાર ઉદ્દેશ સાધિત
 ક્રમની રીતે યોગને અથા ક્રમ રૂપ પ્રાપ્ત થતું નથી. ૬
 અપ્રમાદ-અપ્રેક્ષા અનુક્રમમાં જ વતન થઈ, અપ્રમાદ રિ-
 વામ અને પ્રવૃત્તિમાં પ્રમાદ કરવા રહે નહિ તેને

આસળ કહે છે અહીં જનાતમમાં અત્મબુદ્ધિ થવાથી અમળ
ક્રિયા અનુષ્ઠાન થતું નથી. જો અનુષ્ઠાન જોને અમૃતક્રિયા કહે-
વામાં આવે છે અને જો પરમીગણમિત્રમાં પહેલા વિવેચન થઈ
મધુ છે તેથી ઉત્પદ્ય છે અને અર્ચામુખી અમૃતક્રિયા ન થાય
ત્યાંમુખી મિદને નાશ થતો ન હોવાથી પ્રગતિ થતી નથી,
મગ્ન સામાન્ય જ્ઞાન થાય છે પણ જો શુદ્ધચાનકમાં પ્રાપ્તી
થતો હોય છે ત્યાં જ તે કહે છે આગળ વધતો નથી ૭
અન્યમુદ્-જો ચિકિત્સ ક્રિયા ચલાવસર જતાવી હોય તેનાથી
અન્ય ક્રિયાઓ ઉપર રાગ, એટલે જિહ્વા પુરુષોએ પ્રતિક્રિયા,
પરિસેવક, ચૈત્યવહન સ્વાધ્યાય વિગેરે ક્રિયાઓ જતાવી છે
તેમથી જો કસતી હોય તેના ઉપર રાગ ન થતાં તેથી આગળ
ની બીજી ક્રિયા કરવાની શક્તિ અને કસતી ક્રિયા ઉપર અન્ય
દર અમલ અનુભવનક ૮ રૂપ-સમ્યક્ અનુષ્ઠાનનો સુવંશ
ઉપદેશ કરવો, તે લાભ કરનાર હોઈ શકે જ નહિ એવો નિષ્કર્ષ

● જો વખતે જો ક્રિયા કરવામાં જાણી હોય તે કરવામાં મન
અભવરિત્ત રહે અને તે સિદ્ધાન્તો અમલ કરાવી કરવાની ક્રિયામાં
મન અમલ જાવ વ મેટો દેવ છે જાણવા તરીકે પ્રતિક્રિયા કરતી
વખત પરિસેવકમાં મન રહે અને પરિસેવક કરતી વખત સ્વાધ્યાયમાં
મન રહે અને સ્વાધ્યાય કરતી વખત વૈરાગ્યમાં મન રહે અને વૈરા-
ગ્ય કરતી વખત વિનયમાં મન રહે જાણુ જાણુ રીતે મહીનરી
વખત જો છે એવું પરિણામ જો જાણે છે કે જો પલ ક્રિયામાં મન એકરૂપ
નથી જા દેવ અને એવ દેવ જો ઉપર જતાવે છે તેમાં તાત્પર્ય જો
છે ૧-સેવ દેવને જાણે ક્રિયા પૂરી કરી વખત જ વખતે વખતે
અર્ચા ત્યાં અન્ય થાયુ મારવાની રેવ પહે છે અને જા અન્યમુદ્ દેવમાં

પડ્યો હોય છે તે સર્વ મદી જઈ પોતાને સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત થાય છે અને તેને જન્ય પ્રાણીની કે પુદ્ગલની ગરજ પડતી નથી. જહીં વાત્સલ્ય જોમ નથી કે—જો સર્વ પુદ્ગલસાનય છોડી કે જે સર્વ વાત્સલ્ય જોમ છે કે—પુદ્ગલ ઉપર મૃદ્ધિ ન હોવાથી અને આત્મીયારનો ત્યાગ થવાથી તેને પૂરું સ્વતંત્રતા, સ્વચરતા, આત્મચરતા પ્રાપ્ત થાય છે આ ધ્યાનયોગના બીજા ફળ તરીકે જતાકરણના પરિણામનું નિર્મળપણ પ્રાપ્ત થાય છે. કાત્યાર મુખી જે મન કામચેન કર્યા કરતું હતું, મનના ચિદા દોષના કરતા હતા તે હવે જાહે થઈ જાય છે અને ચિત્તની શાંતિ અને સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે કારણ કે કોષલતા, જો ધ્યાનનો ખાસ વિષય છે અને કોષલતાને પરિણામિ ચિત્તની નિર્મળતા થાય છે જો ધ્યાનયોગનું ત્રીજું ફળ. અનુભવનો અવસ્થેદ થાય છે જોડેથી કામચને વધારનાર કર્મોના થઈ જાય તેથી જ ત આવે છે જ્યાંમુખી ધ્યાનયોગ રહે છે ત્યાંમુખી બહુ જાણ દશા પડે છે અને કમની નિજા થાય છે અને તેથી વિચારણા જોવી મુદ્દર થાય છે કે—કર્માજન થાય જોવી સ્થિતિથી દૂર રહેવાનો નિર્મલ જઈ જાય છે આટલા માટે શાસ્ત્રકર અપાય વિચાર અને વિષાદવિચાર ધ્યાનો જેટું સ્વરૂપ હવે પછી ચિત્તારથી વિચારનામા આવશે તે જતાવે છે તેથી ઉદ્ધિય આશય, દહ વિવેચના અનર્થોટું સ્વરૂપ ચિત્તવતુ તેનાં ફળો વિચારના—જોથી ઉપર જણાવેથી સ્થિતિ સ્વતા પ્રાપ્ત થાય છે તેની અસર પણ સારી થાય છે અને પાપથી નિવૃત્તિ થવા કરે છે

૪ સમતાયોગ

આવહારિક દૃષ્ટિથી અમુક વસ્તુઓ ધંદા અને અમુક

જનિત થઈ પડે છે તેથી અપના પર વિશેષપૂર્વક ધ્યાન
 સુદિથી સમલેખપરિચ્છાદન નામ સુમત્યપેત્ર એવામાં જાણે છે
 જા. છપને જાણાઈ અજાણી અચૂક જાણને ઈદ માનવાની જાણે
 અચૂકને જનિત માનવાની રેવ પછી મર્ષ છે. એને જાણે છે
 કેટલીક વસ્તુ ઈવર સમ હો છે કેટલીક પર દેવ હો છે તે
 એમ જાણે છે તે તે પેલ જાણ સમજાવે તો
 પાનવાનાં સુખની ખાતર, સૂચક પાનવાની તુલિ જાણ
 અને અપાનવા પાનવા મળે તે મનમાં હજી જનિતને તિવર
 કરવા વાતર થઈ જાય છે જાણ જાણાઈ સમજાવે જનિત
 નામ અપવામાં જાણે છે. અર્થાધી નયપેક્ષિત પ્રમત્તેવ
 છતાં જુ ન હોય ત્યાંધી જાણી કોરને સામ વતી
 માનવાતુ રહે છે જાણ તેનું મનમાં પાણી લીધેલા પ્રમાણે
 જાણવાર અને ન જાણવાર વસ્તુ પરનું જાણને ઠણ જાણે
 જાણે તેનું મનમાં નિશ્ચય જાય છે કે એ પાણીને જો
 એક વજન વિરલજાણે છે તે જ પાણીને વળી સહે જાણ
 વજન સમજાવે જાણે છે તેથી જાણવા રીતે તે મર્ષ જાણ
 હજી જનિત નથી-જાણ પ્રમાણની સમજાવે થઈ, વસ્તુને વસ્તુ
 વતીકે જોમજાણે વિશેષ પ્રમાણ જાણે જાણે તેનું સમજાવી
 વત્તવિવરન કરતુ, વિચાર સુદિથી તે જાણ વિચાર મર્ષ
 અપવાતન કરતુ અને જાણવાર વિચારને પરિચ્છાદે તેનું જાણ
 સ્વરૂપ સમજાવે તેનું પર તુલ્ય હજી જાણવી, સમજાવે સમજાવે
 જાણવા ઈપેક્ષા જાણ સમજાવે અને પાનવા ઈદ જનિતનું જાણ
 જાણને જાણવા કરવામાંજાણે દર કરવા તેનું નામ સુમત્યપેત્ર
 .૭.૧.૧૭ જાણે છે જાણ સમજાવેમાં જાણવામાંજાણે સ્વરૂપ

અસ્પૃશ્યપ્રાપ્ત્યોચ્ચરનેા સપૂણ સમાવેશ થાય છે અને તે એટલો
 વિશાળ છે કે-તે પર જેમ જેમ વિચાર કરવામા આવે તેમ
 તેમ તેમણી અનેક નવીન શત્રો નજર આગળ તરી આવે
 છે મનને પ્રમેદ આપે છે અને જતણત્યા પ્રસન્ન થાય છે
 સમતા શબ્દ માત્ર છવો ઉપર જ ક્યાવત્યાગ લેટલા સુકુચિત
 અર્થમાં વપસાય છે તે અર્થમાં અહીં સમજવાને નથી, તે
 અર્થમાં વપરાતા સમતા શબ્દ પર અસ્વાત્મકજ્ઞકુમના પ્રથમ
 સમતા અભિપ્રાયમા વિવેચન કરુ છું અહીં તે વિવેકપૂર્વક
 વત્તવિચારણાના વિશાળ અર્થમાં સમતા શબ્દ વપરાયો છે
 અને તે એટલો વિસ્તૃત શબ્દ છે કે-તેમાં આખા જૈન અને
 જૈનેશ્વર વત્તવજ્ઞાનનેા સમાવેશ થઈ જાય છે કહેવાની જરૂર
 નથી કે-સુકુચિત અર્થમાં સમતા શબ્દનેા જે ઉપયોગ અન્યથા
 થયો છે તે અર્થનેા પણ અત્ર નિર્દિષ્ટ કરેલા વિશાળ અર્થમાં
 સમાવેશ થઈ જાય છે એક ખાસ મુદ્દાની વાત એ છે કે-
 ધ્યાન વગર સમતાયોગ સંભવતો નથી અને સમતાયોગ વગર
 ધ્યાન સંભવતુ નથી અને જાને જ્યારે સાથે હોય છે ત્યારે
 એક બીજને વધારી વધારે સારી સ્થિતિમાં મૂકી પરસ્પર
 કસ્ટકસ્ટવ થાય છે આથી ધ્યાનયોગ સાધનારને આ સમતા
 યોગની પૂરેપૂરી જરૂરીઆત છે. આ સમતાયોગમાં જે પ્રાણી
 આચરણ કરતો હોય છે તેને અનેક લક્ષિણો પ્રાપ્ત થયેલી
 હોય છે પણ તેની વત્તવજુદિ એટલી સ્થિર થયેલી હોય છે કે
 તેથી લક્ષિણો અથવા અજ્ઞાધારણ શકિતજેનેા તે કદિ ઉપયોગ
 કરતો નથી, તે તેનુ ક્યૂન સ્વરૂપ જામને છે અને તેમાં કદિ
 પણ હલચાલ જતો નથી અને તેનાં સૂક્ષ્મ ક્રમનેા પણ આ

ધ્યેયમાં ક્ષય થઈ જાય છે તેથી વિશિષ્ટ ચારિત્ર્ય જેને વચ-
 ખ્યાત ચારિત્ર્ય કહેવામાં આવે છે તેને અવરણ કરનાર અને
 કેવલધ્યાનપરાયણને અવરણ કરનાર કથેનો પણ આ કૈયકો
 ક્ષય થઈ જાય છે અને અસાધ્યપેશાદૃષ્ટ તત્ત્વો વિષેનાં થઈ
 જાય છે; એટલે અધ્યાયમાંથી કેટલું પણ પ્રકાશનું મુખ ધોળવજની
 કંઈ પણ અપેક્ષા તેને રહેલી કહી તે કવનો આ સમજા-
 યોગથી કેદ થઈ જાય છે આવી રીતે આ કમલોદયકે
 પ્રભુ ફળ મલાઈ તે કમલોદયમાં આવી જ્યાં કહી અધ્યા-
 અવરણ, સુશમ કમનો ક્ષય અને અપેક્ષાતત્ત્વો વિષેનાં
 પ્રભુ આ સમજાવોમનાં ફળ છે એ નિર્દેશ થયું

૫ વૃત્તિસહસ્રમધ્યમ

અન્યદુષ્ટ વિજ્ઞાપ્યજ્ઞાનદૃષ્ટ વૃત્તિઓનો ફરી વખત ઉદ્ભવ
 ન થાય તેવી રીતે શુદ્ધ કરવો તેનું નામ વૃત્તિસહસ્રમેય
 કહેવામાં આવે છે આ અત્યંત પિટા સમુદ્ર જેવો છે પણ
 તેનામાં વરસ નથી બહારથી અંદરે પવન આવે છે ત્યાં
 તેનામાં અંદરથી વરસી ઉત્પત્તિ થાય છે મન અને ધારીત્ર્ય
 સંયોગદૃષ્ટ પવનથી તેનામાં અને વિજ્ઞાપ્ય કહે છે એ અન્યદુષ્ટ
 વિજ્ઞાપ્યજ્ઞાનો જેવી રીતે નાશ કરવો છે ફરી વખત તેનું
 ઉત્પત્તિ ન થાય ફરી વાર અવનાભાળ કહે નહિ એવ
 પ્રકારનાં સંયોગ શીખને વૃત્તિસહસ્રમધ્યમ કહે છે આ કૈવ-
 કેવલધ્યાનપરાયણનામાંથી વખતે અને નિવૃત્તિમાંથી વખતે ક્ષય છે
 દરમિયાન કે અચાઉ પણ વૃત્તિનો નિરોધ તો થયો છે, પરંતુ
 તેમાં ક્ષય થાય શુદ્ધ થતો નથી આ ધ્યેયનાં પ્રભુ ફળ છે
 કેવલધ્યાનની પ્રાપ્તિ શૈલેશીલવધુ અને પીઠની પ્રાપ્તિ વૃત્તિ

શાખને જાણે જાહીં મનનો શાખ કેવી રીતે અને શા માટે કરવો તે સજાથી મહાન્ પ્રભુ ઉપસ્થિત થાય છે જન્ય યોગીઓ વિષ્ણુચિન્તન નિરાખરે યોગ કરે છે તેવી રીતે મનને भारी નાજવાથી—પણી દેવાથી કાંઈ લાજ થતો નથી; તેટલા માટે શાસ્ત્રકારે જોવી મુદર જ્વરસ્થા જતાવી છે કે તેથી જાનુક જ્વરસ્થા મુખી મનને શુભ ઉપયોગ થાય અને જ્યારે તેનાથી કેવલભ્રમ થઈ જાય અને તેનો અપ જ ન રહે જ્યારે તેનો સ્વાભાવિક રીતે જ શાખ થઈ જાય, જાહીં જોટલું વાદ શાખવાળી જરૂર છે કે—કેટલાક ક્ષુલ્લમાનમાં મનદ્વારા વિચાર થાય છે અને જ્યારે જાહીં ગણુ જ્ઞાનોક થાય છે ત્યારે જાદ્રમા પાતે જ જાહીં રહે છે તે જ્ઞાનમાં મનની જરૂરીજ્વાલ રહેતી નથી. જાહીં મનોમુસિની જ્વરસ્થા જતાવતાં શાસ્ત્રકારે જતાબ્ધુ છે કે—પ્રથમના જાદ્રાત્મ, જાવના જ્ઞાન અને સમતાયોગમાં મનની શુભ પ્રવૃત્તિરૂપ મનોમુસિ પ્રાપ્ત થાય છે; મનને તે યોગે વળતે કેવી રીતે શુભ જાનતોમાં જોઈ દેવું જોનાં જાખનો અનેક રીતે જતાબ્ધ છે અને નજામી જાનતોમાંથી મનને નિવૃત્ત કરી સ્થિર કરવારૂપ—જોદ્રા કરવારૂપ મુસિ થાય છે અને પાંચમા વૃત્તિ જાદ્રયોગમાં મનને વાદન શાખ થાય છે જાહીં મનોમુસિના પ્રવૃત્તિ અને વિચરતારૂપ વિજ્ઞાન પાડ્યા છે તે જાદુ વિચારના યોગ છે અને તેને જાહીં જે જુલવણ યોગના લક્ષણમાં જન્યથા પ્રાપ્ત્ય છે તેનો જોનયોગમાં નિદાલ થઈ જાય છે

પ્રથમના જ્યાર યોગોમાં ઉત્તરોત્તર યોગપ્રાપ્તિ જાવિશેષ થતી જાય છે અને જાદુ ઉત્કાન્તિ થતી જાય છે પાંચમા યોગમાં

રહે, તેના પ્રાણી વળતે કવળતે કાચા કંઈ જૈનવદનાદિ કરે
 તે પશુ તેમાં વચ્ચેવિત વિધિને કવળકે ન કોચ-આવ પ્રાણીના
 યોગને શાસ્ત્રકર ઇચ્છાયોગ એવું નામ આપે છે. જ્યાં કંઈક
 કવળ મુખી યોગ કરવાનો કોચ તેમાં પ્રમાણ કરી પશુ યોગ
 સાધત કરવામાં ન આવે પણ કરવાની ઇચ્છા રહે તેને ઇચ્છા
 યોગ કહેવામાં આવે છે તેમાં સાધારણ વદન નમસ્કાર વિગેરે
 ક્રિયાઓ સ પશુ કર્મ બદ તે તેથી ઇચ્છાયોગની જાણમાં
 કંઈ વિશેષ યામ થતો નથી.

ઇચ્છાયોગમાં જે વિશ્વતા કોચ છે તે જહીં દૂર થાય છે
 શાસ્ત્રમાં નવાવેલી રીત પ્રખ્યે અસ્તિત્વાપૂર્વક અસ્થાય

આદે અપ્રમાણી પ્રાણી વચ્ચેવિત ક્રિયાઓ
 શાસ્ત્રકર કરે તેને શાસ્ત્રયોગ કહેવામાં આવે છે.
 ઇચ્છાયોગમાં જે પ્રમાણ કોચ છે તે જહીં

રહેતો નથી તેમ જ જહીં આગળ કવળની વીર મદા સારી
 રીતે બદલ થાય છે અને જે ક્રિયા કરે છે તે સ પશુ કરે છે
 ઇચ્છાયોગમાં સારી સારી ઇચ્છાઓ થાય છે અને પ્રવૃત્તિ કર
 વામાં આવે છે પણ યોગશુદ્ધિ થતી નથી, કવળ કે તેમાં વચ
 વત્ પ્રવૃત્તિની જામી રહે છે જ્યારે વચાવત્ પ્રવૃત્તિ થાય છે
 ત્યારે શાસ્ત્રયોગ કહેવાય છે. ઇચ્છાયોગ અને શાસ્ત્રયોગ વચેનો
 વચાવત્ આદલ કવળથી અમલથો કરો. ઇચ્છાયોગ કરતાં શાસ્ત્ર
 યોગમાં પ્રવૃત્તિ વધારે કોચ છે અને બહુધા તેની શુભિદ્ર પણ
 વધારે સારી કોચ છે. શાસ્ત્રયોગમાં ત્યાગ-રેણુ પણ વધારે
 સારી કોચ છે. આ શાસ્ત્રયોગ વચમ શુભિદ્રમાં રહેલ મદ
 અવચ તે જ શુભિદ્રમાં રહેલા અવચિતિ સુવચનને કોચો

સત્ત્વે છે ળીજ સામર્થ્યોમની વિચારણા પછી જા જાગત
જસનર રપ્ત થઈ જાય.

શાસ્ત્રમાં યોગસિદ્ધિના હેતુએ જતાંજા હોય તે ઉપસંત
વધારે સાધાત્મર થયેલો અને યતો જતો હોવાથી શક્તિના

ઉત્તેજવણથી (વૃદ્ધિથી) વિશેષ હેતુએ

સામર્થ્યોમ પુરુષાચ વાચરીને શોધવા અને કરવા

તેને સામર્થ્યોમ કહેવામાં આવે છે

સિદ્ધિપ્રાપ્તિ માટે શાસ્ત્રકરે અનેક ઉપાયો જતાવેલા છે પણ તે
વડન સ પૂજા હોઈ ચકે જ નહિ તેમ હોય તો શાસ્ત્ર નંબ

જથી જ સવસંપદ પ્રાપ્ત થઈ જાય. જા પ્રમાણે હોવાથી અને
અશ્વિત્તવ સામ્યસાધનમા ભિચારી રીતે અશ્વિત્ત પરત્વે ફેરફાર

રહેતો હોવાથી જાના હેતુએ શોધી તેને અમલમાં મૂકવા માટે
પુરુષાચ કરવો—રવવીચ રુદ્રવ્યા કરવી એનુ નામ સામર્થ્યોમ

કહેવામાં આવે છે જાની અતિ ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાનદશા અને આરિત્ર
માત્ર પ્રતિભજ્ઞાનનો વિષય છે એ પ્રતિભજ્ઞાન ખંચ જ્ઞાનમનુ

જ એક જ્ઞાન છે જેમ સુધોદય થવા પહેલાં અરુણોદય થાય
છે તેમ કેવળજ્ઞાનરૂપ સુધોદય ઉદય થવા પહેલાં જા જ્ઞાન થાય

છે એ ક્રુતજ્ઞાન અને કેવળજ્ઞાન વચ્ચેની મદાન્ રિષિતિનુ સુચક
લીલ તરબોળય પ્રગટપણે જતાવનાર અને તેજા ધ્યાનનો સાધા-

ત્મર કરાવનાર જ્ઞાન છે એ અનુભવથી વેળ જ્ઞાન હોવાથી એનુ
વધુન સામાન્ય રીતે અમલમાં આવવુ મુશ્કેલ છે પરંતુ

એમાં સાધનુ દશન રપ્ત થાય છે અને પોતે તેની નજર
જતો હોય તેમ રપ્ત રેજાય છે જા મદાઉત્કૃષ્ટ દશા
છે પ્રકરની છે ધમસ્ત્રન્યાસ અને યોગસ્ત્રન્યાસ. તેમાંની

મધ્યમ ધર્મસંન્યાસ દશા અમરત સુવર્તી જ્યારે જાણ
 સુષુપ્તનાં હૃદયમેળી જ્યારે ત્યારે થાય છે જા નીચ મરુત
 કસુ વળતે એ મહા આત્માસમત્વની સ્થિતિ પ્રાપ્ત થય
 છે તેને શાશ્વત્ત ધર્મસંન્યાસ સામર્થ્યધોરને પ્રથમ જગ
 જ્યારે છે. જા વળતે આત્મસ્પુરણ તીવ્ર થાય છે પરસ્થિતિ
 થતી નથી અને સજનો સમ વધુ રહેતો નથી એ જાણ
 સુદર દશાને જાનીએ વધુ વધુની યદે તેમ નથી એમ તેણે
 કહે છે. જાતિ જ્ઞાનદળને જા ઉત્કૃષ્ઠ સ્થિતિને જાન યેન
 જગદ્ગુરુ 'મહાત્મા' શાશ્વતી મિથાવે છે એને જેન યેનપ્રતે
 પ્રાતિસંજ્ઞાન કહે છે જાસલ પધુ કહે છે કે-જાગમથી,
 જાતુમાનથી અને ધોમાભ્યાસના રસથી એ ઉત્કૃષ્ઠ જગત્સલ પ્રજ
 પ્રાપ્ત થાય છે. એવી ઉત્કૃષ્ઠ પ્રજા એ દેવજ્ઞાનની પહેલાં પ્રાપ્ત
 થાય છે તે વળતે આરિત્ર જગુ ઉત્કૃષ્ઠ રહે છે. એ આરિત્રને
 'કથાખ્યાત આરિત્ર' એક જાનિધાન જાવસમાં જાવે છે.
 જા જાતિ ઉત્કૃષ્ઠ આરિત્ર અને જાનદશામાં વતવા જીવનનાં
 જાસવી કથેનિ જીજ્ઞાસ નશ થાય અદિ છે અને તે એવી
 ઉપર જાગૃત થઈ જાનુ જાવ જાવમાં જાનેક ધોષ્યાં કથેનિ
 જાસમ કરી નામે છે. જાહી આત્મચરિયામની નિમજ્જા એટલી
 જાધી થાય છે કે તેના સામર્થ્યથી જગત્સલ જાનવ હૃદયના
 તમામ કથેનિ મિ થવીમાં પોતે એકથી આત્મસામર્થ્યથી જાધી
 નાથી યદે વધુ કમતુ પદ્યક છે અને તેની જી જાધીજવ
 છે કે જીવનના આસવને તપાન્યા વગર તે જીવન નથી.

જા સામર્થ્યધોરના એ મિથા વિજ્ઞાન કથામાં જાવેક
 છે : ધર્મસંન્યાસ અને ધોમસંન્યાસ જાન વિધેર પદ્ય

કથોપશમશ્વર તથાને અવિચ્છેદપદ્યે (ક્ષાણિક કાલે) પ્રાપ્ત થાય તેને ધર્મસંન્યાસ કહેવામાં આવે છે; એટલે ક્ષમા માફક, આજે, હોલનાગ, તપ, સ્વયમ સત્ત્વ શોભ, અક્રિયાત્વ અને પ્રહાર્યક એ દશ ધર્મો અને બીજા સર્વ ત્યાગશબ્દના સમર્થ બહી એની સારી રીતે પ્રાપ્ત થાય છે કે—તે પ્રાપ્ત થવા પછી જ્યાં નથી મતલબ એમ છે કે—અત્યાર સુધી તે ધર્મો દર્શવાર આવે, કોઈ વાર વાળ્યા બાદ એમ થતું હતું (એવા કાલને ક્ષાણિકશબ્દ કાલ કહેવામાં આવે છે); હવે તે ધર્મમાં સ્થિતિ પ્રવેશ રહે છે એમ થાય છે (એ કાલને ક્ષાણિક કાલ કહે છે) અને બીજા યોગસંન્યાસમાં શરીરાર્થિ આપ્તર ઉપર અકુશ જાવી જાય છે અને સમાસ્વરૂપે યોગની પ્રાપ્તિ થાય છે ધર્મસંન્યાસ યોગ આક્રમ નિવૃત્તિ સુખસ્થાનકે બીજા વખત અપૂર્વકરણ કરે છે ત્યારે પ્રાપ્ત થાય છે એટલે અપ્રમત્ત વતિ ત્યારે ક્ષપકમેળી આક્રમે છે ત્યારે તેને વ્યત્તિક રીતે ધર્મસંન્યાસ પ્રાપ્ત થાય છે વ્યત્તિક રીતે સમાસ્વિત ધર્મસંન્યાસ આ સ્થિતિમાં જ પ્રાપ્ત થાય છે એવું કારણ એમ છે કે એ પહેલા ધર્મસંન્યાસ થાય છે પછી તે અત્યત્તિક રૂપ છે ત્યારે મેળી ક્ષપકમેળી ઉપર આક્રમણ કરે છે ત્યારે જ તેને ક્ષાણિક રૂપે તે ધર્મો પ્રાપ્ત થાય છે આપારણ્ય રીતે તે પ્રાપ્ત થવા બદલ કરે ત્યારે પછી ધર્મપ્રાપ્તિ થાય છે પરંતુ તે આપારણ્ય છે આ ધર્મસંન્યાસની યોગ્યતા તે અનિરૂપતને જ શક્ય છે આપ્રમર વીધાને યોગ્ય કોણ દર્શ રહે તેવું સ્વરૂપ જતાવતાં કહે છે કે—

આમ દેશમાં ઉત્પન્ન થયેલ રૂપ, નિશિષ્ટ અતિ અને કુળધર્મો રૂપ, ક્રમભંગગુણિ એની કમળા સીધુ થઈ ગઈ રૂપ તેરો,

જે પોતાના મનમાં વિચારતો હોય કે મનુષ્યના દુઃખ છે
 જન્મ મરણ નિમિત્ત માત્ર છે અને સ્વચ્છિ જળ છે વિષે
 દુઃખના હેતુ છે સચેત્ર મનનો વિષેત્રમાં જલ જાને
 છે પ્રતિક્ષે મરણ થવા જ હરે છે અને તેનો સ્થાવર પદ્મ
 તેટલો જ સ્થે છે એમનો વિચાર જાતિ જન્મકર છે—જાણ
 જાણ મુદ્દર વિચારો કે પ્રાણી કરતો હોય અને જોય વિચારથી
 કે સંસારથી વિરહા સ્થેતો હોય, જેના કથાયો જાણ હોય
 જેને કાલ્ય વિગેરે જાણ હોય, કે ઉપકારનો જાણકાર હોય,
 કે વિતરણકર હોય, કે પ્રવચન મહત્ત્વ કરતો પદ્મ જાણ,
 પ્રધાન, નમસ્કારથી વિગેરેમાં જાણના પામિતો હોય કે કૃતિ
 શ્રીક કરનાર ન હોય, પરંતુ કાલ્ય કરનાર હોય, માહત્ત્વ
 સંસ્કાર હોય—જાણી કિયવિનો કે પ્રાણી ઉત્પત્તિમાં રમિતો
 હોય તે પ્રવચનને પોતા જાણ છે અને તે વસ્તુવિત્ત રીતે
 પમજન્મસંચાન્ જઈ રહે છે કારણ કે જાણી જાણવેત્રની
 પ્રતિપત્તિ જાણ છે એવો પ્રાણી ન હોય તે જાણવેત્રને જાણથી
 રાખતો નથી અને કે જાણો હોય છે તે જાણપતો જ નથી એમ
 અને જાણ નહિ એમ વિચારવું જાણના ઉપરથી સમજવું હસે કે
 ઉપર ઉપરનો જાણ પર્મજન્મસંચા તો જાણે મુલ્યજાણને પ્રાણ જઈ રહે
 ૥ પરંતુ વાત્તિત પમજન્મસંચાની પ્રાણિ તો જાણના મુલ્યજાણને
 જ જાણ છે એ વળતે પ્રાણીની ઉત્પત્તિ જાણ જાણી પોતાવા
 જાણ છે અને તેના કાલ્યોપકારમાં જાણો નાણ જાણી જાણ છે
 જા પમજન્મસંચા વેત્રના વધાણથી પોતે વિગેરે જાણવાથી
 કૃતિ નાણ થતો જાણ છે અને પ્રાણી જોજામ પ્રતિ કરી
 જાણના વધનો જાણ છે જા જાણ જાણના વળતે પ્રાણી

સપ્તમેષી મારે છે પ્રથમ અપૂર્વકરણ વળતે જ વિશેષ કરે છે જો આપણે ઉપર જોઈ જવા છીએ. તેરમા સુચસ્થાનકના અતમાં દરેક કેવળી આયોજકરણ કરે છે અને તે પછીના મુદ્દતમાં અધોગી સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરે છે ચૈતેથી અવસ્થા પ્રાપ્ત થતાં જે મહાકૃતક્રમ યોગ પ્રાપ્ત થાય, શરીરયોગ પર વર્તન જ કુશળ અર્થે જાણ તેવા યોગને—અધોગી સુચસ્થાનક (બૌદ્ધ) ની અવસ્થાને યોગસન્ધ્યાસ કહેવામાં આવે છે યોગને અધોગી તે યોગ જોવી જે યોગની આખ્યા શ્રી હરિભદ્રસુરિ મહારાજે કરી છે તે આ કૃતક્રમ યોગસન્ધ્યાસમ્મ મનેયોગના ત્યાગરૂપ અથવા યોગ ઉપર જ કુશલરૂપ સમજવી. જે યોગસન્ધ્યાસયોગમાં યોગ નિરુદ્ધાવસ્થાને પ્રાપ્ત થાય છે અને જેને અધોગીભાવ પ્રાપ્ત કરી શુદ્ધસ્થાનના અતુલ પાદ પર પદ કૃત્વાકાર મળસ્થિતિ કરી આધ્યપ્રાપ્તિ થાય છે આ યોગસન્ધ્યાસ અંતિમ યોગભૂમિકા (અધમી)ની કૃતક્રમ સ્થિતિ બતાવે છે ધમસન્ધ્યાસ વાત્ત્વિક અને અવાત્ત્વિક છે તેમાં અવાત્ત્વિક બાહ્યઆરૂપે છે તે પ્રથમ ભૂમિકાને લક્ષ્ય છે વાત્ત્વિક ધમસન્ધ્યાસ યોગની ચર્ય ભૂમિકા (અધમી)માં જ પ્રાપ્ત છે પરંતુ તે આ ભૂમિકાની ચર્યાવતમાં પ્રાપ્ત છે અને તેની પરાકાષ્ઠાને યોગસન્ધ્યાસ થાય છે અને જેને અધમ ભૂમિકાથી પણ અગ્રજ અતિ કરી ચેતન પર માત્રભાવ થાય છે

યોગના આ ઇચ્છાધોગ સાગ્રયોગ અને આગમ્યયોગ જોવા તણ સેક પાઠ્યા છે તે જાતુ વિચારવા યોગ્ય છે જે સ જાંબી વિશેષ વિવેચન કરવાની જરૂર છે પણ તે માટે જ્યારે સાગ્ર-વચ્ચાદનનો અવરજવતા છે શ્રી હરિભદ્રસુરિએ યોગદર્શિસમુચ્ચયમ્મ

તે સમયે એ વાત કહી કે વસ્તુચાર જ્યાં કાંઈ સદેશથી વસ્તુનિરેશ કહેવ છે અને આજે યોગીના સેતો કેટલા હેઈ શકે તે વિચારી જઈએ.

યોગીઓના સેતો : ૧. કુળયોગી.

એ સેતીક કુળમાં ઉત્પન્ન થયેલા હોય અને તેના કુળ પશ્ચિમે જન્મસરનાર હોય તેને કુળયોગી કહેવામાં આવે છે. આ દશકુ દ્રવ્યથી સમજવું આવથી કેમકે આમાં ઉત્પન્ન થયેલા સર્વ સુવેતો આ જાતનામાં સમાવેશ થઈ શકે છે. આ કુળયોગીની જાત એ જાતના આચારમાં જાય છે તે જાત જાતના હોય છે. મતલબ કે-દ્રવ્યથી એ જાતના આચારમાં આવે તે જાતના પ્રકારની હોયે સમાવિત છે. એના વિશેષ જાણક એના યોગીના સ્વરૂપ ઉપરથી જાણી શકાય. એને કેટલા ઉપર હોય સમજનાર ન હોય, એનો પશ્ચિમસરનાર નહીં હોય અને સાધુવત્ત ઉપર પ્રિય સમજનાર હોય અને એને પ્રતિષ્ઠા જ હોય હોય તેમ જ એનો કુચળ હોય અને સોપાન હોય તેનો કુળયોગી કહેવાય છે. આ છુટ્ટ ઉપસંત તેનો જિતેદ્રિય જય હોય એમ, પ્રજ્ઞ કે તેનોમાં આરિયને સમજાય છે. આ જાતના પ્રમાણે એના આદરણની સ્થિતિમાં રહ્યા હોય તેમને દ્રવ્યથી કુળયોગી કહી શકાય. કુચળતા હોયતવા અને રેવ, છુટ્ટ અને પશ્ચિમ ઉપર પ્રીતિજાય આ પશ્ચિમ જમિયામાં જ પ્રાપ્ત છે. જ્યાં કેટલીક વાર દ્રવ્યથી આદરણો એનામાં હોય તેને જય કુળયોગી જણી શકાય તેમ સમી છે. એનો જાતના જય તેમને આરિય જણી શકાય તેમ સમી છે. આ કુળયોગીઓની જાતનામાં થયેા વિચાર કરવાને છે. પ્રજ્ઞ

કે તેમાં કેટલીક વસ્તુઓ બાકી રહેવાનું છે અને મળી જાય તેમ છે
પણ તેથી કેટલું પણ પ્રગતિની શિદ્ધિ નથી તેથી કદાચ બાકી રહે
જાય તેના બેમાં સમાવેશ થાય છે એમ અને બાકીના બેમાં અર્થ
કે એમ જણાય છે તે તેમાં કંઈ વાંધા હોય નથી.

૨ પ્રવૃત્તિચક્રોપાધી

જમ આર પ્રગતિના છે : ઇન્દ્રિયજન્ય, પ્રવૃત્તિજન્ય, સ્થિતિજન્ય
અને શિદ્ધિજન્ય. આ આર જમ પૈકી પ્રથમના છે જમ હોય
પ્રાપ્ત થયા હોય અને પ્રાપ્તિના છે જમ પ્રાપ્ત કરવાની એમને
ઇન્દ્રિય હોય અને એનામાં શુદ્ધિના વિશેષ હોય હોય તેને
પ્રવૃત્તિચક્રોપાધી કહેવામાં આવે છે એને પણ જાણ્યું જાય
પૈકી પ્રથમ યોગ્યતાના જાણ્યું થયો હોય અને એને બીજા
એ ક્રિયાજન્ય અને ફળજન્ય જાણ્યું પ્રાપ્ત કરવાની ઇન્દ્રિય
હોય તે આ બાબતમાં આવે છે આ પ્રવૃત્તિચક્રોપાધી તે અનિશ્ચય
પદ્ધતિના નામથી કૌન જાણ્યુંમાં જોવાય છે આ પ્રવૃત્તિચક્ર-
ચક્રોપાધી કહેવામાં જાણ્યું વિચારના ક્રિયા છે પણ જમ જાણ્યું
જાણ્યું રીતે જાણ્યું છે : જાણ્યું, જાણ્યું, જાણ્યું પ્રગતિ
અને જાણ્યું. એના પર હોય પાણી જાણ્યું વિવેચન પણ
જાણ્યું, જાણ્યું કે તે જાણ્યું પ્રથમ જાણ્યું છે બીજી રીતે જાણ્યું
જાણ્યું જાણ્યુંમાં જાણ્યું છે એના નામ જાણ્યું જાણ્યુંમાં
જાણ્યું છે એ જાણ્યુંમાં જાણ્યું જાણ્યું
જાણ્યું જાણ્યુંમાં જાણ્યું તેની કથા જાણ્યુંમાં જાણ્યું આવે
અને તેના જાણ્યું કરવાની ઇન્દ્રિય જાણ્યું તેને
ઇન્દ્રિયજન્ય કહેવામાં આવે છે જાણ્યુંજાણ્યું જાણ્યું જાણ્યું

કર્તુ તે બીજે પ્રવૃત્તિયમ કહેવાય છે. ઇશ્વરની આજ્ઞા વધીને
જાડી પ્રવૃત્તિ થાય છે. કૃષીપચમ જાવથી જાતિવાદની વિત્ત-
રહિતપણે એ વખતે પાલન કરવામાં આવે તેને ત્રીજે સ્વિસ્ત્રમ
કહેવામાં આવે છે. જાડી ઉપચમ જાવને જાડે કૃષીપચમિત
જાવ પ્રાપ્ત થાય છે. આ સ્વિસ્ત્રમવાળો પ્રાણી એ કૃષ્ણપ્રક્રિયા
કરે છે તે પ્રવૃત્તિથી જ જાતિવાદ રહિત થાય છે. છુટ જવ
શાસ્ત્રમાં કૃત્કૃદ સિદ્ધિવાદ કૃષ્ણની અભિવ્યક્તિ વીરોલ્લાસપૂર્વક
પ્રક્રિયા કરવામાં આવે તેને ચોથો સિદ્ધિયમ કહેવામાં આવે છે.
આ સિદ્ધિયમમાં બેઠી કૃત્કૃદ વખતે સિદ્ધિ થાય છે કે તેની
સાથે જ વૈરત્વમાં થઈ જાય છે. આવી રીતે એ ચાર વખતી
જાડી બાબત કરી તે પૈકીના પ્રથમ ત્રણ જીવ-ઈશ્વરવમ અને
પ્રવૃત્તિયમ-એને કોણ અને બાહ્યના જીવથી પ્રાપ્ત કરવાની
અભિવ્યક્તિ કોણ તેને પ્રવૃત્તિયમથી કહેવામાં આવે છે. આ

સાથે જાણ્યું ત્યાર બાદ જાણ્યું સ્વરૂપ પશુ

અવસ્થાવસ્તુ સ્વરૂપ વિચારી જાણ્યું એકીના રસનથી પશુ

પરિવર્તિ થાય એવા પુરુષના મહત્ત્વ

બોની સાથે યોગ-સંબંધ થયે તે યોગાદયક કહેવાય છે.
જ્યોત્સ્ના પ્રાણીએને તે આવા મહત્ત્વએને સંબંધ થયે જ
જાણ્યું છે અને સુખચન સાથે મિલન થાય તે એકીને તેવા
સુખચન તરીકે જોવામાં એ પશુ જાડું સુરેક છે તેથી આપ
જાણ્યું જાવ તરીકે સુખચન મહત્ત્વએની સુખચન તરીકે
જોવામાં પૂર્વક તેઓ સાથે યોગ-સંબંધને જાણ્યામાં આપ્યું
છે. જાણ્યુંની કેટલી જાણ્યામાં છે તે આ ઉપરથી જાણ્યું
અને તે જાણ્યું કેટલું મહત્ત્વ આપવામાં આપ્યું છે તેનો પશુ

આટલા ઉપરથી વિચાર થશે. જ્યાંથી જ્યાં મહાત્માએ સાચે
 યોગ થતો નથી ત્યાંથી જ્યાં વસ્તુસ્વરૂપનો વચ્ચરિયત યોગ થતો
 નથી અને યોગ વચ્ચર-વસ્તુત્વ ધર્મીના જાન વચ્ચર વસ્તુની
 યોગજાય થતી નથી તેથી પરિણામ અનેક પ્રકારનાં લાભ થવાનો
 શક્ય પ્રાપ્ત થતો નથી. મહાત્માએનો યોગ તેટલા માટે જલિ
 ઉપયોગી છે અને તેની સાથે તેમનું વચ્ચર (જીવનનું વચ્ચર)
 દર્શન થાય ત્યારે જાહેર લાભ થાય છે. આવા મહાત્મા પુરુષોને
 વચ્ચરોએ પ્રણામ, નમસ્કાર કરવાં અને તે માટે જ ત કરવામાં
 પૂજ્યસુધિ સુખની એ જીલે કિયાવચ્ચરે લાયક છેવાર છે
 વસ્તુસ્વરૂપના યોગ પછી એ કિયા થાય છે તે જલિ આલુલ
 જનક અને સ્વરૂપરૂપ છેવાર જાહેર લાભ થાય છે, મહા
 જનિષ્ઠ કર્મોની નાશ કરનાર છેવાર છે અને સિદ્ધિ વચ્ચર પ્રવાસ
 કરવાનાર છેવાર છે. યોગવચ્ચર પ્રાપ્ત થવા પછી એ કિયા
 વચ્ચર પ્રાપ્ત થાય તે જ તે લાભ કરનાર થવાનો શક્ય છે
 કરવા છે યોગ વચ્ચર સત્કિયાનો શક્ય જ નથી. આ યોગવચ્ચર
 અને કિયાવચ્ચરથી શુભ જાતુલ થઈ જગની પ્રાપ્તિ થાય
 તેને કર્મવચ્ચરે લાયક છે. મહાત્માએની સાથે સંયોગ
 થવાથી તેઓએ આપેલા ઉપદેશને જાતુસારે એ કિયા કરવામાં
 આવે તેના પરિણામ તરીકે મહાઉત્તમ ફલાવસિ થાય તે
 આ જીલે જાવચ્ચર છે. સાધ્યપ્રાપ્તિરૂપ મહાઉત્તમ ફળ
 વચ્ચર પ્રાપ્ત થતો જાહેર ઉચ્ચ દર્શાને પ્રાપ્ત થાય છે. પશુ આપન
 ધર્મીની પ્રાપ્તિરૂપ ફળ જાવતરદર્શામાં પશુ પ્રાપ્ત થાય છે
 આજે યોગજીમિયાના નિરૂપણ પ્રકારે જોઈ મથા ધીમે છે. આ
 યોગવચ્ચર પ્રાપ્ત થવાના પાત્રીઆના સેરાના સંચાર થાય છે.

હવનક્રમક વિશેષ છે. આથી જાણમાં જેવાજુ વધારે જાણ તેજા પ્રદાન છે અને હવનતાં હેતુઓ અને સાધનો પાશ્વત્વ સ્વચ્છંદી દરી બધાં છે—તેજા જાણતામાં કોમિરતની પ્રાપ્તિ વિશેષ દુલભ છે એ જાણવાનામાં આજ વિચારવાનું છે.

જારમી ધમ જાણનામાં ધમથી આજીને કેટલું કિત જાણ છે તે પર વિચારવા જાણે છે. દુઃખવિમાં પડતાં પાશ્વ જરી હવનનાર ધમ દુઃખીને જાણવ છે હીનનો.

૧૨. ધમ જાણના નામું છે. આજીમાં મિલ છે. દુઃખમાં જાણી છે અને જોડદરી મહાદુઃખ જાણનાર છે. જે જે જાણમાંથી પ્રાપ્ત થઈ જોય, સરીય, જી, પુન, પાનકિની વિપુલતા થઈ જોય, સ્વરૂપ સમજના જેવ મનજ મનજુ જોય—જે જાણ જોને પ્રમાણ છે. ધમ જો જાણવડ છે. જોનાથી સર્વ પ્રમાણતાં જાણિત દુઃખ છે અને જોનાથી જાણ જાણિત જાણી થયે છે. જાણ, જીવ, વધ અને જાણવડ, જાણ જાણિત દુઃખ જાણિત પ્રમાણ જાણના જીવ અનેક જાણવડ જા. ધમજુ સ્વરૂપ વિચારતાં ધમમાં જોડ જોડ પ્રમાણનો જાણવડ જાણે છે. જે જેનો જાણવડ સ્વરૂપ વિચારના જાણવડમાં કદિ જાણ જાણી જાણે નથી. જાણેનો પ્રમાણ જાણવડ છે. જોના જાણતા જીવ છે અને જોના પ્રમાણ જાણવડ જોનાજાણવડ છે. જોને જોના જાણિત જાણવડ જાણે છે અને જાણ જાણિત ઉચ્ચ જાણ છે. જા. ધમજાણનાનો વિચાર જાણવડ અનેક પ્રમાણજોને જાણવડ જાણે છે.

જા. જાણ પેટી દરેક દરેક જાણના જાણિત વિચાર છે, જાણ વિચારના જેવ છે. પ્રત્યેકથી મહાદુઃખ જાણ છે. જાણિત

ક્રિયતિ થાય છે અને એને ઉત્કૃષ્ટ સ્વરૂપમાં વિચારવામાં આવે
તે વિચારમાં ને વિચારમાં કેવળ જ્ઞાનદશનપ્રાપ્તિ કરાવી છેવટે
સિદ્ધિ થાય છુપી થઈ જાય એવું તેમાં આશંક્ય છે મન ઉપર
કમળપત્રે આધાર હોવાથી અને આપના મનને અને તે દાસ
આત્માને સીધી અસર કરનાર હોવાથી એ યોગમાં બહુ
અમત્યનું સ્થાન યોગવે છે અને તેટલા માટે લાવના યોગ
એક સુરે યોગ ગણવામાં આવ્યો છે તે વચાધિભ્ય હોય, જેમ
આવશ્યને આધારણ પુરિથી પણ અધ્યાય છે આ લાવનાએના
જાળમાં અનેક પ્રકારે શાસ્ત્રમાં આપવામાં આવ્યાં છે પ્રત્યેક
લાવનાથી પ્રાપ્તિઓ સાધ્ય પામી જાય છે તે પાસ વિચારક
યોગ્ય છે વિચાર કરતાં તેમાંથી બહુ રહસ્ય પ્રકાર થાય તેમ છે

૩ ધ્યાનયોગ.

ધ્યાન નામનો યોગ લાવનાથી પણ આગળ પ્રગતિ જતાવે છે
સ્થિર પ્રતીય શબ્દના જ્ઞાનમાં પાતાથી વિપરીત જાળવને યાગી
રહીને લક્ષ્ય જાળવને જ ઉદ્દેશીને જે

ધ્યાનયોગ પ્રસરત અર્થશિષ્ય થાય અને સૂક્ષ્મ સ્થિતિથી
અક્રિય હોય તેને ધ્યાનયોગ કહેવામાં

આવે છે એવું વ્યાખ્યાન છે કે-ધ્યાનયોગમાં એક જાળવ-
માં એકજાળવ એટલી જાળી થાય છે કે પછી તેને અન્ય
જાળવ પર વિચાર થતો નથી અને સ્થિતિ થયો લગ્ન થઈ
જાય છે ચિત્તનું આડ રોષોનો જાડી અનુક્રમે નાશ થતો
જાય છે તેથી ધ્યાનયોગ કહે કહે બહુ વૃદ્ધિ પામતો જાય છે
જે આડ રોષ નીચે પ્રમાણે છે: ૧. ખેદ-પ્રવૃત્તિ કરવાથી ધ્યાન
નીચે તે ખેદ આવે ખેદ એને થવા કર છે તેને પ્રવિધાનમાં

ચિત્તની એકાગ્રતા થતી નથી તેથી જેને એ જ ત્યાગ થયતું
 સૂચન હતું છે. ૨. ઉદ્દેગ-પ્રાણીએને યોગના ઉપર જતાર
 એ તેને ઉદ્દેગ હોવામાં આવે છે. શીમાન કુટુંબમાં જન્મ
 થયે ત્યારે યોગને બાધા કરવાના નિમિત્તસ્થ થાય છે. ઉદ્દેગથી
 પ્રવૃત્તિ ન કરી શકે છે જન્મ-મનમાં વિચલન થયે તે
 શુદ્ધિમાં રૂપનું જ્ઞાન, રસનું સ્વપ્ન સ્થાન વિચેરે, જ્યાં ક્ષમ
 થે હતું છે કે નહિ, ક્યારે હતું વિચેરે સહની વાચના
 થતી તે યોગ અસર વગર યોગ કરવા માટે અને મનમાં
 ક્ષમ છે કે યોગ કોઈ છે એવી વિચારવાને જન્મ હોવામાં
 આવે છે. ૪. ઉત્થાન-પ્રચલનવાદિતા એટલે ઉપર વચ્ચે
 આવવામાં આવ્યું છે તેને જન્મ અસર હોવાથી મનને ઉદ્દેગ
 હોવાથી જેમ જાણિયાની પુણ્ય વર્તન કરે તેવો ત્યાગને મળતો
 અત્યાગ-ત્યાગનો અસર જાણી પ્રાપ્ત થાય છે. જાણી વર્તન
 સ્થાવરિત રીતે કરે છે પણ એકાગ્રતા વૃત્તિના અસરથી તેને
 ત્યાગ નક્કી થયે થઈ પડે છે. ૫. ક્ષેપ-ક્રિયા કરતાં કરતાં
 વચ્ચે બીજી ક્રિયા કરવા વચ્ચે યોગમાં જતું, જે બાળકમાં
 ચિત્તને રિતર કરતું નહિ. શુદ્ધ ક્રિયામાં પણ જે વગરે અત્યુત
 ક્રિયા થાયતી હોય તેમાં જ એકાગ્રતા કરવાની ક્ષમ છે. ૬
 અન્યથિત અથવા એકાગ્રતા વગર બીજી ક્રિયામાં પણ મળે
 મારવામાં આવે તે અન્યથા થાય છે એવી અન્ય બાળક
 માં ચિત્તવૃત્તિ એવી બાળકને વારંવાર ઉદ્દેગ થાયતી
 કુટુંબ પડે યોગને અંગે ક્ષમ ફળ પ્રાપ્ત થતું નથી. ૧
 અન્યથા-અત્યુત અત્યુતમાં જ વર્તવા સહે, અત્યુત રિ-
 ત્તિ અને પ્રવૃત્તિમાં પ્રવૃત્તિ કરવા સહે નહિ તેને

[illegible]

● જે વખતે જે ક્રિયા કરવામાં આવતી હોય તે કરવામાં મન અભ્યવસ્થિત રહે અને તે સિવાયની અવસ્થા ભારે પછી કરવાની ક્રિયામાં મન આવડુ નાવ તે મોટો દોષ છે હાજરો વરીએ પ્રતિક્રિયણ કરતી વખત પ્રતિસેદ્ધમાં મન રહે અને પ્રતિસેદ્ધ કરતી વખત સ્વાધ્યાયમાં મન રહે અને સ્વાધ્યાય કરતી વખત વેધાવસ્થામાં મન રહે અને વેધાવસ્થા કરતી વખત વિનયમાં મન રહે. આપુ આધારણ રીતે ધણીજરી વખત અને જે એક પસ્તિયામ એ જાને છે તે એક વજ ક્રિયામાં મન મોટું નથી. આ દોષ અને હોય દોષ જે હવર જતાઓ છે તેમાં વહાવત એ છે કે-હોય દોષને અમે ક્રિયા પૂરી કર્યા વગર જ વચ્ચે વચ્ચે જ્યાં જ્યાં અન્ય માણુ માસવાની રેવ પડે છે અને આ અન્યમુદ દોષમાં

પરતો એમ છે તે સર્વ મટી જેમ પોતાને જ્ઞાત તથા પ્રાપ્ત થાય છે અને તેને જન્મ પ્રાપ્તિની કે પુનરુત્થાની ગરજ પડતી નથી. અહીં વ્યક્ત એમ નથી કે-એ સર્વ પુનરુત્થાન જેમ છે એમ છે, પણ વાત એમ છે કે-પુનરુત્થાન ઉપર બુદ્ધિ ન હોવાથી અને આત્મીયતાને ત્યાગ થવાથી તેને પૂણ જ્ઞાત તથા જ્ઞાત થતા, આત્મીયતા પ્રાપ્ત થાય છે. આ જ્ઞાનયોગના બીજા રૂપ તરીકે જ્ઞાત-જ્ઞાતા પરિણામનું નિર્લેખણ પ્રાપ્ત થાય છે. કાલાર મુખી જે મન દામ્યોગ કર્યા કરતું હતું, મનના પાસ દોડતા કરતા હતા તે હવે જાણે મન જાય છે અને ચિત્તની શાંતિ અને શિશ્વતા પ્રાપ્ત થાય છે. કારણ કે એકાગ્રતા, એ જ્ઞાનને જ્ઞાત વિષય છે અને એકાગ્રતાને પરિણામે ચિત્તની નિર્લેખતા થાય છે એ જ્ઞાનયોગનું ગ્રીહ રૂપ. અનુગ્રંથને અવગણે થાય છે એટલે જ જ્ઞાને પદાર્થના કર્મોના મહત્વનો તેથી જ્ઞાત આવે છે. જ્ઞાનમુખી જ્ઞાનયોગ કરે છે ત્યાંમુખી જનુ હવે હયા થતે છે અને કર્મની નિજતા થાય છે અને તેથી વિચારણા એવી સુદર થાય છે કે-કર્માજન થાય એવી સ્થિતિથી દૂર રહેવાનો નિર્લેખ મન જાય છે. આટલા માટે શાસ્ત્રના અપાય વિષય અને વિષાદવિષય જ્ઞાનો જેનું સ્વરૂપ હવે પછી વિચારથી વિચારનામા આવશે તે જતાવે છે. તેથી ઉદ્ધિય, આત્મ, ૬૬ વિજેરના અનર્થનું સ્વરૂપ ચિત્તવત્તુ તેનાં રૂપો વિચારના-એથી ઉપર જ્ઞાનેથી સ્થિતિ થતા પ્રાપ્ત થાય છે તેની અસર પણ સારી થાય છે અને પાપથી નિવૃત્તિ થતા કરે છે.

૪ સમતાધીન

આવકારિ ઉદ્ધિથી અનુક્રમ વસ્તુનો ધંદ અને અનુક્ર

ધોગમાં લૂપ થઈ જાય છે તેથી વિશિષ્ટ ચારિત્ર જેને વધ-
જન્યત ચારિત્ર કહેવામાં આવે છે તેને જાપરણ કરનાર અને
કેવલજ્ઞાનપ્રાપ્તિને જાપરણ કરનાર કહેવામાં આવે છે. આ ધોગથી
લૂપ થઈ જાય છે અને સ્વચ્છારજાપેક્ષાદય વાતુને વિચ્છેદ થઈ
જાય છે; એટલે સ્વચ્છારમાંથી કેઈ પણ પ્રકારનું સુખ ધોગવચની
કાંઈ પણ જાપેક્ષા તેને રહેલી હતી તે જાણે. આ સમય
ધોગથી છૂટ થઈ જાય છે. આથી રીતે આ સમયધોગના
મધ્યુ કુળ જવાનાં તે સમજવામાં આવી જાય હતી. હિંદીમાં
અમરવતન સુદામ કહેવામાં આવે છે. જાપેક્ષાવતુને વિચ્છેદ-એ
મધ્યુ આ સમયધોગનાં કુળ છે એ નિર્ણય થયું.

૫ વૃત્તિસહજધોગ.

અત્યંત વિચ્છેદનાઅંગદય વૃત્તિઓને કહી વળત કહી જાય
ન થાય તેથી રીતે શબ્દ કરવો તેનું આમ વૃત્તિસહજધોગ
કહેવામાં આવે છે. આ આત્મા યોગ સમુદ્ર એવો છે પણ
તેનામાં વરજ નથી. અહારથી ત્યારે વચન આવે છે ત્યારે
તેનામાં સ્વચ્છારદય વરજો છે પણ શબ્દ છે. મત અને કારીના
સંધોગદય વચનથી તેનામાં અનેક વિચ્છેદો છે. એ અત્યંત
વિચ્છેદનાઅંગને કહેવામાં રીતે નવથ કરવો કે કહી વળત તેની
કે પત્તિ જ ન થાય. કહી વળત સ્વચ્છારનાઅંગ છે કે નહિ એવા
પ્રકારના જાણના શોધને વૃત્તિસહજધોગ કહે છે. આ યોગ
કેવલજ્ઞાનપ્રાપ્તિનાઅંગિ વળતે અને નિવૃત્તિપ્રાપ્તિ વળતે જાય છે.
કરણ કે અગાઉ પણ વૃત્તિનો નિશાપ તો થયા કરે છે પરંતુ
તેમાં સ્વચ્છાર શબ્દ મતો નથી. આ ધોગનાં મધ્યુ કુળ છે :
કેવલજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ રીતેથી કરવું અને યોગની પ્રાપ્તિ, વૃત્તિ

[illegible]

રહે, તેણે પ્રાણી વળતે કળતે કલ્પ કાંઈ ચેતનવદનાઈ કરે
 તે પશુ તેમાં અધ્યક્ષિત વિધિનો દગધરો ન હોય--અથવા પ્રાણીના
 યોગને શાસ્ત્રકર ઇચ્છાધોગ એવું નામ આપે છે. બીજા કાંઈ
 કળ મુખી યોગ કરવાનો હોય તેમાં પ્રભાવ કરી પશુ યોગ
 શાપન કરવામાં ન આવે. પશુ કરવાની ઇચ્છા રહે તેને ઇચ્છા
 યોગ કહેવામાં આવે છે. તેમાં સાધારણ વદન નમસ્કાર વિગેરે
 ક્રિયાઓ આ પૂરું કરી લેવા. તે તેથી ઇચ્છાધોગની અવગણના
 કાંઈ વિરોધ પ્રાપ્ત થતો નથી.

ઇચ્છાધોગમાં જે વિશિષ્ટતા હોય છે તે બહોળી દૂર આવે છે.
 શાસ્ત્રમાં બતાવેલી રીત પ્રમાણે અસ્તિત્વાપૂર્વક અભ્યાસ
 સાથે અપ્રભાવી પ્રાણી વધામુક્તિ ક્રિયાઓ
 કરે તેને શાસ્ત્રધોગ કહેવામાં આવે છે.
 ઇચ્છાધોગમાં જે પ્રભાવ હોય છે તે બહોળી

રહેતો નથી. તેમ જ બહોળી આગળ ઉપરની વીજ મહા સારી
 રીતે બજત થાય છે. અને જે ક્રિયા કરે છે તે સર્વજ્ઞ છે.
 ઇચ્છાધોગમાં સારી સારી ઇચ્છાઓ થાય છે. અને પ્રવૃત્તિ કર
 વામાં આવે છે. પશુ યોગમુક્તિ થતી નથી, કારણ કે તેમાં વધ
 વત્ પ્રવૃત્તિની જાગી રહે છે. અથવા વધાવત્ પ્રવૃત્તિ થાય છે.
 ત્યારે શાસ્ત્રધોગ કહેવાય છે. ઇચ્છાધોગ અને શાસ્ત્રધોગ વચ્ચેના
 વફાવત આગળ ઉપરથી સમજાવેલી. ઇચ્છાધોગ કરતાં શાસ્ત્ર
 ધોગમાં પ્રવૃત્તિ વધારે હોય છે. અને બહુધા તેની ભૂમિતિ પણ
 વધારે સારી હોય છે. શાસ્ત્રધોગમાં ત્યાગ-રેસમ પણ વધારે
 થાય છે. આ શાસ્ત્રધોગ પશુમ ભૂમિતિમાં રહેલ થાય
 અથવા તે જ ભૂમિતિમાં રહેલા સવનિરતિ સુશ્વચનને હોય.

સજવે છે ળીજા સામર્થ્યધોજની વિચારણા પછી જા જાગવ
જસગર રજર ઘઈ જરી.

શબ્દમાં ધોજસિદ્ધિના હેતુઓ જતાંબ્યા હોય તે ઉપરાંત
વધારે શાકાતાર જયેહો અને ઘટો જતે હોવાથી શક્તિના
ઉત્ક્રમણથી (વૃદ્ધિથી) વિશેષ હેતુઓ

સામર્થ્યધોજ પુરુષાય જાપરીને શોધવા અને કરવા
તેને સામર્થ્યધોજ કહેવામાં આવે છે.

સિદ્ધિપ્રાપ્તિ માટે શાકાતાર અનેક ઉપાયો જતાવેશા છે પણ તે
વડન જ પૂજા હોઈ શકે જ નહિ તેમ હોય તો શાક વાચ
જાથી જ સવરજન પ્રાપ્ત થઈ જાય. જા પ્રમાણે હોવાથી અને
જ્યોતિષવ સાધ્યસાધનમા કીવાડી રીતે જ્યોતિષ પરત્વે ફેરફાર
જેહો હોવાથી આવક હેતુઓ શોધી તેને જમતમાં મૂકવા માટે
પુરુષાય કરવો—કરવીવરકુરણ કરવી જોનુ નામ સામર્થ્યધોજ
કહેવામાં આવે છે આવી જાતિ ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાનદશા અને જ્યોતિષ
માત્ર પ્રવિજ્ઞાનનો વિષય છે જો પ્રવિજ્ઞાન જાય જ્ઞાનમાનુ
જ જો જ્ઞાન છે જેમ સુયોદય જવા પહેલાં જરુરોદય જાય
છે તેમ કેવળજ્ઞાનરૂપ સુવર્ણ ઉદય જવા પહેલાં જા જ્ઞાન જાય
છે જો કુવજ્ઞાન અને કેવળજ્ઞાન વચ્ચેની મહાન્ રિષતિનુ સ્વરૂપ
લીન વત્તજ્ઞિષ પ્રગટજે જતાવનાર અને તેવા જોધને શાકા
તાર કરાવનાર જ્ઞાન છે જો જનુજવથી જેવ જ્ઞાન હોવાથી જોનુ
વધુન સાધ્યન્ય રીતે જ્યોતમાં જાવનુ મુરકેલ છે, પરંતુ
જોમાં સાધ્યનુ દશન રજર જાય છે અને પોતે તેની નજર
જતો હોય તેમ રજર રેવાય છે જા મહાઉત્કૃષ્ટ દશા
મે પ્રગટની છે: જર્મજર્મ્યાસ અને ધોજસન્યાસ તેમાંની

પ્રથમ ધમસન્ધાસ દસા અપ્રમત તવતી અધારે અપ્રમ
 સુસુત્થનકે કપકમેથી અધારે તપે શાય છે આ બીજા અપ્રમ
 કસુ વખતે એ મહા આત્મશામતની રિયતિ પ્રમ કસ
 છે તેને યામમય ધમસન્ધાસ સામર્થ્યોત્તમે પ્રથમ કામ
 અધારે છે આ વખતે આત્મસુસ્થા તીત શાય છે પરપરિયુતિ
 થતી નથી અને થયેલો કસ પસુ રહેલો નથી. એ અતિ
 સુદર દસાને યાનીએ પસુ વસુવી રહે તેમ નથી એમ તેઓ
 કહે છે અતિ જ્ઞાનદળનુ આ ઉત્કૃષ્ઠ સ્થિતિને જન્મ યોગ
 કસેપ્રશે 'સતભય' સુખથી મિલારે છે એને લેત યોગપ્રશે
 પ્રાતિસપ્તન કહે છે આશલ પસુ કહે છે કે-જાગમથી,
 જાનુમાનથી અને યોગસન્ધાસના રપથી એ ઉત્કૃષ્ઠ જાતભય પ્રમ
 પ્રમ કસ છે એવી ઉત્કૃષ્ઠ પ્રમ એ કેવલજ્ઞાનની પહેલો પ્રમ
 શાય છે તે વખતે અસ્તિત્વ પસુ ઉત્કૃષ્ઠ જતે છે. એ અસ્તિત્વને
 'અસાપ્ત્યત અસ્તિત્વ' એવું અભિધાન આપવામાં આવે છે.
 આ અતિ ઉત્કૃષ્ઠ અસ્તિત્વ અને જ્ઞાનદસામાં વતવ્ય ચેતનનો
 થનથાતી કષેનિતિ મોહમ નાશ થવા મોકે છે અને તે એવી
 ઉપર આકૃષ્ઠ થઈ જાદુ અત્તર મયમાં અનેક ચીજમાં કષેનિતિ
 જામ કરી નામે છે. જાદી આત્મપરિણામની નિમજવ્ય એકથી
 મથી શાય છે કે તેના સામર્થ્યથી જગતના જનત લુચેનું
 વમામ કષેનિતિ એ થતીમાં પાતે એકથી આત્મસામર્થ્યથી જાગી
 નાથી રહે પસુ કમતુ પાયક છે અને તેની એ જામીઅત
 છે કે પેનાના અસવને તપાસા વચર તે ઊડવા નથી.

આ સામર્થ્યોત્તમે એ મોટા વિજ્ઞાન કસમાં જાનેલ
 છે ધમસન્ધાસ અને યોગસન્ધાસ લખા વિમેરે ધર્મ

કષીરપદ્મજાલ તણને અવિચ્યુતપદ્મે (કામિક જાવે) પ્રાપ્ત થાય તેને પ્રમસન્ધાસ કહેવામાં આવે છે; એટલે ક્રમા, માદ્ય, અપ્રમદ, સોમન્યાસ, વચ, સત્યમ સત્ય, શૌચ, અક્રિયનત્વ અને પ્રજ્ઞાવચ એ હજી પ્રમાણ અને બીજા સર્વ ત્યાગભાવના સર્વમાં અહીં એવી કારી રીતે પ્રાપ્ત થાય છે કે—તે પ્રાપ્ત થવા પછી જ્યાં નથી મતલબ એમ છે કે—અજ્ઞાન મુખી તે પ્રમાણ કેમ જાય આવે, કેમ જાય આવે જાણ એમ થતું હતું (એમ જાણને કાપેપદ્મિક જાણ કહેવામાં આવે છે); હવે તે પ્રમસન્ધા સ્થિતિ ક્ષત્રમ રહે છે એમ થાય છે (એ જાણને કામિક જાણ કહે છે) અને બીજા યોગસન્ધાસમાં શરીરાર્થ અજ્ઞાન ઉપર અક્રુશ જાવી જાય છે અને વચાસ્વરૂપ યોગની પ્રાપ્તિ થાય છે પ્રમસન્ધાસ યોગ આક્રમ નિવૃત્તિ ક્ષુદ્રસ્થાનકે બીજા વચત અપૂર્વકરણ કરે છે ત્યારે પ્રાપ્ત થાય છે એટલે અપ્રમદ થતી અજ્ઞાને કષીરમેળી જાણે છે ત્યારે તેને વ્યત્તિક રીતે પ્રમાણસન્ધાસ પ્રાપ્ત થાય છે વ્યત્તિક રીતે વચાસ્થિત પ્રમસન્ધાસ આ સ્થિતિમાં જ પ્રાપ્ત થાય છે એટલે ક્રમ જ એમ છે કે અપદેશ પ્રમસન્ધાસ થાય છે પણ તે અવ્યત્તિક ઢોલ છે અજ્ઞાને અહીં કષીરમેળી ઉપર અપદેશ કરે છે ત્યારે જ તેને કામિક જાણે તે પ્રમાણ પ્રાપ્ત થાય છે આધારણ રીતે તે પ્રમસન્ધાસ અહીં ત્યારે પણ પ્રમાણ પ્રાપ્ત થાય છે પરંતુ તે આધારણ છે આ પ્રમસન્ધાસની યોગ્યતા તે અવિચરતાને જ શબ્દ છે આપ્રમદ રીતે યોગ્ય ક્રમ ટાંકે ટાંકે તેનું સ્વરૂપ બતાવવા દિ છે કે—આમ દેશમાં કેતન ધરેલ ઢોલ વિશિષ્ટ અતિ અને પુનઃપ્રાપ્ત ઢોલ, પ્રમસન્ધાસની એવી ક્રમભાગ કીલ્લ ધર ધર ઢોલ તેવો,

કપડાંઓની માટે છે પ્રથમ અપૂર્વકરણ વળતે જામિયેડ કરે છે એ આપણે ઉપર જોઈ ગયા છીએ. તેરમા પ્રવૃત્તિસ્થાનકના અવધાન દરેક કેવળી આયોજકરણ કરે છે અને તે જામીનક સુદૃઢતા અધોગી સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરે છે શૈક્ષણિક અવસ્થા પ્રાપ્ત થતાં એ મહાઉત્કૃષ્ટ યોગ પ્રાપ્ત થાય શારીરિકયોગ પર વધત અકુશ આવી બાક તેવા યોગને—અધોગી પ્રવૃત્તિસ્થાનક (બોડી)—ની અવસ્થાને યોગસન્ધ્યાસ કહેવામાં આવે છે યોગને અધોગ તે યોગ જોવી એ યોગની આખ્યા મી હરિભક્તસુરિ મહારાજે કરી છે તે આ ઉત્કૃષ્ટ યોગસન્ધ્યાસ મનેયોગના ત્યારરૂપ અથવા એક ઉપર અકુશરૂપ સમજવી. એ યોગસન્ધ્યાસયોગમાં યોગ નિરુદ્ધાવસ્થાને પ્રાપ્ત થાય છે અને એવડે અધોગીસ્થાવ પ્રાપ્ત કરી શુદ્ધિમાનના અતુલ પાક પર પચ કૃષ્ણાક્ષર અવસ્થિતિ કરી આશ્વપ્રાપ્તિ થાય છે આ યોગસન્ધ્યાસ અવિમ યોગભૂમિ (આકાશ)ની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ બતાવે છે જમસન્ધ્યાસ વ્યાત્તિક અને અવ્યાત્તિક છે તેમાં અવ્યાત્તિક બાહ્યવ્યરૂપે છે તે પશ્ચમ ભૂમિકાએ લક્ષ્ય છે વ્યાત્તિક જમસન્ધ્યાસ યોગની પરા ભૂમિકા (આકાશ)માં જ પ્રાપ્ત છે પરંતુ તે આ ભૂમિકાની શુદ્ધિપ્રાપ્તમાં પ્રાપ્ત છે અને તેની પરાકાશને યોગસન્ધ્યાસ થાય છે અને એવડે અહમ ભૂમિકાથી પણ આમળ અતિ કરી ચેતન પર-માત્મસ્થાવ થાય છે

યોગના આ ઈષ્ટયોગ શાસ્ત્રયોગ અને આયુર્વેદયોગ એવા ત્રણ ભેદ થાય છે તે બધું વિચારવા યોગ્ય છે એ જ ન બી વિશેષ વિવેચન કરવાની જરૂર છે પણ તે માટે અધારે શાસ્ત્ર-વ્યાકરણની અવગરજતા છે મી હરિભક્તસુરિએ યોગદ્વિશ્વકુચવર્માં

તે સત્યથી જે ચાલ કરી છે વલુચાર તરીકે છતાં સંસ્કૃતી
વસ્તુનિરેશ કરેલ છે અને આપણે યોગીના સેતો કેટલા હોઈ
શકે તે વિચારી જઈએ.

યોગીજોના સેતો : ૧. કુળયોગી.

જે યોગીના કુળમાં ઉત્પન્ન થયેલા હોય અને તેના કુળ
ધર્મને અનુસરનાર હોય તેને કુળયોગી કહેવામાં આવે છે.
આ લોકમાં દ્રવ્યથી સમજવું સરળી કમ ભૂમિમાં ઉત્પન્ન થયેલ
ભવ્ય હોયેનો આ બાબતમાં સમાવેશ થઈ શકે છે આ
કુળયોગીની ભાવ જે બાબત આપવામાં આવી છે તે જલ
ભરપટ થાય છે મવદન કે-દ્રવ્યથી જે બાબત આપવામાં
આવે તે આપના પ્રશ્નનો હોયો સહજિત છે એનો વિશેષ
ખ્યાલ એવા યોગીના સ્વરૂપ ઉપરથી આવી શકે. તેઓ
કેવળ ઉપર હોય સમનાર ન હોય, એઓ ધર્મ પ્રસવના કર-
નાર સુક અને સાધુવત ઉપર પ્રેમ સમનાર હોય અને એઓ
પ્રકૃતિમાં જ રચાઈ હોય તેમ જ એઓ કુલ્ય હોય અને
સિધ્ધાન્ત હોય તેઓ કુળયોગી કહેવાય છે. આ સુધી ઉપસવ
તેઓ જિવેદિવ જન્મ હોય એમ, મરણ કે તેઓમાં આસ્થિતો
સાધના છે. આ બાબત પ્રમાણે એઓ આદ્યજ્ઞાનો સ્થિતિમાં
રહ્યા હોય તેઓને દ્રવ્યથી કુળયોગી કહી શકાય. કુલ્યના
રચાણ અને રેવ, સુક અને ધર્મ ઉપર પ્રોતિષ્ઠા આ ૧૪મ
ભૂમિમાં જ પ્રાપ્ત છે તરીકે કેટલીક વાર દ્રવ્યથી આદ્યમુદો
એનામાં હોય તેને જન્મ કુળયોગી મળી શકેલાં આવે છે તેથી
એનો બાબત જન્મ તેમને આપેલ મળી શકાય તેમ જાણી છે.
આ કુળયોગીઓનો બાબતમાં થયેલ વિચાર કરવાનો છે. મરણ

કે તેમાં કેટલીક વસ્તુઓ જાણી નહીં તેને જાણી મળી જાય તેમ છે, પણ તેથી કેઈ પણ પ્રકારની સિદ્ધિ નથી તેથી કદાચ જાણકારો આપણને એમાં શ્રદ્ધાવેશ બંધીને દોષ અને બાધાઓ લેતાં નહીં. કે એમ જણાય છે તો તેમાં કંઈ નાંધા એવું નથી.

૨. પ્રવૃત્તિચક્રોપાધી

યમ ત્રણ પ્રકારના છે : ઇન્દ્રિયયમ, પ્રવૃત્તિયમ, સ્થિતિયમ અને સિદ્ધિયમ. આ ત્રણ યમ પૈકી પ્રથમના બે યમ એને પ્રાપ્ત થવા દોષ અને બાધાના બે યમ પ્રાપ્ત કરવાની એમને ઇચ્છા દોષ અને એનામાં શુભાશુભ વિચારો શુભો દોષ તેને પ્રવૃત્તિચક્રોપાધી કહેવામાં આવે છે એને પણ ચક્રોપાધી પૈકી પ્રથમ ચક્રોપાધી કહેવામાં આવે છે એને બીજા યમ એને બીજા યમ એ ક્રિયાચક્રોપાધી અને ફળચક્રોપાધી પ્રાપ્તિ કરવાની ઇચ્છા દોષ તે આ બંધામાં આવે છે આ પ્રવૃત્તિચક્રોપાધી તે સંવિત્ત રક્ષીના નામથી જૈન આચાર્યમાં યોગજ્ઞાન છે આ પ્રવૃત્તિચક્રોપાધી એટલું સ્વરૂપ પ્રાપ્ત વિચારના યોગ્ય છે પાંચ યમ આપણે સ્થિતિ રીતે જાણીએ છીએ : અહિંસા, અત્ય, અશોભ, અસત્ય અને અક્રિયાનત્ય. એના પર હવે પછી સદૃશ વિવેચન વધુ થશે, કારણ કે તે યોગ્ય પ્રથમ જગ છે બીજી રીતે યમના ત્રણ વિભાગ પાંચમાં આવ્યા છે. એનાં નામ ઉપર આપણામાં આવ્યાં છે એ પ્રવૃત્તિચક્રોપાધી યમ કરેલો ત્રણ યમના ત્રણ દોષ તેની કદાચ સંમતિમાં આવે અને તેના યમ કરવાની ઇચ્છા થાય તેને ઇન્દ્રિયયમ કહેવામાં આવે છે. ઉપશમનપૂર્વક યમનું પાલન

અર્થ તે શીએ પ્રવૃત્તિવશ કહેવાય છે. ઇચ્છાથી જાગૃત થઈને
જાડી પ્રવૃત્તિ થાય છે. કશીપ્રયત્ન સ્વરથી અતિવાણી વિઠ-
રહિતપણે એ વાતનું ચાલન કરવામાં આવે તેને શીએ ક્ષિત્ત્યવશ
કહેવામાં આવે છે. જાડી ઇષ્ટવશ થાવને નહતે ક્ષાણેષદમિત્ર
આવ પ્રાપ્ત થાય છે. આ ક્ષિત્ત્યવશથી પ્રાપ્તિ એ યોગપ્રક્રિયા
કરે છે તે પ્રવૃત્તિથી જ અતિવાણ રહિત થાય છે. દુઃખ જલ
સત્તામાં ઉત્કૃષ્ટ સિદ્ધિલાભક યોગની અવિત્ય રીતોંસ્યાસર્વક
પ્રક્રિયા કરવામાં આવે તેને કાશી સિદ્ધિવશ કહેવામાં આવે છે.
જ્યાં સિદ્ધિવશમાં એકથી ઉત્કૃષ્ટ વશપ્રાપ્તિ થાય છે કે તેની
કાશી જ વૈરત્યાગ થઈ આવે છે. આવી રીતે એ ચાર વશની
જાડી જાળવા કરી તે પેહિના પ્રવશના મિ વશ-ઈચ્છાવશ અને
પ્રવૃત્તિવશ-એને કોવ અને વાહિના મિ વશ પ્રાપ્ત કરવાની
જાગૃત ઇચ્છા કોવ તેને પ્રવૃત્તિવશથી કહેવામાં આવે છે. આ

કાશી આપણે વશ જાગૃતનું સ્વરૂપ જણ

જાગૃતવશવતુ જાગૃત વિચારી જાડીએ એકીના ઇચ્છાથી જણ

ચવિતવા થાય એવા પુનરવાન મહાત્મ

એની કાશી યોગ-સજન થવો તે યોગાવશક કહેવાય છે

વશાવશ પ્રાપ્તિએને તો આવા મહાત્મએનો સજન થવો જ

જાગૃત છે અને સુવચન કાશી મિચ્છાવશ તો તેએને તેજ

સુવચન વરીકે એજાળવા એ પણ જાડી મુરોંક છે તેથી આવ

જાગૃત જાગૃત વરીકે સુવચન મહાત્મએની સુવચન વરીકે

એજાળવાવશ તેએ કાશી યોગ-સજનને મહાત્મમાં જાગૃત

છે. સત્સતની કેડલી જાડીઆવ છે તે આ ઇષ્ટથી જાગૃત

અને તે ચાલને કેડલી મહાત્મઆવશમાં જાગૃત છે તેનો જણ

આટલા ઉપરથી વિચાર થશે. જ્યાંથી આવા મહાત્માઓ સાથે
 મિત્ર થતો નથી ત્યાંથી વસ્તુસ્વરૂપનો વ્યવસ્થિત મિત્ર થતો
 નથી અને મિત્ર વગર-વસ્તુમત્ત ખર્ચોના જાન વગર વસ્તુની
 જોગબાજી થતી નથી તેથી પરિણામ અનેક પ્રકારનાં લાભ થવાનો
 સંભવ પ્રાપ્ત થતો નથી. મહાત્માઓનો મિત્ર તેટલા માટે જાતિ
 ઉપરથી છે અને તેની સાથે તેમનું તથાકાલે (સુલભતાન તરીકે)
 દયાન શબ્દ ત્યારે જનું લાભ થાય છે આવા મહાત્મા પુરુષોને
 વ્યવસ્થિત પ્રણામ, નમસ્કારાદિ કરનાં અને તે માટે જ તઃકરણમ્
 પૂજ્યભુક્તિ રાખવી એ બીજો કિયાવચ્ચક છે થાય છે થાય છે
 વસ્તુસ્વરૂપના મિત્ર થઈ એ કિયા થાય છે તે જાતિ આદ્ય
 જનક અને સ્વરૂપદશક કોવાથી જનું લાભ થાય છે, મહા
 જાનિત કર્મોના નાશ કરનાર કોય છે અને સિદ્ધિ તરફ પ્રયાણ
 કરવાનાર કોય છે મોક્ષાવચ્ચક પ્રાપ્ત થવા થઈ એ કિયા
 વચ્ચક પ્રાપ્ત થાય તે જ તે લાભ કરનાર થવાનો સંભવ છે
 કરણ કે મિત્ર વગર અધિકવાનો સંભવ જ નથી જ્યાં મોક્ષાવચ્ચક
 અને કિયાવચ્ચકપણથી શુભ જનું બદલે જગતી પ્રાપ્તિ થાય
 તેને કૃણાવચ્ચક થાય છે મહાત્માઓની સાથે સંબોધ
 થવાથી તેઓએ આપેલા ઉપદેશને જનુસારે એ કિયા કરવામાં
 આવે તેના પરિણામ તરીકે મહાઉત્તમ દેશવ્યસિ થાય તે
 જ્યાંથી એ જાનવચ્ચક છે આખ્યપ્રસિદ્ધ મહાઉત્તમ દેશ
 વચ્ચક થાય તે જનું ઉચ્ચ દેશને પ્રાપ્ત થાય છે પણ સાધન
 ખર્ચોની પ્રસિદ્ધ દેશ અર્વાતરદશમાં પણ પ્રાપ્ત થાય છે
 જ્યાંથી મોક્ષભૂમિના નિરૂપણ પ્રસંગે એક જગાં બીજો કે આ
 મોક્ષાવચ્ચક પ્રથમ મોક્ષ પ્રથમ ભૂમિના પ્રાપ્ત થાય છે

જાત પદ્ધતિવાળી છે કે-પ્રવૃત્તિયુક્તિની પ્રથમના મે વમ
 હોય છે એટલે તેઓને ઇચ્છાવમ અને પ્રવૃત્તિવમ પ્રાપ્ત થયેલા
 હોય છે અને જાણીતા સ્થિતિવમ અને સિદ્ધિવમ પ્રાપ્ત કરવાની
 તેઓને ઇચ્છા હોય છે તેમજ પ્રથમ ચોખવાલાક જાત તેઓને
 પ્રાપ્ત થયેલા હોય છે અને જાણીતા મે જાતલાક જેમ પ્રાપ્ત
 કરવાની ઇચ્છા તેઓને હોય છે જાત સંવિદ્યપદ્ધતિના નામથી
 જોવાવાળા પ્રવૃત્તિયુક્તિઓ બહુધા પથમ સુમિત્ર ઉપર
 જાતલા તેથી જાતલા સ્થિત થયેલા હોય છે

મી હરિજોશ્વરિ મહાશયે ચોખવાલા જાણીતરી ટરીકે જા
 કુળયોગી અને પ્રવૃત્તિયુક્તિઓનું ૧૧૩૫ યોગસંક્રિયમુખ્ય
 મા જાતમુ છે તે જાતલે વિવેચનપૂર્વક વિચારી મળા જો
 અપૂર્ણ ચોખવાલા પુરુષો પાવાનો યોગ પૂરા કરવાની જાતલા
 જાત હોય છે જો ઉપસંત જાતલે યોગીઓના અનેક સેદ
 પદી યાદીને જાણીતરી થવા પછી જાણીતરી દયામા દેવજર
 હોયને જાતલી કદી યાદા, દેવજી જાત લીપેદ પછી જાતને
 દેવજિવિત કદી યાદા, જાતલા પથ મમ કરવાને મહામાને
 જાતજિવિત કદેજાવ છે જો જાતજિવિત યોગીઓમાં પથ જેઓ
 જાતમા દયામા હોય છે તેમાંનાં કેટલાક એકી જાતલા અને
 એકી જાતલા જાતમા હોય છે એકીમાત્ર યોગીઓમાં પથ
 કેટલાક અપેમી કેવળી અને કેટલાક ઉપર હોય છે અને
 જાતજી જાતલી છે જાતલી રીતે યોગીઓના અનેક સેદ પદી
 યાદા છે તે જાતજાણીતરી વિચારી લેવા જાત તે વિવમ પથ
 પથાર વિવેચન કરવાની જાતજાણીતરી નથી.

૬૧ જો યોગસંક્રિયમુ ઉપર પ્રાપ્ત પ્રથમ છુ કરુ જોડીને

તે અસ વિચારના યોગ્ય છે, (કારણ કે એને ધોમપ્રસિદ્ધિ જઈ ન હોય તેવું એ જાણતાનાં બહુ લક્ષ્ય જાણવાની જરૂર છે) એ વિચારી આપણે ધોમનાં મુખ્યચિહ્ન આઠ જગ્યા પર વિચાર કરી આ વિષય ખૂબ કરશું તે કરવા જોઈતાં ધોમપ્રસિદ્ધિનાં કારણજાન થવજાણિ ધોમનું કવરકર શું બતાવે છે ? તેમાં ક્યાં ન્યૂનતા છે ? તે પર વિચેચન કરવું પ્રાસંગિક બહુવિધ પણ તેમ કરવા જતા વિષય બહુ લભાય છે તેથી આપણ ઉપર અન્ય પ્રશ્નને વિચાર કરવાનું સખી હાલ ધોમપ્રસિદ્ધિ ઉપાયો વિચારીએ

ધોમપ્રસિદ્ધિ ઉપાધ

અત્ર એ ધોમનું વધુન કયું છે તેની પ્રસિદ્ધિ માટે યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરવા ચાર કેટલાક ઉપાયો ધોમપ્રસિદ્ધિને જતાબ્યા છે એને સેવવાથી ધોમપ્રસિદ્ધિ થાય છે એને માટે ચાર મુખ્ય ઉપાય જતાવવામાં આવ્યા છે તે પર આપણે જ્યાં વિચાર કરી જઈએ તેથી એ ઉપાય વરદ પ્રાપ્ત થવાનું શકે અને તે લક્ષ્યમાં હોય તે તેની પ્રક્રિયા કરવાનો ઉપોગ થાય. આ ઉપાયો વિચારવાથી જણાશે કે તે પ્રત્યેક પ્રાસંગિક છે અને પ્રાપ્ત જરૂરના છે અવકાશમાં કત્તેક મેળવવા માટે પણ એ ઉપાયોને અમલમાં મૂકવાની જરૂરીઆત જણાઈ આવશે.

૧ ઉપમુકપૂજન-સુર જોરે વૃદ્ધ માતા, પિતા વિદ્ય ભાગ વધેવૃદ્ધ, કુલવૃદ્ધ વિગેરે જે સુરજન હોય તેની યોગ્ય રીતે ખાનસન્માન-દાનથી પૂજના કરવી, તેઓનાં વય, જ્ઞાન

* ધોમને જાણે જાણા થતા વિષયો વિચારવાના છે તે આ રૂસ્તાના બીજા કારણો વિચારવામાં આવશે.

જાને ઉપસરને જાતુરૂપ તેઓને માન જાણવું અને તેઓના
 વચ્ચે વિનીતજાન સમજાવે. દેવપૂજન દ્રવ્યથી અને જાવથી મે
 પ્રસારે અને છે. વિશિષ્ટ વસ્તુઉપચારથી તેઓની પૂજા કરવી તે
 દ્રવ્ય પૂજન કહેવાય છે અને જાવપૂજક મનાયા તેઓને સ્થળ
 જાણવું તે જાવપૂજન કહેવાય છે. પાતાની સાક્ષાત્ત્વ જારી વસ્તુ
 તેઓને જાણવું કરવી અને જાવી શકે તેટલી તેમની ક્ષમિત કરવી
 એ દેવપૂજનનું આદેશ છે. ધનનો વીર્યાદિ શુભ સ્થાનમાં ન્યય
 કરવો, દેવ મંદિરે શુદ્ધ મંદિરે કરાવવું જિજ્ઞાસુતા કરવી
 વિશેષ અનેક રીતે દેવપૂજન જાણ છે એ જાણુક દેવમાં દેવતા
 કુલ છે કે તદ્દિ એનો નિર્ણય ન થઈ શકે એ દેવ તે પ્રસાર
 જાણવવાના ચુકસો કરવો દેવની પૂજા કરવી. સત્ય દેવની
 પરીક્ષા વિના જાણુક એક જ દેવને નમસ્કાર કરવાની જાણકારી
 કરવાં જાણી એવ દક્ષિણે કરવો દેવને નમસ્કાર કરવા તે જાણ
 જાણે જાણ છે એને મંદિરે જાણકાર જાણિતીવાર ન્યય
 જાણે છે જાણકાર જાણે પતિને વિશ્વાસના જાણેથી જાણુક
 જાણ નીચેની જાણ વતરપતિને જાણકાર કરાવવાથી જાણુક એવો
 તેવું મનુષ્યકાર કરનાર નવ જાણી પેઠે એ જાણ દેવતા દેવતા
 મંદિરે જાણુક જાણ ન જાણ તે જાણ દેવને નમસ્કાર કરવો એ
 મંદિરે જાણે જાણ જાણ છે એથી એવ દક્ષિણે જાણ જાણ છે
 જાણુક કે જાણકારીજાણુ તેથી જાણ જાણ છે અને જાણ જાણી
 વિશેષ જાણ જાણ વિશેષ દેવતાને જાણુક જાણ છે એટલે તેનો સ્ત્રી
 જાણ કરી જાણ છે જાણુક એ જાણ, જાણુક કે જાણકારી જાણુક દેવને
 જાણુક જાણ તે જાણુક જાણી પેઠે તેનો જાણ જાણ જાણુક નથી.
 જાણી રીતે દેવપૂજન કરવું તે જાણકારીને જાણુક જાણ છે તેથી જ

રીતે વૃદ્ધ પુરુષોની સેવા કરવી તે પણ આગદશકપણુ પ્રાપ્ત કરવામાં જાતિ ઉપયોગી હોવાથી જનુ લાભ કરનાર છે. શુભ જનની સમતિથી, તેઓના કા'પક'થી અને તેઓની પશુ'પાસતાથી શુભની જોગબાજુ થાય છે. શુભ ઉપર રાગ થાય છે અને તે પ્રાપ્ત કરવા પ્રયાસ થાય છે. વળી માતા-પિતા વિગેરેના ઉપકાર જોડસો જાણ છે કે તેનો જાડસો કેમ રીતે વળી શકે તેમ નથી. તેના ઉપર પૂજ્યપુત્રિ જતાનીને તેઓનું ધ્યાન આકર્ષા લિખ્ય કરવું તે તેઓના ઉપકારને માટે ઘટે છે. દેવતા કા'પક'માં જોડસુ જાસ માફ રાખવા યોગ્ય છે કે પાતે કા'પક'માં દક્ષિણે દેવતારવનો યોગ્ય નિયમ કર્યો હોય તે પણ જન્ય દેવ ઉપર દ્રેષ તેા કદિ કરવો જ નહિ. પરમતત્ત્વશ્રુત્ય રાખવાની આજ્ઞા જરૂર છે અને તેને માટે યોગ્ય યજ્ઞોમાં યોગ્ય'યજ્ઞો વારંવાર ઉત્તેજ કરી જવા છે.

૨. દાન-પાત્રને ધ્યાન વળતે ધ્યાન રીતે કા'પક'માં પ્રવેશ કરિત દાન આપવું આ શિવાય કીર્તિદાન પાતાની સ્થિતિને ધ્યાન આપવું ઘટે છે. દક્ષને પાત્ર પ્રાપ્તી ઉપર જનુકે'ષ લાવી વજ, ધન પ્રમુખનું દાન આપવું તેને જનુકે'ષદાન કહેવામાં આવે છે. દાન આપવામાં વિવેક રાખવાની જરૂર છે. રાગીને જપથ્થ વસ્તુનું દાન આપવું તે મૂળર્થ છે તેમ જ દીન જનાથને દાન આપવી વળતે પાતાનાં માતા, પિતા સ્ત્રી, પુત્ર વિગેરે જેના કારણપાત્રનો આધાર દાન આપનાર ઉપર હોય તેવા ધ્યાન વગની વૃત્તિને વિષાધ ન આવે. તેની રીતે દાન આપવું આજ્ઞા કરીને જેઓ દીન, જપ, કૃપાજન હોય, યરીર જપથ્થ હોય, તેઓને વિવેકપૂર્વક દાન આપવું ધ્યાન

અને ઉપાસને અતુલ્ય તેઓને માન આપવું અને તેઓના
 ઘરે વિનીતભાવ રાખવો. દેવપૂજન ક્રમથી અને શાવથી મે
 પ્રાર્થે અને છે. વિશિષ્ટ વસ્તુઉપચારથી તેઓની પૂજા કરવી તે
 ક્રમ પૂજન કહેવાય છે અને શાવપૂજક મનમાં તેઓને સ્થાન
 આપવું તે શાવપૂજન કહેવાય છે. પોતાની કાસમં સારી વસ્તુ
 તેઓને અર્પણ કરવી અને જની શકે તેટલી તેમની અર્પિત કરવી
 એ દેવપૂજનમાં આવે છે. પાનને વીંચીને શુભ સ્થાનમાં ભજવ
 કરવો, દેવ માટે સુદર મંદિર કાસવું નિમજ્જાપના કરવી
 વિશેષ અનેક રીતે દેવપૂજન થાય છે. એ અમુક દેવમાં દેવતા
 કુલ છે કે નહિ એનો નિષ્કલ ન થઈ શક્યો હોય તે પ્રયત્ન
 આચરવળા બુદ્ધિએ સર્વે દેવની પૂજા કરવી. સત્ત્વ દેવની
 પરીક્ષા વિના અમુક એક જ દેવને નમસ્કાર કરવાની આમકલ્પિત
 કરતાં જાની એક દક્ષિણે સવ દેવોને નમસ્કાર કરાવ તે અર્પ
 થાયે થાય છે. એને માટે શાશ્વત્ત્વ અરિષ્ટભવિનીયાર ન્યય
 જાણવે છે. અમલદ્રવ્ય વધેલ પતિને વિલાપના આદેશથી અમુક
 વૃક્ષ નીચેની અથવા વનપતિને આદ્યાર કાસવળથી જલુ છેવટે
 તેનું મનુષ્યદ્રવ્ય કરનાર નવ વર્ણવી છે. એ એક દેવતા દેવતા
 માટે નિષ્કલ વધી ન હોય તે સર્વ દેવને નમસ્કાર કરવો એ
 માટે અને આ ન્યાય છે. એથી એક દક્ષિણે કાસ થય છે
 કાસ્ય કે માગદર્શિયલુ તેથી પ્રાપ્ત થાય છે. અને ત્યાર પછી
 વિશેષ શ્રદ્ધ થતાં વિશેષ દેવતાને નિષ્કલ થાય છે. એટલે તેનો સ્વી
 કર કરી શકાય છે. જલુ એ કદ, કદાચક કે અપાનથી અમુક દેવને
 આદરેલ હોય તે માત્ર દુષ્ટિની છે તેનો ત્યાગ કરી શકાયે નથી.
 જાની રીતે દેવપૂજન કરવું તે યોગ્યમિત્તે એક ઉપાય છે. તેની જ

અરેન્ના; કેઈને આપેલ વચન અથવા પાતે કરેલ નિવર્તને
 અમે તેટલા હોએ નિવરુવા એ અત્યંતિશય જામે તેવી અથવા
 તેટલી સચ્ચિ, હોએ, વૈભવ પ્રાપ્ત થાય તો પણ જરા પણ
 અભિમાન થવા ન તેવું એ નિશ્ચય; પોતાનાં મત-નિવર્તમાં
 પ્રાપ્તિને અડચણ ન કરે એવા કુળાચારને અનુસરવું તે
 મુકુલત્વ; કદરવું વજર નહાય ન મોલવું પરંતુ કિંતુ થાય
 તેવું મોલવું, વરને પ્રિય હોએ તેવું મોલવું તે મિતસ્પર્શિત્ય
 પોતાના પ્રયુ કહે આવે તો પણ નિશ અન્વરણ સેવવું નહિ
 એ નિવર્ત્યાન; આર્થ કામ માટે દૃઢ આશય; શુભ માત્રમાં
 ધનનો અભ્ય; દોષકર્મિને અનુસરવાનો નિષ્ક્રમ; પ્રમાણત્યાજ
 વિગેરે વિગેરે અનેક પ્રકરના અભ્યારો છે એ વતનથી
 અવહાર રીતે ઉચ્ચેથી મનુષ્યમાં અવન થાય, એ વતનથી
 એક નીતિમાન અને આદ્ય અદ્યથી મનુષ્ય અવન, એ
 વતનથી હિંમતમાં હિંમત પ્રમાણિકતાના અને સૌજન્યના ગુણો
 પ્રાપ્ત થાય તે અવનો અભ્યારમાં અભ્યાર થાય છે નીતિના હિંમતમાં
 હિંમત નિવર્તિનું પાલન કરવું અને અત્યારે એને નૈતિક બિંદુ
 (Moral Point of View) કહેવામાં આવે છે તે બિંદુથી ઉત્કૃષ્ટ
 આરિત્રિયુષ્ક જાતિઓ તે અવનો આ યોગની પૂર્વસેવામાં અભ્યાર
 થાય છે યોગશાસ્ત્રના અધિકારી નૈતિક દ્રષ્ટિને અથવા પણ હૃદયનો
 દોષ રહે એ વાત તદ્દન અજ્ઞાતિત છે પ્રમાણિકતામાં પણ
 ઉત્કૃષ્ટ આચારી, મુત્સદ્દી કે નોકર એવું વતન રહે અથવા
 હાઈકોર્ટના જજની પાસેથી જે પ્રકરના વતનની આગ્રા થાળી
 યાદ્ય તેનાથી હિંમત નૈતિક જળ આ માત્રનાથી પ્રાપ્તિએ
 જાતિયાનું છે અને એવા વતન વચર અધિભેદ થાય કે યોગ

છે જાનના સજાખર્ખ યોગના પૂર્વ ઉપર તરીકે યોજના
જાણવાનું કારણ એમ જણાય છે કે—એથી ત્યાગધર્મની
સફળતા થાય છે. પાતાની વસ્તુ પરને જાણી રેકને એમ
સુચન નથી તેથી તેને એને જાણ્યા પડે તે વસ્તુને ત્યાગ
કેમ કરે તે આવી રીતે સમજે છે અને તેને પરિણામે
યોગસૂત્રિકર્મ જે પોદ્ગતિક સર્વ વસ્તુએને અને જન્યને
ત્યાગ કરે પડે છે તેની જાત સફળતા થાય છે. જાણે સમયે
સમયાર જે પર હવે વિચેન કરીએ છીએ તેના પેટામાં થાય છે.

સુદાચાર—નીતિના ઉત્તમ નિયમોને જાણવાનું નમ
સુદાચાર કહેવામાં આવે છે. મતદાતા તરીકે જે જાણ
ઉપરથી છે. અને સુદાચારે જાત સમયે થાય છે અને
તેને વિસ્વાસથી નામનિર્દેશ કરીએ તે પશુ વિચેન પશુ કાંતુ
કર્મ જ્યાં જાત જાતના સુદાચારે જાણે વિચારો કરીએ
જાણીર ખીર પ્રાણી પ્રાણીની જ જાણતું મન સજી તે
કામ કરવા વાપરવા જાણે તે સુદાચાર; જાણતું દુઃખ દર
કરવાની ઈચ્છા તે કામકામ; દુઃખની પ્રાણી ઉપર દયા કરી
તેને ઉદાર કરવા વાત કરે તે દીનોદાર; જાણ મનુષ્ય
પાતા ઉપર ઉપદેશ કરે તેની જૂઠ જાણી તે કુલકા; લેખર્મ
પાતાની જાણીર્તિ થાય તે તે મટે મલકાથી પશુ વિચેન થાય કાને
તે જનાપચારની જાણ સુદાચાર પ્રાણી ઉપર સ્વચ્છવિક રીતે
જાત સમયે તે સુદાચાર; ઉત્તમ, પામમ કે જામ મનુષ્યની
નિદાને ત્યાગ કરે તે નિદાતામ; જાણે તેની નિયતિ આવે
તે તેમાં ચાંકક-દીન ન થઈ જતું મલકાઈ ન જતું અને
જાણે પાતામાં કોઈ પુરુષાર્થ જ નથી એમ જાણવા ન રેતુ એ

શ્રીમદ્ધર્મી પ્રતિષ્ઠા શકે એમ માનવું એ તદ્દન પૂજ્ય જ છે. જાણી પૂજ્ય બતાવનારા અને ધર્મને વધોવનારા પ્રાણીઓ વધુ હોય છે. જ્યુ તે બાંધવારી જ છે એમ સમજવું ધોરની બાબત અને બાંધવા ઉપર બાંધ કે વધુ ન હોય છે તે વચ્ચે જ્યુ બાંધત રહી રીતે સમજાઈ આવે તેની છે. સમજાઈ શકે એટલે વિસ્તૃત છે કે વધુ નૈતિક નિયમોનો સમાવેશ થાય છે. ઉપરાંત તેમાં વધુ અને પ્રક્રિયાઓ જ્યુ સમાવેશ થઈ આવે છે.

૩ તપ-અનેક પ્રકારનાં તપ કરવાથી હિંદુઓ પર સવમ થાય છે. બાંધ અભ્યસર તપને અનેક પ્રકારે વિધિ બતાવેલ છે તેમાં અમ બહુધા બાંધ તપ માટે સુચવન હોય એમ બધાં છે. બાંધ તપને બધો ધોરપ્રતિષ્ઠા પૂર્વાવાજમાં બાંધતું મહત્વનું સ્થાન બાંધવાનું કારણ એ બધાં છે કે એથી સ્વચ્છ સ્થિતિઓ ઉપર બહુધા બાંધવા ઉપરાંત વાંકારા મનસિક વૃત્તિઓ ઉપર જ્યુ એક પ્રકારનો કાળુ બાંધી આવે છે. ધોરશ્રીમદ્ધર્મી ઉપર બાંધવા થાય માટે બાંધ તપની પૂર્વસિદ્ધિ વરીકે બાંધ અમત્વ છે. અંકાવજ્યુ વિશેષ તપને વિધિ વિદિવચાનમાં બતાવેલ છે તે બહુધારે તેની પ્રક્રિયા કાળી.

૪ ધોર શ્રીમદ્ધર્મ-બાંધ અતિ અમત્વનો મનસિક ઉપદ્રવ છે. ધોરપ્રતિષ્ઠાને બાંધે એની બહુ જ બાંધસ્થિતિ છે. કેટલાક બાંધસિદ્ધિ પ્રાણીઓને સસાર ઉપર એટલો સમ હોય છે કે તેઓ સસારમાં રાખતા બાંધ છે-તેમાં રાગનો બાંધ સ્થિતિમાં ત્યાગ થઈ નથી પરંતુ તેમાં મનમાં મિદ્ધ ઉપર બાંધવા ન હોય. એટલે બાંધ ધોરશ્રીમદ્ધર્મી ઉપરાંત પ્રાણીને મનમાં એમ થવું ન હોય કે મિદ્ધમાં બાંધે શું કરવું ? ત્યાં કેમ

અમૃત ક્રિયાના ફળ તરીકે એવી સ્થિતિ અથવા બીજી કંઈ
 પણ પરિણામમાં પ્રાપ્ત થવાનું નિશ્ચય કરવામાં આવે તે ગરજ
 અનુષ્ઠાન કહેવાય છે અનેક ડેરી દવાના મિશ્રણથી બરા નામનું
 ડેરી દ્રવ્ય થાય છે તે પીવાથી પ્રાણી પીધે પીધે મરણ પામે
 છે તેના વિષનો વિહાર કાળજીપૂર્વક કરવાને છે કંઈ પ્રકારના
 પારલૌકિક મુખ્યદિગ્ધી ઇચ્છાથી જે ત્યાજ્ય અનુષ્ઠાન થાય તે
 પણ નામનું જ છે ઠેકણા વગરનો પ્રાણી સંતોષાવવાનું જે
 અથવા અજાનીની પેઠે જ્યમ ચિત્તે અનુષ્ઠાન કરે તેને અન-
 નુષ્ઠાન કહેવામાં આવે છે આવા પ્રકારનું અનુષ્ઠાન પણ નામનું
 છે સ્તુતિ, સ્તવન ધ્યાન વિગેરે પાતાથી બની શકે તેવાં
 અનુષ્ઠાનો પૂરું રાજથી કરવામાં આવે તેને તહેતુ અનુષ્ઠાન
 કહેવામાં આવે છે આવાં અનુષ્ઠાનથી મુક્તિ ઉપર રાજ થાય
 છે અથવા અદ્વેષ થાય છે અને વિશિષ્ટ અનુષ્ઠાન અમૃત નામનું
 છે તેનું તે કારણરૂપ હોવાથી એ પ્રદાત્ત વ્યવહારમાં આવે છે
 એમા ક્રિયા બાહ્ય થાય છે પણ મિત્ર ઉપર અદ્વેષ હોવાથી
 તે પ્રદાત્ત છે એમા રાજનો ભાગ છે તે મિત્રમૂલક છે તેથી
 તેદલા પૂરતું તે વિશિષ્ટ અનુષ્ઠાનથી બાહ્ય પડે છે પણ એમા
 પ્રીતિ-રાજ શુભ વસ્તુ અને શુભ ક્રિયા ઉપર છે તેથી તે
 આદરણીય વ્યવહાર છે તત્ત્વજિહ્વપૂરક મદ્ય સહિત જે અનુષ્ઠાન
 થાય તેને અમૃત અનુષ્ઠાન કહેવામાં આવે છે એ અનુષ્ઠાનની
 અદર વસ્તુજિહ્વ વ્યવસ્થિત હોવાથી તેમ જ શુદ્ધ તત્ત્વની
 જોળખાણ થયેલી હોવાથી ત્યાં સંવેગનો રાજ ભય છે આ
 રિતિમાં જે અનુષ્ઠાન થાય તે ઇચ્છિત ફળ અતિ શીઘ્ર
 આપે છે મુમુક્ષુ પ્રાણીને તેદલા મારે જે જે અનુષ્ઠાનો કરવા

જનુ જાર મૂકીને કહેવતુ કાલુ એ છે કે-જાગજા ઉત્તરિકર્મનાં
 એ બેવેદેશ સ્વર્ગની વાત કહી છે તેની સાદૃશ્યત આ મિત્ર
 બેવેદેશી વાત છે એ મિત્ર બેવેદેશ દેશ તે જ સમાર વર નિર્વેદ
 સાથ છે અને વર વસતે તે મહાવેદાનુ કાલુ અને છે બાવી
 રીતે બાવે વેદામસિના ઉત્તરુ ચિતવન કવી તથા

જાનુતજનુકાન સ્વરૂપ

એ એ જનુકાનો શિક્ષણસિને મટે કરવામાં આવે તે સ્વર્ગમાં
 ગયત કહીને વત્તવમેધની જનુ જરૂરીગત છે તે વેદામસિના
 ઉત્તરને જાણે બાવી રીતે જરૂરુ છે કાલકારે તેદકા મટે જનુકાને
 ના પંચ પિયા વિજાન પામ્યા છે અને તેમ કહીને જાણી
 જાણુ છે કે-એમ એક બાવિ (કેરી) દેશ તે રાત્રી મહુક
 ગયત તે તેથી તેદ બાવિની હુદિ કાર છે અને વીજ
 મહુકને તે બાવિની હુદિ કરે છે તેથી રીતે બાવિતરને એક
 સ્વર્ગ જ જનુકાનો જુદા જુદા પ્રકારનાં હયા બાવિ છે હયા
 વાસિનો બાધાર અર્થતર બાધાર અને વત્તવમેધ વર સ્વેદો
 એવથી જનુકા જનુકાન રીતુ છે તેનો જાણ દક્ષિણે વિજાર
 કરવાનો નથી આ કારમાં જનુકા કાવિની જાવત સકિતની
 પ્રાપ્તિ થાય જાવત સિતિ કાર એની કૈશ બેવેદેશી જનુકાન
 કરનાં તેને વિષ જનુકાન કહેવામાં આવે છે વિષ જાવતી
 વસ્ત જ પ્રાણનો નાશ કરે છે એ બાવીની વાત છે વિષની
 પેઠે જાણુ જનુકાન ત્વાજ્ય છે જાણે તેથી વિષ બાધ એકિ
 સુખની ઈચ્છાથી કરવામાં આવે તેથી કાલ વતે નથી તેથી
 જ રીતે વસ્તોકા રેષ, રેવેન્દ, વિષાધર, બાધર્ણવકાન
 સુખની પ્રાપ્તિની ઈચ્છાથી એ જનુકાન કરવામાં આવે એટલે

તે આ હકીકત ધ્યાનમાં રાખી અમૃત અનુભવની કોશિશ કરે તેમાં કશું, કશું કે અમૃત અનુભવ કરવામાં પરિણમવા સંભવ નથી, પરંતુ નિર્દિષ્ટ રીતે શિષ્યપૂર્વક અને સમય-દિનેશ ત્યાગ કરીને આત્મરૂપે જ કરવામાં આવે ત્યારે જ તેમાં અનુભવ આવે છે અને તે અસિદ્ધિપિત રૂપ આપનાર પણ ત્યારે જ થાય છે, છતાં અહીં થાદ રામચાનુ છે કે અમૃત વાદ્ય રૂપની અવેશાએ એ અનુભવ કહ્યું હોય તે તે તુલ્ય જ રિત કે ભરદવા વિભાગમાં આશુ જાય. મુક્ત અનુભવ આવર જ તે કરવાં અને તેમાં કોઈ પણ પ્રકારની આકાંક્ષા ન રાખવી એ જાતુ અમલની બાબત છે અને તેને જ એ સમયવૃત્તિ એ સિદ્ધાન્ત નૈમિષ્યે કહે છે તે વિચારવા જેવું છે. તે એ કે કો તે પ્રકૃતિ આપવાનું કહે છે, પ્રકૃતિ તેણે કંઈ દેવાની જરૂર નથી અને પ્રકૃતિ હોય તે તેના કરનારમાં કોઈ વસ્તુની યોગ નથી પણ એવા કરનારને આશય જેમ જાણ્ય છે કે વારે તેનાં રૂપની અવેશા રાખવી નહિ ગીતામાં એક પ્રસંગે કહ્યું છે કે વારો ક્ષય ઉપર અધિષ્ઠર છે ક્ષય ઉપર અધિષ્ઠર નથી તેની કાંઈ વારે દેવાદેવા નથી. આ વાતનું રહસ્ય સમજી અમૃત અનુભવ કરવા લાગ કરવો એવી કેમકારણોની જગત લલામણ છે.

ધોમનાં આઠ અંગ

ધમ, નિધમ, આયન, પ્રાણાયામ, મત્સકાર ધ્યાન, ધારણા અને સમ્યક્-આ ધોમનાં આઠ અંગ છે એમ પૂર્વજગથી કોગ્રીય માને છે જુમિધને જાને આ આઠ અંગોને । આવર આવર સમજાવી સકજ નિરૂપણ આપવું તત્સમયે

અહિંસા મમતા પ્રાણી દિ સાને ત્યાજ કરે છે અહીં તેને વિચાર થવો જોઈએ કે-જેટલું પાતાનું અનિવર્ય પાવાને પ્રિય છે તેટલું જ સર્વ પ્રાણીઓને પ્રિય છે જોકે દ્રિવ વનસ્પતિમાં અનન છે એ તો હવે વિજ્ઞાનના પ્રયોગોથી સિદ્ધ થઈ ચૂક્યું છે કારણ કે મનુષ્યશરીર પેઠે તે પશુ વિજળીક પ્રવાહનો જવાબ આપે છે ડેરી પદાર્થો તેના પર અસર કરે છે અને ઉત્તેજક વસ્તુઓ તેના પર મનુષ્યો કે દેહધર્મનાં શરીર પર જેવું ક્રમ કરે છે તેવી અસર ઉપજાવે છે સર્વ જીવોને પાતાના આત્મા જેવા ભણી તેનો વધ ન કરવો અથવા મહાસુખિ વિનાકારણ કેઈતું અનિવર્ય હોયું નહિ એ પ્રથમ અહિંસામત છે અહિંસા મતના સંજ્ઞામાં વારંવાર બહુ ઉલ્લેખ આ શાસનમાં કરવામાં આવેલ છે કારણ કે અહિંસાને પાળવા માટે શારીરિક કષ્ટો પશુ સહન કરવાની આશા આપવામાં આવે છે અને એ જાતના મતને જાળવા માટે બીજા મતોની સહનતા છે જેમ જતાવવામાં આવ્યું છે અત્યંત પ્રાણ તેને જોડતા બધા વહાલા હોય છે કે તેનો નાશ કરતા તેને મહાદુષ્ઠ માન્ય છે તેથી આ મતના સંજ્ઞામાં બહુ જગર મૂડી મૂડીને એ સંજ્ઞામાં બહુ ભ્રૂતિ રાખવાનું ઉપયોગ રાખવાનું આવશ્યક રાખવાનું કહેવામાં આવ્યું છે કેટલીક જગ્યાએ ખર્ચને નામે દિ સા જતાવવામાં આવી છે તે આ દ્રિષ્ટી તત્ત્વ ત્યાજ્ય છે જેમ સ્પષ્ટ અવ્યર્થ આવે છે આ અહિંસા મતનો દેશથી આકર કરવો તેને પ્રથમ મમ કહેવામાં આવે છે સર્વ મતની વાદરૂપ હોવાથી આ મમ ઉપર સંવિધીયપણે ચર્ચા આપવાનું છે દિ સાનું રૂઝ શરીરમાં

સુરવત્તર યોધતાં તેઓ આજ નિરપૂરક હોવા બોધે, કામ
અવસ્થામાં સ્થિત થયેલ બોધે, શુદ્ધ ધર્મોના ક્રિયા કરવા
હોવા બોધે અને મહાનતને ધારણ કરવાર હોઈ ભિન્ન ઉપર
આછાનિમ્ન અભાવવાર હોવા બોધે. આજ સુર હોય તે ન
કારમ કે રપૂરક કામ્ય વગર સત્ત્વ ધર્મોના ઉપરોક્ત આપી રહે
કામ્ય, મોક્ષ, આજ ન વિશેષ ઉપરોક્ત રહ્ય પ્રકારનો ધર્મ એ
સદ્ગતિવત્તર છે આ સુરેવ, સુશુક્લ, સુધર્મ વત્તની બસવાર યોધ
કરી તેને આજવાં તેડુ નામ સમ્પૂર્ણ કહેવામાં આવે છે એ
સમ્પૂર્ણ અમુક પ્રાણીમાં છે કે નહિ તેને જાણવાર પંચ
ક્રિયા યોગ્યતાઓને જાણ્યાં છે તે વિચારવા યોગ્ય છે એ પંચ

ક્રિયા આ પ્રમાણે છે. વીન કામ્યન

પંચ ક્રિયા કરવાનું ત્યાગથી કામ્ય ક્રિયાના વીનવત્ત

અભિલાષરૂપ સુવેચ, અધારથી વૈરાગ્ય,

તેન ઉપર એક તેન ઉપર અનાદ્યસુતિ એ નિર્વેદ; કેઈ પણ
પ્રકારના સ્વાર્થ વગર કુળી મળ્યોને કુળમંથથી ભેદાવધની
પંચ એ અનુકેપાય (કુળ અનેક પ્રકારનાં છે સાંસારિક,
આર્થિક, આત્મિક વિશેષ) શુદ્ધ વત્તર ઉપર સમ્પૂર્ણવિષય
તે અસ્તિત્વ. આ પંચ ક્રિયા ઉપર સમ્પૂર્ણત્વ અસ્તિત્વની
અવર પડે છે. અવિશેષ થઈ સમ્પૂર્ણ થવા પછી મળ્યો
રેષિરવિષય પ્રાપ્ત કરે છે એટલે પંચ ક્રિયાને અમુક અર્થ
પ્રાપ્ત કરે છે એટલે ક્રિયા વિશેષ પંચને મન, વચન અને
ક્રિયાથી કરવા કરાવવા નહિ વિશેષરૂપે ત્યાગ કરે છે નહિ એ
ત્યાગ થાય છે તે સ્વભાવી થાય છે એટલે અવિરવિનંદી પડે
અથવા ત્યાગ નથી થતો નથી.

પણીની સ્થા વચર લેવી તેને જાદુલાદાન કહેવામાં આવે છે. કેઈની પડેલી, વિશ્વસર્થ બનેલી, નાશ પામેલી, દિવર પડેલી, હાટેલી કે કોની બીજી કેઈ પણ રીતે જાનની માલિકીવાળી વસ્તુ તેના માલીકે જાપ્યા વિના છોડ લેવી તેનો ચોરીમાં સમાવેશ થાય છે. વરપાન જાવવા વસ્તુ ઉપર તેના માલિકને પ્રાપ્ત હોય તે પ્રેમ હોય છે તેથી તે લાઈ લેવામાં તેના પ્રાપ્ત હોવા હોય તેને દુઃખ તેને લાગે છે. જાવી જાવતી જાને જાદુલાદાન માટે જોવાનો ત્યાગ કરવાની જાસ જરૂર છે. જા પ્રમાણે હોવાથી જાનનું તુલ્ય માત્ર પણ હોય તે લેવું નહિ જો જા વચ જતાવે છે. ચોરી કરવાથી દુઃખ દુર્ભાગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે. દારિદ્ર્ય આવે છે અને મનમાં કલેશ થાય છે તેના ત્યાગથી જાનવંદન થાય તેના નાશ થાય છે અને જાની સ્વચ્છતા જાવી મળે છે. લક્ષ્મીની પછપાડે જોયે હોય છે તેનાથી તે દૂર જાલી જાય છે પણ જે તેની સ્પૃહા કરવા નથી તેને તે જુગીથી જાવીને વર છે.

જાદુલાદાન-પ્રથમ જાદુ મન વચન કાવાથી હેવલા સજાંથી, મનુષ્ય સજાંથી કે વિષાંજ સજાંથી લોચેને સર્વથા વિશ્વમ જાવવા સ્વગથી સ્વદાસાસતોય કરવાજુલ જા જાતુલ જમમા વિષવવાજનો ત્યાગ કરવા સજાંથી સુચવન કહ્યું છે. મને તેથી જુવવાથી જી હોય તેના ત્યાગ કરવા દહ જાવના કરવી જો યોગપ્રાપ્તિનું જોઈ મુખ્ય જાન છે. જાદુ નીચવાન પાતાની જાન ઉદિયો પર જોઈ જાદુલાદાનથી શકે છે કે તેને જાખ્ય સમીપ થઈ જાય છે અને તેથી યોગના જાદુલાદાન જાદુલાદાન માટે વાર વાર પણ કહેવામાં આવ્યું છે. જાવતું જા વિષવની શરૂઆતમાં પણ જાદુલાદાન મહત્ત્વ વિચારી જાવા છીએ. કેટલાક જુગી

આધિ વિગેરે કાવ છે અને અદ્વિધાથી ઘેર આપુજ્ય, રૂપ
આપુજ્ય વિગેરે પ્રાપ્ત થાય છે

સૂત્ર-આ દ્વિતીય વ્રમ છે. બેને બંને કેઈ પણ પ્રકારની
કોઈકાંઈ દુષ્ટ વૃત્તિને આપીત ન થતાં અસત્ય ન થિતુ બે
સવચિત્વિષ્ણુસ્થિત આપુજ્ય પ્રાપ્ત અને પંચ ચિત્ત બંધનિ તે
સવચ ત્યામ કરવો, બે દેશવિષ્ણુસ્થિત અન્ય મનુષી પ્રાપ્ત
જરૂરતુ છે. આ પંચ ચિત્ત અસત્ય આ પ્રમાણે: ૧. અસત્ય
વેવિચ્છાદિ સંબંધને બંને કન્યા સંબંધી, ૨. ભૂમિ સંબંધી,
૩. જન્માવર સંબંધી, ૪. અસત્ય ચિત્ત, આપુ(દીપાગ્રી)ને
કોણથી અને ૫. સોચન ઉપર યોગી સાક્ષી આપવી. આ પંચ
મહાઅસત્યને સર્વથ ત્યામ કરવો બેરો યોગ્યાથેનિ આરો
છે અસત્ય વચનથી કાચે આવસ બેરે રસ્તે હોવા છે અને તેને
સત્ય હૃદયે અસત્ય બેરો બેરો જાણ લાગે છે કે અસત્ય
વચનોઆર કરવો બેરો પ્રકારે બેરો બેરો અસત્યને હવે
બેરો છે. આ પ્રમાણે કોણથી મુદ્ધ પ્રાપ્તિને દિવ, મિત, મિત,
વચ અને પાપ વચન ચિત્ત મુદ્ધ છે સત્ય ચિત્તથી મનમાં
વચ બેરો બેરો પ્રકારની સાંતિ થાય છે કે તેનું વચન કરતુ
મુદ્ધ છે. પેલાને સત્ય ચિત્તથી કાવ અસત્ય વચનો સહન
કરવો પડે તો વચ સત્યને ત્યામ કરવો વચિત નથી કરવું કે
બેરો વચથી વચ મનમાં રચામચ તેમ થાય છે અને બેરો દરજ
જાણી બેરો લાગે છે અસત્યનું દુષ્ટ વચને મુદ્ધ મુદ્ધ
વચ વિગેરે મુદ્ધના અધિકાર થાય છે અને સત્ય ચિત્તનારને
કેટલીક અમાનુષી પ્રતિભા વચ અસર કરી શકી નથી

અસ્તેષ-શરીરે ત્યામ બે વચ પેલાની જ હોય તેને

પાતાની કરવા મનસુખી કરવો એ પરિશદ છે અમુક વસ્તુ
પાસે હાવી તેને પરિશદ કહેવામાં આવતો નથી પણ તેના
ઉપર મૂર્છા કરવી અથવા નિહિત રીતિ કરતાં વખાણે થઈ
પાસે સખત તેનું નામ પરિશદ છે મૂર્છાથી અસંતોષ ઉત્પન્ન
થાય છે અને અસંતોષથી અનેક કુદૃષ્ટિઓ અને કુચિતવર્તે
થાય છે સંતોષથી જે આનંદિય સુખ થાય છે તેનું વર્ણન
કરવું અશક્ય છે સંતોષને ચોખ્ખાથી કમરેનું અથવા કાંઈ
વૃક્ષ થાયે સરખાવે છે તેનું કારણ સ્વચ્છ સમસ્ત શક્ય તેમ છે
સંતોષથી આંખ ધ્રુવજી ઉપર જે અકુચ આવી અથ ત્યાં પછી
કાંઈવૃક્ષ પણ તેને નહાઈ છે મનુષ્યને કમનો ભાવ કસવનાર
અનેક આરોગ્ય છે અને તે આરોગ્ય કરવાનું કારણ મૂર્છા છે
મૂર્છાને લીધે તેના આરોગ્ય કરવાની વૃત્તિ થાય છે આથી આ
જિવિ ઉત્પત્તિ કસવનાર તુચ્છાનો ત્યાગ કરવો ઉચિત છે પતની
ધ્રુવજી પ્રાણી કેનાં કેનાં અયોગ્ય વતન કરે છે તે અનુભવ
નો વિષય છે અને જરા અવગણન કરનાર પણ તે સારી
રીતે ભેદ યોગ્ય તેમ છે આ પ્રસંગે રિશિતિ હોવાથી સંતોષ
સખતો એ જાણ કરવાની વરીકે પ્રાપ્ત થાય છે. મનોરથ ભરતી
પણ ભેદથી હાવી છે કે તે કદિ પૂરાતી જ નથી, તેને પૂર
વાનો ઉપાય કરવો એમાં મૂઢતા છે, સંતોષ સખી પ્રાપ્ત થયેલ
ક પતિમાં સહ રહેવું એ જ યોગ્ય વાત છે

આ પંથ મમિનો સામાન્યથી તેમ જ દેશથી ત્યાગ અથ
જવાની છે અથવા તેનો સવળા ત્યાગ થઈ યકે છે ત્યારે
તેમાં બહુ જ જાનહ આવે છે મનથી પણ દિશાનો ત્યાગ
થાય, કેલ્લ પણ પ્રકારનું અસત્ય વચન કે ભાવનું અંદિશ

વિવશનિશ્ચયી પ્રાણીઓની જીવે તરફની યોગ્ય, ચાલથીત તથા
 વલન એક તેઓના મોઝામતપણા ઉપર મનમાં હાસ્ય જાણ્ય
 વચર રહેતુ નથી. મેહસુબાનત પ્રજાને કોઈ પ્રમદેવ પર વિશ્વ
 યોગ્યવાની જાણ જરૂર છે કારણ કે સવ કામમાં મિહનીવ
 કામ વિશેષ જાણના છે અને આચાર્યકર્મા કૃષ્ણવતાર અને
 રાજકુલતાર પણ તે જ છે વિવશોગ્ય વળતે કીડા કોલથી અનેક
 હાથોનો નાશ થાય છે તેથી પ્રથમ વામની અપેક્ષાને પણ આ
 વામ મહત્વ કરવા યોગ્ય છે. વળી મૈથુનસેવનથી કેનાં નાશ
 પણ જાણ્ય કામમાં આપનાં ઉચિત ન જાણ્ય એવ અનેક
 રીતો થાય છે અને સુખિને જીવમાં પણ કાલિ મળતી નથી
 આ ઉપસંત વરણીમમનથી મિહુ નેર તેના પતિ કાલે થવાને
 અને પ્રજાંત કાલ થવાને પણ આજ સહે છે કીડારીરમાં શું
 જાણું છે તેનો વિચાર કરવાથી વિવશોગ્ય ઉપર એકાદમ વૈસાલ્ય
 આવે તેમ છે. વિવશોગ્યથી જાણવા વિવશોગ્યની અનેક જ્ઞાપિ
 એ થાય છે અને તેની શરૂઆતમાં સહજ સ્વૂચ કુળ
 કાળે છે પણ જામી તેમાં કાંઈ કુળ એવું રહેતુ નથી અને
 પરિણામે મહાકુળ જીતજા થાય છે; તેમ જ તેના ત્યાગથી
 શરીરજી લાવવચ કોઈવ અને સપતિ જાણ્યઈ સહે છે ને
 વિશેષે પ્રાપ્ત થાય છે પ્રજાજન જાણવાથી મેઝમાં જાણું જાણી
 પ્રતિ થાય છે એ કુમસિદ્ધ કુશિલ છે. આ જાણતના વામ
 પર જાણ વિચાર કરવા યોગ્ય છે

અધિકૃતજાત-જાણના નિષ્પરિમલવાક્ય વામમાં મૂલ્યની
 ત્યાગ કરવાને માત્ર જાણના છે. પન, ધાન્ય પણ જાણિ
 કાંઈ પણ વસ્તુઓ ઉપર મૂલ્ય કરતી જાણત હાથથી તેને

ની અવસ્થા યોગમાં જતાની છે. શૌચ, સ્વતેજ સ્વાધ્યાય, તથા અને દેવતાપ્રવિધાન એ પાંચ પ્રકારના નિવમના સબંધમાં આપણે દ્વિતીય યોગશૂભિકાના નિરૂપણ પ્રસંગે વિવેચન કરી બધા છીએ. આ પાંચ નિવમના સબંધમાં વિવેચન કરતાં શ્રી યોગવિજય ઉપાધ્યાય બાનીચમી બગીચીમાં કહે છે કે— શૌચથી છત્રી અશુભિ ભાવના ભાવનાથી શરીર ઉપર બુદ્ધિયા થાય છે. આંસ રુધિર, ઘેદ, અરિષ અને મન્દબુદ્ધી બરેલી થમની કોથળી ઉપર સૂત્ર કરવો ઉચિત નથી અને એની બપરની કાચા કોથળી તેનો સહગ્રહ કરવો તે કેમ ઉચિત બહુમત ? આ શૌચભાવથી સાત્ત્વિક શુદ્ધિની વૃદ્ધિ થાય છે અને રજસ અને તમેશાવનો અસિત્ત્વ થાય છે. ઇત્રિયો પર અંધ પ્રાપ્ત થાય છે અને આત્મદશન કરવાની યોગ્યતા પ્રાપ્ત થાય છે. સતેવથી ઉત્તમ પ્રકારનું આત્મીય મુખ થાય છે, સ્વાધ્યાયથી ઇદદશન થાય છે, તપસ્યા કરવાથી શરીર અને ઇત્રિય પર બહુ ઉત્તમ પ્રકારનો અકુશ પ્રાપ્ત થાય છે અને ઇન્દ્રિયપ્રવિધાન નામના પાંચમા નિવમથી આત્મસામ્યચિની પ્રાપ્તિ થાય છે.

નિવમનો આવો અમત્કાર કોથળી ઇન્દ્રિયરૂપ કરવા માટે અનેક પ્રકારના નિવમો યોગાચાર્યોએ જતાબ્યા છે. આપણે અત્રે યોગશાસ્ત્રનિર્દિષ્ટ ત્રણ શુદ્ધિભવ અને ચાર શિક્ષાભવનું સંક્ષેપમાં નિરૂપણ કરશું. આદ્યનાં કાદશ જતમાં પ્રથમના પાંચ અણુ જતેનું પ્રથમ અમ યોગમાં અને અગ્રે ઉપર નિરૂપણ થઈ ગયું છે. પાંચની રક્ષા માટે અને આત્માને બસબર આગ પર રાખવા માટે ત્રણ શુદ્ધિભવો અને ચાર શિક્ષાભવોની યોજના કરી છે. એ પાંચ અણુભવ, ત્રણ શુદ્ધિભવ અને ચાર શિક્ષાભવ મળીને

વચન પશુ ન શોધાય શુભની રત્ન વચન આશુરુવના અપેક્ષ
 વચન અને તે લગની રત્ન વચન અદત્ત લગ કે વસ્તુને
 સ્વીકાર ન થાય, સ્વર્ગી ઉપર પશુ અગ્નિનીભુદિ થાય અને
 પ્રાપ્ત થાને પશુ સર્વથા ત્યાગ થાય-એવી રીતે શુદ્ધી શુદ્ધી
 રીતે પાંચે સમને સર્વથા સ્વીકાર થાય ત્યારે શેરશુભિશ્ચ
 અધિક પ્રગતિ થતી અથ કે અને મારા જાતું સરવ મળે
 જાણ્ય છે આ પ્રત્યેક સમના પાંચ પાંચ અતિથારે। દેસ-
 ત્યાગને જામે અવગ્યા છે અને સર્વથી ત્યાગરૂપ દરેક વખ
 પર પાંચ પાંચ આવનાઓ છે મરમતી હસિત અતિ શુદ્ધ
 રીતે અવશ્યપિત નામની આચકપ્રતિક્રમજ્ઞ સુત્ર વરની ટીકામાં
 જાતું વિવેચન થાયે જાવાથી છે અને બીજી હસિત ઉપર શેર
 શાસ્ત્રના મરમ પ્રકાશમાં જાવાથી છે જાતું વિસ્વાસવધી તે પર
 હસેજા હશે નહીં જિજ્ઞાસુએ જાતુંજા અવગ્યા કરી આ
 વિષય સમજવા શેરજા છે આ પાંચ વખતું જાતું વચન કહું
 છે તે દેસથી અદત્ત કરેલા હોય છે ત્યારે આવગ્યાં દાદય મળે
 પેટી પ્રમમના પાંચ અણુમત અને છે અને સર્વથી અદરેલા
 હોય છે ત્યારે સત્તુત્ત પાંચ મહામત અને છે સિદ્ધિશાધના
 મારે અદ અને વતિ બે જાતે પ્રાપ્ત ઉપરથી છે એમાં
 હસિત સવિશેષ છે અને વિશેષ પ્રગતિને શિવ શાધનેથી પ્રગતિ
 મારે અવગ્યા છે બીજામાં પ્રગતિ અદત્ત અને પીપી છે-
 પરતુ શેરશાધના મારે અને નિર્વાણપ્રગતિ મારે જાતું પ્રાપ્ત
 જાતું ઉપરથી હોવાથી જાતું પર સર્વ આવગ્યાની અદત્ત છે

૨. નિષમ

શિવ ઉપર અદત્ત શાધના મારે અનેક પ્રકારના નિષમ

જામાં જાવે અને બધે તેટલા જોએ તેને અનુસરવા વિચાર કરવામાં જાવે તો અનેકા બનાવ વળતે થયેલ વિશુદ્ધ વિત્ત સિધ્ધિનું સાધકનું કાર્ય છે અને કરેલા નિર્ણયોને અનુસરવામાં જાવે તો ભવનવાચી સફળ થાય છે. જાણ નિયમને વળગી રહેવા માટે જેવું શુરુ સમય જાહેર રીતે વિશિષ્ટ જ્ઞાનજામઝ્ય જ્ઞાન મહાપુરુષોએ બતાવેલા અપવાદના પાઠે સાથે સૂત્રજિન્યા રજા કરીને નિયમ કરવો તેનું નામ પચ્ચજ્ઞાણુ રહેવામાં જાવે છે અને એ પચ્ચજ્ઞાણુ આત્માની ઉત્ક્રાન્તિમાં જાતિ અનત્વનો જ્ઞાન લખવે છે

હવે જાણ્યું શુદ્ધમતો પર વિચાર કરીએ તે પ્રસંગે જોઈતું જણાવવું જરૂરી પ્રસ્તુત છે કે—જ્યાં થયે અને નિયમને અંગે પચ્ચજ્ઞાણુનો જે વિધિ આ યોગમાર્ગમાં બતાવ્યો છે તે તેના આતર આસવ સાથે જનું સુદમ દક્ષિણી સમજવા યોગ્ય છે. મતપચ્ચજ્ઞાણુ કહિ બળાત્કારે લેવાતા નથી અને તેવી રીતે લેનાર આપનારને અવિધ્યમાં જાલ થવાનો સહન થવું જરૂર જ એકે છે. પરંતુ રવેચ્છાની અનુક નિયમ કરી તેના પર પ્રમત્ત સીલ કરવામાં જાવે જોઈએ જેવું, શુરુ અને આત્મા સમજાઈ કોઈ થવું જામતને જાણે નિયમ—પચ્ચજ્ઞાણુ કરવામાં જાવે તો તેથી જ જનું જાલ થાય છે. મહાક્રદને પ્રસંગે થવું નિયમ ઉદ્ધર્તા અથવા તેનો ત્યાગ કરતાં જનું વિચાર થાય છે અને ઉદ્ધર્તા રીતે લીધેલ નિયમ દક્ષી શકે છે અને એવી રીતે આત્મિક ઉત્ક્રાન્તિમાં પચ્ચજ્ઞાણુ જોઈ અનત્વનો જ્ઞાન લખવે છે. જ્યારે વિષ્ણુમાં થવું નિયમને વળગી રહેવાની યીવદ બતાવવામાં જાવે ત્યારે યોગના વિશુદ્ધ શુદ્ધ વધારે પ્રગટ થવા માટે જોઈ કોઈ થવું જામત નથી.

જ્યાર તત થઈ જાય છે અને દેશનિવૃત્તિ શાકાવસ્થાને જાયે
 જાતિ જનત્વનો જ્ઞાન લખે છે, જ્યારે જલુનતને જાહે
 શાખાવસ્થામાં પાંચ મહાનત આદરવામાં આવે ત્યારે જામિન
 સુષુપ્તિજ્ઞાનનો શોધ સદૃશ સામ્ય થઈ જાયે શોધથી સુષુ-
 પ્તિજ્ઞાનના સ જામિનમાં તેની જુદી વિવિધ કરવાની રહેલી નથી,
 તેથી તેજ્યને માટે ઉપરોક્ત શોધાદિની શોધના નિવમ નામન્ય
 શોધામમાં આવે છે જ્યારે જ્ઞાનસુષુપ્તિજ્ઞાન માટે સુષુપ્તિજ્ઞાન
 જાહેની શોધના નિવમ નામન્ય શોધામમાં કરી શોધ જોમ અને
 જાહે છે નિવમને જામે જામજામસુ શોધ માટે જામમાં અને
 પ્રકરન વિધિ જામવામાં જામ્ય છે તેના હેતુ જો છે કે-

જામક પ્રકરે સુષુપ્તિજ્ઞાનના સુષુપ્તિ
 જામજામસુ વિવિધ થયેપરોક્તના જામજામ, જામજા-
 જામજામજામ જામના જામ વરીકે જામજા જામ જામ

જામક પ્રકર જામક કરનર જામકરિક
 જામજામ જામ જામજામજામ જામ જામ છે, જેમાં નામના
 સ જામિનના મુલુના જામજામ જામજા જામજામજામજામ જામની
 જામજામ જામજામજામજામ જામજામ જામજામ છે-જામુ જામ
 મા અનેક પ્રકરે જામજામજામ જામે છે જામી રીતે જામની
 જે વિદ્યુદ સિધ્ધિ થઈ જામ તે નિરવર જામી રહેલી નથી,
 જામક જે જામ નિમિત્તો જામ કરી જામજામજામ જામી જામે
 જામેજા જામજામે જામી જામ છે અને જામજામ જામજામ જામ
 જામ ॥ હવે જે જામતે જામ જામજામે જામે જામજા જામજામી
 ઉદ્ધિત થઈ જામ જામજામજામ જામ તે જામતે જેટલાક નિર્જા
 કરવામાં આવે, જામ જામ કરવા માટે નિર્જામુકર કર

વિચારણા કરવામાં આવે તો આ વિષયનું મહત્ત્વ બસબસ
લક્ષ્યમાં આવે તેમ છે સમૃદ્ધિભર્યા કરેલ નિબંધ વિચારી દિશાનું
ઉદ્દેશ્યનું ચર્ચા બાજુ, નિબંધિત જૂમિ બહાર બાહેધ કરી જન્યને
મેકલવામાં આવે અને એક તરફ દિશા મટાડી બીજી તરફ
વધારવાના બેટા વાળવાની વૃત્તિ થાય એ સવ આ દિવિધ
ત્રિવિધે ઉદ્દેશ્યના શુદ્ધિતવને માટે ત્યાજ્ય છે, દોષદૂષ છે અને
એવા દોષને જૈન પરિવ્રજામાં અતિચાર કહે છે

બીજા શુદ્ધિતવમાં સોમકૃપસોમકૃપની વસ્તુઓના સજ્જમાં
સેવ્ય નિબંધને સમાવેશ થાય છે એક જ વાર વપરાતી સોમકૃપ
વસ્તુ અને વાર વાર વપરાતી ઉપસોમકૃપ વસ્તુને અંગે બહુ નિબંધ
કરવાની જરૂર છે તેમાં પશુ મધ, માસ જેવા અતિ કનિક
પદાર્થો, જે આવાથી શુદ્ધિની તુચ્છતા થાય હૃદયબળ નરમ પડે
અને મગજ બહેર મારી જાય તેનો તો એકદમ ત્યાગ કરી
દેવો એકંએક એવી વસ્તુના ઉપયોગથી સવ રીતે હાનિ છે ઘરુ
પીનારની થતી માઠી વિધિ પર વિચાર કરતાં જ્યારે તે મગજ પર
પાવાનો કાળુ જોઈ મિસે છે ત્યારે તેના જે બેકાલ થાય છે
તેનો જ્યાસ કરવા અને ઘરુ જેવી વસ્તુ દરરોજને મટે મગજને
કેટલું ઉદ્દેશ્યવહુ બનાવી મૂકે છે તેનો જન્ય મનુષ્યશાસ્ત્ર
અનુસાર કરતા એક જનકારુ આયુષ્ય તરીકે પણ તેનો ઉપયોગ
કરવો ઉચિત લાગતો નથી અને માંસ કે જે જરૂર યારીસ્તો
વિજ્ઞાન છે તેનાથી આપણા પાવાના યારીસ્તુ પાપણ કરવાનો
આપણને શા અધિકાર છે ? માંસભક્ષણમાં અનેક દૂષણો છે
પણ જ્યારે તે આવાનો આપણો અધિકાર નથી તો પછી
તેનાં દૂષણોની વિચારણા કરવાની જરૂર જ શી છે ? જનત

અણુનત-શુભનતે પ્રથુ છે એનાથી અનેક પ્રકારના શુભની
 વૃદ્ધિ થાય છે એ સહેલું વળતરી બાબત છે. પ્રથમના પાંચે વખતે
 શુભ કાર્યનાં કોવાથી આ વધુ અણુનત કહેવાય છે. આપણે
 એ ત્રણે શુભનતો વિચારીએ. પ્રથમ કિમ્બિરતિ શુભનત બારે
 છે. બહોં વાર દિશાએ વાર વિદિશાએ બને કામ તથા
 કામો-એ દશ દિશામાં વધારેમાં વધારે કેટલે મુખી જરૂં બાવડું
 તેના નિશ્ચય કસાય છે. અનુક મર્ચાદાથી આગળ કાલકાને બહોં
 નિરેપ થતે કોઈથી તેનાથી આગળના લયોની કદિ કિયા
 થતી નથી ત્યાં રહેલા કાવાદિ પદાર્થો માટે અસત્ય બેલાતુ
 નથી કે વત્સલથી કાણી રેવાતુ થતુ નથી તેમ જ ત્યાંના
 પદાર્થો ત્યાસ કરેલા કોય તેા તેતુ અપકરણ થતુ નથી, ત્યાં
 રહેલ વસ્તુની કોરી થતી નથી ત્યાં રહેલ કીજોના સેવનને
 ત્યાગ થાય છે અને ત્યાં રહેલી કશ્મીની ઉપેક્ષા થાયથી સતેજ
 પશુ તેટલા ખૂસે રહે છે. છપને વજીવાર આખી દુનિયાની
 કશ્મી એકી કરવાની ક્ષમ્બા થાય છે કષોડેના વેલવથી ખજ
 કાંતિ થતી નથી અને એમ બધી તરીએતુ પાણી પાવામાં
 બને જ્યાં સમુદ્ર કોમસામાં હીન થાય છે તેમ આ છપને
 ચોદુગલિય પામને બમે વૃદ્ધિ થતા કોઈય લાગે છે. આ
 કિન્નતથી તેના મનમાં એક પ્રકારની કાંતિ બાધી થાય છે
 પહેલા અને પંચમા વખતે વિરોધ કીરિયન કરવાર આ શુભનત
 આધુનિક સમયમાં જસ કાકચ (Adventures) ની બાટે બાવડુ
 કોય એમ લાગે છે. પરતુ એનેા જાંતર આસવ અને વતપાન
 બોલેજિય છપનથી પાશ્વત્ય કરવાઓમાં કમેલી આત્મીય
 અવનતિ અને વધેલી સ્થાયવૃદ્ધિ તરફ એ કશ્મપૂજક કાંતિથી

વિચારણા કરવામાં આવે તો આ વિષયનું મહત્ત્વ જણાવવા
 હકમાં આવે તેમ છે. સમુત્પત્તિમાંથી કરેલ નિવમ વિચારી વિચારી
 ઉત્પન્ન થઈ આવે, નિવમિત્ત જુદાં જુદાં બનાવે કરી જાન્યને
 મેકલવામાં આવે અને એક તરફ દિશા પડાવી બીજી તરફ
 વધારવાના બીજા વાળવાની વૃત્તિ થાય એ સવ આ દ્વિવિધ
 ત્રિવિધ ઉચ્ચરેલા શુદ્ધવતને માટે ત્યાજ્ય છે, રોપક છે અને
 એવા રોપને કૌન પરિણામમાં અતિથાર કહે છે.

બીજા શુદ્ધવતમાં સોગંદિપસોગની વસ્તુઓના સ્વભાવમાં
 થોડા નિવમનો સમાવેશ થાય છે. એક જ વાર વપસતી થોડા
 વસ્તુ અને વાર વાર વપસતી ઉપયોગ્ય વસ્તુને જાણે બહુ નિવમ
 કરવાની જરૂર છે. તેમાં પશુ મધ, માંસ જેવા અતિ કનિક
 પદાર્થો, જે ખાવાથી બુદ્ધિની તુચ્છતા થાય હૃદયભજન નરમ પડે
 અને મગજ બહેર મારી જાય તેનો તો એકદમ ત્યાજ કરી
 રેવો એકએ એવી વસ્તુના ઉપયોગથી સવ રીતે હાનિ છે. દારુ
 પીનાની થતી માઠી સ્થિતિ પર વિચાર કરતાં જ્યારે તે મગજ પર
 પાત્તાનો હજુ જોઈ બેસે છે ત્યારે તેના જે બેઠાલા થાય છે.
 તેને જ્યાં કરવા અને દારુ જેવી વસ્તુ દરરોજને માટે મગજને
 કેટલું ઉરકેસમલું બનાવી મૂકે છે તેનો જાન્ય મનુષ્યદાસ
 અનુભવ કરતા એક અવધારૂ માણસ તરીકે પણ તેનો ઉપયોગ
 કરવો ઉચિત લાગતો નથી અને માંસ કે જે પચેલા શરીરને
 વિચાર છે તેનાથી આપણા પાતાના શરીરનું પાપણ કરવાનો
 આપણને શો અધિહાર છે? માંસલાકષણમાં જાનેક રૂપણ છે
 પણ જ્યારે તે ખાવાનો આપણો અધિહાર જ નથી તો પછી
 તેનાં રૂપણની વિચારણા કરવાની જરૂર જ રી છે? જનતા

હોયવાજી પદાર્થો આપણી પક્ષે એટલી જ કાનિ થાય છે. શરીરને દક્ષવચ્ચે મોટે જગતમાં અનેક પદાર્થો છે પણ આપણી ઉપર વસ્તુઓ આપણી આત્માની બહુ મહિનતા થાય છે અને અદિશાસ્ત્ર પણ કાચ પડી જાય છે. રાત્રિસોજન કરવાથી શરીરને બહુ તુકચાન છે અને વેણ નિવમથી પણ તુકચાન થિત્ત હોવાથી તે ત્યાજ્ય છે આપણી રીતે સોજનસોજની વસ્તુઓ મોટે વિચાર કરી મંદ, મધ, જનવદ્ય, જનકવ પદાર્થો આપણે એકાદ વરીકે ત્યાગ કરવો, રાત્રિસોજનનો ત્યાગ કરવો અને આપણ પ્રાપ્ત્ય ત્યાગથી પેલાની જીવને કમલમાં લાવવી, તેના પર બહુ લાવવો અને પોત્તલિક ત્યાગસ્વરૂપ વિવ્રમ કરી તેનો સવચ ત્યાગ કરવા થોડા થોડાને જાણવાની રાજ્યવત કરવી આપણે એવોપસોજની વસ્તુઓના નિવમ ઉપસંદ ન્યાયરને બાંધે પણ કેટલીક વિચારવા કરવાની જરૂર આ જુવનવને જાણે જાણી છે તેનો આચાર જો છે કે-જ્યાંથી જાણી રાજે ત્યાંથી જેમાં મહાજાણ થાય, વધુ હોયની કિંમત થાય તેવો વેચાર કરવો નહિ આ પ્રાણીને જમી તેટલું મને તે પણ પાનથી વૃક્ષિ થવાની નથી અને તેને લાયક મને તે તે જમી તેવા જાણમ મધાવડે પણ પાન જોડું કરવા લાગી જાય તેવો છે પરંતુ તેવો અદિશાસ્ત્ર મુરો જાણમાં જાણી કર્યાંજાણ વેચાર ન કરવા જોઈએ કર્યાંજાણ વેચાર તેવા પ્રાપ્ત્ય છે કે જેનથી બહુ મિટો આરજ થઈ પ્રાણીને કર્મની રાત્રિથી થતી કે છે-મતલબ ત્રિપુર સજ્યામાં કર્મ મહત્ત્વ કરી જે તેની રિતિમાં તે પ્રાણીને મોટે છે. ત્યાં પ્રથમ કમ પંચ છે જેનો ત્યાગ કરવા કરમન જાણી છે. જાણારકમ એટલે દેવધાને,

કુશરનો, ધોળીનો ખંખો જેમાં જળાશ સાથે-સફી સાથે સળધ હોય છે આમાં ઈંટ વૂના પાકવાના ખંખોનો કુશરના ખંખોનો તથા કુશરના ખંખોનો ખણુ સમાવેશ થઈ જાય છે બનકર્મમાં જોડે તોડવાં, ખોડવાં તોડવાં જોડે કપાવવાં તથા ફળ ફૂલ વેચવાના ખંખોનો સમાવેશ થાય છે શક્ટજ્ઞાનવિદ્યામાં યાજ્ઞ યોગ્યાદીઓ, દામ, મોટર જાડિ જકથી જાલતાં વાકનો નો ખંખો કરવો, તેને જાલવાનાં વિવિધ શક્ટજ્ઞાનવિદ્યામાં જાડ, ભેલ, ગાડ, છંદ જાડેલાં, જગજગ વિવિધે પર કપર લરી જોડે જગજગેથી બીજી જગ્યાએ વક્રન કરી તેનાવડે જ્ઞાનવિદ્યા જાલવી તે શક્ટજ્ઞાનવિદ્યા કુવા, તળાવ જેવી, અનેક લેવોનું મકન કરી તેની આજુ પર લખન શુભસ્તું જાલવા તેનો જાલસામ કરવો, તેને માટે કટકટ વિવિધે હોવા તે. આ ખંખ કર્મોદ્ધારના નામ ઉપરથી જણાતું હોય કે તેમાં વણાં સ્થાવર તથા પ્રસ લેવોનો વિનાશ થાય છે વણા પ્રલોની દાનિ વાત છે વણા લેવોને પરિણામ ઉપર છે અને પર પદાને અનેક પ્રાણીઓના વિનાશનાં કરવો અને છે આ પછી પંચ પ્રકારના વાલ્કિલ્લ-વેષાર આવે છે તે જાપારની વસ્તુઓ જાતિ નિહનીય છે તેની ઉત્પત્તિ નિહનીય છે અને તેનો સળધ છુદિને મલિન કરનાર છે પરિણામ જાલવિત કરનાર છે અને સસજ જાલવાત કરનાર છે પ્રથમ હવવાલ્કિલ્લમાં કાળીદાંત જમરી જાવના કેશ, વૂઝાદિના નખો, ચાખ, દોઢ, મેલી, હાડકાં, જનાવરનાં જામણાં, પીંજ, શામ વિગેરેના જાપાર નો સમાવેશ થાય છે બીજા કાલ્કિલ્લમાં લાખ, મણુ ચીલ, જળી રકણજાર જેવી વસ્તુઓના વેષારનો સમાવેશ

શામ છે ત્રીજા રસવાલિન્નમાં માણસ, જરણી, મધ, બેટી
 વસ્તુઓ એમાં અનેક છે. સ્વદા ઉત્પત્તિ શામ છે તેનો સમ
 વેશ થાય છે. મનુષ્યને તથા વિવેચને વેશવા તે કેસવાલિન્ન
 કહેવાય છે. સ્વદા પ્રાપ્તિનો આપાર કેસવાલિન્નમાં આવે છે
 અને તેઓનાં નામ વિગેરે અધિનો આપાર કેસવાલિન્નમાં
 આવે છે. રિસવાલિન્નમાં વચ્ચનાય, તરજાર હલવાલ વિગેરે
 વસ્તુઓનો આપાર આવે છે. આ રીતે પ્રકારના વાલિન્નમાં
 વસ્તુની ઉત્પત્તિ અને સ્થિતિમાં અને કેટલાકના ઉપયોગમાં
 અનેક છે. એવી સીધી અથવા આડાતરી રીતે કુનિ થવી છે. એવી
 તેનો આપાર જાણ્ય નક્કાર છે. આ જથ્થા વાલિન્ન થવા હવે
 પંચ સામાન્ય કોર્મોની વાત કરતાં પ્રથમ વત્તપિત્તજ્વલ આવે
 છે. તલ, સરવ પીઠવાના સવા સીકડી પીઠવાના ચીચુસ અને
 જીન્ન અનેક પ્રકારના સવાઓ એમાં સ્વદાવધુ દરજ મુખ્ય
 અને છે તે તથા વત્તમાન મિથોનો આ પ્રથમ વિશ્વત્તમા સમ-
 વેશ થાય છે. અન્યવરનાં તલ વિધર્મ, શેકાને ખસી કરવી,
 શેકાને ખાંચ, જાડની પીઠ જાળવી તથા અન્યવરનાં અધિનો
 છે. કરવે-ઉત્પત્તિ કરવેને નિર્બોજનામ કહેવામાં આવે છે.
 રોપાને પંજરે નાખવા, કૂવસ નિલાકાને પાળવા, કુકાને
 સળવા, મીને અસલીપાવજ્વલ કહેવામાં આવે છે. અથવા કે
 જવતને સળગાવવા, જેવરામાં ઘડ મૂકવો, તેવા અતિ દિશ્વ
 કરમા પુષ્ક માત્રીને વતવુ એ દવદાનકમ કહેવાય છે અને
 તળવા, કૂવા વિગેરે અવાસધિને મુદ્ધવર્ષ અથવા તેનું પાણી
 અન્નત્ર જેવી રીતે તે સરજીવજ્વલ કહેવાય છે. આ પંચ
 સામાન્ય કોર્મો છે એવી રીતે જથ્થા કમ પંચ વાલિન્ન અને

પાંચ સામગ્ર્ય કર્મો, કુલ ૫૬૨ કર્મોદાન કરેવામાં આવે છે તેની પ્રતિષ્ઠામાં મહાદેવ થાય છે મહાઆરણ થાય છે અને અનેક ઇવેન્ત પ્રાપ્તો નાશ થાય છે જનાસોળે કરવાથી સદૃશ દેવ થાય છે અને ઇસિદાપૂર્વક કરવાથી મતભગ થાય છે પ્રથમ મતના પાંચ ભાટે આ સોજન અને ન્યાયારને લગતા ફરિયાદના ઉપધેયી શુદ્ધમતની બહુ આવશ્યકતા જાણ સમજાવી એને જરાજર લક્ષ્યમાં રાખવાથી જલ્દિ સામત અને તે સાધેનાં બીજા મતો સારી રીતે સ્થિર થાય છે અને શુદ્ધમતનું જો જ કાય છે પહેલાં ને પાંચમા મતને તો આ શુદ્ધમત અત્યંત લાભ કરનાર છે

ત્રીજા અનર્થદંડત્યાગ નામના શુદ્ધમતમાં કાશ્યુ વગર, લાભ વગર થતી અવનતિના ત્યાગની વિચારણા થાય છે સ્વ જન કુટુંબના પાંચ ભાટે જે કાય કરવું પડે તેને અત્યંત સમાવેશ થતો નથી અત્યંત તે પ્રયોજન વગર થતી હાનિ પર વિચાર થાય છે અને વિચારણાથી પ્રતિજ્ઞા કરી તેના ત્યાગ કરવામાં આવે છે. નવરા મેત્રી રાજકથા, શ્રીકથા અને સોજન ની કથામાં કરવી, ન્યૂનપેષર થાયવા, નાટકો ભેષ, નવરા મેત્રી આત્મધ્યાન શૌર્યધ્યાન ધ્યાન, કેઈ પણ અવનત લાભ વગર અન્ય માણસને પાપનો ઉપદેશ કરવો, પાપમાર્ગે ભેદવાની સલાહ આપવી, પ્રાપ્તો વધ કરે તેના શત્રુ તથા સાધનો એકાં કરી રાખી અન્યને આપવાં તે સવધા નિમ્મરણ પાપ છે અંકમચાવાના વેરો ભેષ, નાટકો ભેષ, સિનેમ ભેષ, મિથો દાદવાની સલાહ આપવી, ન્યૂનપેષરમાં અવેશ લદાઈએ, પાઈએન્ડ મુનિસીયાલીટી આદિ વાતોના તથાગ મારવા, દવા

કેવી છે વિગેરે પ્રશ્નો ઉપરિવર કરી જાતો ત બાવરી-એ સવ
 તિમ્બરજી જાણે છે મનને દ્રવિત કરનાર છે અને પરિકુત્તે
 કેઈ જમુ પ્રકારના શાલ કરનાર્ત નથી. આર્વા જાણે આજા દિવસ-
 માં પ્રાણી જનુ વહેરે છે આ જનવદત્ત ત્યાજમાં મુજબ સાર
 જાનતો પર આત સાજવાનું છે આત રોડખાનનો ત્યાજ કરવો
 એ પ્રથમ ઉપયોગી જાત છે એના પર હુરે જાઈ જાનના વિવર
 ને જાણે વિચારજી કરવાની કોણથી જાન તે પર કંઈ ઉદેશ
 કરવામાં આપ્યો નથી. જાણેપરેત એ જીવે વિવર છે એમાં
 જાણનાં કોઈ કરવા નથી મિતો કદવા, નથી દુકાનો ઉઘા
 હવા, નથી મિતરો. જરીદજ, નર્વા મકાનો જાંપવા વિગેરેનો
 ઉપરેત આપવો, તે મહે સલાહ આપવી, વાંધેરા સપજો
 આપવાં-કતિયાદિનો સમાવેશ થાય છે ચીનુ જનવદત્ત
 અધિકારજી-સાધવો એવી પ્રાણીની કિંજા જાણ તે સ્થિતિવરને કીધે
 જાનને ખાખાં આપવાનો ત્યાજ કરવો, વડી, ઘવરાસ, જાર
 લીધા વિગેરે કોઈ તે જાનને આપવાથી તેનો ઉપયોગ કિંજામાં
 જ થાય છે તેથી જાણાં હુમિયારો વચ્ચેનાં નહિ જાણવા
 તેનો દુકાપકેત્ર થવા દેવો નહિ. જોયા પ્રાણીવચ્ચમાં નહાં એર્ત,
 કામજાજનાં જુવતો જાંપવા, જુવતું રમતુ જ લાપે એકવે,
 મવ પીતુ જલકીયા કરવી, કીકીટનાં મિલનમાં એવા જતુ,
 સવસમાં પ્રાણીજી કોણ જાણ તે એવા જતુ જાણમારી લદવા
 પ્રાણીજીને એર્ત જાનદ જામવો કુદા વિગેરેને લદવાજ, વડો
 વખત જાણાં જતુ વિગેરે જાણુ જાણવા જાણે તક મજે ત્યારે
 જાણાં કરતુ-આ થાય જનવદત્ત છે એ સર્વનો ત્યાજ કરવો
 ઉપયોગ વચરની સ્થિતિને કાળે આ જુવો થાય છે અને જા

સમજાય રાજવાળી જાયવા જવલોહના કરવાળી જાવી જાવતમાં
જનુ સાવચેતી રાળી સહાય છે જા વણે મુણમલોના પોષણ
કરે જાન રાજવાળી જનેક મુણે રવતા પ્રાપ્ત થાય છે યોગમાં
કરુનિત થતી જાય છે અને પ્રથમનાં જાંત જાણુમલો સર્વ
સેવણે જાળી સહાય છે.

ત્યાર બાદ કમપ્રાપ્ત વ્યાર શિક્ષામલ પરે દુષ્ટમાં દિષ્ટિ
કરી જઈએ શિક્ષામલો શિક્ષામણુરૂપે યોગવાળાં છે અને તેઓ
સાધ્ય વરે જાન જેજવાળી શિક્ષામણુ જાવતા હોય તેવા છે
પરિણતિની હલતા બાદે વારવાર કરવામાં જાવતા હોવાથી તે
શિક્ષામલ કહેવાય છે. જે વ્યાર શિક્ષામલોમાં પ્રથમ સામાયિક
જાત આવે છે સમવાનો જેમાં લાલ વાલ, સાધ્ય અવસ્થા
પ્રાપ્ત કરવાની સ્થિતિ જેમાં મળે અને યોગ વળત મુખી જાત
રોડ જાન રહિત થઈ જાતલ જાણુ જાનદનો જાનુલવ કરે
તેને સામાયિક કહેવામાં આવે છે. જહીં મુલ પ્રાણી જે ઘડી
જાવવા જાન્ય મર્ચાદિત વળત મુખી રિષ્ટ નિતે જોડ જાન્યા
પર જેસી જાય, જાતમવિચારણા કે જાનજાન કરે છે અને તેદતા
વળત મુખી કેઈ પણ જાવજાના કાર્યોના ત્યાગ કરી સાધ્ય
જાવવા જાનુલવે છે જાવી રીતે સામાયિક કરવાનો વિધિ જાતા
વજામાં જાજો છે જહારની જાદવદનો ત્યાગ કરતાં અને
જિતની શાંતિ રાજતાં સામાયિકમાં કેવી જાણુ શાંતિ પ્રત્યક્ષ
જાય છે તે જાનુલવથી જાજામાં લેવા જોજ્ય છે જાત રોડ
જાન વળતે અને જાવજ કમનો ત્યાગ કરીને મુલત મુખી
સમવા રાજવી તેનુ નામ સામાયિક છે જેમ મી હેમચક્રવાચ

હો છે પુણ્યકાનવીયણની ટેવથી જાત્યાર મુખી જે
જાણે જાણને પ્રાપ્તી સાધ્ય તરીકે બધુતો હતો તેના ત્યાગથી
શોરે વખત થઈતો જાનક જાત્યાર છે, જામત્યારની જાત્યાર
પ્રાપ્ત કરે છે અને તેના વખતમાં પીધે પીધે જાત્યારજિવારણ
કર્યાં ૧૨૧૨૨ જાત્યાર જિતવન જામ છે અને વસ્તુતત્ત્વને
વિચાર કર્યાં જાત્યાર વધેલા જુલુ માત્ર કર્યાં વિચાર જામ છે
અને જાત્યારજિ વિસ્તૃત અને વિચાર કર્યાં તે જુલુ માત્ર
કર્યાં સ્થિતિમાં રહેને મુખ્ય છે જાત્યારજિ જેની મુદ્દર
જાત્યારજિ કૈન પ્રાપ્તિ છે કે જેના જાત્યારમાં જાત્યાર
જાત્યાર તેમ છે અને જાત્યાર તેના પ્રાપ્ત જા જાત્યાર કર્યાં છે.
(જુલુ માત્ર કૈન પ્રાપ્તિ પ્રાપ્તિ પ્રાપ્તિ જાત્યાર) જે જાત્યાર
જાત્યારજિ વિચાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યારજિ જાત્યાર વિચારજાત્યાર
જાત્યારજિ નથી પરંતુ જાત્યારજિ કર્યાં ટેવ જાત્યાર જાત્યાર
જાત્યાર જાત્યારજિ જાત્યાર કર્યાં તેના જાત્યાર કર્યાં અને
તેને ખોટું વૃદ્ધિ જાત્યાર પ્રાપ્ત કર્યાં જાત્યાર જાત્યાર છે જોઈ
જાત્યાર કર્યાં ત્યાગ જાત્યાર જાત્યાર જાત્યારજિ જાત્યારજિ
જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર
જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર
જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર
(Oshon) ના જેવું જાત્યાર છે અને તે વખતે જાત્યાર જેની
વિષુવ મુખ્યસ્થિતિ જાત્યાર છે કે જેને જાત્યાર કર્યાં ટેવ
જાત્યાર પ્રાપ્તિમાં મુખ્યમાં જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર તેમ છે
જાત્યાર જાત્યાર કર્યાં ખોટું જા જાત્યાર જાત્યારજિ વિચાર છે
અને જેને જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર જાત્યાર છે

બીજા શિક્ષણવર્ગમાં દેશાવગમશિક્ષકે જતનો નિવન છે. શુષ્ક
મતને જાને દિશાએનું પરિભાષુ કહ્યું હોય તેના પશુ જાહી
જામુક દિવસ જાવવા રાત્રિની કે જાન્ય બીજા ક્રમની અપેક્ષાએ
વિચાર કરી તેમાં અસૂચ કરવામાં આવે છે મતલબ જા મતથી
વૃત્તિ પર વિશેષ જાકુશ આવે છે જાને તેની મર્યાદા જાધાર છે

બીજા પૌષ્ણ મતમાં આમાનિક મતની જેઠે જાજા દિવસ
મટે સાધનવસ્થાની તુલના કરાય છે તેના જાનુભવ કસમ છે
જાને તે મટે વિચારણા થાય છે દિવસ માત્ર કે રાત્રિવિસ
સાવણ યોગથી વિરમી, જાસમ જાહરી, જાનાદિનો ત્યાગ કરી,
જાવાજન જાહરી જાત્મજ્ઞાનમાં જાવવા જાધિકાર પ્રમાણે ખર્મિક
ક્રિયામાં જાહર કરવો તેને પૌષ્ણ કહેવામાં આવે છે આમાનિક
મટે જેટલું કહેવામાં જાન્યુ છે તે જાન જાહી સારી રીતે
વિશેષે કરીને લાગુ પડે છે જો દિવસ જાહા વસ્તુએનો ત્યાગ
કરી ઉપવાસ કે જોજામલું કરી જાનજ્ઞાનમાં મજલા કરવાથી
કેવો જાનદ જાય છે તે જાજા જાનુભવવા યોગ્ય છે જોમાં
જાન્ય વસ્તુએનો ત્યાગ કરવાની જોવી યોગ્ય જાદના કરવામાં
જાવી છે કે જોના જાજાજર જાહરથી સસારમાં વતવો પ્રાણી
જાવવાત્યાગ કરવાની દશાનુ સુરપાટ દશાન કરી શકે જાને જાહર
વિશેષ વીવસ્કુરણા થાય ત્યારે તેની સ્થિતિ જાહરવાનુ જાહરમાં
રાખી શકે જોજો પૌષ્ણનો કાજ વિશેષપણે જ્ઞાનમાં જાગી
શકે તેટલી હદ સુધી પહોંચી શકવા ન હોય તેમને મટે
જાવાજન કરવા કેવજાદનાદિનો નિધિ જાતાવવામાં જાન્યો છે
તેથી પ્રવૃત્તિની દિશા જાહાવ છે જાનજ્ઞાનથી જાત્મવિચારણા
થાય છે જાને જોવી રીતે જાહાત જાનેલો જાત્મ પાતાનો
વાસ્તવિક માત્ર જોઈ જાહરી શકે છે

જોવા અતિથિસુવિશાસ નામના સિદ્ધાન્તમાં અતિથિને
 આદર કરી તેમને આહાર, વસ્ત્ર, પાત્ર તથા વસ્ત્રોદ્ધાન
 કરવામાં આવે છે. શુભવાન પ્રતીત્યે તે અનેક પ્રકારે અતિથિ
 કર્યુ તેમને જનુમાન આપ્યુ તેમની પશુપાસના કરી એ
 તેઓના કુલેની કિમત નાવ્યુ એવુ છે અને કુલની કિમત
 બધે છે તે તેને આદરવાની કાવના રાખી રહે છે. ચત્તિયામે
 કુલપ્રતિની રાખીપ જઈ રહે છે અને પાત્રે પશુ કામ સ્થિતિએ
 જોઈએને ધ્યાન રાખે છે અને મહે રોપધને પાસે અતિથિને
 આમત્રી તેઓને આપ્યુ કરવામાં આવે તે વસ્તુઓને જ કામ
 ધ્યાન કરે. એ આ મતને એક વિધિ છે સામાન્ય રીતે અતિથિને
 એકઠે વિશિષ્ટ વિશિષ્ટાવ આર્યુ કરનાર સાધુમુન્યેને ધન
 આપનારી વસ્તુઓ પૂરી પાડવામાં, તેઓની હાજર રાખવામાં
 અને ધનમધુઓ ઉપર વાતચાલવાના રાખવામાં આ મતને
 સામાન્ય રાખે છે. મુખ્યત્વે ધન આપના પહેલાં જાત્રે તેને
 કહેવા તે કામજવા ધ્યાન છે. ત્યાં જાત્રે પ્રવચનમાલ્યુષ પાંચ
 સમિતિ અને ત્યુ સુતિને આર્યુ કરનાર, પશુ મહાવત જાત્રે
 નામ કામજમ પાંચકની રીતેને છતવામાં મુખ્ય કામજા, રા-
 સરીર ઉપર પશુ મમલ વગરના, પશુપાસ્યુ સિદ્ધાન્ત અને
 વસ્તુને ત્યામ કરનાર, ધનના આપના તરીકે સરીરને કામજ-
 નામ અને તેટલા પાક જ તેને અનેક રોપરકિત આદરથી
 કામજાની રીતે મહે કરૂર પૂરુ પાત્ર્યુ આપનાર, નવ સુતિ
 રકિત આદરવા પામનાર રૂપકા વગરના, માન્યપામના કામ
 કામ મુખ્યદુષ્ટમાં કામવૃત્તિવાળા સાધુઓ ઉપર પાત્ર છે,
 રેઠાની ત્યામ કરનાર, મતપારી અને સવવિરતિ આદરવાની

વૃત્તિવાળા બૃહસ્પતિ મધ્યમ પાત્ર છે અને સમ્બાહત્વમાં સત્ત્વ, વિરતિ વગરના થયું વિરતિના ઇચ્છા અને વીર્ય પ્રજાવના માટે ઉપયોગી પ્રાણીઓ જન્મ્યા પાત્ર છે આવા પાત્રોને વધોષિત દાન આપવું, તેઓની યોગ્ય પ્રકારે સુખાસના કરવી એ આ મતમાં આવે છે અપાત્ર જાણના કુપાત્રને ક્ષિત્તિ માટે દાન આપવામાં આવે તેને અત્ર સમાવેશ નહિ થતાં તેની ગણના દવા-અનુકા વગેરેમાં આવે છે

આવી રીતે આર શિક્ષામતોની વિચારણા ઉપરથી જણાયું હોય કે એનાથી શુભાસિ ઉપર લક્ષ્ય રહે છે મૂળા શુભાસિ પાવણ આવે છે અને ખીમ ખીમ તે જુલો પ્રાપ્ત કરવા વરદ્દ લાવે આવે છે શુભ વરદ્દ લક્ષ્ય રજાવનાર, શુભને પાવનાર અને શુભમાં વધારો કરાવનાર આ શિક્ષામતો પણ બહુ ઉપયોગી છે

આ આર મતોના અભિપ્રાય અને તેઓનું સૂક્ષ્મ સ્વરૂપ અતિ વિસ્તારથી જૈન કથારત્નાકોશના કોશા ભાગમાં અભિધિષ્ઠા નામની આવક પ્રતિક્રમણસૂત્ર(વર્ણન)ની ટીકામાં અને આર મતની ટીકામાં જણાઈ ગયાં છે તે અથવા આજ અભિધિષ્ઠા છે અત્ર તે આદ્યજીવને અને નિવમ નામના યોગના બીજા અંગને કેવી રીતે પાવે છે તે જણાવવા સારું તેનું સામ્ય દિશ્વદન કરવું છે આપુએને માટે પણ મહાનતમાં આ સર્વનો સમાવેશ થાય છે અને તેથી તેઓને માટે શુભાસિ અને શિક્ષામતની વિવક્ષા બુદ્ધી કરવામાં આવતી નથી એ વાત ઉપર જણાવી છે આ યોગના બીજા અંગને માટે આમ વિવેચન કરવાનું કારણ એટલું છે કે મન અથવા ઉદાત્ત અવસ્થામાં આવેલા ટોચ છે તે વખતે તેને યોગ્ય મત્ર પર વાગવાની

જનુ જરૂર છે અને તેના અથા વખતમાં તેને મોટે ઈર્ષ્ય
નિવરિત્તિ જાણી રીજા હોય તો તેનો આત્મ હરોજ મનમાં હર
છે અને ચિત્ત અસ્થિર અવસ્થામાં અર્થ ત્યાં જાડાતું જરૂર
અથ છે એક વખત તે જાડાઈમાં જાણી અથ તો પછી તે
માત્ર પર મોટે છે પણ એમ નવીન જાણને જાડાઈમાં એકવા
જોઈતાં તેને પોષાઈને પડે છે તેમ પ્રથમ અન્યથા પર જોઈતાં
મનને નિવરિત્તિ સ્થાપના મોટે પોષાઈતું પડે છે માત્ર પર જાણી
અથ પછી એકવા વખતમાં નિવરિત્તિ જનુ જરૂર જોઈતી નથી,
પણ તે જોઈતાં મનને વધત વધત કરતું એકજો અને મનને
વધત વધત ન જોઈતો મનને વધત કરત મોટે તેમ પર જાણી
પત્ર મેળવવા મોટે અને તેમ પર જાડાઈ અથ મોટે નિવરિત્તિ—
જાણનાજાણી જનુ જરૂર છે એમના જા દિલીપ જાણી
જરૂરીઅથ અને તેની વિધિ મોટે ઝેન એમનાજો જનુ
હજુ છે (જાણના જોઈ મોટે ઝી જેને દસુવિવરિત્તિ
જાણનાજાણના જાણના છે તે વિચારી જતુ) જાણી રીતે
એમના દિલીપ જાણ નિવરિત્તિ હજુ વિચારના અર્થ

કે આસન

એમનું તુલીય જાણ જાણના છે તેને જાણી જાણના
અને અસનની અનેક પ્રકારની પ્રક્રિયા એમનાજાણના જાણી
છે ઝી એમનાજાણના એમનાજાણના પથ આસન, વીજાસન, વજાસન,
અન્યસન, જાણના, હાસન, ઉત્ક્રિષ્ટસન, એમોદિષ્ટસન
તથા એમનાજાણના એમનું અથ જાણના છે એમનાજાણના
તો એમનાજાણના અથના પાણી જ જાણી અથ તેમ છે
હજુ કે એ જાણનાજાણના વિવરિત્તિ એમનાજાણના જાણના

નરે મુખાસન નામ આપે છે અને હાસનનું નામ આપવા નથી. એ ઉપરાંત લક્ષ્ય બતાવ્યા વગર આમુખાસન, કૌંઆસન હાસન, અંઆસન, જઆસન વિગેરે નામે યોગ શાસ્ત્રની ટીકામાં આપ્યા છે. આસનની હૃદયીકૃત લાભ પછી પણ રીતે ભેદ છે કે-એ એ આસન કરવાથી મન સ્થિર થાય તે તે ધ્યાનને સાધનાર આસન સમજવું. યોગપ્રક્રિયામાં જેઓ આજગ વધી ગયા હોય છે તેઓ તો બધે તે આસને આત્મનું ધ્યાન કરે છે પણ પ્રાથમિક સ્થિતિમાં આસનની જરૂર છે, પરંતુ તેના બેકહરનો નિવૃત્ત નથી. આસન અને સ્થાન વચ્ચે કરવામાં પોતાની અનુકૂળતા વિચારવાની છે એ સ્થાનકે બેસવાથી ચિત્તની સ્થિરતા થાય અને બેકહરના થઈ શકે ત્યાં બેસવું અને ત્યાં બેસવાની સાથે ઉદ્ધિયોની અવસ્થા ન થાય એવી રીતે બેસવાનો વિચાર રાખવો. સ્થાન અને આસનના સંબંધમાં યોગશાસ્ત્રોએ કેટલીક સલામત્ય કરી છે તે બે બની શકે તો અનુસરવા અને તેવા પ્રકારનાં આસનસ્થાન થવાને ઘડે મેળવવા વિચાર કરી દેવો.

સ્થાન-સેવલી

શાખતા

શિદ્ધકોશ, પવતની ઉપરનો શાવ ભાગ,
હરિવાદ્યો, અરવલનો મુદર પ્રદેશ, છપ્પ
ઉપાન, નદીનો સગમ વિગેરે સ્થાનો પણ હ

કરવાથી ચિત્તની અસ્થિરતાના કારણોનો નાશ થાય છે, તેવી જ રીતે પણ હાસન વિગેરે શિદ્ધ આસને બેસવાથી અનેક મહાત્માઓ આત્માસમને સાધી શક્યા છે તેથી આનાં સ્થાન, આસનને સાધવા અને તેની અવસ્થા વગરે બેને પણ હ કરવાના નિયમે લક્ષ્ય રાખવા. ભલે રાજકોના પ્રજાઓ બેસે હોય, ભલે બહુ માણસોને

જવરજવર ન હોય, ક્યાં ચિત્તની પ્રસજતા રહેલી હોય, જેવું
 સ્થાન પર્ચદ કરવું તીર્થેકર અગત્ય તથા કેવળી અને શાવિ
 વાત્સ્ય મુનિમહાશયો નિર્વાણસૂત્રિ માટે તીર્થસ્થાનાદિ પર્ચદ
 કરે છે તથા ગેરોદ્ધાસન, ઉત્કટિકાસન વિગેરે પાસણ કરે છે તે
 પણ યોગ્યતા જ્યાં જાળને પુરિધારક કુસિકત છે. જ્યાંસન પિંદ
 કરેલ માણસ પમક્રિયામાં સુરીરની નિર્મળતા બળવી રહે છે
 અને સામાનિક શોષકાદિકમાં સિદ્ધિ જ્યાંસને મેટી રહે છે.
 જ્યાંસન પિંદ કરવાથી સારીરિક અપજ્વલનો અવસ્થા રોધ થવ
 છે, એટલા માટે એવી આપજ્વલતા છે જ્યાંજ્યાંવાદિ અવસ્થા,
 મર્ત્યક્રમવાદિકમાં મુનિ સિદ્ધિ જ્યાંસન કાંચ વગત સુધી બળવી
 રહે છે તે યોગ્ય એક જાન છે ને તેને જ્યાંમાં અભ્યેસ
 થાય છે એક પુસ્તકમાં કહ્યોયને જાવિ શોષણી જ્યાંસને જવાબમાં
 છે તેનાં વિગેરે પણ જ્યાંમાં છે અને તે અપજ્વલ પણ છે
 જ્યાં જ્યાંસનેમાં સારીરને કા અપજ્વલને રેતુ છે. મનને મજબૂત
 કરવાની વિધિય જરૂર હોવાથી કહ્યોય કાંચ મેન કેળીએ વિધિય
 જ્યાંસ અપજ્વલ નથી અને તેની આપજ્વલતા એટલી જાંધી હોય
 એમ હાતવું પણ નથી ક્યાં જાતુક જ્યાંસને મેટા પાંચી અને
 મહાપ્રાણને જામળ જાલવા મંડળા પાંચી કાંચ કાંચ-પરિવ્રક
 થાય તે પણ જ્યાંસજા ન જાવત વેટલા પૂરતુ સારીરતુ મેવ
 પણ જ્યાંસને આપજ્વલ છે એ જ જાંધમાં મે મત નથી. હકવર્માં
 શાવળની જામત એ છે કે-જ્યાંસન અને સ્થાન એ જાવળ છે
 એને સાધ્ય મળી હોવાની અવજ તેને પિંદ કરવામાં પરિપૂરુ તા
 માની હોવાની કદિ પણ જૂઠા થવી ન જોઈએ. કેટલીક વાર જાંધી
 જૂઠા થવી એવામાં જાવે છે તેથી આ જામત કાંચ જાલ તકવ

જે વચાની જરૂરીઆત મનવામાં આવી છે અવિશિષ્ટ મન
આત્મસ્વરૂપ સન્નિપાત કરવામાં આવેલો પૈદી એ એ આપ
ઉપયોગી જણાવ તેનો આધાર તરીકે જરૂર ઉપયોગ કરે
એટલી થાત જાત જતાવની આવશ્યક છે અને જેન યોગ્યતા
આધાર અને સ્થાનની ઉપયોગિતા એટલા પૂરતી સ્વીકારી છે

૪ પ્રાચીનવામ

યોગ્યતા આ યોગ્યતા જાત પર યોગ્યતામાં બહુ વિવેક
કરવામાં આવે છે પ્રાચીનવામ પ્રાચીનવામ છે પ્રાચીનવામ
સમય, ઉદય અને અવસાન. પ્રાચીનવામ નાસિકાના અવસાન:
હૃદય નાસિકા અને પગના અવસાનમાં રહે છે અને હીલા વચ્ચે
હૃદય છે અવસાન વામુ કાળ રાત્રી હૃદય અવસાની પાછળ
નાસિકામાં, મુઠામાં અને પગના પાછળના અવસાનમાં રહે ।
અવસાન વામુ સફેદ રાત્રી હૃદય અવસાનમાં રહે છે રા
વચ્ચેના ઉદય વામુ હૃદય કાળ, તામુ અને અવસાન મધ્યમાન:
રહે છે ઉદયના વામુ વામુ અવસાનમાં સપ
રહે છે આ વામુનાં હૃદય વામુ તેઓ પર વિવેક મિલવ
એને પ્રાચીનવામ રહે છે આસોનાંસની અવિશેષ કરેલો એ
નામ પ્રાચીનવામ રહેવાનું છે અને તે રાત્રી પૂરક અને કુર
એ વચ્ચે પ્રાચીનવામ છે એટલાક આવા

પ્રાચીનવામના પ્રકાર મત્તાકાર શાલ, ઉત્તર અને અધર

વામ પ્રકાર ઉપરના વચ્ચે પ્રકાર આવી મેળ

શાલ પ્રકારના પ્રાચીનવામ અવારે છે નાસિકામાં બહુ વલ્લપૂ
ધીમીથી વામુને અધર મધ્યે તેનું નામ રેચક રહેવાનું
અધરથી આધર કરેલા વામુને નાસિકામાં આવી રીતે બરીને ।

તેને સ્થાપવો તે કુશલ છે એવાય છે અને આપણુ કરવાનું
 કામને પૂરક છે એવાય છે પ્રજાસામાન્ય આ ગણ પ્રશ્ન મુખ્યત્વે
 છે. નાનિબાદિ સ્થાનમાંથી વાતુને હુદયમાં જોઈએ તે પ્રત્યાક્ષર,
 તાલ, નાનિબાદ અને સુખથી વાતુને શેષ કરવો તે શાંત, નકારના
 પવનને કાઢી નાંખી હુદયમાં પાસુ કરી જાવો તે ઉત્તર
 અને તેથી કાઢી રીતે તેને નીચે કાઢવો તે અંધાર પ્રજાસામાન્ય
 એ ઉપસંત કાન્યાસુત્રમાં પરમેશ્વર નામનો પ્રજાસામાન્ય મતલબો
 છે, તેનું કાલુષ્ય નવાવવાં છે છે કે નાનિબાદમાંથી નીકળે
 વાતુ હુદયમાં જામી કાઢીને કાઢીને કાઢી કાઢી તે અંતિ કાલુષ્ય
 પરમેશ્વર પ્રજાસામાન્ય વ્યવસ્થા. પશ્ચિમ પ્રશ્નના પ્રજાસામાન્ય
 સ્થાનો ઉપર મતલબો છે તે તે સ્થાનમાંથી તેનું આપણુ કરીને
 નાનિ મુખી લઈ આપવાનો વિધિ અને તેના મતલબમાં કાલુષ્ય
 કાઢીને કાઢી નાંખી નાંખી સુદૃઢ રીતે મતલબો છે ઉપર નવાવેલા રેશ્મ,
 કુશલ અને પૂરકથી આ પ્રશ્નના જાણી રીતે લઈ કાઢી છે. પ્રજા
 સમાન્ય જાણી જાણીને પ્રજાસામાન્ય પ્રજાસામાન્ય છે આસોમ્યકૃષ્ણ રીત
 કાલુષ્ય છે અને સારીસારી કાલુષ્ય કાલુષ્ય છે સમાન્ય અને જાણી
 જાણીને જાણી સુખના તથા અંતિ કાલુષ્ય કરવું કાલુષ્ય છે જાણી
 અંતિ પ્રશ્નના કાલુષ્ય છે જાણીને જાણીને કાલુષ્ય છે અને આપણો
 નામ કાલુષ્ય છે. ઉત્તરના જાણીને જાણી તથા કરવાની પીઠ નામ
 કાલુષ્ય છે જાણીને જાણીને કાલુષ્ય પ્રશ્નના કાલુષ્ય છે અને સારી
 નિશ્ચયી કાલુષ્ય છે સારીમાં અનેક પ્રકારના આપણો કાલુષ્ય છે
 તેનો નામ વિધિપૂરક પવનનો જાણી કરવાથી અસ્થાયીકરણે લઈ
 કાઢી છે પવનના કાલુષ્ય પ્રશ્નનાં મતલબો છે : પૂજની, જાણી
 તેજ વાતુ આ કાલુષ્ય મતલબમાંથી કાલુષ્ય મતલબમાં પવન કરવું છે

તે બાલુવાની આવરવાટા છે પૃથ્વીમંદળ વચ્ચેનાં બહુમુખી મુખો
 વલુવાળુ ટોચ છે અને તેમાં જ્યારે પ્રાણવાયુ વહે છે ત્યારે
 આઠ અંતુજ પ્રમાણુ શ્વાસ શ્વાસે છે અપૂર્મંદળ વચ્ચે બીજા
 ચિદ્રમુખા અધઃશ્વાસ શ્વાસ વલુવાળુ ટોચ છે અને તેમાં
 પ્રાણવાયુ જ્યારે અંતુજ શ્વાસે છે તેજમંદળ ત્રિકોણાકાર સ્ત્રીમ
 સ્ત્રીમ અંતુજમુખ પીત વલુવાળુ ટોચ છે અને તેમાં પ્રાણવાયુ
 જ્યારે અંતુજ શ્વાસે છે ચામુમંદળ ગ્રેણ આકારમુખ વાળજા
 રમવાળુ ટોચ છે અને નિરવર વહન કરતો પવન તેમાં ક
 આંત્રજ પ્રમાણુ શ્વાસે છે પવનના જ્વાળા પ્રાણાયામ કરતી
 વચન શ્વાસ ક્યાનમા સ્થિર આસને બેસી પતનના અનુપ્રથી
 જાદરમં મુખી પવનને લઈ આવવાનો અને તેમ કરતાં અનુ-
 ક્રમે પતને વળીએથી આત્રજ વચની શરીરના પ્રત્યેક અવયવમાં
 તેને ફરતી વળુપ્રદેશ મુખી લઈ આવવાનો વિધિ બતાવ્યો છે
 જેઓ પ્રાણાયામમાં આત્રજ વધેલા ટોચ છે તેઓ કદી યકે છે
 કે બેવી રીતે પ્રાણાયામનો પ્રયોગ કરતી વખતે ચામુને દીડીની
 મતિએ આઠ જમ્બા પરથી બીજી જમ્બા પર જતો તેઓ બસબસ
 અનુભવી યકે છે પતથી જાદરમં મુખી લઈ જધેલા ચામુને પછે
 તેથી કદી વિધિએ અનુપ્ર મુખી લઈ આવી તેનું રચન કરતું
 જાતી રીતે પ્રાણાયામમાં આત્રજ વધવા પછી પારણા યકે યકે
 છે અને એનાથી શારીરિક અને માનસિક અનેક આધિઓને
 નાશ થાય છે અને હવે પછી કદેચમાં આવતી તેનું કળ્યાન
 વળુ થાય છે શ્વાસ જ્વા મંદગમાં ચામુને અથવા ટોચ તે
 વખતે ક્યા ક્યા ક્યા કરવા તે બતાવના કદે છે કે-પૃથ્વીવતઃ
 વખતે સ્ત્રીમંદળ કરવા કરતુ પ્રયત્ન થાય કરતી વખતે અંતુજ

શિષ્ય મહિન કામ માટે વાહુવત્ત લેવું અને વાહુ કામ
કામ માટે જાણિત્ત પસંદ કરવું કામી
વાહુવાર સ્વયંદા નાસિકામાં આસોઈય આદે છે તેને ઈશ
નાદી કહે છે જાન્ય તેને વાહુ નાદી પણ
કહે છે એવું સ્થાન વાહુ કહેવાય છે જામળી નામની નાસિકા-
માંથી પવન આવે તેને પિત્તના નાદી કહે છે જાન્ય તેવું
નામ સુખ નાદી પણ કહેવાય છે એવું સ્થાન સુખ છે જાને
નામની જામળી તથા કાળી નાસિકામાંથી પવન આવે આવે તેને
સુખના નાદી કહે છે એવું સિવસ્થાન છે બારીકીથી જણ
જાણેલા કામમાં આવશે તે જામળી છે જામળી નાસિકાએ
એક સ્વરમાં નિરતર વહેતી નથી, પરંતુ વારંવાર ફર્યા ૧૧ છે
એ આસોઈય કેવી રીતે લેવાય છે તેને જાન્ય કામ માટે
સ્વયંદાજાનનાં પુસ્તકોમાં એ જામળી જાહુ કહીલત લખી છે
કાં નાદી વહેતી વાનતે કાહુ કામ કરવું એવી કેવ મદદ
કામ આવ, જાન્ય કામ માટે એ નાદીએ કેટલી ઉપયોગી છે,
એવું પુખ્તીઆદિ જાણ વાનતે કેવ મદદનાં છે એવું તુ રાજ
છે વિશેષ જાને જાવો સ્વયંદાનાં જામળાં અને કેટલાંક ચોગનાં
પુસ્તકોમાં જામળાં જામળી છે જામળી જામળના જામળ જાહુ
લખી જાહુક મળે જાને તેજીને જામળાંવિષ્ટ જાન કોવ તે જ
જામળાં વિષયમાં ઉતરવું જાહુ જાહુ જામળ જામળ, નદિ તે
એમાં ઉતરવાથી જાહુ તુરંજાન જાવ છે એવું જાહુ એ છે કે-
પોદ્ગલિક જામળાંમાં પદી જાહુ જે મદદાનું હેતુથી જાને વિચિત્ર

• સ્વયંદાજાન નિવાનલકતુ કહેવું છે તેવી રીતે જિવત્તોજાન
જિવે જીવ સ્વયંદાજાનાં જામળાં પણ છે

મેણીને જ તણતણને પ્રમ કરવાથી ધરનિકાશ પણ કળને
 નિયુવ થઈ શકે છે. એને ઉપકૃતિથી કળનિયુવ કરેલો કહેવામાં
 આવે છે. પ્રમ મૂંચીને લાગકાશ પણ કળજ્ઞાન થાય છે. કળ
 જાનથી, વચની કરવાથી અને વચમાં સૂચકીય વળતે
 જમુક પ્રકાર ભેગથી પણ કળનિયુવ થઈ શકે છે. વળી એક
 વિશાલપ્રેમ પણ કળનિયુવ માટે જલ્કાય છે. એ પ્રયોજમાં
 જમુક જલકેળી વદના કરી ચવારમાં જવાકલ ભેગને વિધિ
 જલકાય છે અને તેમાં એ દેખાય તે વચથી કળનિયુવ થઈ
 શકે છે. જ્યારે વચજલને નિયુવ કરવા તથા થીલ જામતેના
 કળિય જાનને જાને જલકે કલ પ્રમ કરે જલ નાકીલકારથી
 જમુક વિધિએ તેની કલકલિલિલુ કલ જાવી લાગલ છે. જલવી
 સીતે પ્રમ મૂંચને વિશાલ કલુ પણ વળી જલ્યાને ભેગમાં
 આવે છે. નાકી કળ પ્રવાહમાં વળે છે તેને નિયુવ નિદુકાનથી
 થઈ શકે છે અને જલિમત નાકી ન કલ તે વળે જલકલના
 રત્ના પણ જલવાચમાં જાલ્યા છે અને નાકીની કલિને વિધિ
 પણ જલવાચમાં આવેલ છે. નાકી પર જલકલ મેળવતાં વચ
 પુરપ્રેમ પણ થઈ શકે છે. એકલે કલકલિલુ જલકલ જલ
 મળુજલના કારીરમાં પ્રેમ કરી વલકાશ અનેક કલિ કરી લાગલ
 છે. જલ્યાં જલ્યાં રૂપ જાલક કરી લાગલ છે અને અનેક પ્રકારની
 કલિ થઈ શકે છે. જાપની લાકથી લગલ મળુજલના કારીરમાં
 પ્રેમ કરવાને નિષેધ કર્યો છે.

આ ઉપસંત નાકીકલથી જલ્યાં જલે જલકલુ જાન
 થઈ શકે છે. આ નિયુવ પર જલવાચ જલ્યાં નાકીનુ જલિલ
 જામલ જલવાચમાં જાલુ મેળવને તેની કલિ

જાણ્ય છે, એવો તેને પ્રસિદ્ધ કરે છે તેઓમાં દલ અને
આત્મવશતા એટલી બધી હોય છે કે સત્ત્વને યોગી કદવુ
સુરેષ્ઠ પડે છે અને એવી રીતે કદાચ નાસીફાત પ્રપ્ત થાય
તો તે બાદે રહેતે ઉત્તરી નામનાર થાય છે. શરીરસ્થાન્ય
પોદ્ગલિક છે અને પરપુરપ્રવેશ બહુધા કોતુર્હવર હોયથી
સંચાર વધારનાર જ છે. આ પ્રમાણે હોવાથી પિતાને જાણ
હાય હોય તો જ પ્રાણાયામ નામના યોગના જ બને જાણ
હવે. આ વિષયમાં સામાન્ય રીતે થઈ જતાં ક્રીમકરી-
વિજયલ ઉપધ્યાય ભારીશમી બગીચીમાં કોઈ યોગદ્વિજ
હમ્મેશ્વરે કદાં પ્રાણાયામની અભ્યાસ બાધી બધાને છે કે-

પ્રાણાયામની ખાસગાની યોગ્યતા થાય છે એવો સત્ત્વજિ
વિવેચનો અભિપ્રાય છે. અજવાનના ચિદાન્તમાં તે આસોચ્છીકાત
શાખથી આપુલતા થઈને હેતુથી તેનો નિરોધ કર્યો છે. અતુક
અશ્વિને ઉપયોગી હોય તો તેણે પ્રાણાયામ કરવા કદવુ કે
યોગીએને નાના પ્રાણની કર્મ થાય છે અને પિતાની ક્ષતિ
પ્રમાણે યોગને ઉજવ કરવામાં આવે તો ઉત્થાક રહે તેથી
પ્રાણાયામથી પણ કુલ્લિકાઈ થઈ જતી તેવા પ્રાણીને સહારે
છે ચોમનિન્દુમ્ન કોત્રિકાદિના હ પ્રાણ કીકલિકાસુરિમે બતાવ્યું
છે. ઉત્થાકથી નિદ્રાથી, ધૈર્યથી અતેરથી, વત્તકથનથી
અને બલસ(લોક)ના ત્યાગથી. આ પ્રમાણે હોવાથી લે
પ્રાણીની ઈદ્રિયવૃત્તિનો નિરોધ પ્રાણવૃત્તિના નિરોધથી
જ થઈ શકે તેમ હોય તેને જ આ પ્રાણાયામ નામનું
જાન ઉપયોગી છે ॥ (બહારની ગાજ પા દીપ, બગીચ
બગીચી બગની ભારીશમી બગીચી) આ લખાણ સંચલ્ય

ઉપરથી જણાવી કે પ્રાણાયામને માટે મુખ્ય વૃત્તિએ તો તેની આશરવાત્વા સ્વીકારવામાં આવતી નથી અને જ્યાં આવે છે ત્યાં પણ આધનવૃત્તિ તરીકે અને આકર્ષતરી રીતે ભક્તિ પાત્રે તેનો ઉપયોગ જણવામાં આવે છે અને તેમાં પણ તેનો ધૌરમતિ દેતુ કે આશય ન હોયો એમને એ આસ હક્ષ્યમાં રાખવાનું છે સીમાન્ હેમચક્રાચય પ્રાણાયામના વિષય પર બહુ હળવું પ્રકરણ હોય છે પણ શરૂઆતમાં જ કહે છે કે- મુક્તિના આધન તરીકે તે ધ્યાનમાં ઉપયોગી નથી, આ ઉપરાંત પરતુરપ્રવેશ વિગેરેને તેઓ આશરથી ઉપયોગી જણાવવા નથી પરતુ આરંભ છતાં બહુ વિસ્તારથી નાડીશાન વિગેરે વિષયો પર વિવેચન આપ્યું છે તે આશા ધ્યાનના પ્રમાણે વિવચને સંપૂર્ણ થાયવા અને તે સમગ્રી મેળે જ્ઞાત છે એમ જણાવવા અને કેટલાક મધ્યમાધિકારીનું તે દ્વારા પણ શુદ્ધ મન તરફ જોવાયું કરવા માટે હોયું એમને પ્રાણાયામ કરવાની સંભવતાએ આસ તેના અનુભવી સુરની એમવાર્થ બેવી. એ વિષય યોગીઓ વાંચવાથી હાથ સમજી શકાય પણ પ્રક્રિયામાં તો મૂંઝી શકાય તેવો નથી જ એ આજ ધ્યાનમાં રાખવું

૫. પ્રત્યાહાર

યોગનું પાઠ્યુ જન પ્રત્યાહાર છે પ્રાણાયામનું સ્વરૂપ જાણવા સ્પષ્ટ રીતે કહેવામાં આવ્યું છે કે પ્રાણાયામથી કરવાના થાય છે તો ચિત્તની સ્થિતિ જાતી નથી અને તેના પ્રકારનો પ્રત્યાહાર ઉપયોગી પણ નથી, આટલા ઉપરથી ઉપ-આવણી સ્પષ્ટ કહે છે કે-આજ આપનું રચન કરી અવર્તનનું

પૂરવું કરવું અને નિશ્ચિત અથવા માં કુલાક કરવું એ જાણપ્રકારનું
 છે (જાતીયી ૨૨-૨૬) ઉદ્ધિવનો શબ્દ કરવામાં એ કેઈ
 જમ્મ પ્રકારે ઉપયોગી થાય તે જ પ્રકારમાંની જરૂરીયાત
 તેટલા પૂરતી સ્વીકારવામાં આવી છે. મુખ્ય વૃત્તિને યોગ્ય
 કેઈ જમ્મ જામનો ઉપયોગ મનોવૃત્તિના શબ્દ માટે, સમગ્રેણી
 ચત્તિવિ જોઈ કરવા માટે અને તેના સાધન તરીકે ઉદ્ધિવ
 વૃત્તિ પર અકુલ કારણ માટે છે અને તેટલા પૂરતું એ કેઈ
 જમ્મ જામ જામને પ્રકારે ઉપયોગી થઈ શકે ન હોય તે
 તેને માટે તે જામ નક્કી છે. ઉદ્ધિવોમાંથી મનને જેથી કઈ
 ઉદ્ધિવના વિષયોથી વિશ્લેષ થઈ પામ્યામાં મનને નિશ્ચય
 કરવું એ જામના પ્રથમ જગત તરીકે પ્રત્યક્ષરુ સ્વરૂપમાં
 લક્ષ્ય છે (ચિત્રણ ૧-૬) પ્રધાન છુદ્ધિ જામને જેવાની
 ઉદ્ધિવો અને મનને વિષયમાંથી જેવી પાતાની ઇચ્છા હોય ત્યાં
 જામને કરે તેને પ્રત્યક્ષરુ જામમાં આવે છે (જામણ ૧. ૩ -૧)-
 જામણ ૧૫ જામની પ્રત્યક્ષરુની જામણ જામણ જામણ
 પ્રકારની છે તેઓ (૧-૫૪) જામ છે કે-જે ઉદ્ધિવવૃત્તિ પાતાની
 વિષયના વિષયમાંથી પાતે જામ વિષયવૃત્તિને જામણ છે તેને
 પ્રત્યક્ષરુ જામમાં આવે છે ઉદ્ધિવવૃત્તિનો વિષયવૃત્તિની જામ
 જામણ રૂપે જામણ કરનારી જામ જે તે જામણનિવ છે જામ
 જામણ વિષય જામણ તરીકે જામ તરીકે વિષય તરીકે ઉદ્ધિવો ન
 જામ જોયે જોયું જામણ ઉદ્ધિવોને જામ જામ છે. વાતમાંથી
 જે છે કે-ઉદ્ધિવો પાતાના વિષયો તરીકે ન જામ વિષયવૃત્તિ
 જામણ નિષેધકમાંથી જામણિયુજા રહે તરીકે તેમાં જામણ ન
 જામણ જેવી સ્થિતિને પ્રત્યક્ષરુ જામ છે. જામાન્ય રીતે

આપણે અનેક પ્રસંગે બોલુ છે કે ઇન્દ્રિયો યોગ્ય નિષ્ક્રિય તરફ જોવી જોઈએ આજ્ઞા કરે છે કે ચિત્તવૃત્તિને પણ તે મહિન કરી નાખી વિરથો તરફ જોવી જાય છે, પરંતુ ચિત્તવૃત્તિ મજા પૂત થઈ જાય છે એવ તરફ જાય છે ત્યારે કઈ પણ પ્રયત્ન કર્યા વગર ઇન્દ્રિયો પણ તત્સન્મુખ થઈ જાય છે ચિત્તને તેટલા માટે ધ્યાનમુખ કરવાની જાણ જરૂર છે અને તે આ યોગાંગમાં જાય છે આ પ્રત્યાહારથી ઇન્દ્રિયો જુદું સારી રીતે વચ થઈ જાય છે તેના જગ જાય છે અને તે જાગૃત્તમ્ આવી જાય છે પ્રત્યાહારથી જોડી પ્રગટિ થાય છે કે વિષયમાં ને જ્ઞાનમાં થયો હોય છે તે દૂર થાય છે અને મનની જોવી જગરણ દૂર થવાથી સામાન્ય રીતે તે જુદા જુદા પદાર્થ ઉપર જાયવા પડે જાણમાં કહીએ તો એવ ઉપર સ્થિર થાય છે જ્ઞાનમાં સ્થિર થવાના પૂર જગવિદ્યા તરીકે આ પ્રત્યાહાર યોગ્ય ઉપયોગી છે અને સર્વ જગજ્ઞો જોવી જગત્ત્વવા સ્વીકારે છે જ્ઞાનજુવનને કહે છે કે-ઇન્દ્રિયનિષ્ક્રિયથી નિવૃત્ત થયેલું મન સમભાવ થાય છે જ્ઞાનતત્ત્વમાં જોડાય છે અને પ્રજ્ઞાપ્રાપ્તિ ને સ્વસ્થ્ય તેને પ્રાપ્ત થતું નથી તે જગ પ્રાપ્ત થાય છે અને તેથી ઉપર તેના આત્મામાં ભવ થઈ જાય છે વળી વિદ્યેયમાં તેના કહે છે કે- ને મુનિ સંસારદેહસોજથી વિરહ્ય હોય, કયાવ જેના મ ક વ્યા હોય, ને વિમુક્ત જાગૃત્તમ્ હોય નીતસત્ત્વ હોય અને ચિત્તેન્દ્રિય હોય તેનાઓને પ્રજ્ઞાપ્રાપ્ત કરવો પ્રયત્ન જાગૃત્ત નથી. મતલબ કે-તે જાગૃત્ત જાય પોદ્ગતિક હોવાને લીધે અને સારીને જાગૃત્ત કરવા નાર હોવાથી ઉપયોગી નથી અને કેટલીક વાર તે આત્મજ્ઞાન કરવાનાર થાય છે આ જુદાઈ છે અને તેનું લક્ષણ હવે જાણી વિદ્યાર્થમાં જાગૃત્તે તે વચથી જાગૃત્તે કે-તે ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે

૧ ખાસ્યા

યોગ્યતા આ કમ્પાનિયન સંબંધમાં ક્રોધાન્ દેખવડાવવું
 જરૂર સંદેશમાં ઉમેરવું હશે કે ધ્યેયદેશ પર વિચરને સ્થાપન કરી
 ત્યાં તેને એકાગ્ર કરવું તેણે નામ ખાસ્યા છે (૩-૧) જ્યાં
 જ્યાં પવનવિગ્ની ખાસ્યા શબ્દની આ બાજુએ સ્વીકારવાથી કે
 ખાસ્યાના દેશની વર્ણા કરતાં તેના જે નિષ્કામ જાતવજાત
 બાજુ છે. જ્યાં જાને જાતવ તર, જ્યાં પવનવિગ્ની અનુચ્છ હાવડા
 હાવડા બાજુ છે જાને જાતવ તરમાં નહિ, જ્યાં ત્યાં જ્યાં
 જ્યાંની જાતવ જાતવે છે આખર જ્યાં સ્થાપિતન જ્યાં
 મહિષુર જ્યાં જ્યાંકવ જ્યાં નિષ્કામ જ્યાં જ્યાં જ્યાં
 જાતવજાત જ્યાં સ્થાપન જાતવ તેનો પ્રથમ સ્થાપન જાતવ
 શીની દેશની સ્થાપન હશે કે પાવનવિગ્ની નામ જાતવ
 પ્રથમ સ્થાપન વિચરન નામ જાતવ જ્યાં સ્થાપન હશે
 જ્યાં છે, જ્યાં છે જે નિષ્કામ જાતવ જ્યાં છે જાને જ્યાં
 જ્યાં જ્યાં જ્યાં પ્રથમ જ્યાં જ્યાં નામ જાતવ જ્યાં જ્યાં
 ખાસ્યા દેશને નિષ્કામ કરતાં કો દેશમાં જ્યાં નહિ, હાવડા,
 નહિ, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં
 જાને જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં
 છે કે-જ્યાં જ્યાં જ્યાં પ્રથમ શીજનાર જ્યાં પ્રથમ જ્યાં જ્યાં
 ને જ્યાં હશે કે જાને જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં
 છે તે પ્રથમ જ્યાં પ્રથમ જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં
 કરી ખાસ્યા કરી જાને તેમાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં
 પ્રતિ કરી જાતવજાત જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં
 પૂર્વ પૂર્વ જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં

દીપ્તિ આનન્દ વિશાલ જાણ્ય છે તે જાણેના પુણ પર દનેશ
 ૫૬૫૨થી વિશાલમાં તેજુ (ભુજો પૂ ૧૮૩) તેજોને એ
 વિશાલ જાણ્ય છે તે ૫૨થી જણ્યો છે તેજો આનન્દ પ્રથમ
 દુર્ધાન અને શુદ્ધ આનન્દ એ વિશાલ કરે છે. દુર્ધાન વેળા
 આજ નથી છતાં તેના જ્ઞાનથી પણ અત્યુ જરૂર છે કારણ કે
 તેજુ સ્વરૂપ જ્ઞાનથી સમજવામાં આવે નહિ ત્યજથી તેજુ
 મહાત્મ્ય પણ જોવામાં આવે નહિ. આ દુર્ધાનમાં આર્ત
 અને રોદ્ધ આનન્દો જાણેશ કારણ છે અને વકુળણ પ્રાપ્તિ
 આ દુર્ધાનમાં જ જોવાનો સમય જાણીય કરતા કોઈથી જોડ

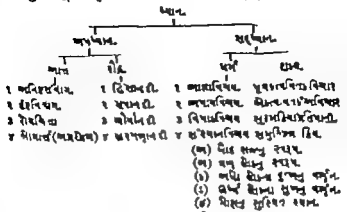
સ્વરૂપ આપ્યો નહુ સંકેપમાં વિચારી

અર્તધાન જાણે આર્તધાનનો અર્થ પીઠ વરદ

કો છે એ જાણીથી કરતા થાય છે

અને એમ કિર્મિકથી કમવલ્લ થાય છે તેમ તેજથી જોડ
 પ્રાપ્તિની ગાંધારી પ્રાપ્ત થાય છે અર્થ, સ્વ વિદ્ય વિચારેના
 શિષ્યપ શત્રુનો જામગમ જાણવા બીજા પત્ર જાણવા પ્રાપ્તિ
 નામ કમ્પાર પ્રાપ્તિ પ્રાપ્ત થાય અને તેના વિચાર મારે
 વિવરન જાણવા પ્રવલ છે જોવા કરે તેને પ્રથમ અનિદ
 સુધેશ આર્તધાન કોઈમાં આવે છે જોવાને ૫૬૬ ન આવે
 તેના સંકેપે પ્રાપ્ત થતા પ્રાપ્તિ મનમાં કેવા કેવા વિચારો કરે
 છે એ આપણા દરજીજના અત્યુજનો વિવર છે. કેટલું અનિદ
 વાત જાણવાથી રોજવાથી જાણવા અત્યુજની મનમાં એ જેદ
 થાય છે છે અને તેની કમ્પારનો જાણવા તેને કર્ણ કરનારનો
 પ્રજા કર કરવા જાણવા તેના સજાથી કામ લેવાને અનેક
 પ્રાપ્તિને એ સકલના મનમાં થઈ આવે છે અને તેની સ્થિતિમાં

શુભચક્ર જાણીને ધ્યાન વિષય વિભાગ (જ્ઞાનાર્ણવ)

વતલી વખત મનમાં જે અનેક આશ, જેટ, આકર્ષણોકંટ
 થવા કરે છે તે સર્વનો આ પ્રથમ વિચારમાં સમાવેશ થાય છે.
 એમાં અનિશ્ચય વિશેષજી સિતવન થવા કરે છે અને તે મટે
 ઘટના કયા મનમાં ધબધમ થાશે છે તે સર્વનો અત્ર સમા-
 વેશ થાય છે. એવાં જી, પુણે અધિશ્વર, મિત્ર વિગેરે કંઈ
 વસ્તુઓનો વશ હોયોને વિશેષ થતી વખત અથવા થવા જઈ
 મનમાં જે દુર્ભાવ થાશે છે તેને ઈશ્વરવિદ્યમા આર્તધ્યાન
 કહેવામાં આવે છે. મિહથી ગામથી, શિક્ષથી કે સજામથી આવા
 ઈશ્વરવિદ્યમા પ્રશ્નને પ્રશ્નથી જે વતન કાઢે છે તે અવધ્યાન ક-
 નારને અતિ આશ્રય કરના કરે તેવું કહેવ છે સાંજગણથી
 કેમકથી અથવા અસુવાથી કે એવાથી જે વસ્તુ આનંદ આપતી
 હોય તે પોદ્મદિગ વસ્તુઓ કેઈ પણ કસુથી દૂર થાય અથવા
 તેને વચ્ચી પડે છે તેનો નાશ થાય અથવા પિત્તના સહારી
 થાંબીઓનો દૂષ વખત મટે અથવા સવથા વિશેષ અથ
 ત્યારે મનની જે સિતિ થાય છે અને જઈ તેનો સંયોગ થઈ
 શકતો હોય તે તેમ કયા મટે જે વિચારપરવશ થાય છે
 અને ન થઈ શકતો હોય તે જેટ-શિક્ષ થાય છે તે સર્વનો
 આ ઈશ્વરવિદ્યમા વિચારમાં સમાવેશ થાય છે. આ ઈશ્વરવિદ્યમા
 અને પૂજના અનિશ્ચયવિદ્યમા વિચારમાં અનુભવજીની મિટી પ્રવૃત્તિ
 સમાઈ થાય છે અને અસાધ્ય એવાથી અશુભી કે-આ એ
 પ્રશ્નની આત્મધ્યાનમાં જે પ્રશ્નોએ મિટે જાને કળ અવીત
 કરે છે શરીરને અનેક અવન્ય આધિ થાય છે તેમાં કેટલાક
 આશ્રય હોય છે કેટલાક સજરામ હોય છે કેટલાક થીપી હોય
 છે, આનો કાઈ આધિ થાય તે વખતે કહે પ્રાક મ કરી એવી

જિંતા-મરણનો શય અને આધિ ન થયા હોય તેવા સાધ
 વજતમાં કહાવિત્ અને આસ, અનદર, અતિશય, મહાભરી
 વિશેષે કોઈ આધિ થઈ નય એવા પ્રકારની જિંતા તેને
 શેષજિંતા નામતુ તુલ્ય આત્મજ્ઞાન કહેવામાં આવે છે
 આ આત્મજ્ઞાન અમુક પ્રસંગે જ થાય છે પણ નેટલા
 વજત તે સ્થે છે તેટલા વજત તેનું જોર પણ વધુ સખ્ત
 હોય છે અને તે કોઈ પણ રીતે મનને શુભ જાણના તરફ
 વળવા હેતુ નથી. અભિધ્યનમાં આકુ શુ થઈ જોવી જિંતાને
 અગ્રણીય નામતુ અતુલ આત્મજ્ઞાન કહેવામાં આવે છે
 અને શિદ્ધ શબ્દ કેવી રીતે પ્રાપ્ત થાય અને અમુક અધિ
 કર કેવી રીતે પ્રાપ્ત થાય, અને અમુક ક્ષણની પ્રાપ્તિ કેવી
 રીતે થાય, અને અમુક વસ્તુઓની પ્રાપ્તિ કેવી રીતે થાય-એવા
 વિચાર, એવા વિચારોને અમે તે તે વસ્તુ મેળવવાના પ્રયત્ન,
 પ્રયત્નને અમે સાધનો યોજવાની આવશ્યકતા રજવાનાના અધો,
 વાત્રાએ પડવી વૃથા અને જાળી જાળી અનેક પ્રકારની
 અવહારિક ક્ષણ પ્રવૃત્તિ અભિધ્યાને અમે થાય છે સ્વામીના
 મનુષ્યો વર્તમાન્ય વર્તમાન્યવિષયો જે વાત જાણી જઈ અભિધ્યનમાં
 શુ થઈ તેને માટે જોડી કલ્પના કરી પેટી આપત્તિએ કાળી
 છે છે અને તેવા વિચારથી કદ જામે છે જરા કદ થતાં અનિદ
 કરે છે આધારણ જાનતોમાં પણ મનમાં સહ જાળી મુદ્ધાય
 છે અને જાળી રીતે અભિધ્યનની આસક્તથી જોર જાળી વિચાર-
 પરચરામ મનને જોડે છે પાતાના ઇચ્છિતની પ્રાપ્તિ માટે જે
 અધોમે તેલું ખારેલા દોષ છે તે ફરી જતાં વિશેષ જોર જામે
 છે. આ પ્રમાણે જોઈ પ્રત્યે અભિધ્યનના નાશમાં વિચારો ફરી

જાણ વચ્ચેના મનસિક પ્રભાસમાં કેટલો હેતુજન થાય છે તેને
 ખ્યાલ કરીએ અને જાણના અવરોધન કરીએ તો ખરેખર
 આત્મિક ઉત્થાન કરે તેવું પરિણામ મનસિક વિચાર પર થય
 આવે છે. વળી જે વસ્તુ મળતી જણાય છે દુઃશાન હોય તેને
 ધેરવવાના વિચાર કરી આ પ્રણી વધારે હેતુજન થાય છે, કેમ
 રતિ જ તેમ જોય ન હોવાથી નવી નવી કલ્પનાઓ દરરોજ કરે
 છે અને એવી પ્રમાણમ કરી મૂકે છે કે જલ્દી તેને જાણીથી
 કેમ કિંમત જાણવાનું હોય જ નહિ, મિત્રારી હોય હતાં જો-
 વર્તી જેવા સંજ્ઞાની ઈચ્છા કરે છે. હવે રૂચિવાનો પચાસર
 કરીએની યાદય કરે છે-અતી પાસવાળોને જાણે પાછા મનમાં
 એવા એવા તરંગો ચલાવે છે કે તેને કોઈ જ આવતો નથી,
 યાજ્ઞકર એટલે મુખી કહે છે કે-સાંધારિક જાનતોમાં જાણી
 રીતે જાણીત્ય દુર્ધાન થાય છે એટલું જ નહિ પણ જે પ્રણી
 દુલ્લ કિંમતો કરી વીરોદ્ધર પ્રાપ્ત કરવા ઈચ્છા રાખે છે
 જાણવા તેથી ચિંતાના બાજુ યાત્રુસમૂહનો ઉપદેશ કરવા વિચાર
 કરે છે કે દુલ્લ કિંમતોના મન, પ્રવિજ્ઞ પ્રાપ્ત કરવા પાસવા
 રાખે છે તે વજુ જા જ દુર્ધાનમાં જાણે છે દુલ્લ કિંમતો દુલ્લ
 વરીકે જાણુક વસ્તુ પ્રાપ્ત કરી જાણી જો જાણી થાય છે અને
 મનમાં જાણુક પૌદ્ગલિક દુલ્લ પ્રાપ્ત કરવાની ઈચ્છાથી જ જાણુક

જાણવા નો નીચે વિચાર જે ખરેખરનો જાણવિચાર નામે
 છે તેવા જા જાણાનો સમાવેશ કેટલાક કરે છે જાણવત્ત જાણે જાણે
 જાણવા વિચારે કે જાણે વિચારુ કહેવાય છે તેને જોયો વિચાર જાણે
 છે એવી રીતે વિચાર પાસવા તે પ્રવેશમાં જાણુક જાણે જાણે જાણે જાણે
 જાણે છે

ક્રિયા કરવી એ જૂદી વાત છે. આ અભ્યાસ આત્મધ્યાન બહુ
 હેરાન કરનાર છે અને ઘણાંજણ પ્રાણીઓ લાલાલાઓ વિચાર
 કર્યા વગર તેના ચોખ્ખા થઈ પડે છે એ પ્રત્યેકનો દરેકજના
 અનુભવનો વિષય છે. આ ચારે આત્મધ્યાન એવાં છે કે એને
 કરવા માટે કેઈ પણે શિક્ષા લેવા જવી પડતી નથી, જન્યદિ
 અભ્યાસને હીરે પ્રાણી જલ્દે તે શીખીને જ જ મેલો હોય છે
 અને એના સ રહસ્ય એટલા જણના પડેલા હોય છે કે ખાસ તેને
 દૂર કરવા માટે પ્રજાળ પ્રયાસ ન કરે તો તે કદિ ખસી જતા
 નથી અને ખસે નહિ ત્યાંથી આ પ્રાણીને સ્વાસ્થ્યમર્મા
 દેરખા કરે છે અને અનેક પ્રકારે કલ્યાણના આપી તેને લાલ્લા
 આવવા દેતા નથી. આત્મધ્યાનમાં શક્તિ, ચોક્ક, કમ પ્રમાદ,
 કલ્પ, ચિત્તજામ, જ્ઞાતિ ઉન્માદ, વિષયકલ્પ, નિદ્રા જડતા,
 મૂર્છા વિવેર મેહના જિહ્વો રચક રીતે થાય છે એ દુર્ધર્મના
 પ્રત્યેક વિષયો બહુ રચક રીતે લક્ષ્યમાં રાખી સમજવા યોગ્ય છે
 એના પરિણામે પ્રાણી થલુ કરીને તિર્થંજી બલિમાં લટકત કરે છે

ફૂર (ફૂર) આશયથી ઉત્પન્ન થતા દુર્ધર્મને શૌરધ્યાન
 કહેવામાં આવે છે. ફૂર આશયવાળા પ્રાણીને ફૂર કહેવામાં આવે

છે તેણે કરેલું તે શૌર અથવા ફૂર પ્રાણીને

શૌરધ્યાન કમલાવ તે શૌર કહેવાય છે એના પશુ

આર કોટ છે જે આપણે સહાયથી વિચારી

જઈએ. પ્રથમ હિંદુસ્તાનની શૌરધ્યાનમાં જન્યના પ્રાણ લેવાના

ફૂર પરિણામ વર્તે છે કેઈ પ્રાણીને પીડા થાય, કલ્પના થાય,

દુઃખ થાય, પ્રાણનાથ થાય એ એઈ જાનક આવે અને પાતાથી

અથવા પશુની જન્યના પ્રાણનાથની સામથી બેઠકવામાં આવે

એ જા દુર્ખાનંદ લક્ષણ છે ક્રોધ ક્ષયનું એર જાતિ વધારે
 થાય, નિરંતર નિઃશ્વસ સ્વભાવ રહે, આત્મચિત્ત રહે, મધ સર્વે
 સંદેહતા થાય અને કયા કાંઈ જાનાસ્થા થાય એ સ્વ રોદ્ધાન
 પ્રથમ વિભાગમાં આવે છે. કિં જાના ક્રમમાં કુસંજતા, પાપોપદેશ
 દેશ વરદ્ધ રુચિ, મધ્ય દેશમાં અનંદ, નિદ્રાવતી યાદે સ્વતંત્ર
 અને પાતામાં સ્વભાવિક રીતે કૂરવા જાતી જતી એ સ્વ રોદ્ધાન
 છે. પાતાના સત્ક્રિયાને કેવી રીતે નાશ કરે, તેઓને
 કેમ પીડા કષ્ટભરતી, તેઓને કેમ કુલક જાડવા વિશેષ વિચારણા
 થાય તે સર્વજ્ઞે જાત જમાવેલ થાય છે. જન્મકર, સ્ત્રીકર,
 એકર પ્રત્યક્ષ, વનસ્પતિ વગેરે વિદ્યેશ્વરિય છાંયેના નાશ
 કરવાનાં કારણો પાપકર્મ, પ્રતિકાર કર્યાં અને તે માટે વિચાર
 કરવા વગેરે જાતવગેરે વગેરે કેમ જન્મજાલે લક્ષ્ય થાયતી ચાંમળી
 તેમાં પેટી જ જન્મમાં કાચકાંથી થાયવાના જમાવાર ચાંમળી જાત
 માનવે, પૂર્વ વૈરને જાડેલો દેશ નિરંતર મનમાં થાડ લક્ષ્ય
 જાય, જન્મ પ્રત્યક્ષ કાંઈ જન્મ પ્રકારે આપત્તિ કેવી રીતે
 જાય રહે તેની જાણવગેરે કરવી, કોઈને દુઃખમાં પડેલ ચાંમળી
 તેની થાડ જાતથી બીજા થાડે કરવી, એ સ્વ રોદ્ધાનના
 પ્રથમ વિભાગમાં આવે છે. કિં જાના કષ્ટકરણે કરવવાં અને
 કૂર પ્રત્યક્ષ કર્મકર્તિ વધારતી તેને જાતવગેરે થાડે નિર્ધારવા
 જાતની જ કોઈ જાત ચિહ્નો છે અને સુવચન કાંઈ દેવ
 જાતને એ જોતુ જાત ચિહ્ન છે જા પ્રથમ વિભાગ ક્રોધથી
 ક્રોધ થાય છે અને એ મનેવિભાગ જાત સારોને વંચી દેતર
 દેવાથી તેમજ જાત જાત દેશથી ક્રોધ થાયતી દેશથી
 સ્વ થા નિષ્કાર કરીને તે ત્યાં કરવા થાય છે. બીજા અપાનથી

દૈદ્ધધ્યાનમાં જસત્ત્વ વાચનાથી સામા પ્રાણીને હિતરણ માટે
 જે અનેક ઘટનાઓ કરવામાં આવે છે તે સર્વનો સમ્ભવેશ યાત્ર
 છે અર્થ જાણવા મુદ્દ પ્રાણીઓને શાન્તિક મુક્તિમાં રૂથાવી હેરાન
 કરવા, તેઓને વચનભાગથી વંચિત કરી ગ્રાહ્ય જાણવો જાણવા
 હિતરણ અને તેમ કરવા માટે વચનની અનેક મુક્તિઓ બોલવાની
 એ સવ જા પ્રકારમાં આવે છે કુતક કરી સત્ત્વધમ પર
 આસ્થા ન થાય તેવા વિચારો ફેલાવવા, સત્ત્વ વાત જે આવે
 સિદ્ધ થવી હોય તે હુણવાની અને જસત્ત્વ કરવાનાઓને
 વિચારી પ્રાકૃત પ્રાણીઓને ધમથી વશક્રમુખ રાખવા, પીતાતુ
 પૂજ્યપદ્મ વધારવા ધર્મના રસ્તાને વાઘા વસીકે જવાની
 પીતાની માન્યતા માટે વાઘા કોચો કરી સમારી છતા ત્યાગી
 વધારી છમીઓ વસાવવી, પૂજ્યવર્ણ, મનાવર્ણ તેવી ધર્મજ્ઞ વાળવી,
 તેને અનુકૂળ પ્રવર્ત્તો કરવા એનો પણ જન સમ્ભવેશ યાત્ર
 જાત છે પીતાને કોઈ અધિકારી સાથે સબધ હોય તેનો લાભ
 કોઈ જનર અજાણ વાતોથી તેના જાન હારી નિર્દોષ પ્રાણીઓને
 વચનભાગથી રૂથાવી હેરાન કરવા, તેઓને હલકા પાડવા જાણવા
 તેઓનો વાત કરાવવો એનો પણ જન સમ્ભવેશ યાત્ર છે
 અનેક જસત્ત્વની હાર બ્યારે બોલવામાં આવે ત્યારે પીતાની
 જાવી જોડાં પાડિયાં બોલવાવાની છુદ્ધિ માટે મનમાં પ્રમેદ
 રાખવો અને પીતાનાં તે આતુષર્ણ વળાવ્યુ કરવા એ બવહાર
 પણ અનિહ અને અનેક કુમતિમાં જામકન્ટર મુખાનદી રોડ
 ધ્યાનનો પ્રકાર છે ચારદી વસ્તુ ઉપદી હેવામાં આતુષર્ણ થોરી
 કરવાની રીતનો ઉપરેશ અને તેવી વાતોના વિચારને ત્રીજે
 ચોથાની દૈદ્ધધ્યાનનો પ્રકાર કહેવામાં આવે છે થોરી કરવા

માટે મનમાં ચારવાર વિચાર થવા કરે શેરી ક્યાં પછી તેથી
 મળેલા લાભને જામે મનમાં ચારવાર આનંદ થવા કરે અને
 કોઈ શેરી પરબન કરવા કહું જાણવા કરે એવો ચારવાર પ્રયોગ
 કરવા મન થવા કરે જો સવ જા દુર્ધર્મનંદ વિભાગમાં જાને
 છે. શેરી કરવાના વિચાર એકલે નાની જાણ મોટી જાણી
 વસ્તુને વગર મહેનતે પછીની રાત્ર વગર જાણ પોતાના તેજ
 કરવાના કોઈ જાણ પ્રકારના કંઈ વગર કોઈ લેવાની જાણ
 પોતાની કરવાની કામ તે સર્વનો જા વિભાગમાં સમયેસ
 થવા છે. હોશન જાણ પદમ જીસા કરી લેનાર, તેને મોટે
 સુખિઓ શોધનાર અને એવા અનેક પ્રકારે મહત્વનો મહત્ત
 જાણની કાલજ સંજનારનો જા વિભાગમાં સમયેસ થવા છે.
 એવા સરસ્વતીનાં રોદ્રધ્યાનમાં પોતાની પૂછત કેવો રીતે
 જાણવા કરવા શેરી તેને કરી જાવ નહિ, કોઈ તેને જાણી
 જાવ નહિ વિગેરે પોતાના ક્યાં કરવી, પાનની વસ્તુવરી ક્યાં
 કરવી તેને કેવો રીતે શાખુ કાં સીતે તેને શાખુ કોવ તે
 જાણ વગરે જાણે અને મૂળ પૂછને કરતા ન જાણે, કાં
 રીતે પૂછ એમમ વગર મેવડી કે હસાવણી કાં જાણ-વિગેરે
 કોજનાં મનમાં કરવી, વેરવાં વાજવાં, મહત્તે વજાવવાં,
 રિપેર હસાવવાં, પાન વેરવાંની શેરીની કામની શાવરિયજ
 પાન પર કોઈ સાજવી, શેરી ન જાણ તેવા સવા એવાવજમાં
 મળશેવ કરવો—એ કાંવનો જા વિભાગમાં મહત્ત સમયેસ થવા
 છે જાણ કરવોમાં જે સહજવરજસ થાતે છે અને તેમા મન
 પરાધર્મ છે તે મનની વિગતિને સરસ્વતીનાં રોદ્રધ્યાન કરે
 છે એ દરેક રોદ્રધ્યાનના પ્રકારમાં જાણનાં સાજવતુ છે. પેલા

પ્રાપ્ત કરવા માટે અનેક પ્રયત્નના સહયોગ કરવા એ પણ આમાં આવે છે. શબ્દની સેવા કરવી નીચની વાકરી ઉઘાડવી, પગલ પર તથા શરીરમાં રજાંડવું વિગેરે મનઃપ્રસિન્ધા અનેક કાર્યો સેવાના સહયોગ પ્રદાનમાં આવે છે પાતાની બેઠેલી સ્થિતિ પાછી પ્રાપ્ત કરવા લક્ષ્યઓ કરવી, ટટા જગાડવા, શત્રુનો સંહાર કરવો વિગેરે અનેક કાર્યો કરવા અને તે કરવા માટે સેવાના કરવી એ સર્વનો સમાવેશ આ રોડધ્યાનના પ્રકારમાં આવે છે પાતાની બલનો વિચાર કર્યા કરવો અને તેની સ્થિતિ કેમ સુધરે અથવા હોય તેવી કેમ બની રહે એ વિચાર એ સ્વૈચ્છિક-આસારિક-ભૌતિક સ્થિતિને બાંધે હોય તો તે સર્વનો સમાવેશ આ વિશાળમાં થાય છે જ્યાં વિચાર કરવાથી જાણી છે-આ વિશાળને બાંધે પ્રાણી બહુ દુર્ધાર્ન કરે છે અને તેમાં થયેલા કાળ નિર્જન કરે છે એને પાતાના મનમાલની વિચારવામાં, પરિશદની ધ્યાનવૃત્તિના સહયોગમાં એવો જ્ઞાનદ આવે છે કે જ્યાં તે કરતો હોય છે ત્યારે પાતાની કુરજ બદલતો હોય એમ તેને લાગ્યા કરે છે આ રોડધ્યાન અનેક દુઃખ વિશાળમાં છે કરવી વળત બહુ હૃદય-જ્ઞાનદ આપે તેનું વચ્ચે છે એનાં આદ્ય વિદ્યોમાં નેત્રની લાલસા, અમરની વહેણ, ભય કર આશુતિ, હૃદય એક, પરસેવો વિગેરે જણાય છે એના અવરમાં કુરતા, હોસ્તા, નિશ્ચયતા, પદ્મતા આદિ હોય છે આવા દુર્ધાર્ન તરફ પ્રાણીનું વલણ સ્વાભાવિક રીતે હોય છે તે તેને શીખવવું પડેલું નથી જન્યારિ અભ્યાસથી એ વિશાળ એવો સ્વભાવ ઘર્ષ પડ્યો છે આ ધ્યાનવાળા પ્રાણી પ્રથમ નરકસ્થિતિના આજન થાય છે

જાનતાં જિવેજ સ્વેચ્છાથી એવ છે એટલે સ્વજ જાનતો કશો
 તે જોમત્તમ વૃત્તિ કદિ કરતો નથી. કામજોગથી તે વિરજા
 એવ છે તેને જાન્ય કોઈની જુદાં કોલી નથી-તે એટલે મુખી
 કે પાવાના સારીની પણ તેને જુદાં કોલી નથી. તે વૈશ્વજ
 સરોવરમાં નિમગ્ન થયેલાં સરોવરજાન એવ છે. સમતા તેની
 દરેક ક્ષેત્રમાં અને વતનમાં પ્રત્યક્ષ હોવાય છે. સમજ અને
 મરીમને તે જોઈ સરજા જુએ છે અને સવત્તુ કરવાય હાંમે
 છે. સવ હવર અને જાણ કરીને પાપી હવર કરવા સારવાર
 એવ છે. ચોટમલિકા જાણના સંસ્કારિક મુજબી વિરજા એવ
 છે. યેરુ પોં નિધાય એવ છે. સરની પોં જાનદાયક એવ
 છે, પવનની પોં નિધાય એવ છે અને હવમ જુદિને ધારણ
 કરવાર એવ છે. જાપી વૃત્તિજોગ મહાત્મા જાન કરવાને જોગ
 છે. જહીં તેર લક્ષણ જાણનાં છે તે વિવિધ પદથી પણ જાણી
 (૪ ૧૬૨) જા લક્ષણ જહીં વિવિધપૂરક જાણવાનો હેતુ
 એ છે કે-પણી વખત મધે તેવી સ્થિતિના મજાસે જાન
 કરવા જાણના તે કાલ જાતમજાના કરવા કે જીનજોગે દક્ષ-
 વાનો દોળ કરવા લલચાઈ જાય છે તેમ જહીં જાતમજાની
 જાણ જહીં છે અને તેથી કેવા પ્રણીને જાતની સરજાવત
 કરવી તે પ્રથમ જાણનું છે. જાણિયાર વગર જાણ વિવિધમાં
 પ્રવેશ કરવામાં મ પી કાનિ થાય છે. જાનાજાવમાં જાત કરવા-
 તુ લક્ષણ જાણના હોય છે કે (૨૭-૩) જાત કરવાર જાન,
 વૈશ્વજો મ પત્ત એવ છે તેના ઉદ્ધિય અને મન પણ થયેલાં
 એવ છે તેની વિવિધવૃત્તિ વિવિધ થયેલી એવ છે. તે મુખ્ય
 એવ છે જહીં છે જાત એવ છે.

નિરંતર ચૈત્રી, પ્રથિહ, કાન્ધેશ અને માધ્વજીના શાવનાને
સ્વસ્ત્યાર કોલ છે ચૈત્રી આદિ શાવનાનું સ્વસ્ત્યાર જન્ય
વિસ્તારથી બતાવ્યું છે તેથી જાન તે પર હસ્તેષ્ય કરવાની જરૂર
રહેતી નથી. પ્રસ્તુત વાત બોદતી છે કે-આન કરવાર ખાલી
જો સર શાવનાનો જાણનાર જાણનાર રીતે ઉપધાય કરે છે
વિચારને પરિણામે જાણનારની જાણ કરે છે અને વિષયમાં
આસક્તિ થતો નથી. પછી પાતાના સંયોગને અનુકૂળ જાણ,
આસક્તિને નિષ્ક્રમ કરી આનમાં પ્રવૃત્તિ કરે છે અને દુઃખાનંદો
સવચ્છ ત્યાગ કરે છે. સ્વજા અને આસક્તિને નિષ્ક્રમ કરી આન
ની પ્રવૃત્તિ કરે છે તે જાણે પાતે જાતિ વિસ્તારથી સંચારનું
સ્વસ્ત્યાર વિચારે છે તે જાણે છે કે-સામાજિક શિષ્ટ અનિત્ય
છે પ્રાચીન દુઃખ દેનારા છે અને તેમાં મુખ્ય વાળે છે તે વધુ
માત્ર માનવતામાં જ છે સારી ન્યાયિની સરપૂર છે કમ પીસ
મહાદુષ્ટ વૈત્તલ કરનાર છે. મો પ્રભાવ પ્રવૃત્તિ કરી આનના
વડે કમનિય નાશ કરવાનાં આવરણકાર છે. આવી અનેક રીતે
પાતાની જાણનાર અવરણ વિચારી આત્મજ્ઞાને અને પૌરુષિક
વૈદ્યનાં સમજ અનિત્ય સમજ સમજો પર રાત્ર અને
ચતુર પર રૂપ શાવ છ વંચા કરવો અને વંચા કરવા પરિણામ
આવી છે. વધુ સામાજિક જાણે પર તેને વિચાર કરે છે
અને આત્મજ્ઞાન પર અસ્થિત રૂપિય વધુમાં તે તેની મનુષ્ય
પ્રવૃત્તિ કરતાં જાય છે અને તેના પ્રભાવ સાધન તરીકે જાણ
કરે છે. આ આત્મજ્ઞાનને જાણનારો દેવ પદેષ આત્મ
જ્ઞાન વૃત્તિ ધારણ કરે સ્વસ્ત્યાર નિષ્ક્રમ કરે અને સ્વમા
નિષ્ક્રમ શાવ. આત્મ વિચાર કરાને આનની પ્રવૃત્તિ કરવાના

શ્રીમાન્ હેમચંદ્રાચાર્યની સુધ્યાન વિચારણા (યાત્રાસાગર)

શુભ યાત્રા.

ક્રમ	યાત્રા	ધોર
૧	૧ કપાળી	૧ વિદ્યાર્થ
૨	૨ કાપાળી	૨ પાત્ર
૩	૩ પાત્રી સહન	૩ પાત્ર
	૪ કાપાળી	૪ પાત્રી
૪	૫ કાપાળી	૫ પાત્રી
૫	૬ કાપાળી	૬ પાત્રી
૬	૭ કાપાળી	૭ પાત્રી
૭	૮ કાપાળી	૮ પાત્રી
૮	૯ કાપાળી	૯ પાત્રી
૯	૧૦ કાપાળી	૧૦ પાત્રી
૧૦	૧૧ કાપાળી	૧૧ પાત્રી
૧૧	૧૨ કાપાળી	૧૨ પાત્રી
૧૨	૧૩ કાપાળી	૧૩ પાત્રી
૧૩	૧૪ કાપાળી	૧૪ પાત્રી
૧૪	૧૫ કાપાળી	૧૫ પાત્રી
૧૫	૧૬ કાપાળી	૧૬ પાત્રી
૧૬	૧૭ કાપાળી	૧૭ પાત્રી
૧૭	૧૮ કાપાળી	૧૮ પાત્રી
૧૮	૧૯ કાપાળી	૧૯ પાત્રી
૧૯	૨૦ કાપાળી	૨૦ પાત્રી
૨૦	૨૧ કાપાળી	૨૧ પાત્રી
૨૧	૨૨ કાપાળી	૨૨ પાત્રી
૨૨	૨૩ કાપાળી	૨૩ પાત્રી
૨૩	૨૪ કાપાળી	૨૪ પાત્રી
૨૪	૨૫ કાપાળી	૨૫ પાત્રી
૨૫	૨૬ કાપાળી	૨૬ પાત્રી
૨૬	૨૭ કાપાળી	૨૭ પાત્રી
૨૭	૨૮ કાપાળી	૨૮ પાત્રી
૨૮	૨૯ કાપાળી	૨૯ પાત્રી
૨૯	૩૦ કાપાળી	૩૦ પાત્રી
૩૦	૩૧ કાપાળી	૩૧ પાત્રી
૩૧	૩૨ કાપાળી	૩૨ પાત્રી
૩૨	૩૩ કાપાળી	૩૩ પાત્રી
૩૩	૩૪ કાપાળી	૩૪ પાત્રી
૩૪	૩૫ કાપાળી	૩૫ પાત્રી
૩૫	૩૬ કાપાળી	૩૬ પાત્રી
૩૬	૩૭ કાપાળી	૩૭ પાત્રી
૩૭	૩૮ કાપાળી	૩૮ પાત્રી
૩૮	૩૯ કાપાળી	૩૯ પાત્રી
૩૯	૪૦ કાપાળી	૪૦ પાત્રી
૪૦	૪૧ કાપાળી	૪૧ પાત્રી
૪૧	૪૨ કાપાળી	૪૨ પાત્રી
૪૨	૪૩ કાપાળી	૪૩ પાત્રી
૪૩	૪૪ કાપાળી	૪૪ પાત્રી
૪૪	૪૫ કાપાળી	૪૫ પાત્રી
૪૫	૪૬ કાપાળી	૪૬ પાત્રી
૪૬	૪૭ કાપાળી	૪૭ પાત્રી
૪૭	૪૮ કાપાળી	૪૮ પાત્રી
૪૮	૪૯ કાપાળી	૪૯ પાત્રી
૪૯	૫૦ કાપાળી	૫૦ પાત્રી
૫૦	૫૧ કાપાળી	૫૧ પાત્રી
૫૧	૫૨ કાપાળી	૫૨ પાત્રી
૫૨	૫૩ કાપાળી	૫૩ પાત્રી
૫૩	૫૪ કાપાળી	૫૪ પાત્રી
૫૪	૫૫ કાપાળી	૫૫ પાત્રી
૫૫	૫૬ કાપાળી	૫૬ પાત્રી
૫૬	૫૭ કાપાળી	૫૭ પાત્રી
૫૭	૫૮ કાપાળી	૫૮ પાત્રી
૫૮	૫૯ કાપાળી	૫૯ પાત્રી
૫૯	૬૦ કાપાળી	૬૦ પાત્રી
૬૦	૬૧ કાપાળી	૬૧ પાત્રી
૬૧	૬૨ કાપાળી	૬૨ પાત્રી
૬૨	૬૩ કાપાળી	૬૩ પાત્રી
૬૩	૬૪ કાપાળી	૬૪ પાત્રી
૬૪	૬૫ કાપાળી	૬૫ પાત્રી
૬૫	૬૬ કાપાળી	૬૬ પાત્રી
૬૬	૬૭ કાપાળી	૬૭ પાત્રી
૬૭	૬૮ કાપાળી	૬૮ પાત્રી
૬૮	૬૯ કાપાળી	૬૯ પાત્રી
૬૯	૭૦ કાપાળી	૭૦ પાત્રી
૭૦	૭૧ કાપાળી	૭૧ પાત્રી
૭૧	૭૨ કાપાળી	૭૨ પાત્રી
૭૨	૭૩ કાપાળી	૭૩ પાત્રી
૭૩	૭૪ કાપાળી	૭૪ પાત્રી
૭૪	૭૫ કાપાળી	૭૫ પાત્રી
૭૫	૭૬ કાપાળી	૭૬ પાત્રી
૭૬	૭૭ કાપાળી	૭૭ પાત્રી
૭૭	૭૮ કાપાળી	૭૮ પાત્રી
૭૮	૭૯ કાપાળી	૭૯ પાત્રી
૭૯	૮૦ કાપાળી	૮૦ પાત્રી
૮૦	૮૧ કાપાળી	૮૧ પાત્રી
૮૧	૮૨ કાપાળી	૮૨ પાત્રી
૮૨	૮૩ કાપાળી	૮૩ પાત્રી
૮૩	૮૪ કાપાળી	૮૪ પાત્રી
૮૪	૮૫ કાપાળી	૮૫ પાત્રી
૮૫	૮૬ કાપાળી	૮૬ પાત્રી
૮૬	૮૭ કાપાળી	૮૭ પાત્રી
૮૭	૮૮ કાપાળી	૮૮ પાત્રી
૮૮	૮૯ કાપાળી	૮૯ પાત્રી
૮૯	૯૦ કાપાળી	૯૦ પાત્રી
૯૦	૯૧ કાપાળી	૯૧ પાત્રી
૯૧	૯૨ કાપાળી	૯૨ પાત્રી
૯૨	૯૩ કાપાળી	૯૩ પાત્રી
૯૩	૯૪ કાપાળી	૯૪ પાત્રી
૯૪	૯૫ કાપાળી	૯૫ પાત્રી
૯૫	૯૬ કાપાળી	૯૬ પાત્રી
૯૬	૯૭ કાપાળી	૯૭ પાત્રી
૯૭	૯૮ કાપાળી	૯૮ પાત્રી
૯૮	૯૯ કાપાળી	૯૯ પાત્રી
૯૯	૧૦૦ કાપાળી	૧૦૦ પાત્રી

સમગ્રા ત્રિવેંપ સ્થેનાથે હોમ છે એટલે ભૂત જાનતો અને તે એકત્મ વૃત્તિ હરિ કરતો નથી. કામચેત્રથી તે વિરહ્ય હોમ છે, તેને જાન્ય કેત્રની રજૂઆતો નથી—તે એટલે મુખી કે પાતાન્દ સરીતની પણ તેને રજૂઆતો નથી તે વૈરાગ્ય સ્થાવરમાં નિમગ્ન થયેલો કવિચરણ હોમ છે. સમગ્રા તેનાં હરેક ક્ષેત્રમાં અને વતનમાં પ્રત્યક્ દેખાય છે, સમ જાને સરીતને તે એક સરખા બુદ્ધિ છે અને સમસ્ત કલ્યાણ કંઈ છે એવું કવર જાને જાણ કરીને પાછી કવર કરવા લાગ્યો હોમ છે. રોહિતકિત જાણ સંધ્યાકિત મુખથી વિરહ્ય હોમ છે મેક પેં નિમગ્ન હોમ છે. વદની પેં જાન્યદાવક હોમ છે. વતનની પેં નિઃસર્જી હોમ છે અને કવર બુદ્ધિને ધારણ કરનાર હોમ છે. જાણી વૃત્તિયો મહાત્મા જાણ કરતો રોહિત છે. જાણી તેર કલ્યાણ જાણ્યાં છે ને વિરહ્ય પાછી પણ લખ્યાં (પૃ. ૧૬૨). જા કલ્યાણ બહુ વિરહ્યપૂરક જાણવતો હેતુ જા છે કે—જાણી વતન સમિ તેથી સ્થિતિના મધ્યમે જાણ કરવા જાણવા તે કાલ જાતમવતન કરવા કે જીવજોન દક્ષ-વતનો રોહ કરવા કલ્યાણ જાણ છે તેમ જાત જાતમવતની જાણ જાણ છે અને તેથી કેવા અવ્યયો જાણની શરૂઆત કરવી તે પ્રથમ જાણ્યું છે. અધિકાર વતન જાણ વિવરમાં પ્રવેશ કરવાથી પાછી જાણિ જાણ છે. જાણ્યવમાં જાણ કરનાર નુ કલ્યાણ જાણવા કહે છે કે (૨૭-૩) જાણ કરનાર જાણ, વૈરાગ્યમાં સજા હોમ છે તેનાં ઉદ્ધિષ અને મન વત થયેલાં હોમ છે તેની વિવરવૃત્તિ વિરહ થયેલી હોમ છે તે મુખ્ય હોમ છે કવમી હોમ છે જાત હોમ છે પીર હોમ છે અને

નિસ્વાર મૈત્રી, પ્રમોદ હારુદય અને આધ્યત્મ ભાવનાને
 ભાવનાર હોય છે મૈત્રી આદિ ભાવનાતુ સ્વરૂપ અન્યથા
 વિસ્વારથી બતાવ્યું છે તેથી આત્મ તે પર ઉચ્ચેણ કરવાની જરૂર
 રહેતી નથી પ્રસ્તુત થાવ એટલી છે કે-ધ્યાન કરનાર પ્રાણી
 એ સર્વ ભાવનાનો અસત્ત્વ અવસ્થા રીતે ઉપયોગ કરે છે
 વિચારને પરિણામ અધ્યાત્મનિર્માણ કરે છે અને વિષયમાં
 અસત્ત્વ થતો નથી, પછી પાતાના સંયોજને અનુકૂળ સ્થળ,
 આસનનો નિર્ણય કરી ધ્યાનમાં પ્રવર્તિ કરે છે અને દુઃખાનનો
 સર્વથા ત્યાગ કરે છે સ્થળ અને આસનનો નિર્ણય કરી ધ્યાન
 ની પ્રતિષ્ઠા કરે છે તે વખતે પાતે અતિ વિસ્વારથી સંચારનું
 સ્વરૂપ વિચારે છે તે બુદ્ધિ છે કે-સાંસારિક સોગ્ર અનિત્ય
 છે પ્રાણે દુઃખ દેનારા છે અને તેમાં મુખ લાગે છે તે પશુ
 માત્ર માન્યતામાં જ છે શરીર આધિષ્ઠી ભરપૂર છે હર્મયીય
 મહાદુઃખ ઉત્પન્ન કરનાર છે માટે પ્રબળ પ્રયત્ન કરી ધ્યાનવજ
 વડે હર્મનો નાશ કરવાની આવશ્યકતા છે બાવી અનેક રીતે
 પાતાની વતમાન અવસ્થા વિચારી આત્માનો અને પૌરુષલિક
 પદાર્થોના સંગ અનિત્ય સમગ્ર સજાઓ પર રાગ અને
 યત્ન પર રૂપ થાય છે તેના કારણે અને તેના કલ્પા પરિણામ
 અત્યંત લઈ સર્વ સાંસારિક જીવો પર તેને વિવરણ હટે છે
 અને અધ્યાત્મ પર અત્યંત રુચિ થવામાં તે તેની અનુભ
 પ્રજ્ઞા કરતાં બધા છે અને તેના પ્રબળ સાધન તરીકે ધ્યાન
 કરે છે તેમાં અત્યંત અસ્વપ્ન જે અમવાની ટેવ પડેલ આ મા
 એકાગ્ર વૃત્તિ ખાસ કરે સ્વરૂપનો નિર્ણય કરે અને સ્વમા
 રિધર થાય. આનો વિચાર કરીને ધ્યાનની પ્રતિષ્ઠા કરવાના

ક્રમને યાત્રાક્રમનાર સ્વાતંત્ર્ય આપે છે જે વિચારક્રમમાં
અક્રિયાત્મક, અવશ્યત્મક અને પરમાત્મક સ્વરૂપ, પાતાનો
અને પરમાત્મકનો સંબંધ અને તે સ્વાતંત્ર્ય પાતામાં અંતર ક્રમની
અક્રિયાત્મક પર તે સ્વરૂપ આપે છે અને આ સ્વાતંત્ર્યોમાંથી
એક શ્રેણી વધારે અક્રિયાત્મક પ્રમાણે જાય છે અને એમ અને
તેમ આત્મનિમજ્જન કરે છે પાતાનું સ્વરૂપ વિચારતી
અક્રિયામાં પ્રવૃત્તિ થતી રીતિ અને અંતર ક્રમોમાંથી આવે છે તે,
તે સ્વાતંત્ર્ય રીતિ વિચારે છે

આત્મ-આત્મ ક્રમનાર કોઈ કોઈ છે તે વિચારક્રમ, કોઈ
આત્મક તે કોઈ આત્મક વિચારે છે તેનો ક્રમ પણ અંતર
એકાગ્રિ અને કોઈ આત્મક ક્રમ પણ

ધ્યેયક્રમ વિચારમાં કોઈ કોઈ સ્વાતંત્ર્ય આપે છે
કે ત્યારે કોઈ સ્વાતંત્ર્ય અંતર અંતર

વસ્તુત્વ આપે છે વસ્તુત્વની વિધિ, ઉત્પત્તિ અને વિનાશ,
તેઓમાં મૂલ્ય અમૂલ્ય સ્વરૂપ વિશેષે સ્વાતંત્ર્ય અંતર અંતર
વસ્તુત્વ વિશેષ ન આવે તેવી રીતે આવતી કોઈ પણ સ્વાતંત્ર્ય
અંતર અંતર અંતર આત્મક ધ્યેય વસ્તુત્વે કોઈ કોઈ છે પણ
તેની સ્વરૂપવિચારક્રમમાં વિશેષ કોઈ ન એકાગ્રિ અંતર આપે
ક્રમ પણ ક્રમ ત્યારે આત્મકે અંતરથી નિર્વેદ આવે તેમ
આત્મક વિષયમાં મત મત અને ક્રમક્રમક્રમમાં નિમજ્જન
ક્રમ પણ નક્કી વસ્તુત્વ પ્રમાણમાં કોઈ નક્કી અંતર પર-
માત્મકવસ્તુત્વ વિતરણ અંતર વિચારક્રમ આત્મકે ક્રમ આ
પરમાત્મકસ્વરૂપવિતરણમાં અંતર ક્રમ આવે તેમ છે એ સ્વાતંત્ર્ય
કે ક્રમ છે એ ધ્યેયક્રમ સ્વરૂપ સ્વાતંત્ર્ય ક્રમક્રમે વિવરણ

છે અને તેને જ અધિવશ કરવાનું છે તેથી અત્યુ જ્ઞાનદમક
 તે જાણે છે. જ્ઞાનદાને તે જુએ છે કે પ્રથમ તે પરમાત્મા
 ચિત્તસ્વરૂપે આકાર છે પછી ચિદસ્વરૂપે નિરાકાર છે, નિશ્ચિન્મ છે,
 નિર્વિકલ્પ છે નિષ્કલ્પ છે, જ્ઞાનદમકાર છે વિશ્વરૂપ છે, સમસ્ત
 દેવતા આકારો તેમનામાં પ્રતિબિંબિત છે કૃતકૃત્ય થયેલા છે,
 કલ્યાણરૂપ છે, સાંત છે શરીરરહિત છે કર્મભજ થય થયેલા જોવા
 છે, શુદ્ધ છે, નિર્દોષ છે જ્ઞાનસાગરમાં સ્થિત છે, નિર્મળ છે,
 બ્રહ્મસ્વરૂપ છે જ્ઞાનતરીયું મુક્ત છે પરિપૂર્ણ છે જ્ઞાનતર
 છે, નિર્દોષ છે, સમાધિથી રહિત છે શાન્તરહિત છે અપ્રમેય છે
 વિવેક, જ્ઞાન જ્ઞાતસ્વરૂપની વિચારણા કરતાં પાતામાં જ
 સક્રિયરૂપે રહેલ પરમાત્મતત્ત્વનું જ્ઞાન કરતાં જ્ઞાતા વિચારે છે
 કે-જ્ઞાન મહાન્ જુએ મારે હવે જ્ઞાત કરવાનું છે અને તે
 માટે પ્રથમ પુરુષાર્થ કરવાનો છે. જો પરમાત્મતત્ત્વનું જ્ઞાત
 વન કરતાં પ્રથમ વિચારે છે કે-જલુથી પશુ સૂક્ષ્મ જ્ઞાતમા,
 જ્ઞાતમાથી પશુ વધારે વિસ્તૃત છે જ્ઞાતને વહન કરવા યોગ્ય
 છે એટલું જ્ઞાન કરવાથી અનેક કમિનિ અમુક જાણી જાય છે
 અને શુદ્ધ સ્વસ્વરૂપ પ્રાપ્ત થાય છે જ્ઞાનના પ્રકર થાય છે
 જ્ઞાન સિદ્ધ પરમાત્મતા સ્વરૂપમાં જ્ઞાન કરતાં, તેનું જ્ઞાન
 શરણ કરતાં અને તેમાં લય પામતાં જ્ઞાતમાં જોયો અદ્ભુત
 જ્ઞાનદ લોભવે છે કે તેને તે વળતે જ્ઞાતનિમજ્જન થાય છે.
 પોતે કેટલીક વાર જોગદાર વૃત્તિ જાતુજવે છે અમરસજ્ઞાનમાં
 લીન થાય છે અને કેવળે પોતે પરમાત્મતત્ત્વમાં અપ્રવશ્ય
 લીન થઈ જાય છે એમની જોગદાર સ્થિતિ, જ્ઞાન જુએ, ઉત્પત્તિ
 સ્થિતિ પ્રત્યક્ષિતો. આ અને પૂર્ણાનંદ સ્વસ્વરૂપ વિચારતા

ક્રમને જ્ઞાનપ્રવાહ સ્વીકાર્યા બાદ એ એ વિચારવાર્થ
જલિસત્ત્વ, જલસત્ત્વ અને પરમાત્મત્વ સ્વરૂપ, પિતાનો
અને પરમાત્માનો સ્વરૂપ અને તે સ્વરૂપ પિતાત્મક સ્વરૂપ
સ્વરૂપીઆત્મ પર તે સ્વરૂપ આપે છે અને જ્યારે સ્વરૂપીઆત્મ
એક જ વધારે અનુકૂળતા પ્રમાણે આવે છે અને એમ અને
તેમ આત્મનિમજ્જન કરે છે પિતાનું સ્વરૂપ વિચારતી
સાધારણ પ્રજાને કેવી રીતે અને કયા કારણથી થાય છે તે,
તે જાણી રીતે વિચારે છે.

આત્મ-આનંદ સ્વરૂપ કેવો હોય છે તે વિચારું, સાચું
આનંદ તે કઈ જાણતો વિચારે છે તેનો ક્રમ પણ જલ
એકલો અને સાચું આનંદનો ક્રમ પણ

ધૈર્યસમય વિચારતી કઈ કઈએ સ્વીકાર્યા બાદ એ
છે ત્યારે પ્રજાની ચેતન અવસ્થા અવેતન

વસ્તુનું આનંદ કરે છે વસ્તુઓની વિધિ, ઉત્પત્તિ અને વિન્યાસ,
તેઓના મૂળ અમૂર્ત સ્વરૂપ વિશેષે હવે અલગતા સ્વરૂપ
પરસ્પર વિશેષ ન આવે તેવી રીતે આવનાર કોઈ પણ ચેતન
અવેતન વસ્તુને આનંદની ભીંસ વસે છે કાંઈ યાદય છે, પણ
તેની સ્વરૂપવિચારવાર્થ વિશેષ હોય ન એકલો જ્યારે આનંદ
કાલ જુદા થાય ત્યારે આત્મને સ્વાધારથી નિર્વેદ થાય તેવા
આત્મનિક વિષયોના મમ થવું અને કલ્યાણકારકતા નિમજ્જન
કરવું પણ નહીં જલત પ્રભાવમાં કલ્યાણ નહીં. અવસ્થા પર-
માત્મતાનું ચિત્તવન જલુ વિચારથી આનંદની કરવું જ્યા
પરમાત્મસ્વરૂપચિત્તવનથી જલુ કાલ થાય તેમ છે એ સ્વાધારથી
છે કાલુ કે એ ભૈરવત સ્વરૂપ સ્વાધારથી કાલિયે વિવચન

છે અને તેને જ અગ્નિરૂપે કરવાનું છે તેથી જાનકાંડમાં
 તે જાય છે. ધ્યાનકાળે તે જુએ છે કે પ્રથમ તો પરમાત્મ
 જિનસ્વરૂપે ચાક્ષર છે પછી ચિદસ્વરૂપે નિરાકાર છે, નિશ્ચિન્ન છે,
 નિર્વિકલ્પ છે નિર્લેપ છે, જ્ઞાનદમ્ભિર છે વિશ્વરૂપ છે, સમસ્ત
 જ્ઞેયના અપારા તેમનામાં પ્રતિબિંબિત છે કૃતકૃત્ય થયેલા છે,
 કલ્યાણરૂપ છે, સાંત છે શરીરસંહિત છે કર્મભજ ક્ષય થયેલા જોવા
 છે શુદ્ધ છે, નિર્લેપ છે જ્ઞાનસન્નિધિમાં સ્થિત છે નિર્મળ છે,
 અજોતિસ્વરૂપ છે અનતલીલ કુદ્ધ છે પરિપૂર્ણ છે અનાતન
 છે, નિર્લેપ છે, શાશ્વતિથી સંહિત છે શાશ્વતિ છે અપ્રમેય છે
 વિજેર, અપા અપાત્મસ્વરૂપની વિચારણા કરતાં પાતામાં જ
 સક્રિયરૂપે સ્થેત પરમાત્મવત્ત્વનું ધ્યાન કરતાં અપા વિચારે છે
 કે-આજ મહાન્ શુદ્ધો મારે હવે ભક્ત કરવાના છે અને તે
 માટે પ્રથમ પુરુષાર્થ કરવાનો છે જો પરમાત્મવત્ત્વનું જિત
 વન કરતાં પ્રણી વિચારે છે કે-અલ્પથી પણ સુદૃઢ અપ્રમા,
 અપ્રમાથી પણ વધારે વિસ્તૃત છે અતને વડન કરવા યોગ્ય
 છે, એટલું ધ્યાન કરવાથી અનેક કમિની સમૂહ જાણી જાય છે
 અને શુદ્ધ સ્વસ્વરૂપ પ્રાપ્ત થાય છે અથવા મહત્ત્વ યાવ છે.
 અપા સિદ્ધ પરમાત્મના સ્વરૂપમાં ધ્યાન કરતાં, તેનું અનન્ત
 સરણ કરતાં અને તેમાં ક્ષય પામતાં આત્મા જોયો અદ્વિતીય
 જ્ઞાનક બેઠાને છે કે તેને તે વખતે અપ્રતિમજનન થાય છે.
 પાતે કેદારીક વાર જોક્ષાર વૃત્તિ અનુભવે છે, સમસ્તજાવમાં
 હીન થાય છે અને ઉચ્ચે પાતે પરમાત્મવત્ત્વમાં અપ્રમારૂપે
 હીન થઈ જાય છે એમની બોધાન્ત રિશતિ, અદ્ધ શુદ્ધ, ઉત્પત્તિ
 સ્થિતિ ઉત્પાદિત્ય ક્રમ અને પૂર્ણાનંદ સ્વસ્થાવ વિચારતાં

આત્મા-ચૈતન્ય એવી ઉત્કૃષ્ટ ભવસ્થા જનુકારે જ કે જેનું
 વચન સંબોધમાં કરવું અસંભવ છે એ ઉત્કૃષ્ટ મનોવૃત્તિને સર્વેષ
 ધ્યાન કરેવામાં આવે છે. ધ્યેય વિશ્વમમાં શ્રીમદ્ દેવમણિચર્યે
 એ પિદસ્યાદિ ધ્યેયનું અવિસ્તર સ્વરૂપ જતાંનું છે તે નીચે
 વિચારવામાં આવશે. આ રીતે અવધે જાણી ધ્યાન, ધ્યાન અને
 ધ્યેયનું સ્વરૂપ વિચારી બધા ધ્યેયમાં કેઈ પણ વસ્તુ ઉપર
 એકમત્વા કરી તેની સ્વરૂપવિચારણા થઈ શકે પરંતુ ઉપર એ
 પરમાત્મવત્ત્વની વિચારણા જતાની છે તે બહુ ધ્યાનદ આજીવર
 અને પ્રગતિ કાવનાર છે એમ સ્વલ્પમાં બગાડ શૂન્યીર હરનેશ
 ખરે પૂર્વ પુરુષોની જહાડુરીનાં વર્ણને બાદ, બાક્યો કરે છે
 ત્યારે તેને વિશેષ સૌંદર્ય આવે છે તેમ પરમાત્મવત્ત્વસ્વરૂપની
 ચાતેથી ચૈતન્યમાં ચીવસ્તુત્ત્વનાં વાચ છે અને કમકદાની
 સ્થિતિ વધારે પ્રગતિપણે હરે જેનું ચીવ આ આધ્યાત્મિક
 બિરુદાવધીથી તેનામાં ઉત્પન્ન થાય છે તેથી પરમાત્મવત્ત્વની
 આધ્યાત્મીય પ્રથમ મૂલ અને જાણી અમૂલ સ્વરૂપે અધિકાર
 પ્રમાણે ધ્યાતાની સમજ સજની. જર બાકા રેહ, ઉદ્ધિવ, ધન-
 સર્વત્તિ વગેરેને કોઈ રીતે તેમા આત્મજુદિ ન સમર્થ
 જ્ઞાનમય જાતસત્માસ્વરૂપનું કલન કરવું સમાધિક વિચાર કરનાર
 સર્વોને હેય અવધવા, સર્વોજ્જ્વલ પદ ચિદ મહાત્મ્યનું ધ્યેય
 કરવું એ ધ્યાનક્રમ છે આધ્યાત્મકનો ત્યાગ કરી, જાતસત્મામાં
 દીન થઈ પરમાત્મસ્વરૂપ ધ્યાનવાને બહી કમ છે. સદ્ગતાવમાં
 કેટલીક મુરોલીઓ પડે છે અને બાકા બાવનો ત્યાગ કરતાં બધા
 ક્રમ પડે છે પરંતુ આજીવ પ્રગતિ કરતાં એમાં એવો આત્મીય
 જ્ઞાનદ આવે છે કે-તેમાં આત્મનિમલજન થઈ બધા છે અને

ચેતનના અતિ ઉચ્ચ અવસ્થા અનુભવે છે. પરમાત્મચરિત્ર તબક્કા
 ધર્મમાં ચિત્તની સ્થિતિ, એકાગ્રતા અને અચલ સ્થિતિ આપ
 આપે છે અને તે પણ ધ્યાનધારણા વધતાં વધતાં સ્વચેતનપણે
 પ્રાપ્ત થતી બધી છે. પરમાત્મચરિત્ર ચિત્તવન, પરમાત્મચરિત્રની
 વિચારણા, પરમાત્મ ચરિત્રિતિની મહત્તા વિશેષમાં એવું મહત્ત્વ
 રહેલું છે કે-એમાં અપ્રત્યક્ષ વધતાં બહુ જાનક આવે અને
 ચેતનાને માટે આજ ક્રમ પણ જરૂર મળી આવે. સાત્ત્વમાત્ર
 એવા પ્રમ સુષુપ્તધ્યાનના સેરોની આપણે કહે વિચારણા કરી
 જઈએ, અહીં એટલું જાણ જણાવવું પ્રસંગિક છે કે-આ સેરો
 બહુ વિચારણા યોગ્ય છે. આ ઉત્કૃષ્ટ ધ્યાનની સાવના આપણે
 સારી રીતે કરી શકીએ તેમ જીએ, તેમાં સ્થિતિ થવા માટે
 કેટલાક મહાપ્રયોગો કરેલા પ્રમાણે ૬૬ યોગની જરૂર છે અને
 યોગસૂત્રના અને યોગીનું બધાં જ બહુ જાણે છે એવું તેમ
 ધ્યાનમાં સારી રીતે પ્રતિષ્ઠા થઈ શકે છે.

ધર્મધ્યાનના ચાર નિષ્ઠા ચરિત્રમાં આવ્યા છે: નિષ્ઠા
 વિચાર, અપ્રત્યક્ષ, વિચારવિચાર અને સંસ્કારવિચાર.

આ ક્રમ જતાવવાનું કારણ એ છે કે-

ધર્મધ્યાનના સેરો પ્રાચીન પ્રથમ સાક્ષીન ધ્યાન કરી શકે છે

અને તેમાં અમારે ચિત્તની સ્થિતિ થાય

મારે તે નિષ્ઠાન ધ્યાન કરી શકે છે. અનાદિ નિષ્ઠામયી, શ્રીકૃષ્ણ
 અનન્દાસુધી અને અજ્ઞાનકૃષ્ણ પ્રાચીન આત્મતત્ત્વ બાધુતો છે એવું
 તે પણ કમળના પામી બધી છે અને આત્મતત્ત્વચિત્તવનમાં પ્રતિ
 કરી શકે તે નથી અને તેવો પ્રાચીન ધ્યાનના અમલ મિત્રાત્મના
 એવી કમળ આત્મતત્ત્વ ચિત્તવન કરવાનો વિચાર કરે તે

પણ તેની સ્વર્મા સ્થિતિ થઈ શકતી નથી, એટલે કારણ એની મુદ્ધાવસ્થા અને સ્થળ વસ્તુઓ ઉપરનો સત્ત્વ છે. આપ પ્રાણીઓએ નિરાકર બન આત્મવત્ત્વનું ચિત્તવન કરવા પહેલાં વસ્તુધર્મનું ચિત્તવન કરી વિશ્વતા પ્રાપ્ત કરવી એટલે છે અને બ્યારે તે તે પ્રભાવે કરે ત્યારે જ તે હૃદયમાંથી જલદશમાં, સૂક્ષ્મમાંથી સૂક્ષ્મમાં, સાદા જનમાંથી વિસાદ જનમાં પ્રવેશ કરી શકે છે. આપ પ્રાણીને માટે ધર્મભ્યાનના ઉપકુલ્ય બારે સેતે મહુ હાથ કરનાર યાગ છે એ તેનું સ્વરૂપ સમજવાથી જણાયે.

આકાશવિશ્વવ ધર્મભ્યાનના—આ આકાશવિશ્વવ ધર્મભ્યાનના બાર વિશ્વવોને શીમાનુ હોમવદાશ્વવ ચતુર્વિધ બોલના પ્રકાર કહે છે તેઓ પિંડાશ્વવિ બાર બોલ એટલું સ્વરૂપ નીચે વિશ્વવની વિશ્વવટું તેને પણ બોલ પ્રકાર કહે છે. આ સવ ધર્મભ્યાનના સેતો હોવાથી સાદા જન ભ્યાન વરીકે એક જ કક્ષામાં જતી બધા તેમ છે તેથી ગમે તે પ્રકારે તેનું સ્વરૂપ વિશ્વવનામાં પસરવર વિશ્વવ જણતો નથી. આકાશવિશ્વવ ધર્મભ્યાનમાં શોભ સ્થિતિ શોભ આજને મેલી સવર મહાસત્ત્વની આકાશને જાતુસરીને વત્તનું ચિત્તવન કરવામાં બ્યારે છે વિશ્વવનો જાગ જાડી વિશ્વવ શ્વવ છે વસ્તુવત્ત્વનો સૂક્ષ્મ શ્વવ સવરના સ્વતંત્રપ્રકાર શ્વવ અને જે વચન હોવાથી હજુવા નહિ તેવાની વિશ્વવના જાગ શ્વવ છે વીરોહ મહાસત્ત્વ કદિ પણ જાગત સ્થિતિ નથી, તેમને જાગત સ્થિતિનું કારણ (સત્ત્વોર છે પેક) નથી અને તેઓમા જરી આત્મતા સહેલી છે એમ તેઓના પસરવર અવિ-શાધી વચનોથી જણાય છે. નીવસાનું સ્વરૂપ સમજી સવરમાં તે મુખ હતા એમ તેઓના આત્મિની નિષ્ક્રમ કરી તેઓએ

નિર્દેશ કરેલો વસ્તુસ્વરૂપનો નિર્દેશ જાદી કરવામાં આવે છે. પ્રમાણ, નય અને નિર્દેશના જ્ઞાનમાં સ્થેતિ અર્થે સ્થેતિ અને તેનાથી સિદ્ધ થતાં તત્ત્વો તેમ જ વસ્તુઓની સ્થિતિ, ઉત્પત્તિ અને વિનાશ એ સર્વજ્ઞ જાદી ચિતવન થાય છે. આવા અમલના વિષયમાં હેતુના જ્ઞાનપૂર્વક તકથી સ્થેતિનું ચિતવન કરવામાં આવે છે ત્યારે મનમાં પરમ શાંતિ આવે છે વસ્તુધર્મોનું જ્ઞાન સ્વચ્છ જ્ઞાન સાથે આવે છે અને તેઓમાં સ્થેતિ એકસરખો ક્રમ અને તેના પ્રવૃત્તિઓ જનુ સુદૃઢ હોવા સાથે વિચારતાં મનને એકાગ્ર કરી દે છે દ્રવ્યક્રમમાં સ્થેતિના થાય છે અથવા સ્વચ્છ જ્ઞાન વાસ્તવિક જ્ઞાન થાય છે. અજ્ઞાનનો ઉત્કેષ કરનાર, અનેક દુઃખિનિદ્રાથી ઘેરાયેલ, વિચિત્ર અને ઘટનાક્રમના અજ્ઞાન, અતિ બેચેન ક્રમસમુદાય જનુ જ્ઞાનના આપનાર હોવાથી એ જ્ઞા અજ્ઞાનનો વિષય થાય છે અજ્ઞાનુભવ, સ્વચ્છક્રમનુભવ, અજ્ઞિતાનુભવ અને દ્રવ્યક્રમનુભવ એ ચાર પ્રકારના ક્રમજ્ઞાનનો અર્થ વિચાર થાય છે વસ્તુઓનો ક્રમિક્રમ (તેના સ્થિતિ, ઉત્પત્તિ અને નાશનું સ્વરૂપ), તેની શાંતિ, અજ્ઞાન, અજ્ઞિજ્ઞાન, અજ્ઞાનિજ્ઞાન વિશેષે અવસ્થા તેમ જ નયનિર્દેશનું જ્ઞાન કરેલી એ જ્ઞાન એના સ્વચ્છક્રમ સ્થેતિ જનુ વિચારનું ક્રમ પૂરું પાડે છે સર્વજ્ઞની અજ્ઞાને અજ્ઞાન કરીને આવા આવા અનેક કાળોનું ચિતવન કરવું અને અતીત્રિય વિષયમાં જાત સ્વરૂપ સમજના માટે વીતસરની અપ્રત્ય વિચારની, એનો અભાવેશ જ્ઞા અજ્ઞાનિજ્ઞાન ધર્મજ્ઞાનમાં થાય છે. આજુ, અજ્ઞાન, સમક્રિયશક્તિ વિશેષેને માટે પરમાત્માને શુ શુ અજ્ઞાનો કરેલી છે તે જનુ જાદી વિચારવાની છે

અપારવિચાર ધર્મધ્યાન-સત્ત્વેન અને તિવચન
પ્રાપ્તિને અપાર(પીઠ) કરનાર છે તેના અર્થથી વિચાર કરો
એ સુવનો ધર્મધ્યાનના આ પીઠ વિજ્ઞાનમાં સમાવેશ થાય
છે. અહીં પ્રાપ્તિ વિવરન કરે છે કે અવસ્થાવિત આત્મ
પ્રતિ ન અપાર અને પ્રાપ્તિનો સમાવસયુક્તમાં દૂષી અવ
સ્થાને અપાર સ્વાસ્થ્યમાં અવસ્થા કરે છે અને ત્યાં અનેક પ્રકારના
દુઃખો પ્રસન્ન કરે છે કરે છે, રમકે છે હેરાત રમકે છે દુઃખી
ભાવ છે કદ પારે છે દુઃખ પારે છે અને અનેક પ્રકારના
ઉપધિઓને ત્યાં આપ છે આસ મહાપુરુષના સ્વરૂપી અપાર
અવસ્થાના હેતુ અને કથન થયું છે અને તે કહે તે
અપાર અવસ્થાનો કહે છે કરે છે આ વિરોધાનરૂપ
પરવતના ધિમર ઉપરથી આપ પાવ થાય છે અપાર અવસ્થા
રૂપ આપમાં પડીને આપ ત્યાં થાય વચર રહે નહિ જાયે ।
અનવ કથની પ્રાપ્ત કરેક આ કરીને આપ કેવી રીતે છતી
કેવું ? તેજે પર આપના અવસ્થા પ્રાપ્ત કરવું । એક બાબતે
આપ કરીત કથન છે અને એક વચર કુ બોલે છે તેથી
આ સમસ્યવચ્ચ આપે વધુ અપારના રહેવું બોલે, તદ્દિ તે
દુરમને કાંઈ વધુ બાબતે થશે થાકી રે અને અને કવમકલ
કરી તાજે કુ પાતે અનવ કથનકલ કિલ પરમાત્મા હ
અવ કમ પકથી અવસ્થા સમાવસાયરમાં રમકલ કરે કુ પ્રાપ્ત
અપારઅવસ્થાને આત્મસુવચ્ચને કોપીને કમ અવસ્થા રૂપ અપાર તેના
વચરે કાંઈ તાજે । અને તેમ કરવા માટે કેવું કેવું સાધનોની
પ્રેરના કરે ? અપારના અપાર અનેક અપાર છે ત્યારે મિત્રમાં
અનેક મુજે છે અને ઉપધિનું નામ નથી આવી રીતે અપારનું

જામિ, કુરૂષ જામ, કંદા, કાર ઈત્યાદિ જાનિત વસ્તુઓનો સંકેત
 પ્રાપ્ત થતાં પ્રાણી દુઃખનો જાનુભવ કરે છે. સુખદુઃખની પ્રાણીની
 અભ્યવદા થતી છે કે નહીં તે પર વિવેચન કરવાનો જાવ પ્રશ્ન
 નથી પણ તેના શરીરને તથા મનને જે અત્યુચ્છલ કામિ તે પ્રાપ્ત કરે
 છે ત્યારે તેની અભ્યવદા પ્રમાણે તે સુખ જાનુભવે છે અને ઊંચી
 રીતે તેને પ્રતિજ્ઞા કામતા પદ્ધતિની પ્રાપ્તિ થાય છે ત્યારે દુઃખ
 જાનુભવે છે, તેની રીતે રમણીય ક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થાય, સુખ જાનુભવ
 જાનુભવ જાણે જેની સુખિની પ્રાપ્તિ થાય અને જે ક્ષેત્રમાં કામ-
 જોગનાં કામનો વિશેષ મળે તેજુ ક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થાય ત્યારે પ્રાણી
 સુખ મેળવે છે જાણતા સુખ મળ્યું છે તેમ માને છે અને તેથી
 ઊંચી રીતે જાતિ ભવ કર, કમ ક્ષેત્રને જાણનાર અપ્રમ ક્ષેત્રને
 પ્રાપ્ત કરીને પ્રાણી દુઃખી થશે જોમ માને છે. જેટલા વાનસ્પત્ય
 દુઃખનો સંપર્ક થતો નથી, ક્ષેત્રવને નાશ થાય છે, પરત
 વસ્તુઓ તેમજ ક્ષેત્ર નથી અને વિશેષ થાય છે કે હી કોટી
 નથી તેથી જાતુ પ્રાપ્ત કરીને પ્રાણી સુખને જાનુભવે છે અને
 જ્યારે તેથી ઊંચી રીતે અનેક મહત્ત્વ ક્ષેત્રવ થાય, દુઃખ
 થાય, સુખ વસ્તુઓ પડે, સુખ થાય, પડે જાતિવ કે હી
 પડે, પ્રાણીની રીત જાણે, જાણતા વસ્તુઓ જીવજીવ ન જાણે
 ત્યારે પ્રાણી દુઃખનો જાનુભવ કરે છે પ્રશ્ન જાણતાં પ્રાણી
 વર્તે છે ક્ષેત્ર છે ત્યારે તેને જાતુ સુખ કામ છે અને કમ જાનિત
 કેમ જાણ જાણતાં વર્તે છે ક્ષેત્ર છે ત્યારે તેને દુઃખનો જાનુભવ
 થાય છે જાણી રીતે કમ, ક્ષેત્ર, કમ અને જાણી કમ વિચારને
 વિચાર કરતાં કરતાં પ્રાણી વિચારે છે કે-કમની જાણ સુખ
 પ્રાપ્તિ છે અને તેના ક્ષેત્રવે છે અનેક છે તે થાય જાણતાં

સંસારમાં રજાયવે છે, ક્રિયાવે છે, મજબૂત બંધને બાંધીને વારે
 બતિમાં ફેરવે છે. જુદીશક્તિને અને જ્ઞાનસૂત્રને આવરણ કરનાર
 જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બતિ પ્રબળપણે જ્ઞાનપ્રણય ઉપર આવરણદન
 ધારે છે અને પ્રાણીને વસ્તુસ્વરૂપનો મિથ્યા ભાવ દેતું નથી. નવ
 પ્રકારની દશનાવરણીય કર્મોની પ્રકૃતિ પ્રાણીને ઈદ પદ્યોત્તુ
 દશન થવા દેતી નથી, તેને સંસારમાં રજાયબદ્ધ કરે છે. જ્ઞાન
 વરણીયથી બચવું બધા થાય છે અને દશનાવરણીયથી દેખવું
 બંધ થાય છે તેમજ બીજા નિઃકા વિવેચથી પ્રાણીને જોવા પ્રમાદમાં
 નથી દે છે કે તે જાણે કયાકીને જુએ જોદલો અવગ્રહ થવું
 રહેતે નથી. જ્ઞાતાવેદનીય કમના ઉદયથી પ્રાણી મુખનો અનુભવ
 કરે છે અને અજ્ઞાતાવેદનીયના ઉદયથી દુઃખનો અનુભવ કરે છે
 કેવ તથા મનુષ્યાદિ બતિમાં જ્ઞાતાવેદનીયના ઉદયથી બહુ પ્રકારનાં
 મુખ અનુભવે છે. જો કે તે મુખ તરવારની ધાર પર રહેલ
 મધુભિદ્ધનું અસ્વાદન કરવા બેળું છે. કારણ કે તેથી પરિણામે
 દુઃખ થાય છે અને અજ્ઞાતાવેદનીયના ઉદયથી તિર્થેષ તથા
 નારક બતિમાં અનેક પ્રકારનાં દુઃખ અનુભવે છે. કેવ તથા
 મનુષ્ય બતિમાં થવું અજ્ઞાતાવેદનીય ઉદય થાય છે તે અજ્ઞાતાવેદનીય
 કમ સમજવું. અતુષ મિદ્ધનીય કર્મને અગ્નિ ચેતન વિચારે છે કે-
 દશનમિદ્ધના ઉદયથી શુદ્ધ દક્ષિણે લોપ થાય છે અને તેમ થવાથી
 પ્રાણી સફૂને અસફૂ તેમજ અસફૂને સફૂ માનતો તથા જન્મેને
 સરખા માનતો કે નહિ માનતો સંસારસમુદ્રમાં ફળતો બાથ છે
 સમસ્તિ-શુદ્ધ અદાન પામતો નથી અને અસિદ્ધમિદ્ધનીયના
 ઉદયથી સ્વનો આજ્ઞાતાર કરી શુદ્ધ ચારિત્રમાં રમણતા કરી
 શકતો નથી. સત્યમ પ્રાપ્ત કરીને થવું વારવાર પ્રમાદ થવા કરે,

સમજના થાય, થાત થયા કરે તે સર્વ આ કારિભિદ્ધનીવને
 ઉદય સમજવો. આમુખ્યકમ પેદી દેવાનું કમના ઉદયથી તેવ
 બાલિમાં ઉદય થઈ ભાં જાનેક પ્રકારનાં મનની હીપેલાં ભૂત
 મુજોને અનુભવ કરે છે, મનુષ્યચરિમાં આવી કાંઈક મુખ અને
 કાંઈક અમુખને અનુભવ કરે છે તિથે આમુખમના ઉદયથી
 અનુભવ સ્વચ્છર જેમર તેમજ વિદ્યેદિય અને એકેદિયમથી
 એક થઈ દુઃખને અનુભવ કરે છે અને નરકનુતા ઉદયથી
 કુલીપાદિ મહાવીર વેદના અને કોઈવ દુઃખ અનુભવે છે
 અનેક મતિ ભવિમાં મુદ્ધક કુદ્ધક અનેક પ્રકારના પદ્ધતિ
 ધારણ કરે તે સર્વ નામકમના ઉદયથી થાય છે કીર્તિ, દોષ-
 મિથ્યા, વસ્તુત્વચકિત, રૂપજનણ્ય ઉદિયભાસિ, સરીરજાભણ્ય
 વિગેરે અનેક ભક્ત રૂપી અને મુલ્યે આ નામકમથી પ્રત
 થાય છે એનક ઉચ્ચલેલો મનુ છે અને તે મનન કરીને અસ
 સમજના ચેલ્ય છે સ્વચ્છ અસજ મિથ્યામાં જન્મ પ્રત કર્યો
 તે સ્વત્ત્વ મેત્રકમના ઉદયથી અને છે અને અમુક જન્મએ
 જન્મ કાંઈ ત્યા મન પાળ્ય, ઈન ચકિત, સેત્ર ઉપસેત્રના
 પદ્ધતિ તથા સરીરચકિત પ્રાપ્ત કરવી ન અને એ સર્વ જાત
 સર્વ નામના અકમ કમના ઉદયથી થાય છે આવી રીતે આ
 આક કમી અને તેની ઉચ્ચ પ્રકૃતિએ પ્રાપ્તીને અનેક પ્રકારનાં
 સ્વચ્છ અને માતસિક મુખદુઃખે અનુભવાવે છે-એવી કમના
 વિપદાની વિચારણા આ તુલીય મમત્તમના સેદમ્ય થાશે છે
 કરી રીત પ્રાપ્ત અવકાશ દ્વેષ પદ્ધતિના અભેદથી એકાદમ
 પ. ૧. જાવ છ તેમ તથ વિગેરેનક અભેદથી અવકાશ કમી પુન
 તની સ્થિતિ પરિચય થયા પહેલાં સેત્રચર્ચ બાવ છે અને

તેની નિવૃત્તિ થઈ શકે છે. મહાધ્યાની પુરુષો યોગ્ય સામગ્રી પ્રાપ્ત કરીને શુભ સ્થાનવડે પહોંચી શકે છે. કૃત્તિના જન્મ નાશ કરી નાખે છે અને સર્વોત્કૃષ્ટ સ્થાન પ્રાપ્ત કરે છે. તેવી ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવા માટે તે સ્થિતિએ પહોંચવાનો કામ કરી છે? પ્રવૃત્તિના કારણે કૃત્તિ કરીને કેવી રીતે બંધ થઈ છે? કૃત્તિ ઉદયમા આવે છે? સત્તામાં કેટલાં સ્થે છે? કેવી રીતે તેની ઉદ્ધરણ થઈ શકે છે? તેના ઉદ્ધતન, અપવતન આદિ કેવી રીતે થાય છે અને તેનું જોર કેટલું છે? આત્માના અનંત બળનીય પાસે કૃત્તિ પાવાનું ફળ કેવી રીતે આપી શકે છે? આપણાં અદ્ભુત શક્તિ છે અને કેવી રીતે તેના ફળને પ્રદેશો દ્વારા સોંપી બાંહેધાર કરે છે ની શક્તિ છે? આવી આવી કામ વિષયને કામથી અનેક બાળતો, તેઓનું વિરસણું તેઓને ઉદયકળ, અધ્યયનમિત્ત, તેઓ અને આત્માનો સબંધ, તેઓના વિષય વળતે થતી ચેતનની દુહશા અને તેઓથી ફર રહેલા માટે ચેતનથી થઈ શકતા પ્રયત્નો વિગેરે અનેક બાળતોને બારીદીથી વિચાર કરતા કરતાં માણી અમર્યાદના ત્રીજા સેદમા અમર્યાદ વધતો આવે છે અને જેમ જેમ વધારે વિચાર કરે છે તેમ તેમ તેને કામજીવ વતમ્બન ચેતનની દશા પર અત્યુ વિચાર આવે છે, વળી અનેક છવોને કામ કેવી રીતે નવાવે છે તે જોઈ જેદ આવે છે અને જોવી જોવી અનેક પ્રકારની સ્થિતિ અત્યુભવતો કામવિચારણામાં અને ધ્યાન કરાને કૃત્તિના વિષયની વિચારણામાં જોડાયેલ થઈ મનને સ્થિર કરી નાખે છે.

પ્રસ્થાનવિષય ધર્મધ્યાન.—જા ધર્મધ્યાનના વિષયમાં અન્યથા અનંત જલસ્યાપી સૌથી આત્મિક ચિત્તે છે આ

ખ્યાન પર સ્થિત થઈ પ્રાચીન વિચાર કરે છે કે-આપ્તશબ્દ આ
 ટોચે આવી રહેલો છે. કીમત સવજ મહાસભે તેનું સ્વરૂપ
 જાણ્યું છે તે પ્રમથ્ને આ ટોચમાં રહેલી ચેતન અને અચેતન
 વસ્તુઓ સ્થિતિ, હાલતિ અને વિનય પાતાના નિયમ પ્રમથ્ને
 સમજા કરે છે તેનો કેઈ કસ્ટર છે નહિ અને કેઈ પણ સ્થે
 નહિ તેથી તે ટોચે અન્યથાનિહિત છે કામ ટોચ, તિવર ટોચ
 અને અપે ટોચ એવા ત્રણ વિચારવાળા આ ટોચને કુલકુલ
 નરનો આપ્તર કહેવામાં આવે છે. ચનોમધિ, ચનચાલ અને વનુ
 ચાલ એ ત્રણ અપેટોચને ધારણ કરી શકે છે અને એ સવ
 આપ્તર હવર રહે છે એ ટોચ નીચે વેચાલન(જુરથી)ન
 આપ્તરવાળો છે. વચ્ચે કહીને એવા આપ્તરનો છે અને હવર
 મુદ્દાનો આપ્તર ધારણ કરે છે (ટોચનચિહ્ન વિચાર કરી
 જાણાને ચિતરેલ ટોચ છે તે એવાથી આ આપ્તર સવજ થઈ.)
 એની હાલત નીચેથી મધ્ય ટોચ કુપી ચાલ સજાઈ છે અને
 મધ્યથી હવે કુપી ચાલ સજાઈ છે. પચેવચ્ચ નીચે ચાલ
 સજાઈ છે, વચ્ચે કહીને એક સજાઈ થઈ આવે છે અને હવર
 ના સજામાં વચ્ચે પાંચ સજાઈ થઈ આપ્તર હવર થઈ એક
 સજાઈ થઈ આવે છે. (એક સજાઈ મધ્યમાં અથવા અથવા સિવન
 સમજવું) આમાં નીચેના ચાલ સજામાં અતિ સવજ નારહી
 એનો વચ છે અને તેની ચાલ સુમિથ છે. સવથી નીચેની
 સુમિ અતિ સવજ, તેની હવરની વચ સારી, એમ ઉપર
 હવર સુમિથ ટોચ છે કેટલાંક નારહીનાં ફેર અતિ કમ
 છે અને કેટલાંક વધુ શીવ ટોચ છે. તેની અરમી વચ કંઈ
 એની ટોચ છે કે તેની પાસે આક્રિમ્ય સહવાના સજાની અરમી

કે ઉપર મુખના પ્રવેશની કડી કરી અણતરીમાં આવે નહિ.
જગતમાં જગત પાશાદત્ત લોકુ હોય તેવું પણ મચાડી થઈ
જાય જોવી જગત ગરમી ત્યાં હોય છે જાવી જાતિ લગ કર
જગત્તમિ મય માંસતુ લાલસુ કરનાર, ચર્ચિત્રિય લવોને
વધ કરનાર મહાજાણના કરનાર, મહાજાણત્વ જિલનાર,
જાન-જોવી કરનાર, મહાપરિશદ્દ રાજનાર, પરજીવ પદ જાને
મિશ્રાત્વ તમિ વિષય-કથાવ જાદિથી લગપૂર
નામક જાતિ દુલ્લ મહાજીવો પ્રાપ્ત કરે છે ત્યાંના પચિવ
વિચારણા. વૃક્ષનાં પાંદડાજોડની જાણીઓ તરવારની
જાણી જોવી છે, ત્યાંની જૂમિ જાત્વ ત
કુરોમ મુક્ત છે વૈકિય જાણી, લોકી જાને પ્રાસના કાલવધી
લગપૂર છે વિદુલેલાં જાત્વ ત જાલ કર પણ પછીઓ ત્યા ચીસો
પાલ્યા જ કરે છે જાનીન પર વજા જોવા કંદા પડેલા હોય છે
ચાલમલિવૃક્ષ જેનાવમાં જ મહાજાણ કર લાગે છે જાવી નારસી
માં ઘાતરફ રહેલાં સાકરા મુખવાળાં જાણાં-જોજાણાંમાં
કિયત થઈ વજાજામય પૂજીવળ ઉપર પડે છે જોનાં ઉત્પત્તિ
સ્થાન જ જોનાં લગ કર હોય છે કે દરેક ક્ષેત્રે જાણી વેદનાની
ચાજનાત તમાંથી જ જાય છે જેટલા ન ચકન થઈ ચાકે
તેવા જાણીઓ હોય, જોનાં ઉપાવ પણ થઈ ચાકે તેવું ન હોય
તેવા જાણ જાણીઓ નાજીનાં લવોને સરીરના દરેક રામસયમાં
જાય છે જાને તે જામથી જ તેને લાગેલા હોય છે જાના જાતિ
જાલ કર જાણીઓમાં જન્મ પામેલા પ્રાણી દીન થઈ જાય છે જાને
કેઈ દિવસ ન જોશુ હોય તેવું જાલ કર જાજુપ નજર જાજળ
જોનાં સરણ મહાજા મડી જાય છે જાને જારે જાણુજો કેઈ

મહા કરનારને મિલનથી નજર કરે છે પણ ત્યાં કોઈ તેડું થયું
 હોતું નથી, કોઈ તેને મહા કરનાર મળતું નથી, એ ત્યાં
 હોય છે તે સવ નિપકરણ પાપી, કૂર, કાચનાક અને મેઘોન
 સારીશ્યાયા હોય છે અભિનય વધુણા એવી અભિનયના હોય
 છે અને અહીં સાચાનવાળા હોય છે ત્યાં રેખાવી નવીન કોઈ
 અને માર્ગને કાલે હોય છે, આવી કાલે જુનિયા પેટને
 આવેલ કાલે માલ્લી વિચારમાં પડી જાય છે કે જા જુનિયા
 અને કાલે પાટે કેમ જાલ્લી અને કાલે આવેલે! જા
 વિલગતાતથી વધુ અભિનયરણથી ત્યાં આવવાતું કરણ કાલે
 પાવાના પાપમાં મહે કાલે એક કરે છે પણ તે જુનિયા
 હોય છે મનુષ્યત્વ આત્મ કરી કાલે પ્રાણીને અધારે અનેક
 પ્રાણનાં મુલ કાલે કરી, પાપકાર કરી અભિનય કરે છે ત્યારે
 પાટે ત્યાં એવા મહાકાલકાલે કર્યા કે એવી અધારે કાલે
 જુનિયા આવતું પાપુ જે વિચારકાથી તેડું મન નિરવર
 જાલ્લી કરે છે મનુષ્ય વરિષ્ઠિ એ પ્રાણીનેને કાલે આત્મા,
 ગ્રાહ પામળા, હેલન કર્યા તે સવ આવે તેની કાલે થઈ
 હેલન કરે છે કુળ આવે છે કરવાના કરે છે-આવા આવ
 અનેક અનુભવે તેને નાસ્તીમાં થાય છે ત્યાં તે જાલ્લી હોય
 કાલે પરકાર કરે છે સારીશ્યા કરકા થઈ જાય તેની વાત-હોય
 થકન કરે છે કાલે જુનિયા તાપ અધે છે, સીવ જુનિયા કાલે
 થકે છે પરમાધ્યાત્મી હોયે એવી જાલ્લીને કાલે રેખામાં રાહ
 ત્થે છે તેવો તેને અનેક પ્રાણનાં કાલે આવે છે તે સવ થકે
 છે અનેક પ્રાણની કાલે અને કાલે થકન કરે છે. સારી
 રેખિય હોવાથી પાસની પી નિશીવ થયા કર્યા પણ પાપુ જેકું

થઈ જાય છે અને એ દુઃખમાંથી જાગવા માટે મરવાના અનેક
 વચનો કીધે છે પણ આશુખ્ય નિહાજિત હોવાથી તેનું કંઈ
 થાકતું નથી તેનું મૃત્યુ પણ થતું નથી અને અતિ લાંબી
 વખત મહાદુઃખ અનુભવે છે વિવશતુભિ ઉદ્વિગ્ધોભિ, પરમન
 હેતુ, હાવવધ વિગેરે પાપો કરતી વખત જાણ સમજ કુળ
 લાગે છે પરંતુ તેના પરિણામમાં આવી જાય છે વાતનાં
 બહુ દીર્ઘ કાળ સુધી સહન કરવી પડતી હોય તેના તેને
 પાપાકરણ કરતી વખતે અણલ પણ હોયો જાયવા રહેતો નથી.
 ત્યાં મજા પડી તો અપરોક્ષ થયો વિચાર કરે છે કે-હવે શું
 કરું ? કેને સરજો બહુ ? કેવી રીતે આ પીડામાંથી છુટું ?
 વિગેરે વિગેરે વિચારો કરે છે પણ તેનું કંઈ થાકતું નથી
 તેમાં કેટલાક વસ્તુસ્વરૂપ સમજે તેને વિચાર જાય છે કે પાપ
 કરીને પાપેલા મિત્ર પુત્ર, સ્ત્રી ભાંજવ વિગેરે બહોં કોઈ
 મને મદદ કરવા આવવા નથી, મને પાપકારની સજાક
 અપનાવ રહેલીઓ દૂર જાય છે અને જેનાં નિમિત્તે મેં કોણ
 કર્યું તે તો દેખવા પણ નથી જાણ્યા જાણ્યા વિચારથી તેનું
 મન અધારે મહાક્રોધના પામતું હોય છે ત્યારે જન્ય છોડે
 તેના પર વેર લેવા માટે તેની સાથે લડવા જાને છે તેની
 નિર્મોહતા કરે છે તેના ચારીરને જુટે છે તેને ધંધમાં પીડે
 છે રહે છે શાસ્ત્રવિરુદ્ધ જાયે વસે છે અને તેને કુશીલાકમાં
 નામે છે નારદીજી છોડે કોત્રના છુલ્લને લીધે પરસ્પર દુઃખ
 દેવમાં તાપર, કલોભિ કરતાની સંમળવાળા, અતિ કનિષ્ઠ
 કુશ્મંદિ દેવના પારણ કરવાના અને પાપી જાનક તેમ જ
 દુર કઈ જાય છે અને ત્યાંના પરમાધામીએ વિદુરે લા લોકની

આવવામાં વીધ, વામના મુખવાળા કાગળ અને લેકાના
 ચરણવાળાં મજાણ પછીની પ્રાણીના અમરણને વીધી અને
 છે બાંધાં બાંધાં જાણે કાગળને જેની પીઠ થાય છે તેડુ વધુ ન
 કાગળથી બહુ કાગળ થઈ જાય, પરંતુ દુઃખમાં આ વાત
 જુમિયા પ્રાણીને જેવી અસહ્ય પીઠ થાય છે કે તેડુ વધુ ન
 આંસજાળાં પણ જામ વેલગા થાય. આવી અસહ્ય વેલગાએ
 નીચેની જાતે જુમિયાં પ્રાણીએ બહુ દીવ પ્રાણ મુખી સિવાય
 પાપના કાગળી કોમરે છે. ત્યાં લોકોને જેવી જુલ કાતે છે
 કે આજી અવતરતુ થાય આનાજ જાણ જાય તે વધુ કાંઈ
 જાય નહિ, તુલ જેવી કાતે છે કે જાંયે તેડુ જાંયે રીને
 તે વધુ તે તુમ કાંઈ નથી કાંઈ તેઓને જાય વધુ આજી
 કે પીવાને દીવ પણ જાંયે વધુ નથી. વળી એમ એમ
 નીચેની જુમિને વાજીએ તેમ તેમ ત્યાં વાતના, દુઃખ, આજી, આજી,
 ભય વધારે વધારે કોમર છે અને કોઈ નીચેની આંતરી જુમિમાં
 તે પરાક્રમને જામ છે આપી લેકાની આવી સ્થિતિ છે

મધ્ય લાગત કાગળ કોમર છે. ત્યાં અસહ્ય દીવ અમુકો
 છે આ મધ્ય વિલાસના મધ્યમા મનુષ્યનાં કોમર (અદીકોપ) છે
 તેમ કાગળ કોમર કોમર કોમર કોમર કોમર કોમર
 રિજાતિ મુખ વિલાસના આને છે. તેમ જાંયે રેવકોક છે રેવકોકના
 વાજિ દિવસનો કેમ કોમરે નથી, રાતની
 પ્રાણના અસહ્ય પ્રાણ નથી છે. ત્યાં અસહ્ય, કાગળ કે દીવની
 કાગળના રેવકોક નથી કોમરને અને જાય મધ્યે મુખ રેવકો
 અસહ્ય કોમર છે ત્યાં તેમ પ્રાણનો વેલગા, ભય કે અસહ્ય
 કોમરે નથી. ત્યાં વિલાસની જુમિએ રાતજાતિ કોમર છે

અદ્યતનની શિલામય કોથ છે અને મધ્યે સ્ત્રી, પરચણ
 વિગેરે અનેક ઘણેશતોના રેખાવ કોથ છે નામેમાં સોનાનાં
 પત્રિકાં કોથ છે સુવસ્ત્રમય કમળથી આભણકિંત કોથ છે
 કોણપુષ્પમાં વિશેષે કલ્પવૃક્ષ કોથ છે ત્યાં સવય સુદર ગીત,
 કિતરના અવાજ મહાનાં ગાન અને રેવાંમનાનાં તુષ્ટરના
 અવાજથી સુવચ આનંદ જ રેખાવ છે અલ્પજ્ઞ મોહન મુખી
 એક વખતે ખમર આપવાની સકલના મનોહર વદનાજ
 દ્વારા અને હરિવૃંદાચેની દ્વારા કરેલી કોથ છે રેવતાએ
 રેવાંમના સાથે મનુષ્યશોકની અદર પુષ્પજરવચમાં, પવતના
 કુવમાં અને વાસીવનાનાં આસપાસમાં ફીકા કરવા આવે છે
 રેવાંમનાએ અને કિતરીએ વીણા હાથમાં હાથ લે વખતે
 જાન કરે છે તે વખતે અદ્ભુત સ્વર આનંદ થાય છે
 આથી રીતે ત્યાં નિરતર ઉત્સવ થવા કરે છે નાટક થયા
 કરે છે આનંદ થયા કરે છે અને સ્વુજ મુજ તેની
 જસદાસએ પહેલે તેની રીતે સોમવાતુ સ્વદ્ધ અનુભવી
 યદ્યથ છે એનાં વિભાગેના તથા પુષ્કરિણીનાં પ્રસારોનાં
 અને અવસાવ, ઉત્પાદ કે અભિવેક વિગેરે શાળાએનાં ચેત્સીનાં
 અને વૃક્ષોનાં વજુન લાંચતાં અલ્પા લખતા અતિ આનંદ
 થાય તેમ છે ત્યાંની રેવાંમનાએ શુભારથી ભરપૂર,
 લાવવયની ભૂમિ, સુદર શરીર અને દુદવજામથી અતિ
 આકર્ષક પૂષ્પવદના જેવા મુખવાળી વિનીત, સુદર હાથ
 સ્વપરિહાસમુદ્ધત અને એટલી રમણીય કોથ છે કે ભણે તરમી
 તેમથી હારીને જયદ્રકમાં રહેની કોથ નહિ ! તેઓનાં શરીર
 મુખક વજા જણાવર શોભતાં અને બેહતાં, વિવેક વિનયમુદ્ધત

સર્વાં જાને વિચાર જાતિ વિચાર્યો હોવાથી તેઓ જોડારથી
 રીતે દેવીના નામને સાચક કસતરી હોય છે. ત્યાં કેઈ પણ
 દુઃખી, દીન, દુર્લો, જાપણ, વૃદ્ધ કે રાણી બેવામાં જ જાપણે
 નથી. જાપણ મુશકાવમાં પ્રાણી સ્વયં ઉત્પત્ત થાય છે. જાતિ
 મુદર જાને મુશકા સરીર જાદી પ્રાણીને પ્રાપ્ત થાય છે જન્મથી
 એ પછી જાની નિશાળ ચૌનનાવમાં રહે છે જાને સુવ છદ્ધિએને
 પાસે તેવા જાણી જાને મુજો તેને જાદી પ્રાપ્ત થાય છે.
 ત્યાં મુશકામાં ઉત્પત્ત થાયને જાણી જ તેને ચૌનના પ્રાપ્ત
 થાય છે જાને પાતે જા મુ રહે છે ? તેના વિચારમાં કયું જા
 તે પછી જાવ છે જોને સુવ વસ્તુ જોડથી રામ, પ્રાપ્ત, પ્રિ
 જાને સન્ન લાય છે કે પાતે છદ્ધિએને કે સ્વયં તે જોતો નથી
 જોવો વિચાર થાય તેવું થાય છે ત્યાં તે દેવીઓ તેને વધારે
 છે પ્રાપ્ત થાય છે નમન કરે છે વિચાર જોઈ પાતે ઉપયોગ
 મુજી જાવધિયાનથી પાતે સ્વયં જાણી જાપણ પાસે છે
 દેવીઓ વધુ તેને કહે છે કે-જા જાપણ દેવોમાં છે જાદી
 રામ વિમાનમાં જાપણે રામજી કસતરી છે મહાપુત્રવથી જાપણે
 જાદી જન્મ થાય છે મુદર દેવજનનાઓ જાપણ જાપણથી
 રાક મુજો છે જા જાપણ વિમાન છે જા જાપણે મેધવનું
 વાકનક છે જા જાપણે રામ છે જા મુજાપણ છે વિચાર
 વિચાર જાદી જાવધિયાનથી ઉપયોગ થાય છે. નવીન ઉપયોગ થાયે
 દેવ તે જાંસમે છે જાને પાતે ઉપયોગ મુજી સુવ મુજો છે
 ત્યારે પાતે કરેલ મુજ મારી ઉપયોગજી પૂર્ણિદ જાપણ દેવીને
 પ્રાપ્ત જાવધિયા ત્યાં સ્થિત થાય છે જા પાતે પાતે મુજ

જાવધિયા દેવો વાકનક રામ પાસે છે

કર્મના કૃત્ય પ્રભાવે સ્થૂળ મુખે લોભવે છે, માનસિક જ્ઞાનક
 પદ્ય લોભવે છે શાશ્વત્ય ચૈત્યે વર્ષ જિનપૂજા કરે છે, વીર
 સ્થાને ભેટે છે મહોત્સવાદિ પ્રસંગે જાત્ય વીરો તથા નદીશર
 દીપે ભવ છે અને જેમ મનમાં આવે તેમ સ્વતંત્ર રીતે
 સ્થૂળ, માનસિક કે શારીરિક મુખ લોભવે છે તે જોડણ મુખ
 લોભવે છે અને જ્ઞાનકમાં જોવા હીન વર્ષ ભવ છે કે સાત્ર
 રાજમ જેવો જસા ખાતો કાળ બાક્યો ભવ છે તેને પદ્ય ભવે
 જાણી શકતો નથી. કેમ વખત મીત સાંજળવામ્, કેમ વાર
 તુલ્ય જોવામાં, કેમ વાર વિશ્વાસિની સાથે ક્રીડા કરવામાં અને
 કેમ વાર નહનવન વિજેશમાં મિત્રી જ્ઞાનક લોભવવામાં સમ્ય
 વાસ્તવ ભવ છે સ્વમમ્ જોડણ મુખ છે કે તેનું વચ્ચન કરવું
 જાણ્ય છે કાણુ કે ત્યાં મુખનું જ સ્વ સાધનો અને
 સામગ્રીઓ જોડી જાયેલી હોય છે જાર દેવલોભ્ય દેવો ઉપસંત
 નવ કૈવલ્યમાં જે વૈમાનિક દેવો છે તે કાચલીત છે અને પંથ
 જનુત્તર વિમાનના દેવો પદ્ય કાચલીત છે તે જ્ઞાનમ્થનમાં જ
 મમ્ સ્થે છે પ્રથમે જ્ઞાનસિદ્ધિ લાવે જા જનુત્તર વિમાનમાં
 અને જનવરણવમાં મોક્ષે જનાર જ સર્વાસિદ્ધિ વિમાનમાં
 ઉડીને છે જોકે વિશ્વજ ઉપર ઉપર જતાં વિશેષ વિશેષ લેસ્થા
 શુદ્ધિ વ્યવ છે અને ઉત્ક્રાન્તિ વચ્ચ વિશેષ જાયેલી હોય છે જેમ
 સાધારણ રીતે જણાય છે જાણી સ્થૂળ અને માનસિક મુખથી
 પદ્ય વિશેષ મુખને જાણનાર, જોડણ જ્ઞાતમ્થુમ્માં રમણ કરા
 વનાર, શુદ્ધ કમનાત સંકિત, વિદ્યાનકમનવચક્ય લાવેના
 જ વિમ્ સ્થાન વરીકે સિદ્ધિચિન્તા તેની ઉપર જાર યેજને રહેલી
 છે જે નિરતર શાશ્વત છે તેનું નામ પંચતુષ્ટરજ્ઞાન છે. ત્યાં

સહેલા છવેઃ આત્માસમર્થ રમણ કરે છે અને ત્યાંથી કદિ પણ તેઓની વિશ્વુતિ થતી નથી. આવી રીતે અધિષ્ઠૈક અને ધર્મ સેવનું જ્ઞાન આ ચતુષ્ઠ પર્મજ્ઞાનમાં કરે છે. આ જ્ઞાનવર્મ ઓ કેમજાગ્યાયે' શ્રી અજિતનાથ અરિવ(દ્વિતીયપદ)માં કવચ્ચ એક ક્રમર સ્થોત્ર કાળ્યા છે તે જાણી જવાની જાણ કલ્યાણ્ય છે.

આ પદ્મજ્ઞાનના સેટો પર વિચાર કરતાં દેશનાની જાતવ શુદ્ધિ થાય છે અને એવે મુદર વૈરાગ્ય થાય છે તેને જુદા જુદા કરવાથી જ તેને જ્ઞાન આવી શકે છે. મુખ અર્થસ્થિ ડેવાથી સ્વચરિત જ છે પરંતુ મનુ જ જ્ઞાનરમણ છે. જે પદ્મ જ્ઞાનના પરિવ્રુષ્ટિ છવ મુદરજ્ઞાન પામી શકે ત જ્ઞાન તે દેવસેક તથા દેવેચક વિવેર દેવ સમર્થી અનેક પ્રકારનાં મુદે સોમથી જ્ઞાનરમાં છવન થાય છે અને ત્યાંથી કલ કદિ ઉત્તમ કુલમાં જન્મ લઈ મુદર સોચે સોચને છે ત્યાર પછી વિવેક જાદરીને સ્મૃત મુખ અને જ્ઞાતમીવ મુખ વચ્ચેને વહાવવ છવે છે અને જ્ઞાનને જાણવ કરીને કમસોચને ત્યાગ કરે છે અને મુખ જ્ઞાનથી જ્ઞાન કમને નાક કરીને જાણવપદ પ્રાપ્ત કરે છે. આવી રીતે પદ્મજ્ઞાન મનુ જ ઉપ ચેતી ડેવાથી તે જ્ઞાન કલ્પ જેવનાર છે. જે કાલવન જ્ઞાન છે. જે જાદલા વિવેચન ઉપરથી એવામાં જાણુ કદી કને પછી જ્ઞાને નિષાલની મુદરજ્ઞાન પર વિવેચન કરવામાં જાણી ત્યારે તેની અને પદ્મજ્ઞાનની વચ્ચે વહાવવ છુ છે ? તે જાણવ જમજાણી. પદ્મજ્ઞાનના વિચરને કીન કોતકારાએ મનુ વિસ્વારથી જાણી છે. શ્રીજ્ઞાન કેમજાગ્યાય સ્વેચ વિવેરને જાણે તેના પિદરજ, પાદરજ કુવરજ અને કુજાલીવ એવા

ચાર વિશાળ પાદે છે અને સાનાયુવર્માં શુભમરાચાવ ધર્મ
 ધ્યાનના એ જ ચાર સેટો પાદે છે એ ચારે સેટોને ધ્યાનના
 ચૈત્યવિશાળ સમજવામાં આવે તો તે વસ્તુસ્વરૂપને જાણે વિશાળ
 રહિત હોય છે. એ પિંડસ્વાદિ ધર્મધ્યાનનું સ્વરૂપ એટલું
 જાણવું હસનારું છે કે એ પર જ્યાં સદ્ગુણથી દ્રષ્ટિપાત કરી
 જાય એ જ્યાં પ્રસ્તુત પ્રકરણને જાણે જાણ ઉપયોગી જણાયી.
 જાણે ઉપરોક્ત ચોક્કસમાં જતાવેલ તેજોનું સ્વરૂપ
 વિચારીએ, એ વિચારે એવાથી ધર્મધ્યાન કેટલું જાણનારું છે
 અને ધ્યાનદિ ચોક્કસમાં જ્યાં પ્રાથમિક સ્થિતિમાં પ્રાપ્તિ હોય
 છે ત્યારે જાણનારની કેટલી જરૂરીઆત છે તે જણાયે. જ્યાં
 ઉપરોક્ત જાણે એટલું પણ જણાવી દેવાની જરૂર છે કે-જ્યાં
 ધર્મધ્યાનના અધિકારી કેટલાકની ધ્યાનતા પ્રમાણે અધર્મના
 અવસ્થામાં રહેલ વસ્તુસ્વરૂપનાસખ સમજાવવાના હોયે હજી છે
 તેથી એવું સમજાવવાના સારીરે તો ધર્મધ્યાનની જાણના જ
 રહે છે જ્યાં જાણત જાણે જણાવી દેવાની જાણ જરૂર એટલા
 માટે છે કે-જ્યાં જાણતામાં જણા પ્રાપ્તિએ પાતાને અધિકાર
 સમજતા વગર, ધ્યાનતાની તુલના કર્યા વગર જાણનારને એવી
 દેવ ઉપરત મહા જાણ છે ને આત્મવચના કરી આત્માને જાણના
 પ્રપત્ત હસવે છે ધ્યાનના વિષયમાં જ્યાં પણ વેદધર્મભુતી ન
 કરી એકએ એની જાણ જરૂર છે કારણ કે એ આત્મીય
 વિષય છે અને આત્મા એ વિશેષ વિકસિત થયે ન હોય તો
 જણાવાર તેના જાણ જ તે પિંડમાં પડી જઈ નીચે ઉતરી જાય
 છે તેથી જ્યાં વિષયમાં જાણ સજાળ સજાળની જરૂર છે
 પાતાની ધ્યાનતા વિચારી અવજાણને તજવા નહિ, તેમાં

પણ સિદ્ધ જાનવળને તે તણ રેવાથી જાણી વાર પ્રથમ પચવિંસુ
જ હાથથી આવડુ બધું છે અને પોતે એમમાં જાતજ વખે
છે એમ માનવાર મનુષ્ય તદ્દન પ્રાથમિક સ્થિતિમાં પણ હોય
નથી એ વાત લક્ષમાં રાખવી. આ જાતની જાતના જ
ટેટલા મોટે લક્ષ્ય રાખવાનું જાણીને આપણે વિદ્યાર્થી વાર
વિજ્ઞાન પર વિચાર કરીએ

પિંડસ્થબ્દોચ્ચ, આ વિજ્ઞાનમાં જેવા પાસવાળાને સમજાવે
વાર છે પિંડને જાણી જાણી વસ્તુ સમજાવે. એવ જાણને
કરવાને છે પરંતુ તેના મધ્યર જુદા જુદા છે અને તે જુદી
જુદી રીતે જાણવિષય જુદા જુદા છે એ મોટે જાણ પ્રકારની
પાસવાનું સ્વરૂપ જાણી જાણ સમજાવે એવ છે. પાર્થવી,
આબેથી માફતી વાજાળી અને તદ્દલ જાણવા તદ્દલ-
જાણી એવી જાણ પાસવાળા છે પ્રથમ પાર્થવી પાસવાળા
જાણને એવ જાણ તે જાણી રીતે નિયમ, કસ્ટોર રક્તિ,
જાણે છીર જાણે એવ પ્રમાણ મધ્યસ્થ એવું છે તેની વખે
એક જાણ પાસવાળા એવી પ્રતિ સ્થિતિ રેવાઈ મળે છે
જાણે એવ રમ સુખ્ય એવ છે એવ કમળ વિચાર, એ
કમળની મધ્યમા મધ્યસ્થ એટલી જાણવાળી પોત રમથી
જાણવી અને સિદ્ધિએને જાણવાળી મધ્યસ્થ (મીઠું) વિચાર,
એ મધ્યસ્થ ઉપર એક એવ રમતુ જાણ સિદ્ધિએને સિદ્ધિ
જાણે તે સિદ્ધિએને ઉપર જાણવા જાણને જાણ રક્તિ,
સુખ્ય એવ જાણવાળા વિચારિત સિદ્ધિ અને જાણ
વિચારે જાણવાળા સુદર જાણ સમજાવેને જાણ કરવા જાણ છે
જાણે સારને જાણ કરવાને જાણવાળા જાણ કરવાના જાણમાં

ઉપર થઈ રહેલ છે. આવી રીતે આત્મનું ચિતવન કરી તેને
 મિત્રસિદ્ધાન્ત પર મૂકીશો. ચિતવનો એ પ્રથમ પાસની
 ખાસવાત સ્પર્શ છે. એમાં ચેતન એટલી વિભળ હજી સોજવે
 છે કે તેનો અચ્છાદ આત્મભવથી જ થઈ શકે તેમ છે. બીજી
 આંખેથી ખાસવામાં પ્રથમતો પોતાના નાલિસ્થક્રમણમાં સોળ પત્રવળુ
 ક્રમણ ચિતવે એ સોળ પત્રો લીધે છે. એમ ચિતવવાં અને
 તે હરેક ઉપર જા, જા ધ ધ ધ, જી જી જી જી જી, જો, જો,
 જો, જો જા જા જો સોળ અક્ષરોની સ્થાપના કરવી અને
 જાએની કવિંદ્રમાં હું અક્ષર એને મહામત્ર કહેવામાં આવે
 છે એ વિચારવો. એ મહામત્ર હું અક્ષરની રેશમાં પ્રથમ
 પૂમાદની યિષ્ઠા બાહે છે. જાની અસિના વલુળા છે એ અને
 છેવટે અસિની અજાણ પ્રભળ બેરથી નીકળે છે. આ નાલિસ્થ
 ક્રમણની આખી આત્મ હુદયસ્થ ક્રમણ એને આઠ પાંખડીએ
 હોય છે તેને અધિભુજ ચિતવવું એ નાલિસ્થ ક્રમણમાંથી
 નીકળતી અસિની અજાણ હુદયસ્થ અક્ષર ક્રમણ એની પ્રત્યેક
 પાંખડી પર એક એક ક્રમની સ્થાપના કરેલી હોય છે તેને
 બાળી નાંખે છે. એમ ચિતવવું આવી રીતે મહામત્રમાંથી
 નીકળેલો અસિ આઠ ક્રમેની બાળી નાંખે છે. એમ વિચારવું
 જણી એ ઉપસંત શરીરની બહાર ગિદોષ અસિ જટું બેરથી
 બળતો હોય એમ ચિતવતી તે અસિ બધું પૂખ પત્રરનો પશુ
 વડવાનળ એવો અજીવ છે. એમ ધ્યાનનું તે બહારનો અસિ
 અતરબનો મત્રાસિને દગ્ધ કરે છે. શરીરને ભસ્મ કરે છે
 અને આખે નાલિસ્થ સોળ પત્રવળુ ક્રમણને પણ ભસ્મ કરી
 છેવટે પોતે શાંત થઈ બાક છે. આ પ્રમાણે ચેતનનું અમર્યું

અવ્યવસ્થા જાણેથી ખાસકુ વાપ છે એમાં પણ કમચમુકને નાથ કવન્દર ચેતનની અતિ ત્રિપુલ આંતરદશા મળ્યું ૧૫૩૫ અવ્યવસ્થા છે એ ખાસ લક્ષ્યમાં રાખવું ત્રીજી માર્ગની ખાસકુને વાપથી અવગત થયના એવું પણ નમ અવગત જાણે છે એમાં જાણવશ્યરને પૂરવ્વર મહાનેમથી અતિ કવન્દર પવનનું ચિતવન કરે એમ વિચારે કે-પણ રેવની સેવને જલાયમાન કરે છે અવગતે કવન્દરે છે વાલ્યેને વિચેરે છે, સમુદ્રને કોણ કરે છે વળી તે કોઈક સ્થાને હાથ છે કોઈ દિશાએથી જામન કરે છે અને પૂર્ણીના વલિયમાં પડે છે આવા પ્રજ્ઞા વાલ્યથી રજને લિયની રે છે (કર્મરજને એમ કાળે છે) અને જાણી તે જ પવનને ચાંદ કવન્દરે અવગત જાણી તેને નમ અવગતે રે છે. અવગતે રીતે પવનને જાણે કમચમુક લિયવચની ખાસકુ કવન્દરે તે ત્રીજી જાણી ખાસકુ છે એમ પણ કવન્દર અને કવિલ એક જ છે એ ખાસ લક્ષ્ય સમગ્ર એમ છે. જાણી વાલ્યથી ખાસકુમાં ઉત્તરપુર, વિજયી, મજાનથી કુલ અને વાલ્યએ કવિલ જાણવ ચિતવે એ વાલ્યમાંથી અમુતની પડે અવગતે ચિતવે નિદુએની કવન્દર પડે વાલ્ય પડે પડે છે એમ વિચારે. તેમાં અવગતમાં મનેકર અમુતમય જાણે પ્રજ્ઞા જાણવને કવન્દર કરી રે છે એમ ચિતવે અને તે જાણવ અવગતે વાલ્યે અવગતે અવિલ પ્રજ્ઞાથી જામન કવન્દર પડે છે એમ ચિતવન કરે અવગતે પ્રજ્ઞાથી કમચમુક જાણવ છે એવો અવગત વિચાર કરવાનો છે પણ કવન્દર જાણવ વિચેરની રેવાથી મડુ જાણવ કાળે છે એમજાણવ વિચેરમાં અવગત

ઝરમર વરસાદ જાણતો હોય, ઝરમી જણાયું હોય નહિ
 અને સવ દિશાએ શાંત હોય એ વિચાર જ એક પ્રકારની
 શાંતિ આપે છે. જાણતી તમજૂ અથવા તત્ત્વજૂથવતી ખાસકામ
 સાત ખાતુ રહિત, પૂણજર એવો નિમજ અને સવજ સમયન
 પોતાના આત્મને ચિતવે. ત્યાં આવે છે કે-પોતાના ચેતનન
 અથવા પોતે યોગસિદ્ધાંતન પર આદર મળેલા છે, દિવ
 અવિશ્વથી વિરાજમાન છે કલ્યાણમહિમા સહિત છે જે
 અને જેથી પૂજિત છે એવે તેનાં સવ કર્મી સુખ પામી
 જાય છે-આવી રીતે અજગમમા આત્મસ્વરૂપ આવવું એ
 પાંચમી ખાસકામ સ્વરૂપ છે આવી રીતે વિદસ્ય ધ્યેયન
 સ્વરૂપ યોગના વિષયમાં નિષ્કૃત મધેશ પુરુષોએ બતાવ્યું છે.
 એ ધ્યેયમાં ચેતનનને કલ્પના પર આધાર રાખી સાદાનરૂપે
 ચિતવવાનો છે અને તેનાથી તેની મહત્તા સમજવા ઉપરાંત
 ચિતની સ્થિતિ એક વસ્તુ પર ધીમે ધીમે થતી બાબ છે
 યોગસિદ્ધાંતન પર આદર મધેશ ચેતનનનું ચિતવન કરવાનું
 શ્રીમદ્ જ્ઞાનદયનનું છેત્રીયમા પદમાં બતાવ્યું છે તે આ વિદસ્ય
 ધ્યેયન સ્વરૂપ સમજવું થયેલાને જાણે આ વિદસ્ય ધ્યેય
 બહુ ઉત્તમ પ્રકારનું આદરના પૂરું જાહે છે. જાહી આધારક
 રીતે સવાલ થાય કે-આદરવત્ત્વચિતવનમાં આવી રીતે પૂરતી
 આદિ તત્ત્વનું ચિતવન કરવાની આવશ્યકતા શા માટે વિચારવામાં
 આવી હતી, તે તેના સજામાં કહેવાનું છે કે-સરીર પૂરતી
 આદિ ખાતુમય છે અને કમથી વત્ત્વ મધેશ છે એને આત્મ
 કામે સજા છે એ સજાથી આત્મ મતિન રહે છે અને
 જ્ઞાંત્રી એનું સ્વરૂપ આ જાહી વિચારતો નથી ત્યાંથી

તેને અનેક વિદ્યા થયા હરે છે અને સ્થિરતા પ્રાપ્ત થવી નથી એ સ્થિરતા પ્રાપ્ત કરવા માટે પ્રથમ સ્વાધીન ચિતવણી મળને વચ કરવું જોઈએ. તેને માટે ઘડખાતમાં આલ્સનની ખાસ જરૂર છે. પૂર્ણી આદિ વસ્ત્રની ધારણા બાંધવી જરૂર છે. પૂર્ણી ધારણાની ધારણાથી મન સ્થિર થાય, અગ્નિની ધારણાથી મન અને સરીરને તેમ જ કર્મોને સ્થિર કરવાની કાલ્પનાથી મનનું સ્થાવર થાય, પવનની ધારણાથી ઠરિય અને કર્મની ભરમને ઠંડાવીને મનને ચેતવે, વજ્રની ધારણાથી સ્ત્રી બચેલી રહને પિંડ નાખી મનને સ્થિર કરે અને રાજી આપ્યો પાતે યાત્રાનકામ થઈ જાય અને સરીર અને કમ રક્તિત છે એમ ચિતવી તેનામાં મનને સ્થિર કરે. આવી રીતે આલ્સન આત્મની અસ્થિતિ હાંસલ થાય છે અને જેમને આત્મિક શિષ્ટ ભેવના આલ્સનથી ચેતન સુકુમાર કરવાની ચેતના પ્રાપ્ત કરે છે. નિરાલ્સન આત્મની રીતે થાય છે તે હરે રાજી ભેવના આત્મિક ભવ પિંડાત ચેતનને ભેવ કરવાની અલિન કરવાના પર વિચાર કરી, હરે તેથી આત્મિક રાખીએ.

પદ્મચર્યા-આ પ્રથમ આત્મિક ચેતનનું ભૂત બુદ્ધિ પડે છે અને આત્મિકામનું આત્મ કરવામાં આવે છે. આલ્સન ભવ પડેલું છે છે. પ્રથમ વચ્ચે આત્મિક નકમનું પ્રસિદ્ધ થઈ છે. તેમાં નાલિ ઉપર કમળની સ્થાપના કરવી, તેની સ્થિતિ પામવી ચિતવીને પ્રત્યેક થઈ જાય છે. આ પર્વત સોળ સરોવરની સ્થાપના કરવી અને તે સર્વ કરવા બાદ છે એમ ચિતવવું. તેની ઉપર હરિયા ધારણા પામવી અને કલ્પિતવચ્ચ કમળની સ્થાપના કરવી અને તે પ્રત્યેક પામવી થઈ અને કલ્પિત થઈ થઈને

ક શી માંડીને મ મુખીના બજારોની સ્થાપના કરવી. વડન ઉપર આઠ પાખડીવાળા કમળની સ્થાપના કરવી અને તે પ્રત્યેક પાખડી પર મ શી માંડીને ક મુખીના આઠ બજારોની સ્થાપના કરવી. આવી રીતે નાભિ પર અષ્ટદળ કમળ, હૃદય પર ચતુર્વિંશતિદળ કલ્પિતમુક્ત કમળ અને વડન પર અષ્ટદળ કમળની સ્થાપના કરી વર્ણમંત્રોનું ધ્યાન કરવું. આ મુખસિદ્ધિ ધ્યાનથી મુલધાનસમુદ્રનો પાર પમાય છે. જોમાં ૪૬ અક્ષરો આવે છે તેનાથી નાસાદિ વિષયનું જ્ઞાન થાય છે અને અનેક આધિષ્ઠાનો નામ સ્વા ઉપરાંત વચનસિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે અને ભગવદ્દર્શન ઉચ્ચ ગતિ થાય છે.

મનસોજનું ધ્યાન જો આ વિષયનો બીજો પ્રકાર છે. જોમાં ૬૦ અક્ષરોનું ચિતવન કરવાનું છે. જોને બીજાક્ષર કંઠે છે કનકકમળના ચક્રમાં કલ્પિત ઉપર સ્થિત સયેલ અને મુદ્રા ચક્ર ૭૯ નિમળ, સ્વયં આપી રહેલું અને હરો દિશામાં મમન કરતું આ ૪૬ છે તેનું સ્મરણ કરી આ અક્ષરમાં ભુવ, સિવ, શશ્વ અને વિષ્ણુની કલ્પના બીજાક્ષરે કરે છે તે ન કરતી તેમાં દેવાધિદેવ શ્રીજીનેશ્વર ભગવાન જોએ સ્વયં સ્વઆપી અને શાંત છે તેની કલ્પના કરવી. જો અતિ વિશિષ્ટ બીજવત્ત્વ કુલક પ્રણામથી ખૂલવામાં, વડનકમળમાં, તાલુકારમાં કરતું અને અમૃત વર્ષાવતું સ્મરે, વળી તેને નેત્રમાં જતું કેશીમાં સ્થિત થતું અને અધીતિપૂષ્કમાં સચાર કરતું ભુજે અને તેની રીતે તેને સ્વ દિશાઓમાં મમન કરતું, આપ્રયમાં ઉજાતું કલકને ઉડતું અને જમને જામી નાખતું ભુજે અને ઉપરે તેને પરમસ્થાનમાં સ્થિત કરતું, સિવશ્રી સાથે જોડતું અને

જાતિ જ્ઞાતિમાં જ્ઞાનદ કસવતુ જુએ. આ મતરાજનું જ્ઞાન
 જોડામ વૃત્તિથી કરવું. જોમાં રમલન્ય થવા દેવી નહિ. પછી એ
 મતરાજની નાશામ તથા અલતામાં સ્થાપિત કરવી વખત તેની
 કામે વધુની સ્થાપના કરવાતુ. કોઈ જાણ્યોએ કહે છે ત્યારથી
 એ મતરાજમાંથી મીંદુ કાઢી લેવું. પછી કળા (જાપ જાળ-
 કાર) કાઢી લેવી, પછી મધ્યેથી રૂઢ કાઢી લેવો અને ઉપરે તેને
 જાનકારત્વ પ્રાપ્ત કરી શકે. એવી રીતે બધાવનું અને કાળકાર
 કાંઈ વચર તેનું ચિતવન કરવું. આ જાનકારત્વ જાને જાત
 હવ દેવ જોવામાં આવે છે. એ જાદરોના સમન સુક્ષ્મ, શુર-
 વાતમાન, સૂચની એવી પ્રતિવાજ છે. મતરાજ એ જાદરોમાંથી
 જાનકાર સ્થિતિમાં જાણવા હાલમાંથી જાદરોમાં મમન થતું
 જાયવે છે. એ મતરાજ સુક્ષ્મ થવા થવા ઉપરે વાજામ એટલું
 સુક્ષ્મ થઈ જાય છે અને એટલી સુક્ષ્મ સ્થિતિએ જાવા જાયને
 જોયોતિમય જુએ છે. જાદરો હરે પછેથી છે ત્યારે તે નિસ-
 હાન જ્ઞાનથી એટલો નાશ જાતી થાય છે કે જોને અલ્પિમા
 વિમેર ચિદિએ સિદ્ધ થાય છે. હેંચિ એની સેવ કરે છે અને
 જોને જાતિ જાદરોત્ત જોયવ પ્રાપ્ત થાય છે, પરંતુ તે તેમાં
 થથી ન જાવા હાલમાંથી જાદરોમાં મમન કરવા, જાદરોત્ત
 માથી નિરાહાન જાનને કમ જાદરોત્ત અને સુક્ષ્મમાંથી
 સુક્ષ્મમાં જાવા થતું હો છે. આ જાનકારત્વ પર જાતિ જ્ઞાનદ
 જાનક છે. મહાકમ જામુને નાશ કરવાર છે અને સુક્ષ્મમાંથી
 તરત નાશ મૂડી દેવાર છે. આ મતરાજની ચિતવનમાં વચર
 વચર વતવનું ચિતવન થઈ શકે છે એ ઉપર જાવામાં જાદરો છે.

પ્રજુવ નીચતા જ્ઞાનમાં જ પાતું જ્ઞાન આવે છે. જારિ

હવે, જાશીર, આજ્ઞા ઉપદેશ અને મુનિ એ પદ પર મેલી છે. એના પ્રથમ જાણની સંધિ કરવાથી આ પ્રણવ બીજા આકરણના નિવશ્ચુસાર થાય છે આ પ્રણવના વાચક પરમેષ્ઠી છે અને એ પદ પરમેષ્ઠીનું વાચક છે તેથી વાચકનાચક સજાને લઈને તે જાતે નિમજ પદ છે ઉપર જે દૃઢચક્રમળ જાણ્યું છે તેની ક્ષિપ્રમાં આ પદને સ્થિત કરવું અને જાણે તેના પર મસ્તકમાં સ્થેલ જાણનાં જાણનાં વરણાં હોય છે તેથી તે જાણિત છે અને મહાપ્રણવસ જલ છે એવા એ મહા બીજા જાણના પદસ્વરૂપ જે પદને કુલક પ્રાણાજામથી જાણવું આ પ્રણવપદનું ધ્યાન જાણિત જાણનાં જાણનાં છે અને તેને માટે અનેક પ્રકારે જોજાના વિશિષ્ટ ગ્રંથમાં જાણુ મુક્તિસર જાણવી છે પોતાના દૃઢચક્રમળમાં જાણના જાણિત ઉત્તર જાણનાં પરમેષ્ઠીની સ્થાપના કરવી એ જાણ જ જાણુ જાણનાં જાણનાં જાણે છે સ્વભાવ, વચીકરણ વિગેરે માટે એનો ધ્યાનવિધિ જાણનાં છે જે મેઘાસિત્તાનીને માટે તે જાણનાં નથી.

પદ પરમેષ્ઠી પદ ધ્યાનનો પ્રકાર જાણનાં જાણનાં જાણનાં સ્થાપના કરવું અને તેની વચી ક્ષિપ્ર ઉપર જાણે જાણિતાં એ પદનું સ્થાપના કરવું, જાણ દિશાના જાણ પદે ઉપર મહાપ્રણવનાં જાણ પદોનું સ્થાપના કરવું અને જાણ વિદિશા જોના જાણ પદે ઉપર જોમદ્દેમજાણનાં મત પ્રમાણે વસો વેલ જાણનાં જાણ જાણ પદોનું જાણનાં સ્થાપના કરવું જાણનાં જાણનાં જાણનાં મત પ્રમાણે સમ્યક્-જાણનાં જાણ સમ્યક્ જાણનાં, સમ્યક્જાણનાં જાણ, સમ્યક્જાણનાં જાણ

એ ચાર પાત્રની અણુકેયે સ્થાપના કરી. આ મહામય અને
અતિ અદ્ભુત સ્થળ અને આધ્યાત્મિક કૃષ્ણ અપનાર મહાકૃષ્ણ-
ની અદ્ભુત શક્તિ થાય છે અને આત્મવત્ત્વ વિતવન થય
છે તેના બેદરદાર બધા કાશી મતાન્યા છે કે તેનું કશું ન કર્યું
જાયત્ય છે એ પહેલી અનેક પ્રાણીઓનાં સાંધારિત દુષ્ટો
ન્યાય જામી અમાની હૃદયિય શાશ્વત્વિદ છે, પરંતુ તે હૃદય
તેમાં એ પરચીની નામે છે અને તેની વિચારકને જાતે એ
આત્મિક કુલેષુ સમસ્ત થાય તેમ છે તે વિચારકની આત્મ-
માં એક પ્રકારની શાંતિ આવી આવ છે એ અતિ અદ્ભુત-
જનક મહામયનું આજ્ઞા કરવાનો વિધિ આજ્ઞે શિવજન
મત્રમ અને નમસ્કારકરમા હિંમત કરીએ હીએ હીએ, એની સ્થાપના
હૃદયમાં થાય ત્યારે આધારણ રીતે પણ જનુ હમ થઈ આવ, જાન હ
જાતે અને સાંધારિક હૃદયિયો વિચારી અથાવ તેમ થાય છે.

આ હૃદયોત્તર અપનાં અનેક પદો મતાન્યા છે તેનો આત્મ
આત્મસુખની વિચારણા કરી જામે તે પ્રકારે તેને કુલ સ્વરૂપે
શાખવો, અંજાવવો, વિતવવો, અથવો અને સામ્ય વરીકે
નિર્ધાર કરી જાતે પ્રાપ્ત કરવો તે છે પેશ્યાહરી- (સેત્ર અક્ષરની)
વિચારા છેત્રે અક્ષરનો અર્થ કરવો. અર્હિતસદાકારો
વાસ્વાવસર્વસાપુત્રો નમન-જ અક્ષરના અપમાં અરિહંત સિદ્ધ
અને ચાર અક્ષરના અપમાં અરિહંત પદનું ખ્યાન કરવાનું છે એ
અક્ષરમ્ય સિદ્ધ પદ અને એક અક્ષરમાં જ અક્ષરનું ખ્યાન
કરવાનું છે. અને એની કશિ અથ તેલે તે પ્રમાણે પાનો અર્થ
કરવો. અસિદ્ધાદમા એ પથ પરચીની નમન પ્રમાણકરનો અર્થ
જ. ૬ નમ હમ આપનાર છે એમ શિદ્ધાન્તમાં મતા જુ છે

આવી રીતે અનેક પ્રકારના બાંધ કરવાથી આત્મમુક્તિમાં સ્થિરતા પ્રાપ્ત થાય છે. એના અભ્યાસથી જનુ આનંદ થાય છે આશય ની સ્થિરતા થાય છે. પણ એને વિધિ સદૃશ થઈ પડી નિરવર તેનો અભ્યાસ આદ્ય સખવે એકાંતે. એનો સ્થિર ચિત્તે અભ્યાસ કરતાં પાતાના મુખમંત્રી જ્વાળા નીકળતી હોય તેમ પ્રક્રીને જાણે છે ત્યારપછી તેને શાંતિ થાય છે. જ્વાળા દેખાતી બંધ થાય છે અને ઈશમત્ સવસને શાંતિથી સ્થિર થયેલા પ્રત્યક્ષ જુએ છે. આવી રીતે સવસનુ દશન કરી ખીમે ખીમે ક્ષેત્રમાં પોતે આમળ વધતો જઈ આબ્યાસિની સમીપ આવતો જાય છે. આવી જ રીતે જ્ઞાતિ મગલ-મરિહંતા મગલ, સિદ્ધા મગલ, સાદુ મગલ કલ્પિપણ્વત્તો ધર્મો મગલ. જ્ઞાતિ સોગુત્તમા મરિહંતા સોગુત્તમા સિદ્ધા સોગુત્તમા સાદુ સોગુત્તમા, કલ્પિપણ્વત્તો ધર્મો સોગુત્તમા. જ્ઞાતિ સરળ પદ જ્ઞાતિ-મરિહંતે સરળ પદજ્ઞાતિ સિદ્ધે સરળ પદજ્ઞાતિ સાદુ સરળ પદજ્ઞાતિ કલ્પિપણ્વત્તો ધર્મો સરળ પદજ્ઞાતિ એ જરિ હવ શિદ્ધ, આપુ અને શુદ્ધ ધર્મ માંત્રલ્પકરી છે. એમ બ્યવર્તુ, આર સર્વોત્કૃષ્ટ છે એમ વિચારતુ અને આરતુ ચારણ બ્યવર્તુ એમ વિતવર્તુ એ પણ એવી જ રીતે બ્યાનને વદન્ત બ્યવર્તમા રચુ કરે છે અને યેનની પ્રગતિ કરે છે.

વળી મુખમાં આઠ દત્તચાળા કમગતુ ચિતવન કરી શકવ છે એના પ્રતિષ્ઠા પર જ નમો મરિહંતાય એ વદન્ત એકેક અક્ષરની રચાવન્તા કરવી. પ્રત્યેક અક્ષરનુ બ્યાન કરતા વચ્ચેની કર્ણિકામાં બોલે દેશરની પશ્ચિમ હોય તેમ ચિતવે અને તેમા અમૃત સમ શાંત આવાબીજનુ રચાવન કરે. એ મધ્યાબીજ બોલે તેજમય, અતિશ્વેત પ્રભાચનુ અને મુખકમગમ કર્ણિક

ઉપર જોઈ જિવતી, બધે સુષુપ્ત તે પ્રતિપત્ત ઉપર જતુ
 હોય, સુષુપ્ત આઠસમ્મત જતુ હોય, સુષુપ્ત મનને જાગ્રત
 અપેક્ષર રૂપ કરતુ હોય, જરા વારમાં તાલુકાદેશમાં પ્રવેશ
 કરતુ હોય એવી રીતે તેણે જિવતન કરે. આ મહામજા
 બધની પીધે પીધે રેવ પકજાથી બાનસ્તિવમાં ઉત્તરેતર મુજ
 પ્રગતિ થતી બધ છે, જે માસ મુખી એ પદતુ બાન કર્યા
 નિરતર પાતે કુવજમુદમાં વિશેષ અવગ્રહન કરતો બધ છે,
 જાની એને મુખમાંથી પૂમવંજિત નીકળતી અજ્ઞાત છે ત્વર-
 પાની વિશેષ અભ્યાસ કરતાં તેને એમ અજ્ઞાત છે કે-બધે
 ચિતાત મુખમાંથી જાને ઉપરમાંથી અગ્નિની અજ્ઞાત મહાર
 નીકળે છે, ત્યાર પાની એનો અભ્યાસ થાકુ રાખવાથી સવક
 મુખકમળતુ રહત અધ છે-જાતી રીતે વિદ્યુત રેવધિરેવતુ
 બાનમાં રહત કરી બહુ બાનદ જાની સ્વકમનિ નકટ કરતો
 બધ જાગ્રત પ્રગતિ કરી છેવટે સાખ મુખી પડેલી બધ છે.

આ ઉપસત અનેક રીતે વિચાને બધ બધ છે કેજાજા
 સિં નામની વિચાને બાવતી એણે રમતુ કરતાં મનમાં બહુ
 બાનદ અધ છે બધે બદમાંથી અજ્ઞાત જરતુ હોય એવી
 કાંતિ લાગે છે અને જાગ્રત મુખ અજ્ઞાત છે. બદાજાને
 કપાળમાં બાવતી, નાકામાં પ્રગર્ભ જેણે બાન કરતુ
 કેઈ વાર શુભતુ બાન કરતુ અને કેઈ વાર અન્યકતુ બાન
 કરતુ એ ઉપસત મે પ્રગર્ભથીજાની જાને જાલુએ માસકુમ
 અને મધે હસજાનો બધ પધ બહુ ઉપમ અજ્ઞાત છે,
 ફી ઝ ઝ ફી ફીસ અજાત હસ જાને જાલે જોઈ મુખથી
 બહુ મુદર બાન થાય છે

આવી રીતે અવનત અનેક પ્રકાર છે વિદ્યાના અનેક પ્રકાર છે તેમાં પણ કેટલીક રીતે બાજ કરવાથી શાસ્ત્રિક યોગસાધન મળે છે મહિમા ક્ષિતિ અથવા છે ઇંદ્ર જનનો પ્રકાર થાય છે અને કેટલીક રીતે શિષ્ય તરફ જમન થાય છે એ પદનુ ધ્યાન કરવાથી પ્રાપ્તી વીતરાગ થાય, શાસ્ત્ર પર ભાવ ભોજો થાય, વસ્તુસ્પર્શનો ભેદ થાય અને આત્મિક ગુણ બોજાવાય એનું ધ્યાન કરવું અનેક પ્રકારની પદોની અવસ્થા યોગશબ્દપ્રયોગે બતાવી છે તે એવી વિચારની અને પાવાને અનુકૂળ થાય તે અવસ્થા, પરંતુ એ પદના બાજથી અવિચારિ સિદ્ધિઓ કે બીજી લાભિપ્રાપ્તિ કરવાનો આશય સખી યોગશબ્દ થવું નહિ. આ પદસ્થ અનન્યા ચાહેતું આલેખન લેવાનું છે અને અનુભવીએ એ સખીમાં કોટકુ સ્પષ્ટ રીતે કહી ગયા છે કે એ બાજના પ્રકારથી અને યોગસાધિ પદના ધ્યાનથી ચિત્તની સ્થિરતા, નિમજતા અને જોશમતા બહુ ધારી થાય છે અને નિરાશ જનત્વની પાસે પ્રાપ્તી બહુ જલદી આવી જઈ છેવટે પ્રગતિ કરી સાધ્ય પ્રાપ્ત કરે છે ગમે તે બ્યેવવિચર વર્ષ થઈ તેમ છિ તે અવસ્થા ઉપરથી એવામાં આનંદ હોય. પાવાને કષ્ટ વિચર બ્યેવ કરવો યોગ્ય છે તે પૂર્વકરણ કરીને વિચારી લેવું હવે આપણે કૃપસ્થ બ્યેવનો વિચાર કરીએ. એ કૃપસ્થ બ્યેવના વિચારમાં પણ બહુ આનંદ આવશે.

કૃપસ્થ બ્યેવ-પિદરથ અને પદસ્થ બ્યેવનું આપણે સ્વકૃપ એમુ હવે કૃપસ્થ બ્યેવમાં તીવ્ર હા મહાસજ્જત ધ્યાન કરવાનું છે તે આ પ્રમથેત-શિષ્યકરમીની નજીક ગપેલા, ચાવી કમીના સખ કરનારા અનુમુએ દેશના દેશના અને અધિક વક્ષ,

પુરુષજ્ઞિ વિન્ધ ખનિ, આમર, દેવતાધિકિત શિક્ષક,
 સુવંશી રવુ ચીર મલ્લવતુ સ્તમ્ભ, આક્રમ્ય વિન્ધ
 દુહિ અને ભાનુમાં આવવન—આ બાક મહામતિ
 મુક્ત થી જિનેશ્વરેવ સમવસરવુમાં મિલ મિલ ભવ પ્રાણીએને
 દેશના આપે છે, એવો છે પ્રદેશમાં વિચરે છે ત્યાં તેઓ
 ભવિત્ત મદિમાથી ઈત ઉપદ્રવ નહત પાયે છે તેઓની નહાઈ
 સવ પ્રાણીએ પાતાતુ કુદસ્તી વેર જૂઠી જઈ એક કલે
 આનદથી રહે છે હાથી અને સિંહ બેવા નિશચ વૈરુદિવ્ય
 પ્રાણીએ પ્રાણી ભવિત્તથી દુરમ્ભાવદને વાક રવુ કરવા નથી,
 આમા વિશાળ સમવસરવુમાં અતુમાત્મ પુત્ર પાત્રેઈ છેવ છે
 અનેક દેવ દેવીએ અને મનુષ્ય સમવાનની વાણીએ પ્રજા
 દે છે અને પાતાતુ કવુને પરિવ કરે છે દરેક જોમ સમરે
 છે કે તને કુદસ્તીને સીકમજાવ પ્રજા દેશના આપે છે પીર
 જ થીર સમથી દેવાવી દેશના સંજાવી તેમાં અનેક ભવ
 પ્રાણીએ હીન થતાં દેવાવ છે અનેક વ્યવહાર ને મુનિએ
 પ્રજાની વૈવાચક્ય હી રજા છે ચિત્તરૂ આનદ આનદની
 ભિમિએ ઉછળી રહી છે, વચ્ચે શિક્ષકન ઉપર અતુમને
 આપરમાતમપદ પ્રાપ્ત કરનાર આક્રમ્યશિક્ષકથી પુરુષજ્ઞ મહાત્મ
 સુવંશી ભવસાએ પદેવેલા મિલ છે સવ પ્રકારના વિશરને
 નાશ કરેદો હેવાથી ભવિત્ત અપરધર રીતે એકંત ઉપદ્રવ
 કરવાની મુદ્દિથી ભવસાએને વિશર કરે તેવી રીતે અનેક
 મુવથી ભરપૂર વાણીએ વિશાળ કરે છે, દેવતાએ ઈકો,
 કાકવર્તીએ, મનુષ્ય અને વિશ્વે પ્રજા જસે મસ્તક નમવી
 પાતાતુ આત્માને ધન્ય માને છે—આની રીતે દેવસાનસાવર

અતિશયમુક્ત અર્હંતના રૂપનું અવલોકન કરવું તે રૂપસ્થ
 ધ્યેય છે. જો રૂપસ્થ ધ્યેયનું વર્ણન કરતાં કહાયો વિશેષણો
 આપી શકાય તેમ છે એમના એક એક પ્રતિકાશનું અભ્યાસ
 શુભનું તથા દોષના ભાગનું વર્ણન કરવા પુસ્તકો જાણ્ય તેમ
 છે એમના ત્યાગ વૈરાગ્ય અને એમણે શિક્ષણાભ્યંતરે જે વિશ્લેષ
 કર્યો છે તે પર વિચાર કરતાં આજુ છાવન પૂણે થઈ આવે.
 એવા અજિત્ય શુભ મહિમા શ્રીર્તિ અને આત્માપ્રતિષ્ઠા પ્રગટ
 થયેલા અને એમનાં અઘાતી કર્મો નાશમાત્ર થોડ રહ્યાં છે તેવા
 શ્રી અરિહંત પરમાત્માને ધ્યેયનો વિવશ કરવાથી બહુ આનંદ
 આવે છે એમનો ઉદ્ધિયો પર સુખમ સત્યાદિ ચત્તાનનો નાશ,
 સ્વાદ્વિદ્યાઅધારણ, નવમમાણ્યમુક્ત અર્હંત વચ્ચેન સુખ અતુ
 હપર અપરિમિત કરુણા વિગેરે એટલા આકર્ષક મુદર અને
 રમ્ય છે કે એના પર જેમ વિચાર કરવામાં આવે તેમ અતિ
 આનંદ થાય તેમ છે. આથી રૂપસ્થ સ્થિતિમાં ખાતરને સ્થિર
 કરવાથી આત્મા પાતાનું સુખદાણ્ય અનુભવે છે જેમ સ્ફૂટક
 રત્નની પછવાડે જેવા રમતુ કુમુદ સજ્જુ દોષ તેવું રૂપ તે
 ધારણ કરે છે તેવી રીતે ચેતનની પછવાડે જેવો આદર્ય મૂલ્યો
 દોષ તેવું રૂપ ધ્યાન વખત માટે તે ધારણ કરે છે; માટે
 એમણે ચેતનની ઉત્તાન્તિ કરવી દોષ તેમણે આદર્ય આધારણ
 પ્રગટનો કદિ રાજવો નહિ. જાણનાર તથાસ કર્તા વચ્ચે રામકેવ
 એના નાસ પામ્યા ન દોષ તેવા આદર્યને આદરી-ચીકરી
 દેવામાં આવે તો એવંતો જામ કદિ મળતો નથી અને એક
 વાર આદર્ય માર્ગે જઈ ગયેલું વહણ્ય જાતુ જઈથી કેમણે
 આવતું નથી અને આવતાં આવતાં ઘણું શક્તિનો જલ અને

વળતો નાથ શાવ છે. શિવ, શંત, ચીતવૃષ્ટ, વિશ્વરૂપી,
 પરમેશ્વર, અનાતન, યોગીનાથ શિવ, ચીતરામ ભગવાને
 અતિ ઉદાત્ત બાહ્ય રૂપરૂપ ધોવની પસંદગી બતાવે છે અને
 એથી વિશિષ્ટવર ભગવાન અત્યાર મુખી અન્વય છે. પણ સ્વને
 વાંચવામાં, એવામાં કે શાંતજવામાં બાવી નથી. બાવી વિશિષ્ટ
 ભાવનાને હરવામાં સખી, હરવામહુથી તેનું દશન કરી, તેમાં
 આત્મકલ્પ કરવા ઉદાત્ત વસ્તુ એ બા બાવનની ઉદ્દેશ્ય સ્થિતિ
 બતાવે છે એ રૂપરૂપ ધોવના અવલોકનથી આત્મકલ્પને પ્રગટ
 કરી અનેક મહાત્માઓ સેવ્યારૂઢ શાંત સાધ્યસ્થાન પામી મલ
 છે બા સવજ મહાત્માને બતાવવાર શાંત, શંત, મનેશ્વરી
 શી વિનયેવની કૈમયુકાને બતાવવાર, પ્રસન્નમરણનિમિત્ત શી
 ચીતરામ ભગવાનની પ્રતિબાને નિમલ મનથી બાવની, નિર્નિમલ
 દક્ષિણે તેની આશુ એક સહેતુ એ પણ રૂપરૂપ ધોવનો વિષય
 છે તેમાં પણ પાવાને એ રૂપ અતિ બાહ્યરૂપ આશુ કોવ
 એવી લીલાસ્થાનની શાંત મુર્તિએ બહુ બાહ્યરૂપરૂપ રીતે
 બા બાવનને ધોવ વિષય પૂરો પાડે છે. બા બાવન કરવામાં
 બહુ બાવન બાવે છે કારણ કે પ્રભુની અતિશય વિશેષ
 ઉદમી શાંતિ દક્ષિણે બહુ જોવાયુકાવક કારણે છે, એ કે ચીતરામ
 ભગવાનને તેના ઉપર સમ કોલે જ નથી અને બાહ્યરૂપ
 ઉદાત્તે તે તે જ સ્થાન અને તે જ સાવ પ્રાપ્ત કરવાનો છે
 બાવી રીતે રૂપરૂપ બાવનમાં લીલાસ્થાન મહાસજ્જત બાવન કરવાની
 વાત બતાવી તે પાવાની પાંચવા પ્રયાગે બાવનથી તે જ રૂપ
 બાવની, શાંત લીલાસ્થાનમાં બાવ મહાસજ્જત ન કોવ તેવે વળતે
 એકલે એથી પ્રભુની દક્ષિણે એક શિ પિનીદ એવું અર્થે બા

હરી એમને છીએ એમ વિચારવું અને એમ કરતાં કરતાં ચિત્તમાં
મૂર્તિને સ્થિર કરી દેવી—આ ત્રાટક વિશિષ્ટ ધ્યાન કરવાનું પ્રથમ
પદશિક્ષુ છે. એ જાળવતમાં પ્રગતિ કરતાં કરતાં આગળ યથો-
ચ્છાસ થાય છે અને વિશિષ્ટ ધ્યાન આદરી શકના મોટે અધિકાર
અને એકાગ્રતા પ્રાપ્ત થાય છે આ ધ્યાનમાં પ્રીતિ પ્રીતિ પ્રગતિ
કરતાં નિરતર અભ્યાસ કરવાથી સુખ સુખ અવસ્થામાં એ
જ દૃષ્ટ્ય પદમિહીને એવાની ટેવ પડી જાય છે આવા ઉત્કૃષ્ટ
અવસ્થાનથી અને તેના શુદ્ધશામલ રક્તન થવાની ટેવથી
મનની અભ્યાસિત અવસ્થા જાય છે અને પ્રાણી ઉપર તે શુદ્ધ
પ્રાપ્ત કરવાની હક મુખી પડેલી જાય છે અને પછી તેનામાં
એટલી સ્થિરતા આવી જાય છે કે તે સ્વપ્નમાં પણ ધ્યાનથી
મુગ્ધ થતો નથી. આવા ત્રણ યોગના જોશથી પ્રાપ્ત થયેલા
પરમધ્યાનના શુદ્ધશામમાં રક્તન થતાં થતાં ઉપરે ત મનશ્ચ
પ્રાપ્ત થાય છે અને તે વળતે પાતાના આત્માને સ્વદૃષ્ટ થયેલા
પ્રાણી અનુભવે છે આ વીતણન સ્વદૃષ્ટ ભગવાનનું ધ્યેયરૂપે
જાળન કરવાનું દૃષ્ટ્ય ધ્યેય થયું

દ્વિતીય ધ્યેય—દૃષ્ટ્ય ધ્યેયમાં ચિત્ત દૃષ્ટમાં સ્થિર
થાય છે ત્યાર પછી આગળ વધતાં અમૂલ્યમાં ચિત્તને સ્થિર
કરવાની જરૂર છે જિજ્ઞાસુમય, શુદ્ધ, પરમાધરૂપ અમૂલ્ય
આત્માનું સમસ્ત કરે તે દ્વિતીય ધ્યેય કહેવાય છે. દ્વિતીયને
ધ્યેય કેમ જાણી શકાય એવી શક્તિ સહજ છે કારણ કે
પ્રથમ ધ્યાન સાધણી છે ત્યારે દ્વિતીયનું આકલન કેમ થઈ
શકે ? એના સમાધાનમાં એટલું કહેવાનું કે—સિદ્ધસ્વરૂપમાં એ
શબ્દો રાખ તેને સમજા વિચારી, તેઓની એક મૂલ અવસ્થા

કરવાની. પરમાત્માત્મ તે સુણે. અજ્ઞાતરૂપે છે અને પિતાત્મ એ સુણે. સક્રિયરૂપે છે એમ વિચારી તે સુણુઆત્મમાં લીન થવું એ રૂપાલીલ ભીષ્મ કહેવાય છે. વિદ્યુત્સાદિ પ્રથમના ત્રણ ભોલે કરતાં અહીં આધારણ રીતે અવલોકન કરવા સહે છે એ બહુ છે, પરંતુ નિષ્કલ્પનના ધ્યાન કરવાની ધૃત્યભાવના એમ સ્વયં મૂલ ભોલમણી ધ્યાનચિહ્નમાં ન આવે તે પ્રગતિ થતી અટકી પડે એથી અવલોકન પીધે પીધે અટકે ત્યાં આવે છે એ પ્રથમ અનુભવ જીવંતોત્તર સેટોમાં અને વિશેષોમાં એવામાં અમુક કોઈ બા સક્રિયત્વ સુણે. અને અજ્ઞાતત્વ સુણેને અસમર્થ એવાનવડા મહે ત્વ અને પ્રમથલ જ્ઞાનની આસ જફર સહે છે. કસ્ય કે તે વધારે સક્રિયત્વ થઈ અને તેને અજ્ઞાત કરવાની રીત, મેલનું અતિ વિદ્યુત્ત સ્વરૂપ અને પિતાત્મ તે સુણેનું અસ્તિત્વ સમજાવ- માં આવે તેમ નથી આટલા મહે વિચિત્રપૂરક અભ્યાસ કરીને મેલનજીએ તે સ્વ આનવ અસમર્થ સમજવાની આસ જફર છે. આકાશના આકારનું અમૂલ પુરૂષના આકારથી સદિત, નિષ્પત્ત રૂપ (એમા વધારે કે ફેરફાર થવાનું નથી તેવું રૂપ) સ્તંભ રૂપ, અમુલ રૂપ સ્વચનીકૃત મહેલવિષલ, દોહાસસ્થિત રૂપ અને અનામક / રાત્ર સદિત) રૂપ આ રૂપાલીલ ભોલને આકૃતિ આપીને બહે. આકાશને એમ આકૃતિ નથી જ્યાં અમુક ખાલી રીટીમાંથી જવન કાઢી લેતાં એ સહે તેને આકૃતિ આપી સમજ છે તેવી રીત આ અમૂલ પરમાત્મરૂપની આકૃતિ અપેક્ષાએ કરવાની પછી પોતે વિચારે કે—નું પોતે આપે ચિહ્ન સ્વતંત્ર, પુરૂષ સ્વરૂપ સ્વચનીકૃત પુરૂષાત્મ, પરમ અસ્થિતિરૂપ, નિર્વજન પુ આવી રીતે ધ્યાન કરતાં પોતે ભણે ધ્યાન, ધ્યાન અને

ધ્યેયથી અસેવાવાળો હોય, જ્યોત્સ્વ સ્વયં સાક્ષાત્ શુદ્ધ સ્વરૂપી
 પરમાત્મમય હોય અમૂત નિર્મલ, નિષ્કલક હોય એમ તેને
 જાણે છે અને ધ્યેયી રીતે તે પરમાત્મમય થયા અનુભવે છે
 જાણી રીતે પૂજારૂપાવને ત્યાગ કરી પરમાત્મશબ્દ સાથે અનન્ય
 જાણને પ્રણી પામે છે અને તેને તે પ્રસંગે એકરૂપતાનો—સ્વાત્મ
 સમર્પિતો સાક્ષાત્કાર થાય છે. દોષ પશુ પ્રકરના વિકરપ વગર
 તે વખતે તેને મનમાં થાય છે કે પોતે વેદરહિત પરમાત્મા છે
 લોખલોક્ત્ય સ્વરૂપને જોનાર છે વિશ્વવ્યાપી છે અને સ્વસ્થવસ્થિત
 છે તથા વિહારથી રહિત છે. પરમપુરુષને જાણી રીતે નિર્મલ
 મનથી, વિકરપ રહિતપણે ધ્યેયરૂપે સ્થાપન કરી ઉત્કૃષ્ટ અવલગન
 આદરવાની વાત જાત જણાવી તે જાણનાર વિચારી મનમાં
 સમજવા યોગ્ય છે.

ઉપસંહારો જહીં ધર્મધ્યાનનો વિષય પૂરુ થાય છે ધ્યાનના
 જળધર્મ કેટલીક આમાન્ય જાણતો જહીં જણાવવી પ્રસ્તુત છે
 વીતરાગનુ ધ્યાન કરવાથી વીતરાગ થવાય છે અને સગી દ્રેષીનું
 ધ્યાન કરવાથી રાગી દ્રેષી કાંઈ કરવા વૃત્તિ થાય છે એવું
 સાધ્ય સજ્જુ હોય તેથી વૃત્તિ થાય છે માટે કદિ પશુ સગીનું
 સાધ્ય રાગનુ નહિ. જલુ વિચાર કરી તેનો નિષ્ક્રમ કરવો અને
 તે નિષ્ક્રમને અતે અતિ વિચિત્ર ધ્યેય રાગનુ ધ્યાનની જાણવ
 માં જો એક વખત ક્રમાત્ પર ઉતરી જવાતું જાણી જાય છે તે
 થાણ સેકરો વરસે પશુ કેમલો જાણી શકતું નથી. આંસારિક હેતુ
 મનમાં રાગીને એજો ધ્યાન કરવામાં ઉપત થઇ જાય છે બિટલે કે
 પશીકરણ પનગ્રાસિ, ઉદ્ધ અકવર્તીતુ જૈનમ પિગેર લક્ષ્યમાં
 રાગી જેજો આ અતિ વિશુદ્ધ માત્ર પર આદર કરે છે તેજો

તે સ્વ પ્રાપ્ત કરી શકાય તેવી સ્થિતિમાં પોતાની બાંહેધરી
 જણાવે મૂકી શકે છે, પરંતુ તેથી સલામતી સ્વ છે,
 પરિણામે અતિશય જાણની કાનિ થાય છે અને એવી જાણ
 રીતે ચેતનને સલામતી થાય છે કરી દેવાય છે કે જાણ સેન
 માત્ર પર જાણતાં જાનતાં કાનિ થાય છે બહાર છે. કેટલીક કાનિ
 અને સિદ્ધિઓ એવી જાણ રીતે જાણવા કાનિ છે કે જે
 મેદમાં પડી જઈ પ્રકારે જાણ જાણવા જાણને તેનું સાબિત
 જાણની રે છે. જા જાણતાં જાણ વિચાર કરવાની જાણ છે
 જેટલા માટે સાબિતી સેન સેનની કાનિ થાય છે, તે
 સુધારની મેદી જેવા જાણ તેને જાણ ત્યાં કરવા સાબિત
 સુધારને જાણ સલામતી જાણ જાણ છે જાણ
 પ્રકારે જાણ જાણતાં સલામતી જાણ ન જાણવાની સલામતી થાય છે
 અને જાણવા જાણવાને માત્ર જાણવા જાણવા પ્રાપ્ત કરવાની
 જાણવા જેવી જાણ જાણવા મહાસલામતી જાણ છે તેથી
 તેનથી ચેતનની જાણ જાણ છે. જાણ જાણવા ચેતનના
 જેટલા સાબિત થાય છે એને પ્રાપ્ત જેટલા સુધાર છે, એવી
 સલામતી જાણ છે કે જે પોતાનાં જાણે જાણતાં
 જાણ સ્વ જાણવા સ્વ કરીને જાણવા કાનિ થાય છે એને
 જાણવા જાણવા પર જાણવા જાણવા છે એને જેટલા જાણ
 રીતે જાણ પાણ જાણવા જાણવા નથી, જે જાણ જાણ જાણવા
 જાણ જાણવા થાય છે જાણ પોતાની સલામતી સાબિત થાય
 જાણ વિચારે પોતાના જાણ જાણવા લીન કરી શકે
 છે જે જાણ માં ચેતનની સલામતી જેટલી છે અને જાણવા
 તે જેટલી જાણ થાય છે તે જાણવા જાણવા જાણવા જાણવા

રીતે સાંસારિક સંજ્ઞાનું અસ્થિરપણું, વિવેચનું વિરમણું,
 સ્નેહનું મારકપણું વસ્તુઓનું પલટણુંપણું અને ક્રમનું વિષાદ
 દેવાપણું એક જાન્યુએ બરાબર વિચારવું મતલબ દૃઢતા
 મોહમતિક જાળતોનો સંજ્ઞા બરાબર સ્વરૂપજ્ઞાનથી કામજો
 અને ચેતનજીની અધિત્ય શક્તિ વિચારથી અને એ બે જાળવ
 હક્કમાં સુખી કેમભાગ્યેમાં જોવી રીતે પ્રવતવું સાધ્ય પર ચિત્તને
 સ્થિર કરવા પહેલાં આ જાળવનો નિયમ જોઈલો રખા રીતે
 કરવો કે કવિધ્યમાં અતિ મહેનત કર્યા પછી, અનેક પ્રકારના
 તપનથી કર્યા પછી શાક પુદ્ગલસહિતના લેવાઈ ન જવાય
 અને આત્માને વીસરી ન જવાય. આટલા મટિ મોત જીવંતરો
 એ જરવાર હજું છે કે જુદિમાન પુરોએને તેનું જ ધ્યાન
 કરવું તેનું જ અનુભવ કરવું અને તેનું જ ચિતવન કરવું
 કે જોથી છવ અને કર્મનો સંજ્ઞા દૂરી જાય જાય જોઈ
 થાયે જાય જોવી સ્થિતિમાં આત્માને મૂકી શકાય. આ ઉપરાંત
 ચિત્તને જેમ અને તેમ ચેતન જાન્યુએ સાધ્યપ્રાપ્તિ મટે ઉત્સુક
 અને પુદ્ગલસહિત દૂર રહે તેવું કરવું અને તેને સાધ્ય
 જાન્યુએ કરવામાં જેમ અને તેમ તે અભ્યાસ અને જોઈ
 રહે તેમ કરવું જાની રીતે સાંત મન જે કામ કરી શકે છે
 તે અધિત્ય છે અને આ ધમધ્યાનના વિષયમાં ચિત્તની જોઈ
 થતા કરવાની જાણ જરૂર હોવાથી તેને આકુળવળ રખાઈ
 ન દેવા મટે જ્યારે જ્યારે અવગ્રહ મળે ત્યારે ત્યારે
 ચેતનજીના જનવ છુલો તેની જાણે રખા કરવા અને તેને
 પુદ્ગલસહિત રહેલ વિરમણું રખા રીતે જાળવ કરવું આ
 સાધનનું ધ્યાનમાં જે જે વસ્તુનું જાણનું લેવું યોગ્ય છે

જને જેમાં પેલાના ચિત્તની વિવેચના થાય, વિશિષ્ટ જ્ઞાન થયે
 પેાત્તવા થાય અને ચિત્તને આત્મામાં સાદા બનરૂપે લેવ જણ
 તેની રીતે જાણવા કરવી પેલાની જ્ઞાનની જાણવડમાં પેાત્તવા
 કેટલી છે તે વિચારવી અને અધિકાર વગર જાણવડ પત્રક કરવું
 નહિ તેમ નિરંતર જોડવા પુટવા કરવા નહિ જ્ઞાનને અજ્ઞાન
 જાતર રહિત અને હીલે ક્ષણ સુધી રાખવો, ક્ષણ જલકે
 ક્ષણથી વેતનની જોવી હયા કઈ મર્ષ છે કે-જેને જરા જલ
 જાણવડે જાણવામાં મૂકવામાં આવે જરા જલ જોવા મળેખાં
 પ્રમાણ કઈ જલ છે જો તુરંત વિભાવમાં આવશે જલ છે
 અને પસાવમાં રમવા મરી જલ છે જા પ્રમાણે હેવાથી
 જાણ વિચાર કરીને વેતનની હયા અવિચ્છેદ કેમ મુકરે
 તેને માટે નિરંતર વિચારવા કરવી, જ્ઞાનકાળે જ્ઞાન કરવું અને
 વચ્ચેના પત્રકમાં મુકર જાણવડે, આત્મનિરીક્ષણ અને જેમ
 આમ નિરાકરણ કર્યા કરવું, વિશિષ્ટ જ્ઞાનના રાખવી, જ્ઞાનકાળે
 જલ અને વેતનની અવિત્ત શક્તિ જાણ લક્ષ્યમાં રાખવી,
 જાની રીતે જાણવડ જ્ઞાન, તેના લેધવિચેદ અને રેવ પ્રકરણ
 જાણે વિસ્તારથી વિચારવું વિચારવડ પૂર્વમાં જો જાણી
 જલુ લખવું છે જેમ જેમ ધર્મકારણ કહે છે તે તે કાલ લક્ષ્ય
 નથી પરંતુ કલુ જે લક્ષ્ય છે તેનો જલ જાણવડ અજ્ઞાન
 કરવામાં આવે તે જલુ મુકર જાણવડે તેમાંથી પ્રાપ્ત થાય તેવું
 છે જા અતિ જાણવડ વિવચનો કેવડનો જાણ કરે જોડે.

વિશિષ્ટ જ્ઞાનઅધિકારી-જેપર મનને સાંત કરી જોપ્રક
 કરવાની ચાલ કરી તે જાણ ધર્મજ્ઞાનના વિવચને અર્થે
 ઉપયોગી છે કદાપિ મનનો રાજ કરવડ ન જાની રાજે તે

રામદેવ પર વિશ્વ યોગી મનને નિશ્ચિત જતાવવું અને
 જાનનાવિનયે સ્થિર કરી સ્વસ્થરૂપની નિરૂપણ કરવી. જ્યાંમુખી
 ચિત્તની અસ્થિરતા હોય અને તેને સ્થિર કરવા બેટલી શક્તિ
 ન હોય ત્યાંમુખી શુદ્ધધ્યાન ધ્યાનનો પ્રસન્ન થતો જ નથી,
 કારણ શારીરિક જળમાં ઉત્તમ સ્થાવર ધારણ કરનારને જ એ
 ધ્યાન ધ્યાનનો અધિકાર છે એમ યોગીએ કહી બધા છે.
 ખાટલા ઉપરથી આધારણ જળવાળાએ અને મનને સ્થિર
 કરવાની શક્તિ વગરનાએ શુદ્ધધ્યાન ધ્યાનનો વિચાર કરવો
 નહિ. શરીરના કટકા થાય તો પણ એની ચિત્તવૃત્તિમાં વિધાર
 થતો નથી એવો પ્રાણી જ શુદ્ધધ્યાન ધ્યાની શકે તેથી ધમ
 ધ્યાનમાં સારી રીતે પ્રગતિ કરી પોતાની યોગતા જાણ્યું જ
 શુદ્ધધ્યાનમાં પ્રવેશ કરવો. શારીરિક જળ અતિ વિશિષ્ટ
 પ્રકારનું હોય સામે વૈરાગ્યવાસિત મન હોય નિવેદનપદ પ્રાપ્ત
 કરવા લીધે ધ્યાન હોય તે જ આ શુદ્ધધ્યાનનો અધિકારી છે
 જ્યાં રીતે શરીરયોગતારૂપ જાણ્યા આમથી અને નિવેદન પદ પર
 પ્રેમરૂપ અતરંગ આમથીની જૂરીઆત શુદ્ધધ્યાન માટે છે
 ધર્મધ્યાનના રૂળ લઈને પ્રાણી દેવગતિમાં ઉત્તમોત્તમ મુખ
 અનુભવી થાશે મનુષ્યગતિમાં જ્યાં બાહ્યને યોગ પૂરા કરી
 કર્મને ક્ષય કરી અન્યથા પદ પ્રાપ્ત કરે છે જ્યાંમુખી શુદ્ધ-
 ધ્યાનની યોગતા ન થાય ત્યાંમુખી ચેતનની પ્રગતિ કરવા માટે
 ધર્મધ્યાનમાં સ્થિરતા કરવી. એનો અવિચળ સ્થિતિજ્ઞ
 અવસ્થાવૃત્તિ છે અને એમાં ક્ષાયોપશમિત જાણ છે તેથી
 અવસ્થાવૃત્તિ થવા કરે છે એ વિશિષ્ટ ધ્યાનની અપેક્ષાએ અરુ
 છે પણ અવસ્થાવૃત્તિ કરતાં એની સ્થિતિ પછી ઉત્તમ છે અને

પ્રગતિ કરવાની ક્ષમણજાણે તે જાતિ હવેથી જાપન પુર
જાડતુ હોવાથી જોના પ્રત્યેક વિદ્યાગની જાદરિયો અવધાન
કરવો, ચર્ચા કરવી સુમન્યુ મેલવવી જો જાતિ જાપનમાં છે.
કેવે ઉત્કૃષ્ટ આત્મચિત્તિ જાવાજાવ ચિત્તિ આત્મને વિચાર કરીએ.

શુભકામ્ય-શુભકામ્યન ઉત્તમ અવસ્થાજાણ શરીરથી જ
જાતી રહે છે જોમ કેટલાક શ્રેયશ્ચર્ચાના મત છે મનની
જાતી નિકલાવણા છેવટે પ્રમ્ત કાવ છે તે તેના ઉત્તરોત્તર
સેડ જોવાથી જાણી. ધર્મઆત્મા અધારે મન સ્થિર કાવ
જોડશે સુખાદિ દ્વર કાવ, ઉદ્વિષાધર્મ પ્રગતિ થવી જાડશે નિયમે
હવે ચિત્ત જાડુ જાડશે જાને જાજા અજાણ પર જામતુ મતે
જાવ જાધારે પામી જાજાવ પ્રગતિ કાવ છે શિદ્ધિને ત્યાજ કરી,
નિયેક જાડરી વેરાજાજાવ જાવ જાડરી, શરીર જાત્માને સેડ
જાસાવર અમલુ ધર્મઆત્મા અધારે સ્થિત્વા કાવ છે ત્યારે
પામી જોતન વિચિત્ર આત્મા પ્રવેશ દ્વર છે. ક્રિયા રહિત
ઉદ્વિષાવીત, આત્માના ધારણથી રહિત જાને સ્વરૂપ અનુભવ
ચિત્ત કાવ તેના ચિત્તને શુભકા કહેવામાં જાને છે કાવરૂપ
મિલકથી રહિત, પ્રથમમા રહત ચિત્ત કાવ તેને શુભકા કહેવામાં
જાને છે જાથી શુભકા રાજા જાસાવર કાવ સેટે જા જાધર્મ
વપસમેટો છે શુભકાઆત્મા પ્રથમ મે સેડ જાજાવ શ્રેયશ્ચર્ચાને
જાસને છે જાને ઉપદાના મે સેડ શીલુદેવજાણા કેવલજાણીને
જાવાવણાએ હોવ છે પ્રથમમા મે સેડમાં કેઈ પણ વસ્તુ
જાવજાનન તેજુ રહેતુ નથી પણ જુલુજાનન જાને જોતનુ
જાવજાનન રહે છે જાને જાગ્રિત મે સેડમાં તે કેઈ પણ
પ્રથમજુ જાજાનન તેજુ રહેતુ નથી (જો છે જીવ સેડમાં

યોગ તે હોય છે) તેથી જોઈ દરિયા જોઈએ તે પ્રથમના બે સેક સાલ જન શુકલધ્યાન કહેવાય અને અંતિમ બે સેક કૈવલ્યદશાવાળાને હોવાથી નિરાલ જન શુકલધ્યાન કહી શકાય. આપણે બધા વારે સેકને બરાબર વિચારી જઈએ.

આ શુકલધ્યાનના ચાર સેકોનાં નામ અનુક્રમે આ પ્રમાણે છે — પૃથક્ત્વવિતરકસપ્રવિચાર, એકત્વવિતરક સપ્રવિચાર, સુષુપ્તિકામપ્રતિપાતી અને સમુચ્છિન્ન કિંચ જાગ્યા વ્યુપરતકિંચા અનિવૃત્તિ પ્રથમ વિભાગ ત્રણ યોગવાળાને હોય છે બીજો વિભાગ એક યોગવાળાને હોય છે, ત્રીજો વિભાગ તનુયોગવાળાને હોય છે અને ચોથો વિભાગ અયોગીને હોય છે પ્રથમના બે વિભાગમાં ઉત્કૃષ્ટ સુવચન હોય છે બાકીના ત્રિ વિભાગમાં કલ્પસ્થાન હોય છે હવે જાણી પ્રથમના બે સેકમાં જિતની થી દશા હોય છે તે જરા લક્ષ્યપૂર્વક વધાવીએ. જાણી જે બાજુ જવાવધાનો છે તે અતિ સૂક્ષ્મ હોવાથી બહુ વિચાર કરીને તે સમજવા યોગ્ય છે

પ્રથમ પૃથક્ત્વવિતરકસપ્રવિચાર નામના શુકલધ્યાનના સેકમાં પૃથક્ત્વને આશિવ કમેશ્વર વિતરક જે વિચાર તે થાય છે પૃથક્ત્વ જોઈએ બહુ બહુ હોવાવડું વિતરક જોઈએ કુત, અથ, અલ્પ અને યોગના સક્રમણને વિચાર કહેવામાં આવે છે એક અથ જોઈએ પદાર્થનો વિચાર કરીને યોગ વખત પછી બીજા પદાર્થનો વિચાર કરવો, એક પદાર્થ પર યોગ વખત સુધી બરાબર નિરીક્ષ કરવી એ પદાર્થ સક્રમણ કહેવાય તે એક યજ્ઞ પર વિચાર કરીને બીજા યજ્ઞ પર સક્રમણ કરવું

એટલે એક રાજાનો જાણનાર વિચાર કરીને બીજા રાજાને વિચાર કરવો એ બેજાનસક્રમણ કહેવાય છે. પણ, જ્યાં ને ક્યાંના એવો પૈસી એક સેત્ર પર એવો વખત સિરે રહી, બીજા તરફ ત્યારપછી સક્રમણ કરતુ એટા નામ સેત્રસક્રમણ કહેવાય છે. એવી રીતે આ પ્રથમ દુઃસહજાનના વિચારમાં એક પદ્ધતી બીજા પદ્ધતિ પર, એક રાજાની બીજા રાજા જાને એક સેત્રમાંથી બીજા સેત્રમાં સક્રમણ થવા કરે છે. અત્યાર મુખી પર્માણનામાં બહારની વસ્તુનુ અવલોકન કરુ તે દૂર થઈને કને પાંચતર કાનકાસ અવલોકન થાય છે, વિદ્યુદ અવલોકનાપુરક તેની આલેખતા થાય છે. જાને એક વખત મુખી તેમા સિરેક થાય છે, તેવી જ રીતે સેત્રમાંના થયે સેત્ર પર વાસકરવી સક્રમણ થવા કરે છે. એક વસ્તુને નિત્ય પર્વાવ લીધા તે તે પર કેટલોક વખત સિરેથયે ખાન થાય છે, વળી બીજા પર્વાવ પર વિચારવુ થાય છે એ પ્રથમો વિચારપર પસ થાળ્યા કરે છે. આવી રીતે અમુક દ્રવ્યના પચ્ચિ પર એક પછી એક વિચાર થાળ્યા કરે છે. જોત પૂર્વેપર જાને કાદમ્યનીના અભ્યાસી આ ખ્યાનમાં સિરે થઈ રહે છે. જાદલા ઉપરથી આ ખ્યાન સુવુચ્છતએલિને થકયા જર્ણ પ્રાપ્ત્ય છે એમ સમજાય છે. તાત એમ છે કે-કુતરકુતરમાંથી કેઈ વખત એક પદ્ધતિ અથવા તેનો પર્વાવ થઈ તેના પર એક પછી એક પર્વાવદ્વિધિ ખ્યાન કરે છે. આ ખ્યાનને સચિતક જાને સચિતાર કહેવાતુ કાણુ એ છે કે-અહીં એક પછી એક ચિતરો કુતેપકેશના અવલોકને થાય છે એક પર્વાવથી બીજા પર્વાવ પર વિચારવુ થાળ્યા કરે છે જાને પર્વાવથેડે રાજકક્રમણ

થયુ થવા કરે છે આવી રીતે વસ્તુવત્ત્વ પર વિચારણા સ્થિર
 કરવાથી અને એક પર્યાયથી બીજા પર અને એક યોગથી બીજા
 યોગ પર ઝમન કરવાથી પ્રણી એકત્વવિચારણા સ્થિર કરે છે
 અને થામી શુદ્ધિધ્યાનના બીજા જવા પર જાણવા બીજા એકત્વ
 વિતક અપ્રવિચાર એક પર આરોહણ કરે છે પ્રથમ પૃથક્ત્વપણા
 ઉપર વિચાર કરવાં કરવાં બધારે તેને સ્થિરતા થાય છે અને
 મનની શુદ્ધિ થાય છે ત્યારે આત્મવીચથી તે એકત્વપણાને
 વિચાર કરવાને શ્રેષ્ઠ થાય છે આ એકત્વવિચારણામાં એક જ
 યોગથી પરોવાય છે વસ્તુએકત્વ એકત્વ રહે છે અને તેના પર
 જ સ્થિરતા થાય છે અહીં એક યોગમાંથી બીજા યોગમાં
 અક્રમણ કરવાનું રહેતું નથી અહીં એક દ્રવ્ય એક પર્યાય
 અને એક પુરૂષશબ્દ તે દશન કરે છે દ્રવ્યમાં રહેલ પર્યાયમાં
 સિત્ત દોષા કર્યાં રહેલી અતિમ એકતા અનુભવે છે અને
 તેના વિશિષ્ટ અનુભવને હીપે પ્રથમ એ પૃથક્ત્વનું જ્ઞાન તેને
 મધુ હંતુ તેના કરવાં અતિ ઉદ્ધાત સ્થિતિ અનુભવે છે આ
 વિશિષ્ટ જ્ઞાનથી તેનામાં એકત્વે જાણે વધારે થયું બલ છે
 અને શુદ્ધિ એકલી સારી થયું બલ છે કે અત્યાર સુધી થય
 વસ્તુએકત્વે જાણે થયું થાકે એવું જ્ઞાન આવરણ પામ્યું હંતુ
 તે આવરણ આના પ્રભાવથી ખસી જાય છે અને આવરણ
 થી અદર રહેલ અચિત્ત પ્રભાતેજ્યુક્ત સૂર્યને પ્રભાસ પ્રગટ
 થાય છે આ દ્વિતીય વિચારને તેટલા માટે એકત્વવિતક
 અપ્રવિચાર જ્ઞાન કહેવામાં આવે છે અહીં પૃથક્ત્વવિચારમાં
 અને એકત્વવિચારમાં દ્રવ્યની ચિત્તવન્તા યાય છે તે યાત્રા
 ધારણ થાય છે અને તેની સ્થિર યોગથી વિચારણા કરવાની

યોગ્યતા પૂર્વકરને યાગ છે જા જાને સોરોમાં બવલકન નામનું રહે છે અને તે કુવનિષ્ણાતુ કોવ છે. જ્યારે ઉત્તમ, જ્યારે સ્થિતિ વગેરે વચ્ચેની બેઠપોગવાનું રહત્ય પોત્તકિએ રપદ દેખાય છે ત્યારે દુઃસહખાનનો બીલો સોદ પ્રમ થાય છે.

જા બીલો સોદ પ્રમ થાય છે એટલે તેની ઉપરની સ્થિતિ માં જાનાવસ્થીય દર્શનાવસ્થીય ચિહ્નનીય અને અવસ્થા બે ચાર થાયી કથેનિ સુવેષા ઉત્તમ અને હવ્થમાંથી નક થાય છે અને પછી તેને કેવલ્ય જાન અને કેવલ્ય સ્વંત ઉત્તમ થાય છે જહીં નિષ્કલનનજી પ્રમ થાય છે ત્હી અનેક પ્રકારના પરોપકાર કરી અનેક સુવેષા ઉપરેક બાપી વીરોહરજીએ જાવકા જિનુ(સામન્ય કેવળી) વરીકે જા દેખમાં વિચરી ઉપરે જાવાવી કથીં (વિદનીય નામ, યોગ અને જાકુજીનો પદુ હવ કરવાની સ્થિતિએ તે જ્યારે છે. જ્યારે જા પ્રભી સામાન્ય કેવળી વરીકે કોવ છે ત્યારે તેની જે સ્થિતિ થવ છે અને તે યોગ સમ થમાં વજા ધ્યાન સમંધમાં કેવી રીતે વવનુ કોવ છે તે વિચારવા પહેલાં જાપણે વીરોહરજીની મહિના જરા જ્વાલ કરી જઈએ.

કેવલ જ્વાનકયાન જાવસ્થીય કથિનિત નામથી કેવલ્ય જ્વાનકયાન થાય ॥ ત્યારે જાવીત, જ્વાનકયાન અને વવધ્યાન હવ વસ્તુજ્વાના જાપે તે પ્રભી દરેક સમયે કેવે છે અને જાણે છે જાવવા જન્ય પ્રતે સમયમાંવરે જ્વાનકયાનનો ઉપયોગ થયા કરે છે જાની સાથે પૂર જવમા વીરોહરજીપ્રમનો જે બંધ કથીં

દેવ છે તેને હવે પણ કાલ છે એ તીર્થસ્નામક્રમના ઉદ્ધ-
 થી અનેક દેવો, મુરો અને અમુરો પ્રશુની સેવા કરે છે તેને
 અતિ મન આપે છે અને તેની પૂજા આશાધારણ રીતે થાય
 છે તેવાઓ પ્રશુને માટે અતિ અશુભ સમયસરણ છે છે
 અને તેમાં ખદ્ધીક ઉપર બેસી પ્રશુ હરેશ્વ એક પ્રકાર મુખી
 સ્થાન પ્રાપ્તિએ પર ઉપકાર કરવાની શુદ્ધિથી દેશના આપે છે તે
 વચ્ચે જાર પવણ એમાં દેવ દાનવ અને મનુષ્યો પાતાની
 શિશ્યતા પ્રમાણે બેઠા દેવ છે તે સર્વ બહુ જ્ઞાનથી સંજાળે
 છે પ્રશુને શિત્રીય અતિશય દેવ છે તે સર્વ અતિ અંશય
 બતાવનાર, મહાપુવક્રમસંચલન હજી જતાવનાર અને દુનિયા
 માં પૂજા કરવાનાર દેવ છે સમયસરણમાં જ્યારે પ્રશુ દેશના
 આપે ત્યારે વગુરુએ બેઠેલા દેવાય છે (કારણ કે તથા વામુ
 જગતનાની એવી જ મૂર્તિઓ દેવતાઓ સ્થાપિત કરે છે) અતિ
 જાન્યદશક વાલીથી પ્રશુ દેશના આપે છે અને વાલીના અતિ
 શયથી હરેક પ્રાણીને પાતાને ઉદ્દેશીને અને પાતાની જાતમાં
 પ્રશુ બેઠેલા દેવ એમ જાણે છે પ્રશુની દેશના એવી મુદર
 રીતે સ્થાવરી અને એવો મુદર બોધ કરવારી દેવ છે કે એના
 સર્વથી અનેક પ્રાણીઓ મિશ્રાત્વ દ્વર કરી સમાન પર જાણી
 બધ છે અને પાતાની જાતને પ્રતિભા મૂની દે છે પ્રશુના
 જ્ઞાતિશય, વચનાતિશય, પૂજાતિશય અને અપાવપરમાતિસય
 બહુ આકર્ષક દેવ છે જાનત જ્ઞાન દેવાથી દેશના બહુ જ્ઞાન
 મુદત અને વચનાતિશયથી વચના અનેક (૩૫) મુદેતવાળી
 મંજીર નીકળે છે પૂજાતિશયથી તેઓ જ્ઞાન બધ ત્યાં તેમની
 દેવમુરોથી પૂજા થાય છે તે આધારણ પ્રકારથી કે ઉપર ઉપર-

ના રેખાવળી વહિ, ચણ તેજોની અસાધારણ સચિત્તી પ્રકૃતિ
 જતરમાંથી પૂર્વભાવ ઉઠાવે છે અને તેજોની પૂર્વ કાલી
 એમાં બંધે પાતે પાતળી ફરજ અભરતા હોય એમ જાણ
 કરવુપૂરક સમજે છે એ ઉપરાંત પ્રભુ જ્યાં જ્યાં વિચરે છે
 ત્યાં ત્યાં અધિને ઉપદ્રવ, કુશળ કે બેચેની કેઈ ઉપદ્રિ રહી
 નથી રહી તીર્થકરનામર્મભરત ઉદવચી જાદ મહાઅતિક્રમ
 નિરતર કામે રહે છે પ્રભુની પાજણકે સામકલ થાકે છે તેની
 પ્રભા સૂચનો પ્રભા કરતાં પણ વિશિષ્ટ હોય છે અને તે જ
 દિશાને પ્રભા કરતુ હોય છે સમવસરવુમાં સુદર અચીક રહ
 હોય છે તે પ્રભુ વિદ્યાર કરે ત્યારે પણ અપ્રકટમાં થાકે છે
 અને તેની કાળીએ પાજણી અભર કરે છે રેખાએ કુશળી
 વહિ સમવસરવુમાં અને પ્રભુ વિચરે ત્યાં ક્યાં કરે છે પ્રભુ
 રેખાના રે છે ત્યારે તેમના કવચમાં દિવ્ય અધિને કાચાર રેખા
 વરફી થયા કરે છે, પ્રભુ રેખાના રે તે વખતે તેમના વિદ્યાર
 કરે ત્યારે પણ જાણે જાણુ જામર વિભવ કરે છે અતિ
 વિશિષ્ટ પાદપીઠકલ્યાણ શિક્ષણન ઉપર પ્રભુ અપાસન કરે છે,
 પ્રભુ વિદ્યાર કરે છે જારે શિક્ષણન પણ અપ્રકટમાં થાકે છે
 અપ્રકટમાં રેખાએ કુશળી અપાસન છે અને પ્રભુના મરવક પર
 મણુ કલ નિરતર રહે છે જા જાદ મહાઅતિક્રમની અતિ
 અદ્યુત શીલા અદ્યુ અપાસન કામે છે અને જાણ, મમમ અને
 ઉત્તમ અધિકારી પર અદ્યુ સારી લુણ લુણ પ્રકારની અસર કરે
 છે પ્રભુ જ્યાં વિચરે છે ત્યાં પવન અદ્યુદ્ય જાય છે પ્રભુ વિચરે છે
 ત્યારે રૂઝે પણ નમતા જાય છે પ્રભુ એ પ્રદેશમાં વિચરે છે ત્યાં
 પ્રભુએ પાતળુ કુશળી વેર જાણી જાય છે અને જાય

ઉદ્ધિવતા જાણે કાલુષ્યદર્શન મનોરૂપ થઈ જાય છે. પ્રભુનાં નજ
જાને શેષ વધતાં નથી પ્રભુનો આધારનિકાર હવેથી પ્રાપ્તી
દેખી શકતા નથી અને પ્રભુનો આસોચ્છૈયા કમળ જેવો મુગધી
હોય છે પ્રભુ જ્યાં જ્યાં નિકાર કરે છે ત્યાં ત્યાં રેવો તેમની
આમળા રત્નનિમિત્ત ધર્મસ્વરૂપ બતાવે છે પ્રભુની સાથે જગીન
પર નવ કમળો બાહે છે તેમાંનાં એ એ દરેક પત્રકે આમળા
બાહે છે તેના પર પત્ર મૂકે છે અને કોયોની સંખ્યામાં
રેવો નિરતર પ્રભુની સેવામાં તેમના જાતિ ઉદ્ધવજન મુલોથી
આકર્ષાઈને રહે છે અને પોતાની શક્તિ પ્રમથે પ્રભુજની સેવા
કરી જન્મને ધન્ય માને છે આવી અનેક સમૃદ્ધિ વીરકે-
નામકમના ઉદ્ધવથી જાય છે પણ પ્રભુ તેમાં જલિત રહે છે
જોમના મન પર ઉદ્ધવૃત્તિ-જોતમ જેવાની બેઠાંત પ્રીતિ અને
શ્રમદક્ષિણે જાણ કરી નહિ જોમના પર અનેક રેવોની પૂજાએ
જાણ કરી નહિ અને યોગાજના ઉદ્ધવે પણ જાણ કરી નહિ
જો તેજોના જિતની જાતિ ઉદ્ધવ સ્થિતિ જતાવે છે આવી
સીતે વીરકેનામકમના ઉદ્ધવથી અનેક પ્રધરની મુદ્ધિ પ્રાપ્ત
જાય છે તેનું જો વચ્ચન કવચાર્થ આવે તે પુસ્તકો બસક
જોમના પ્રવિદ્યાવદ્ વચ્ચન, ચોત્રીશ જાતિયજની મહત્તા અને
વાણીના રૂપ-રૂપો જન્મની સરખામણીમાં બહુ ઉત્કૃષ્ટ હોવાથી
જાણવત જાનક આપે છે

હવે સામાન્ય કેવળીની શુદ્ધધ્યાનને લીધે ઉત્પન્ન થયેલ
જ્ઞાન થવા પછી થતી સ્થિતિ, યોજને જાણે થતી જાણ વતના
જને કમલવને જાણે થતી જાતિ વિશુદ્ધ જવસ્થા આપત્તે
વિધારીએ સામાન્ય કેવળીએ પણ આમુખકર્મ જાણે હોય તે

પૃથ્વી ઉપર ચિહ્ન કરી જાત્ય લોકોને સ્વભાવ મતારણરૂપ
 દેસના આપે છે એમને પણ આર જાવી કમિનિ ક્ષય કરેલે
 હેમ છે અને જાણિયાં આર જાણવી કમિ રહેલાં હેમ છે
 આપુકમન પ્રમાણમાં એમને જાણિયાં કમિ વધારે રહે છે
 તેઓ આપુજનના ઉદય કે માસ જાણી રહે તે વખતે કેવળી-
 ચમુદ્ધવ કરે છે અને તે ક્ષણ જાણિયાં નામ, યોગ ને
 વેદનીય કમિનિ આપુકમની સમાન સ્થિતિમાં હાવી મૂકે છે
 એટલે જે કેવળીચમુદ્ધવક્ષણ વધાસનાં કમિ પ્રદેશવળી
 હેમની રૂપિ રે છે વીચેકર અને સામાન્ય કેવળી જાને
 ચમુદ્ધવ કરે છે કેવળીચમુદ્ધવ આપ સમજમાં આવે છે
 પ્રથમ સમયે ૬૬ કરે છે એટલે ક્ષણ કોઈએ અને જાણ
 સમીએ લેકાન્તપર્વત આત્મપ્રદેશને સીધા ચેકરે છે જીવ
 સમયે કષ્ટ કરે છે એટલે ૬૬ની જાને જાણુએ આત્મપ્રદેશને
 વિસ્તારી લેકાન્તપર્વત કર્ષ જવ છે ત્રીજે સમયે મંચન
 કરે છે એટલે મંચનની એમ કોઈથી આત્મપ્રદેશ વિસ્તાર
 છે પછી કોઈ સમયે વચ્ચે રહેલા જાતકળો આત્મપ્રદેશની
 પૂરે છે, જાતી રીતે કોઈ સમયે હરેક આત્મપ્રદેશ પર જાહેર
 આત્મપ્રદેશ કોઈ સજલોકમાં પૂરી તેના પર સ્વંથી વધાસનાં
 પ્રમર્શકાને જાહેરી નામે છે પાંચમ, છમ, જાતમ અને
 આઠમા સમયે તેથી કિલટી ક્રિયા કરી જાતર મંચન, કષ્ટ
 અને ૬૬ને જાહેરી નામે છે. જાતી રીતે ચમુદ્ધવ કરે
 આઠમા સમયે અસહ સ્થિતિમાં આવે છે. આ કેવળીચમુદ્ધવ
 જાતિ આત્મક ઉપજાવે તેથી કમિત છે અને તે એમને
 આપુકમ કરતા બીજા પણ કમિયાં કમિ વધારે રહેલાં હેમ

જોવા કેવળપ્રાપ્તિવાળાને જ જ્ઞાન છે. કેવળી સ્વચ્છાન જ ત્યા
 વસ્થાએ મેળનિરોધ કરતાં પ્રથમ જાહેર ક્ષયધોમમાં સ્થિતિ કરી
 જાહેર વચનધોમને સૂક્ષ્મ કરી નાખે છે. (જાહેરનો ક્ષય કરે છે.)
 ત્યારપછી સૂક્ષ્મ વચનધોમ અને મનોધોમમાં સ્થિતિ કરી
 જાહેર ક્ષયધોમને પણ સૂક્ષ્મ કરી નાખે છે અર્થાત્ જાહેર ક્ષય
 ઝેરનો ક્ષય કરે છે; અને છેવટે સૂક્ષ્મ ક્ષયધોમમાં સ્થિતિ કરીને
 સૂક્ષ્મ વચનધોમ અને મનોધોમને પણ નિમજ્જ કરે છે આ
 પ્રમાણેની સ્થિતિને સૂક્ષ્મક્રિયા ધ્યાન કહેવામાં આવે છે જો
 શુદ્ધધ્યાનનો ત્રીજો વિભાગ છે પછી અધોગી શુદ્ધસ્થાનકનો
 છેલ્લો આવે છે અને છેલ્લો પચ્ચક્રસ્થાપરનો ક્ષય જાહેર રહે
 જોડેલો જ રહ જાય ત્યુ જોડેલા અક્ષરોનો ઉચ્ચાર સ્વયં તેડેલો
 વચન જાહેર રહે ત્યારે અધોગી શુદ્ધસ્થાનક પ્રાપ્ત થાય છે. ત્યાં
 ક્ષય ઝેરનો નિરોધ પ્રાપ્ત થાય છે અધુષિત્ત્વ ક્રિયા નામનો
 શુદ્ધધ્યાનનો જો કોઈ લેદ છે અને તે વચનને દ્વિધરમ સમજે
 કમની ધર પ્રકૃતિનો ક્ષય થાય છે અને સ્વયં સમજે જાહેર
 રહેલી તેર પ્રકૃતિનો ક્ષય થાય છે ક્ષય કરીને આ શુદ્ધસ્થાનકને
 ક્ષય પૂર્ણ કરવાની સાથે પૂર્ણ થાય છે અને આત્મા તેની
 અતિ વિશુદ્ધ મૂળ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરતા ક્રિયા જમન કહે છે
 અને જેમ જાણનો પૂર્વ પ્રયોગ કરી સમજે છેવ તેથી
 જાણ જોઈતમ પચ્ચક્રમાંથી ક્રિયાને આક્રમ્બ જાય છે તેમ તે
 આત્મકની ક્રિયા ક્રોધાન્ત સુધી ગતિ થાય છે તે વચન તે
 તદન નિમજ્જ, શાંત, નિ કલક, નિરામય નિષ્ક્રિય, નિર્વિજ્ઞપ
 થાય જાય છે અને તે ક્રિયા સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરે છે. અધોગી
 અવસ્થાનો પ્રાપ્ત કરવા અધોગી યોગે પ્રાપ્ત થાય છે.

કરી જાવ છુઆતમાં ચિહ્નનાનક સ્વરૂપને સ્થાપના વેલ
નિશ્ચિત નક્કીએ કર્યા તેને જણ જણ જાવ લાગશે નથી.

શિક્ષકને જોવા પ્રારંભ સુખ છે કે તેનું જ્ઞાન કદા
અસમ્યક છે કારણ કે મનુષ્યનાં કે દેવતાતિત્ત્વં કૃત્રુદ સુખ
કર્તા તે જાનવચ્ચુ વધારે છે. ત્યાં નિશ્ચ નથી, તક્ષ નથી,
કેઈના કલ્પ નથી જણ જણ જાનવિ નથી, સત્ત નથી, દેવ
નથી, પીઠ નથી, દુષ્ણ નથી, શોક નથી, શિક્ષ નથી, જણ
નથી, જ મ નથી, મરણ નથી અને કોઈ કેઈ જણ પ્રારંભની
કષ્ટાધિ નથી; એટલું જ નહિ જણ ત્યાં સુખ નથી, તુષ નથી,
એક નથી મદ નથી, ક્રમાદ નથી મૂર્ખા નથી અને વૃદ્ધિ કે
ક્રુષ્ણ નથી. તેઓને એટલો અતિશય વૈજય કોવ છે કે તેને
જ્યાંક કલ્પો-તેની કલ્પના કરવી તે જણ અસમ્યક છે એ
શિક્ષક અસમ્યક શરીરરક્તિવ છે હૃદયરક્તિવ છે, વિજયરક્તિવ
છે નવીન કમલ નવેથી રક્તિવ છે અને જાનવ લીરથી દુષ્ણ
છે; વળી તેઓ પરમાત્મસ્વરૂપને પારિશ છે પરિપૂર્ણ છે
અનાવન છે પદ્મચોતિને અનિર્ણય અનુભવવાસ છે અષ્ટર-
અક્ષરને તરી અવેશ છે કૃતકૃત છે અને અવશ સ્થિતિમાં
નિરતર રહેવાસ છે

શિક્ષક અવશ્ય પ્રાપ્ત થવા પહેલાં જોઈએ સુવચનને
અધોગ્રી અવશ્ય પ્રાપ્ત થાય છે અને એ શુદ્ધઅનની અતિ
કૃત્રુદ દશ છે તેથી અહીં સમાધિની જરૂર રહેતી નથી અને
એનામ તરીકે સમાધિની જે અવશ્ય આવી છે તેવી સમાધિ
તે શુદ્ધઅનની શુદ્ધઅવધો જ થાય છે. જાવજલ મેગદ્દર
અન અને સમાધિમાં ફેર અવાવજા રહે છે કે-અનમં બેરનું

જાને વૃત્તિનું પૂર્ણ જ્ઞાન હોય છે જાણતા ધ્યાનમાં ધ્યેયક્ષર
વૃત્તિને પ્રવાહ વિચિત્ર હોય છે ત્યારે સમાધિમાં તે અનિચિત્ર
હોય છે આ સ્થિતિ એકત્વવિચાર શુદ્ધધ્યાનમાં પણ પ્રાપ્ત
થાય છે, જાણી કૌન યોગક્ષયને શુદ્ધધ્યાનના ચતુર્થ વિભાગમાં
ધ્યાનની-યોગની ઉત્કૃષ્ટ અવસ્થા સ્વીકારી છે કેવળધ્યાની
કેવલાવસ્થામાં રહે છે ત્યારે તેની ધ્યાનંતર દશા હોય છે, તે
વખતે તે ક્ષંત ધ્યાન કરતા નથી. શુદ્ધધ્યાનના બે વિભાગ
ધ્યાન હોય છે. જાણીના બે વિભાગ અતાવસ્થાને જાણવાના
હોવાથી જાણી હોય છે આ પ્રમાણે શુદ્ધધ્યાનની સ્થિતિ છે
સમાધિ નામના યોગના અપક્રમ જાણની પણ અહીં વિચારણા
થઈ અર્થ તેની ભુરી વિચારણા કરવાની જોઈતી નથી.

विषमानुक्रमः

[illegible]

વિષય	પૃષ્ઠ	વિષય	પૃષ્ઠ
અકિલનુવ રસ	૧૪૮	અકિલનુવ રસ - અવેશવાં ...	૧૪૮
અભેદ-વિદ્યા	૨૭	અભેદ	... ૧૪૯
અમરોતના અપરોધ્યાન	૧૮૧	અભેદ	... ૧૪૯
અધ્યાત્મ હર્ષ-શર	.. ૨૪૪	અમરોતના અપરોધ્યાન-વિદ્યા	... ૨૮
અધ્યાત્મ હર્ષ-પદ્ય	૭૧	અધ્યાત્મ-સાક્ષિન	... ૧૧
અનિર્મલાશ ચરિત્ર	૨૧૧	અધ્યાત્મ અને એકતા	... ૨૩૮
અનુભવ-પાંચ	... ૧૧	અધ્યાત્મ-સુખાધ્યાનનો ..	૨૩૯
અનુભવિક હર્ષ-અનુભવ	૧૨૧	અધ્યાત્મિક રસ	૨ ૮
અનિર્મલાશોવ અનુભવ	... ૧૧	અધ્યાત્મિક અનુભવ ૮૫, ૮૭ ...	૧૧૭
અતિશયવિદ્યાના કા	૧૧૪	અધ્યાત્મિક અનુભવ	...
અતિશય એવીશ	૨૪૧	અધ્યાત્મિક રસ	... ૧૪૧
અતિશય અધ્યાત્મ અને	...	અધ્યાત્મિક રસના	... ૬
પીતૃત્વ	... ૨૭	અનુભવ (અધ્યાત્મિક અનુભવ)	૧૪૧

[illegible]

વિષય	પૃષ્ઠ
અનર્થક	... ૧૫૬
અનર્થકતા	... ૨૨૪
અનાદ્ય દેવ	... ૨૨૪
અનાદ્ય ખાન	... ૨૨૭
અનાદ્ય પદ ખાનગી	... ૨૨૪
અનિષ્ટ કાવચ	... ૬૭
અનિષ્ટાચરણ	... ૫૭
અનિષ્ટ ક્રમેન જાણ ખાન ૧૮૨	
અનિષ્ટ સુખેયકા	
અનિષ્ટ કુલ	... ૨ ૪
અનુક્રમ દાન	... ૧૭૫
અનુક્રમ ક્રમ	... ૧૪૪
અનુક્રમેન અવગણ	... ૧૧૫
અનુક્રમ કરવાની ક્રિયા	... ૪૬
અનંત કાલ	... ૨૭૧
અનંત કાલ સ્વરૂપ	... ૨૭૭
અનંત કાલ	... ૬૬
અનંત દેવ	... ૧૧૩
અનંતકાલ પાત્ર-પ્રશ્ન	... ૧૧
અપાન વાત	... ૧૧૬
અપાવિષયક ક્રમ-ખાન	... ૨ ૨
અપાવિષયક ક્રમ-પ્રશ્ન	... ૨૪૫
અપૂર્વક-પ્રશ્ન	... ૫૨
અપૂર્વક-ક્રિયા	... ૧૨૫
અપેક્ષા વસ્તુને વિષય	... ૧૧૮
અપેક્ષા	... ૧૭૧

વિષય	પૃષ્ઠ
અપ્રમત પતિને પ્રશ્ન દર્શિ	... ૭૨
અપ્રમાણ	... ૬૧
અપ્રમાણ તપ	... ૧ ૬
અપ્રમાણ દેવ પારણા	... ૧૮
અપ્રમાણ જાતકરમરણ	... ૨૭૭
અપ્રમાણ જાતક	... ૧૪૧
અપ્રમાણ જાતકરમરણ	... ૧૪
અપ્રમાણ અવગણ	... ૨૪૬
અપ્રમાણ એકા એક (કુલ) ૨૪૧	
અપ્રમાણ એકા એક	... ૧૬૫
અપ્રમાણ કુલ	... ૩
અપ્રમાણ કુલ	... ૨૭૧
અપ્રમાણ-પ્રશ્ન	... ૨૪૭
અપ્રમાણ અને કુલપિત્ર ૨૪૪	
અપ્રમાણ સમક્રિયા	
અપ્રમાણ પાત્ર	... ૧૧૫
અપ્રમાણ કુલપિત્ર એકા એક	... ૪૮
અપ્રમાણ પાત્ર પ્રશ્નની વચના ૪૮	
અપ્રમાણ	... ૩૨-૧૨૬
અપ્રમાણ ક્રિયા	... ૧૩
અપ્રમાણ પાત્ર-પ્રશ્ન	... ૧ ૩
અપ્રમાણ કાવચ	... ૬૫
અપ્રમાણ કાવચ	... ૧ ૧
અપ્રમાણ કાલ	... ૨૪૬
અપ્રમાણ કાલ	... ૨૧૬
અપ્રમાણ કાલ-પ્રશ્ન	... ૨૨૩

507

વિષય	પૃષ્ઠ
કૃતઃ અને શુદ્ધિમાન	.. ૧૮૭
કૃતઃ વિષયગ્રંથ	.. ૪૮
કૃતઃ પ્રાચીનપાત્ર	.. ૧૬૬
કૃત્યોત્તરી	.. ૧૬૮
કૃત્યજ્ઞાન અને કૃત્ય	.. ૮૭
કૃત્યજ્ઞાન	.. ૧૭૧
કૃત્યજ્ઞાન અને શુદ્ધિમાન	.. ૨૪૭
કૃત્યજ્ઞાનને મેચનિયમ	.. ૨૪૬
કૃત્યજ્ઞાન સુદૃઢપાત્ર	.. ૨૪૮
કૃત્યજ્ઞાન	.. ૧૫૮
કૃત્યજ્ઞાન પ્રાપ્તિ	.. ૧૧૮
કૃત્યજ્ઞાન અને શુદ્ધિમાન	.. ૨૪૭
કૃત્યજ્ઞાન કૃત્ય	.. ૨૪૭
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય	.. ૬
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય	.. ૧૨
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૧
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૨ ૧
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧ ૭
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૩૧-૧૭૧
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૭૬
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૭૭
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૧૧
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૮૬
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૬૫

વિષય	પૃષ્ઠ
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧ ૨
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૨ ૮
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૪૧
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ (૨૫૫૮૮)	.. ૨૭૭
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૨૭૭
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૮૮
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ (૮૨)	.. ૨૭
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૭
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૫૪
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૬
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૭૭
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૨૧
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૨૭૭
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૭૬
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧ ૪
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૭૭
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૪૪
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૧૫
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૫
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૨ ૧
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૩૩
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧ ૧
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૧૮
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૨૧૫
કૃત્યજ્ઞાન-કૃત્ય-પ્રાપ્તિ	.. ૫૨

વિષય

પૃષ્ઠ

વિષય

પૃષ્ઠ

એકાદશ અને અધિભર ... ૨૩૮

એકાદશ અને અર્ચિત ... ૨૩૮

એકાદશ વૃદ્ધાની વિચિત્ર ... ૨૩૮

એકાદશાખ્યા ... ૬૮

એકાદશાસ્ત્ર (સુભ) ૨૪૩

એકાદશા અને અધિભર ... ૨૪૩

એક સાત અર્ચિત તેથી

સાત અર્ચિત ૨ ૩

એક રોગગણને જીવે

એક (સુભ) ૨૪

એકાદશ અને અધિભર ... ૧૧૨

એકાદશ સુદિ-એકાદશિયા ૨૪

એકાદશી વિષ ... ૨૨૧

એકાદશ ... ૭

એક

એકાદશ-વિષ ૬ ૭ ... ૨૩

એકાદશ-અધિભર ... ૨૨૩

એકાદશ

એકાદશ અને રોગદર્શિ ... ૨૧

એકાદશિ ... ૨૪

એકાદશિ અને અધિભર ... ૭૪

એકાદશિયાની અધિભર ૭૪

૭૪ ૫૬ અધિભર ... ૨૨૪

એકાદશ

એકાદશ-અધિભર ... ૮૧

અ

અધિભર ... ૧૧૧

અધિભર-અધિભર ... ૨

અધિભર ... ૪

અધિભર ૭૪૭ અધિભર ... ૧

અધિભર અધિભર ... ૨

ક

કાદશ-અધિભર ... ૨૨૨

કાદશ-અધિભર ... ૨૮

કાદશ-અધિભર ... ૮૮

કાદશ-અધિભર ... ૨ ૨

કાદશ-અધિભર ... ૧૨૪

કાદશ-અધિભર ... ૨ ૫-૨ ૧

કાદશ-અધિભર ... ૨ ૨

કાદશ-અધિભર ... ૨ ૪

કાદશ-અધિભર ... ૨ ૧

કાદશ-અધિભર ... ૭૪

કાદશ-અધિભર ... ૧૧૧

કાદશ-અધિભર ... ૧૧૮

કાદશ-અધિભર ... ૧ ૩

કાદશ-અધિભર ... ૧૮

કાદશ-અધિભર ... ૧૪૧

કાદશ-અધિભર ... ૪૧

કાદશ-અધિભર ... ૧ ૩

કાદશ-અધિભર ... ૧૪૩

વિષય	પૃષ્ઠ	વિષય	પૃષ્ઠ
કુલક અને શિક્ષણ	...૧૮૭	મરનાણુ-આશ્વવૃષ	...૧૨
કુલક વિષયક	... ૪૮	મરમી-નારમી	...૨૮
કુમ્ભક પ્રાણાયામ	...૧૬૬	મરમી અનુષ્ઠાન	... ૧૪૧
કુમ્ભોત્તી	...૧૨૮	સુલભામયીનતા (શિષ્યોત્તી)	...૨૭૭
કુષ્મન્ધન અને કુષ્મ	... ૮૭	સુલભી પૂર્વ ક્રમ	...૨૭૭
કુલ્યુત્ત	...૧૭૧	સુલભાન પર ક્રમ	... ૧૮૮
કુલ્યુત્ત અને શુદ્ધિ	...૨૭૭	સુલભિવેશન (લીલક્રમ)	...૨૭
કુલ્યુત્તો, મેનનિરોધ	...૨૪૬	સુલભેશન	... ૧૭
કુલ્યુત્ત સમુદાય	...૨૪૮	સુલભ	... ૧૪૪
કુલ્યુત્તિ	... ૧૫૮	સુલભિશાસન અને સુલભિરતિ	૧૬
કુલ્યુત્ત પ્રાપ્તિ	...૧૧૮	સુલભિશિષ્ય આશીર્વાદ	... ૭૭
કુલ્યુત્ત અને શુદ્ધિ	૨૪૧	સુલભાન-કુલભિનાં સોધાન	... ૨૧
કુલ્યુત્ત કાનુ	...૨૭૭	સુલભાનની આશ્વવૃષ	... ૨૭૭
કુલ્યુત્ત-કુમ્ભ	... ૧	સુલભીયમ	...૧૭૧
કુલ્યુત્ત સુલભાન	... ૧૨	સુભિ વલ્લુ સવર	...૧૪
કુલ્યુત્તો મેન-નાર પ્રમુખ	... ૧૧	સુલભન	...૧૭૭
કુલ્યુત્ત વિષયક	...૨૧	સુલભન	... ૧૪૪
કુલ્યુત્ત-આશ્વ	...૧૭	સુલભન અને મેન	... ૧
કુલ્યુત્ત	૨૨-૧૭૧	સુલભ-મધ્યમ પાન	...૧૧૫
આસ કમ-આશ્વ	...૧૭૭	સુલભી વલ્લુ કુલ્યુત્ત	... ૧૫
આશ્વકાન	...૧૭૭	સુલભકમનુ કાર્ય	...૨૧
આશ્વ	...૧૧૧	સુલભ કુલ્યુત્ત મેન-પર	... ૭૬
આશ્વ વલ્લુ	...૧૮૬	સુલભકાન	...૧૧
આશ્વ	...	સુલભ અને કુલ્યુત્ત	... ૧૮
મતિઓમાં કમનુ	... ૬૫	સુલભનાં કુલ્યુત્ત	...૨૧૫
		સુલભ	... ૫૨

विषय	पृ	विषय	पृ
अविशेष करने शक्ति	१३	विषयविनिर्देश	१
" ने सपर	१२	विषय शक्ति	१
" "		विषय शक्ति-परिचय	१०२
अपराधी श्रेणी-परा	७५	विषय शक्ति शक्ति	२३१
अपराधी श्रेणी-विषय	१६	विषय शक्ति शक्ति	१३
अपराधी श्रेणी-परा	२४४	विषय शक्ति शक्ति	२४५
" "		विषय शक्ति शक्ति	११८
अपराधी श्रेणी-परा	२४५	विषय शक्ति शक्ति	१६६
अपराधी श्रेणी-परा	२२२	विषय शक्ति शक्ति	२२८
अपराधी श्रेणी-परा	२४४	विषय शक्ति शक्ति	१०३
अपराधी श्रेणी-परा	२२१	विषय शक्ति शक्ति	७२
अपराधी श्रेणी-परा	१३	विषय शक्ति शक्ति	२४३
अपराधी श्रेणी-परा	२४४	" "	
अपराधी श्रेणी-परा	५१	अपराधी श्रेणी-परा	२२१
अपराधी श्रेणी-परा	२२७	अपराधी श्रेणी-परा	२४१
अपराधी श्रेणी-परा	१००	अपराधी श्रेणी-परा	२४
अपराधी श्रेणी-परा	११६	अपराधी श्रेणी-परा	२१०
अपराधी श्रेणी-परा	२२७	" "	
अपराधी श्रेणी-परा	२२७	अपराधी श्रेणी-परा	११५
अपराधी श्रेणी-परा	१११	अपराधी श्रेणी-परा	१७
अपराधी श्रेणी-परा	२५	अपराधी श्रेणी-परा	१०१
अपराधी श्रेणी-परा	१३४	अपराधी श्रेणी-परा	२१४
अपराधी श्रेणी-परा	१७८	अपराधी श्रेणी-परा	१०४
अपराधी श्रेणी-परा	१११	अपराधी श्रेणी-परा	२२१
अपराधी श्रेणी-परा	४	अपराधी श्रेणी-परा	२२७
अपराधी श्रेणी-परा	२३७	अपराधी श्रेणी-परा	४१

વિવન	પૃષ્ઠ	વિવન	પૃષ્ઠ
કન્યાપ્રવચન નામસ્થાન	૧૮	તુલસી મી-શીખન	૮૭
કૌનકચરણોત્તર...	૧૧૫	તુલસીમોહ-મિત્રા	૧૭
ક		તુલસીમાન જાને નવા	૪
કલિ-પાપીની	૨૮	તેજ મહા	૧૭૧
ક		મલુ જા	૧૪૬
કલમિતવન નામસ્થાન	૮૬	મલુ શીવ-જામન	૧૩
કલમિતવન નામસ્થાન	૨૨૧	મલુ શીવજાને પ્રથમ	
કલમ નામસ્થાન	૨૨૧	ભે (શુભ)	૨૪
કલમ નામસ્થાન	૧૪૧	મલુ લોક	૨૮
કલુ મોવજાને મીને ભે		મલુ જાન જાને મન	૧૧૬
(શુભ)	૨૪	માટક	૨૭૭
તપ જાને નિમ્ન	૧૬	તપજાન-જામન	૪૨
તપજી નામસ્થાન	૧૫૭	ક	
તપ-નિવરણ ભે	૩૭	કલન્યોત્કનીવ	૨૫
તપનો પ્રભાવ	૧૬	કલન્યોત્કનીવ કાર્ત	૨૫
તપ-પૂર સેવા	૧૭૮	કલન્યોત્કનીવ	૧૫૮
તપ્તિક ધર્મજામન	૧૨૬	કલન-જામનની તપજાન	૧૭૧
તપા હિતિ દિવીવ	૩૫	કલન-પૂર્વ સેવા	૧૭૧
તપિતો મેજા	૧	કલનજા	૭
તપિતજાન	૧૧૮	કલનજા	૬૬
તપિતજાન વિવેચન	૨૨૬	કલનજાન ના	૧૫૪
તપિતજાન જાન	૨૨૬	જાને જામન	૧૫૪
તપિતજાનજા	૨૪૪	કલનજા જાન	૬૮
તપિતજાન જાન	૨૪૫	કલનજા તુલ્ય ભેદ-કલિમા	૪૫
તપિતજાન જાન	૨૨૬	કલિ હિતિ-જામન	૪૪
તપિતજાનજા	૨૨૮	કલિ કાન જામન	૬૧

નિવન

૫૭

દિગ્ગમેષ્વરનાં વક્તવ્ય	— ૧૨૫
દુષ્પાતનય દાનની અસર	— ૧૮૨
દુનુલિ	— ૨૪૧
દુષ્પાતનયનાં અવિધા	— ૨ ૬
દુષ્પાતી જેવર દુષ્પાત-નિવન	— ૩૨
દુષ્પાતી	— ૧ ૬
દક્ષિ-દક્ષિણી સુધિકા	— ૧૭
દક્ષિણ નામો-આકાશ	— ૨૭
દક્ષિણન કાલકુ વતન	— ૫૫
દક્ષિણન પર પિત્તરજા	— ૭૩
દક્ષિ કાલકુની અધિકારજા	૨૨
દેવર્ષતકુર્ષ્ણવિજાલજા	૨૧૨
દેવકુર્ષ્ણવિજાલ	— ૧૭૭
દેવત્વ	— ૧૪૭
દેવની રાજનામજા	૨૧૪
દેવકુર્ષ્ણવિજાલ	— ૧૭૪
દેવકુર્ષ્ણનાં સુવર કરીર	૨૧૪
દેવકુર્ષ્ણ	— ૧૬૧
દેવકુર્ષ્ણનાં કાલ	— ૧૧૭
દેવ આકાશ-નિવન	૧૧૧
દેવકુર્ષ્ણવિજાલ	— ૧૫૮
દેવની અવિધા બેશ્વર(દુષ્પાત)૨૪૭	
દેવ દુષ્પાત	— ૧૭૪
દેવ વેળી અને આપ વેળી	૭૫
દેવ કાલ-કાલ વેળી	— ૨ ૧
દેવ સુવર ૭૫ વેળી અને કોર્ષીર ૭	

નિવન

૫૮

દીપાવળ નામિ	— ૪૧
દીપાવળ	— ૧૭
દીપાવળનાં સુવર પિત્તરજા	૫૮
દીપાવળનાં	— ૭
દીપાવળ	— ૧૪૪
દીપાવળનાં કોર્ષીર ૭૫	
દીપાવળનાં કોર્ષીર	— ૧૬૬
દીપાવળની અવિધા	— ૨૧૭
દીપાવળ	— ૨૪૭
દીપાવળ	— ૭૧
દીપાવળનાં કોર્ષીર	— ૧૭૬
દીપાવળની દુર્વકાલ	— ૧૭૭
દીપાવળની સુવર(દીપાવળ)૭૫	
દીપાવળનાં	— ૧૧
દીપાવળનાં કોર્ષીર ૭૫	
દીપાવળનાં કોર્ષીર ૧૨૪	
દીપાવળનાં કોર્ષીર	— ૧૨૭
દીપાવળ	— ૧૮
દીપાવળનાં	— ૧૮
દીપાવળ	— ૧
દીપાવળ	— ૧૮
દીપાવળનાં કોર્ષીર ૧૭	
દીપાવળ	— ૨૧૮
દીપાવળનાં કોર્ષીર ૭૫	
દીપાવળનાં કોર્ષીર ૨૩૪	

विषय	पृष्ठ	विषय	पृष्ठ
आत्मान विचार	... १६५	आत्म-प्रमाण	... १५६
आत्मबुद्धि	... १६६	आत्मविज्ञान	... १७३
आत्म	... १८१	आत्मार्थतु कर्म	... २१
आत्मे कृपा	... २३५	आत्मस्ति दुष्कर्म विचार	२६
आत्मे अर्थव्यक्ति केतु	... २३६	आत्मनी कर्मकर्म	... २१
आत्म फली अर्थव्यक्तिमत्ता	१६१	आत्मोत्तु वरीर	... २१
आत्मे आत्म	... २३६	आत्म वृत्ति	... १८८
आत्म	... १६६	निमित्त अर्थव्यक्ति-आत्मोत्तु	२११
आत्मीयता	... १८१	निमित्त अर्थव्यक्ति-अर्थव्यक्ति	१३
आत्मिक	... १६५	निमित्त अर्थव्यक्ति-आत्मोत्तु	१३
आत्मना विवेक	... २२६	निमित्त	... १५
आत्मना	... ११	आत्मोत्तु	... ३५
आत्म	... १११	आत्मीयता	... ३६
आत्मीयता	... ११४	निमित्त अर्थव्यक्ति अर्थव्यक्ति	... २४४
निमित्त-अर्थव्यक्ति	... १६२	निमित्त अर्थव्यक्ति	... २४
आत्मोत्तु	... १८१ १८३	निमित्त अर्थव्यक्ति	... १८-८
विषय पर अर्थव्यक्ति	१८३-१८२	निमित्त अर्थव्यक्ति	... १५
आत्म अर्थव्यक्ति	... १६१	निमित्त अर्थव्यक्ति	... १५८
आत्मविषय-अर्थव्यक्ति	... २२६	निमित्त अर्थव्यक्ति	... ११८
आत्मविषय-अर्थव्यक्ति	... १८१	निमित्त अर्थव्यक्ति	... १४४
आत्मविषय-अर्थव्यक्ति	... ७१	निमित्त अर्थव्यक्ति	... ५१
आत्म	...	निमित्त अर्थव्यक्ति	... १३६
आत्म अर्थव्यक्ति	... २२६	निमित्त अर्थव्यक्ति	... १३७
आत्म अर्थव्यक्ति	... ७३	निमित्त अर्थव्यक्ति	... १८
आत्म अर्थव्यक्ति	... ६१	निमित्त अर्थव्यक्ति	... १३७
आत्म अर्थव्यक्ति	... १	निमित्त अर्थव्यक्ति	... १५६

નિવન

પૃષ્ઠ

પૃ

પશ્ચિમ કિના-જાગ્યન	... ૧૩
પશ્ચિમ-જાગ્યન અને કોલકોટિ ૧૫૩	
પશ્ચિમ-જાગ્યન નાંવરરકસ ૧૫૨	
પશ્ચિમ-જાગ્યન જાગ્યન	... ૧૧૧
પતિનકિ ૧૨-૧૬-૭૧-૭૧ -	૧૭૮-૧૮
પશ્ચિમ-જાગ્યન અને કોલકોટિ .. ૨૨૬	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૨૨૨	
પશ્ચિમ-જાગ્યન-જાગ્યન ૨૪૨	
પશ્ચિમ-જાગ્યન (જાગ્યન) ૨૪૧	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૧૭૧	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૧૭૫	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૨૬	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૨૭૫	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૧૬૧	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૧૭	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૧૧૧	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૭૨	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૭૫	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૧૧૫	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૧૪	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૨૪૨	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૨૪૫	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૨૬	
પશ્ચિમ-જાગ્યન .. ૨૧	

નિવન

પૃ

જાગ્યન-જાગ્યન .. ૧૧૪	
જાગ્યન .. ૨૧૧	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૧૧	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૨૧૮	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૧૩	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૧૮	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૨૧	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૨૧	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૨૧૫	
જાગ્યન-જાગ્યન ૧૮૬	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૧૭૭	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૨૪૧	
જાગ્યન .. ૧૭૨	
જાગ્યન (જાગ્યન) .. ૨૪૧	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૨૪૧	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૨૨૨	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૭૭	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૧૭૧	
જાગ્યન-જાગ્યન ૨૪૧	
જાગ્યન .. ૧૧૭	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૨૨૫	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૭૧	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૨૪૬	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૨૨૨	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૧૧	
જાગ્યન-જાગ્યન .. ૧	

વિષય	પૃષ્ઠ	વિષય	પૃષ્ઠ
પાંચ ભગ્ન-મધ્યમાધિકારી ૧૮૧		પ્રભા હરિ-સાતમી .. ૧૧	
પાંચ મારણ ૨૧૮		પ્રભુની બલિષ્ઠતા .. ૨૪૭	
પાંચ મહાન્ત ૧૫		પ્રમાદ અને કાન્તા હરિ .. ૧૨	
પાંચ મોહાં બુદ્ધી .. ૧૪૬		પ્રમાદ અને વિશ્વાસ .. ૨૩૭	
પાંચ વલની પ્રવિણ-પ્રભાચાં ૬૬		પ્રમાદાચરણ ૧૧	
પાંચ શિવ ૧૪૪		પ્રવાણમાં ઉપ ૨૭	
પાંચ વાલુકા ૧૫૭		પ્રવચનકે યોગી ૧૨૬	
પાંચ સામાન્ય કથા .. ૧૫૮		પ્રવૃત્તિ કુલ-પરાગ ૭૩	
પાંચીક કુલ-વાલુકા .. ૨૪૫		પ્રવૃત્તિપરિવૃત્તિની સાધેશ્વતા ૮૪	
પિયળા નાદી ૧૭૨		પ્રવૃત્તિ વધ ૧૩	
પિંડસ્થ ધ્યેય ૨૧૮		પ્રવૃત્તિ સુખાચર ૮	
પિંડસ્થાદિ ભેદ પર હેમચક્ર		પ્રસન્ન સુખ અને પ્રભા .. ૧૭	
અને યાનમાર .. ૨૧૧		પ્રસાદવાદિત્યા ૪૫	
પ્રવૃત્તિ અને યોગ્ય .. ૨૩૮		-સાંખ્યની ૭૧	
પ્રવૃત્તિ ધ્યાન ૨૨૮		પ્રાણનારી વલુ મમ રાખમે ૪૫	
પ્રવૃત્તિની ધ્યાન .. ૨૨૪		પ્રાણવાયુ ૧૧૬	
પ્રવૃત્તિના સુખાચર .. ૧ ૫		સચાર ૧૭	
પ્રવૃત્તિના કુલ અને પ્રભા .. ૧૭		પ્રાણવાયુ ૧૧૬	
પ્રવિમા-૧૫૫ ધ્યાન .. ૨૩		અનુપવેગી ભગ .. ૧૭૫	
પ્રભાકાર ૧૭૭		અને યોગી ૧૭૬	
ની ઉપવેશિત .. ૧૭૬		અનુભવ ૧૭૫	
ની બુદ્ધી બુદ્ધીના અમાજો ૧૭૮		અ પિદ્ધાચર .. ૧૭૭	
-માણવાય ૧૬૬		નો યોગિક અર્થ .. ૪૪	
-સ્વિસર્ગ ૫૬		પર ઉપાધ્યાય .. ૧૭૬	
પ્રથમ દિવસ (સુખ)વાચના		-પિદ્ધાચર હેતુની સાચા ૧૭૧	
ભેદ ૨૪૩		અર્થ ૪૪	

૧	વિષય	પા
પ્રતિજ્ઞા જ્ઞાન	૧૨૪
પ્રતિજ્ઞા-જાહે	૨૪૬
પ્રતિ જાહેરાત	૭૭
ફે		
ફળ જાહેર જાહેર નથી	૧૪૨
ફળાવતો	૩૨
જા		
જાણી જાણી	૭૧ ૮૫
જાણી જાણી જાણી	૧૪૭
જાણી દહિ-વધી	૪
જાણી	૪
જાણી જાણી જાણી	૩૫
જાણી જાણી જાણી	૨૫૭
જાણી જાણી	૨૪૫
જાણી જાણી	૭૨ થી ૧૧૧
જાણી જાણી	૧ ૪
જાણી જાણી	૭૩
જાણી જાણી	૧ ૧
જાણી જાણી જાણી	૧૮
જાણી જાણી જાણી	૧
જાણી જાણી જાણી જાણી	૧૨૮
જાણી જાણી જાણી જાણી	૭૪
જાણી જાણી જાણી જાણી	૨૨૭
જાણી જાણી જાણી જાણી	૫
જાણી જાણી જાણી જાણી	૪૨
જાણી જાણી જાણી જાણી	૧ ૬

૧	વિષય	પા
જાણી જાણી જાણી	૧૪૮
જાણી જાણી જાણી	૭૧
જાણી જાણી જાણી	૧૧
જાણી જાણી જાણી	૧૫
જાણી જાણી જાણી જાણી	૧૭૭
જાણી જાણી જાણી જાણી	૨ ૧
જાણી જાણી જાણી	૧૮૫
જાણી જાણી જાણી	૧૪
જાણી જાણી જાણી જાણી	૭૪
જાણી જાણી જાણી જાણી	૧૭૭
જાણી જાણી જાણી	૨૪૬
જાણી જાણી જાણી જાણી	૧૧૧
જાણી જાણી જાણી જાણી	૨૧૭
જાણી જાણી જાણી જાણી	૨૩૭
જાણી જાણી જાણી જાણી	૧ ૪
જાણી જાણી જાણી જાણી	૬
જાણી જાણી જાણી જાણી	૭૨
જાણી જાણી જાણી જાણી	૧૪૪
જાણી જાણી જાણી જાણી	૭૨
જાણી જાણી જાણી જાણી	૪૭
જાણી જાણી જાણી જાણી	૨ ૧
જાણી જાણી જાણી જાણી	૨૪૧
જાણી જાણી જાણી જાણી	૧૫૫
જાણી જાણી જાણી જાણી	૭૪
જાણી જાણી જાણી જાણી	૧૧૨

વિષય	પૃષ્ઠ
મહાભારત	૧૫૧
મધ્યલોક વસ્તુ	૨૮
મધ્યમાધિકારી	૧૪૩ ૧૮૧
મન અને કર્મનિષેધ	૬
મનન શબ્દ પર વિચાર	૧૧૬
મનની સ્થિતિ અને વાસ	૬
મનુષ્યકૃતિમાં વિભાસ	૪
મનુષ્યકૃતિમાં સાચી	૧૫
મનોમુક્તિ પર વિચારણા	૧૧૬
મનોરથમનુની ખાણ	૧૪૬
મનમાં મન્ય કૃષ્ણ વિચાર	૧૪
મનુષ્ય અને નારી	૨૧૧
મનુષ્ય માતા	૧૧
મનુષ્ય વરી	૧૧
મનુષ્ય-પાંચ	૧૫
માતાપિતાને જાન	૧૩૫
માનવતા સમજાવ	૩૩
માનવજન-વિભવ-કોવામાં	૧૪
માનવીય	૨૨૭
માનવી પાસે	૨૨
માનવજાતીના કૃષ્ણ	૫૫
મિત્રતાપિતા	૧૩૭
મિત્ર હિ-મન	૨૭
મિત્રમાં કન્ય મિત્ર	૩૧
મિત્રમાં મેનનીલસિકા	૩

વિષય	પૃષ્ઠ
મિત્રતાપિ-મનની માર	૨૪
મીમાંસા કૃષ્ણ અને કન્યા	૧૧
મુખમાં કન્યાકન્યા	૨૨૭
મુખમાં માત્ર	૮૭
મુખને પરિમલ	૧૪૮
મુખ કન્યા-મુખની	૨૩૩
મુખની રીતિમાન	૧૮૮
મુખી કન્યા	૮૭
મુખપરિચય-કન્યાત્વકન્યા	૮૬
મુખપરિચયની બાધ	૧૪૮
મુખમાં મુખ-પાંચ	૧૪૧
મુખનીવત્ કન્યા	૨૫
મુખ કન્યા-પૂર્વ મેવા	૧૩૮
મુખપરિચયની કન્યાત્વ	૩
મુખ-માત્ર	૧૧૬
મુખમાં કુ કન્યા	૧૩૬
મુખપરિચયની	૨૫
મુખ-માત્રની ખાન	૨૨૭
મુખ-માત્ર	૧૭૭
મુખમાત્ર	૧૭
મુખમાત્ર ખાન	૨૨૩
મુખમાં	૬૪
મુખમાં	૧૫૬
મુખ	
મુખમાં-કન્યા-કન્યા	૧૪
મુખમાં-કન્યા	૧૨૪

વિષય	પૃષ્ઠ
વધાપદ્ધતિઓ ...	૫૨
વધ ...	૧૪૩
વધ જાત અને વિધા ...	૨૭
વધ-જેર પ્રકારના ...	૧૨૬
વધનો જેર ...	૬૧
વધાવિધ કુપાખ્યાન	
૨૦-૭૦-૭૨-૮૫-૧૦૧	
વધ પદ્ધતિઓ વૈધ ...	૬
કુપાન ક'જીનુ કુપાન ...	૪૧
વૈધ અને વૈધાવિદિ ...	૨૫
વૈધકથાપ્રકાર-વૈધ ...	૭૭
વૈધ પ્રકારના વૈધિકારી ...	૧૩૨
વૈધ વધ જાતના ...	૧ ૩
વૈધકાદ અને વૈધિકની	
વૈધવૈધ ...	૨૪૪
વૈધકાદ પ્રાપ્તિના પ્રકાર ...	૧૬
વૈધકાદિયા વૈધકાદિયા ...	૧૫
વૈધકાદિયાવૈધ ...	૧૨-૨૦-
૨૨-૪૧-૧૨૦-૧૨૭-૧૩૨	
વૈધના વૈધ ...	૮૪
વૈધનિર્વાહ-વૈધિકનો ...	૨૫
વૈધના વૈધના ...	૧૨
વૈધના વધનો વૈધવૈધ ...	૧૦૬
વૈધના વધના વૈધ ...	૧૪૨
વૈધપ્રાપ્તિના વૈધ ...	૧૩૩
વૈધપ્રાપ્તિના વધ ...	૭૭

વિષય	પૃષ્ઠ
વૈધકાદિયા અને વૈધિક ...	૭૬
વૈધકાદ વૈધિકનો વૈધ ...	૧૪૭
વૈધ વૈધ ...	૭૭
વૈધ વૈધિક ...	૬
વૈધકાદ ...	૧૮-૧૯-૧૦૧
વૈધ-કુપાખ્યાનનો પ્રાપ્તિ ...	૮
વૈધ કુપાખ્યાન (કુપા) ...	૨૪૧
વૈધકાદ વૈધ પ્રાપ્તિના ...	૧૨૭
વૈધકાદ વૈધ વૈધિક ...	૧૭
વૈધ વૈધિકના વૈધ ...	૨૨૧
વૈધકાદ ...	૭૮
વૈધ વૈધ ...	૧૧
વૈધકાદવૈધિક ૨૪ ...	૫
વૈધકાદ ...	૧૨, ૧૩
વૈધકાદના વૈધ ...	૧૨૮
વૈધિક વૈધના વૈધ ...	૧૩૫
વૈધિક વૈધિકના વૈધ ...	૫૭
વૈધિકના વૈધિક ...	૧૩૨
વૈધ-વૈધના વૈધિક ...	૧૮૩
વૈધના વૈધિક વૈધ ...	૨૩૬
વૈધિકના વૈધ ...	૧૫૮
૨	
વૈધકાદ ...	૬૧
વૈધકાદ વૈધ વૈધિકના વૈધ ...	૫૬
વૈધકાદિકના ...	૧૫૮
વૈધિકના વૈધ ...	૨૩૫

વિવિધ	પૃષ્ઠ	વિવિધ	પૃષ્ઠ
શરિરોદ્ધતન	...૧૫૧	વચનાસિદ્ધિ	...૨૨૭
શુદ્ધ રોગ	...૧૧૭	વચનાલિપિ	...૨૪૫
શુદ્ધ ભેદ	...૨૨૬	વનકથા	...૧૫૭
શુદ્ધીત ભેદ	...૨૩૩	વસ્તુમાનુષા	...૨૨૨
શુદ્ધાભિમાન અવલોકન અવલોક	...૨૩૪	વાતન અને સુખાદ્ય	...૫૫
શુદ્ધ પ્રાણાયામ	...૧૧૬	વાલ્મીકી-પાંચ	...૧૫૭
શુદ્ધિતા અવલોકન	...૧૮૫	વાલ્મીકી પાંચીસ કુલ	...૨૪૫
શુદ્ધિતા	...૧૮૭	વાલ્મીકી પાંચ	...૨૨
... ત પરિણામ	...૧૬૧	વાલ્મીકી ૧૭	...૧૭૨
શુદ્ધ		વાલ્મીકી	...૧૭૧
શુદ્ધ અને શુદ્ધિતા	૧૮૮	વાલ્મીકી પાંચ	...૨૨
શુદ્ધિતા ૭૫૫૫	...૧૮	વાલ્મીકી સમય	...૨૨૪
શુદ્ધિતા અવલોકન	...૧૧૮	વાલ્મીકી કુલ મારે પ્રવર્તે	૮
શુદ્ધિસિદ્ધિ	...૨૩૧	વિકાસ	...૧૫૬
શુદ્ધિ ૨૫૧૫	...૧૪૬	વિકાસમાં ન્યૂનપ્રમાણ	... ૩
શુદ્ધિતાને અવલોકન પાત	...૨૩૧	વિકાસ-અવલોકન	... ૪૩
શુદ્ધ પાંચ	...૧૫૭	વિકાસ શુદ્ધિ	... ૮
શુદ્ધિતા	... ૨ ૮	વિકાસને અર્થ	...૧૬૬
શુદ્ધિતા અવલોકન-પદોદ્ધત	...૨ ૮	વિકાસ (શુદ્ધિતા)	...૨૪૧
શુદ્ધિતા	... ૭૮	વિકાસ	... ૩
શુદ્ધિતા ૧૫૧૫ અવલોકન	...૧૦૭	વિકાસ-અવલોકન	...૨૨૧
શુદ્ધિતા-અવલોકન	...૨૨૭	... અવલોકન	...૨૨૧
શુદ્ધ પાંચ	...૧૪૪	... અવલોકન	...૨૨૧
શુદ્ધ		... અવલોકન	...૨૨૧
શુદ્ધ અવલોકન	... ૭	... અવલોકન	...૨૨૧
		... અવલોકન	... ૮
		... અવલોકન	...૨ ૩

विषय

पृष्ठ

विषय

पृष्ठ

सुख भाग्यतमो व्याख्यान १८१	
सुख समोभित्ती श्रुता प्रति ५७	
सुख भाग्य तमो धर्मनाम ... ४३	
सुख भाग्य-व्याख्यान ... ४	
सुख वर ... ४६	
सुख भाग्य ... २२८	
सुख भाग्य ... ११८	
सुख भाग्य ... १११	
सुख भाग्य ... ३१	
सुख भाग्य-स्वभाव ... ५१	
सुख भाग्य ... ११६	
सुख भाग्य ... ६२	
सुख भाग्य ... ४५	
सुख भाग्य ... १४	
सुख भाग्य ... २४	
सुख भाग्य ... २२	
सुख भाग्य ... ७०	
सुख भाग्य ... २२१	
सुख भाग्य ... १८	
सुख भाग्य ... १३७	
सुख भाग्य ... ३६	
सुख भाग्य ... १४१	
सुख भाग्य ... २१	
सुख भाग्य ... १३१	
सुख भाग्य ... १६३	

सुख भाग्य ... १८	
सुख भाग्य ... ६४	
सुख भाग्य ... १८०	
सुख भाग्य ... १११	
सुख भाग्य ... ११५	
सुख भाग्य ... ११७	
सुख भाग्य ... ११८	
सुख भाग्य ... १४२	
सुख भाग्य ... २४५	
सुख भाग्य ... ७२	
सुख भाग्य ... २५	
सुख भाग्य ... २	
सुख भाग्य ... ७२	
सुख भाग्य ... २५१	
सुख भाग्य ... ११६	
सुख भाग्य ... १४	
सुख भाग्य ... २४६	
सुख भाग्य ... १४३	
सुख भाग्य ... ५२	
सुख भाग्य ... १५८	
सुख भाग्य ... ११	
सुख भाग्य ... ३८	
सुख भाग्य ... २२८	
सुख भाग्य ... २१५	
सुख भाग्य ... १६१	
सुख भाग्य ... २	

નિવન

જુ

સાધનસાધનો કોષાલે	...૧૧૮
સાધુનેક ૫૨ નિવાલુ	... ૮૪
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	... ૨૪
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	... ૭૫
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૧૧
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	... ૧૫
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૨૩
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૫૮
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૧૧
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૧૧
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૧૨
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૧૬
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	... ૨૧૭ ૨૨૪
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	... ૨૪
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૫૪
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૨૨૬
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૨૫
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૨૧૧
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૬૭
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	... ૧૭
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૨૧૬
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૬
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	... ૧૬
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૫૭
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૨૨૪
સાધુસાધન-સોપાના નકિ...	...૧૭

નિવન

જુ

સિદ્ધિ સુભાલુ...	૮ ૮૨
સુભાલુ પાત ૭૩
સુભાલુ પાત ૧
સુભાલુ પાત ૧
સુભાલુ પાત ૧૭
સુભાલુ પાત૧૭૧
સુભાલુ પાત૧૧૪
સુભાલુ પાત૨૧૪
સુભાલુ પાત૧૭૧
સુભાલુ પાત૧૭૩
સુભાલુ પાત૨૧૩
સુભાલુ પાત ૧૧
સુભાલુ પાત૧૧૭
સુભાલુ પાત૨૧૪
સુભાલુ પાત ૫૧
સુભાલુ પાત૨૨૨
સુભાલુ પાત૨૩૬
સુભાલુ પાત૧૮૧
સુભાલુ પાત૧૪૭
સુભાલુ પાત૧૪૬
સુભાલુ પાત ૭૧
સુભાલુ પાત૧ ૪
સુભાલુ પાત૧ ૪
સુભાલુ પાત૧૬
સુભાલુ પાત૧ ૪
સુભાલુ પાત૧ ૪
સુભાલુ પાત૧૬

વિષય	પૃષ્ઠ	વિષય	પૃષ્ઠ
સુવેગ વિન	--- ૧૪૪	કાન્યા-કાન્યા	.. ૩૮
સાધારણ તરફ ખેંચાયેલું	.. ૧૫	કાંચેલું	.. ૧૧૮
સાધારણ તરફ જુલો	.. ૩	કરિષ્કાસરિ.. ૧૩, ૨	૪ ૧૭
સાધારણ તરફ ખેંચાયેલું	.. ૩૮	૧૨૧, ૧૨૭ ૧૩૨	
સાધારણતા	.. ૬૧	કાન્યા-કાન્યા	.. ૧૩૭
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૨૭૭	કિલ્લાન કાન્યા-મિત્રતા	.. ૩૧
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૭૪	કાન્યા-કાન્યા તરફ	.. ૨૨૫
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૨૩૧	કાન્યા-કાન્યા ૧૧, ૧૬	૧૪૩
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૨૩૫	૧૧૧ ૧૭૭ ૧૮	૧૬૨,
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૧૧૭	૨૧૧ ૨૨૫	
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૨૨૧	કિલ્લાન કાન્યા	.. ૧૮૮
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૨૩૮	કિલ્લાન કાન્યા રોડ	.. ૧૮૭
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૨૩૩	કાંચેલું	.. ૨૨૩
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૧૩		
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૫૧	કાન્યા-કાન્યા	.. ૧૨૫
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૧	કાન્યા-કાન્યા	.. ૧૨૫
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૬૪	કાન્યા-કાન્યા	.. ૧૧૭
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૧૭૭	કાન્યા-કાન્યા	.. ૧૧૩
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૧૭૨	કાન્યા-કાન્યા	.. ૧૨, ૧૨૨
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૧૭૨	કાન્યા-કાન્યા	.. ૨૨૮
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૧૬		
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૨૩૫	કાન્યા-કાન્યા	.. ૫
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૧૫૧	કાન્યા-કાન્યા	.. ૨૪૪
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૩૧	કાન્યા-કાન્યા	.. ૨૪૫
સાધારણતા અને કાન્યા	.. ૧૧૪	કાન્યા-કાન્યા ૧૧૧ ૧૭૮ ૧૭૧	
		કાન્યા-કાન્યા ૩૧	.. ૨ ૫

